

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK BİLİM DALI

**6102 SAYILI TTK UYARINCA
LİMİTED ŞİRKETİN SONA ERMESİ**

NURVE ÇİLTAŞ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

İSTANBUL, 2022

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK BİLİM DALI

**6102 SAYILI TTK UYARINCA
LİMİTED ŞİRKETİN SONA ERMESİ**

NURVE ÇİLTAŞ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Danışman : Doç.Dr. Özlem KARAMAN COŞGUN

İSTANBUL, 2022

ÖZET

Türk Ticaret Kanunu ile birlikte, limited şirket kanun koyucu tarafından önceki düzenlemelere kıyasla farklı ele alınmıştır. Günümüzde limited şirketin serbest piyasada gelmiş olduğu konum itibariyle artan önemi doğrultusunda karma özelliğe sahip şirket yapısından dönülmüş ve limited şirket sermaye şirketi olarak kanunda açıkça düzenlenmiştir. Şirketin kuruluşu kadar, sona ermesine ilişkin hüküm ve sonuçlarının üçüncü kişiler nezdinde doğuracağı etkilerinin de oldukça önemli olması sebebiyle kanun koyucu tarafından şirketi sona erdiren sebepler de ayrıca TTK m.636 ile tek tek düzenlenmiştir. Bu kapsamda sözleşmede yazılı sebepler, şirket genel kurul kararı, şirketin iflası ve kanunda öngörülen diğer sebepler olarak sıralanmıştır. Ayrıca ortaklar, şirket sözleşmesinde kanuna aykırı olmamak koşulu ile başkaca sona erme sebeplerine de yer verebilirler. Nitekim, TMK hükümleri doğrultusunda da şirketin mahiyetine uygun olması koşulu ile şirketin tüzel kişiliğini sona erdiren sebepler de uygulanabilir.

Limited şirket her ne kadar anonim şirkete benzer olarak düzenlenmiş olsa da, mahiyeti itibariyle farklılık arz eden noktaları ve anonim şirketten ayrılan yönleri sebebiyle sona ermesine ilişkin hüküm ve sonuçlarının daha detaylı ele alınması gerekir. Zira, piyasa nezdinde oldukça önemli bir yere sahip olan limited şirketin müdür ve ortaklarının şirket borçlarından sorumluluğu noktasında anonim şirketinden ayrılan yönleri ticari hayatta önem arz etmektedir. Bu kapsamda, sona erme sebeplerinden birinin gerçekleşmesi ile birlikte tasfiye aşamasına giren şirket, tasfiye işlemlerinin tamamlanmasının akabinde sicilden kaydının silinmesiyle hukuki varlığı sona erer. Nitekim, şirketin sona ermesinin son çare olması ilkesi doğrultusunda kanun koyucu tarafından şirketin sona erdirilmesini önleyebilecek konkordato, borçların yapılandırılması vb. mekanizmalar getirilmiş, şirketin ayakta tutulmasına öncelik tanınmıştır. Ayrıca, gerekli koşulların oluşması halinde şirketin tekrardan canlandırılıp eksik kalan tasfiye işlemlerinin tamamlanabilmesini sağlayan ek tasfiye kurumu da mevzuatımıza kazandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler : Limited Şirket, Sona Erme, İnfisah ve Fesih Halleri, Şirketin Tasfiyesi, Ek Tasfiye, Sicilden Terkin

ABSTRACT

With the Turkish Commercial Code, the limited company has been handled differently by the legislator compared to the previous regulations. Today, in line with the increasing importance of the limited company due to its position in the free market, the company structure with mixed characteristics has been reversed and the limited company has been clearly regulated in the law as a capital company. The reasons for the termination of the company by the lawmaker are also regulated one by one with article 636 of the TCC, as the effects of the provisions and consequences of the termination of the company on the third parties are as important as the establishment of the company. In this context, the reasons written in the contract are listed as the general assembly decision of the company, the bankruptcy of the company, and other reasons stipulated in the law. In addition, the partners may include other reasons for termination in the articles of association, provided that they are not against the law. As a matter of fact, in line with the provisions of the TMK, the reasons that terminate the legal personality of the company can also be applied, provided that it is suitable for the nature of the company.

Although a limited liability company is regulated as a joint stock company, the terms and consequences of its dissolution should be dealt with in more detail due to its differences in nature and aspects that differ from the joint stock company. Because, the aspects of the limited company, which has a very important place in the market, differ from the joint stock company in terms of the liability of the directors and partners of the company's debts, are important in commercial life. In this context, the company, which entered the liquidation phase with the realization of one of the reasons for termination, ends its legal existence with the deregistration of the company following the completion of the liquidation procedures. As a matter of fact, in line with the principle that the termination of the company is the last resort, concordat, restructuring of debts, etc., which can prevent the termination of the company by the legislator. mechanisms were introduced and priority was given to keeping the company afloat. In addition, an additional liquidation institution, which enables the company to be revived and complete the incomplete liquidation transactions, has been added to our legislation if the necessary conditions are met.

Key Words : Limited Liability, Expiration of the company, Dissolution and Termination Cases, Liquidation of the Company, Additional Liquidation, Withdrawal from Registry.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	VI
KISALTMALAR.....	XII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

LİMİTED ŞİRKETİN TARİHÇESİ VE TANIMI

I. TARİHÇE.....	4
A. Doğuşu	4
B. Gelişimi	5
C. Alman ve İsviçre Hukuku'nda Yeri	6
D. Avrupa Tipi Limited Ortaklık Çalışmaları.....	8
E. Türk Hukuku'nda Yeri	8
II. TANIMI VE UNSURLARI.....	10
A. Tanımı	10
B. Unsurları.....	11
1. Şahıs Unsuru	11
2. Ticaret Unvanı.....	13
3. Sermaye.....	15
4. Sınırlı Sorumluluk.....	17
5. Konu ve Amacı.....	18
6. Tüzel Kişilik.....	19
III. UYGULANACAK HÜKÜMLER	20

İKİNCİ BÖLÜM

SONA ERME SEBEPLERİ

I. GENEL BAKIŞ.....	24
II. İNFİSAH HALLERİ.....	25
A. İştigal Konusunun Gerçekleşmesi veya Gerçekleşmesinin İmkansız Hale Gelmesi	25
1. Konu ve Amaç Kavramları	25
2. Konunun Gerçekleşmesi veya İmkansız Hale Gelmesi.....	27
B. Şirket Sözleşmesinde Öngörülen Haller	30
1. Şirketin Süresinin Sona Ermesi	30
2. Ortaklardan Birinin Ölümü veya Ehliyetinin Kısıtlanması	32
3. Şirketin Zarar Etmesi	35
C. Kanunda Öngörülen Diğer İnfisah Halleri.....	36
1. Esas Sermayenin Belirli Oranlarda Kaybı	36
a. Yarı Oranında Kayıp.....	37
b. Üçte İki Oranında Kayıp.....	38
2. Birleşme veya Tam Bölünme	42
a. Birleşme	43
aa. Birleşebilecek Şirketler	44
bb. Usul.....	47
cc. Kolaylaştırılmış Usul.....	50
b. Tam Bölünme	51
aa.Türleri ve Katılabilecek Şirketler	51
bb.Usul.....	53

3. Ortak Sayısının Elliye Aşması	57
III.FESİH NEDENLERİ	60
A. Genel Kurul Kararı.....	60
B. Zorunlu Organın Bulunmaması veya Genel Kurulun Toplanamaması.....	64
1. Zorunlu Organ Kavramı	64
2. Fesih Davası	65
C. İflas	69
1. Şirketin Takipli İflası	70
2. Şirketin Doğrudan Doğruya İflası	71
a. Alacaklının Talebiyle	72
b. Borçlunun Talebiyle	75
aa. Acz Hali	76
bb. Borca Batıklık	77
3. İflas Davası.....	80
a. Açılması	81
b. Talebin Reddi	82
c. İflas Kararı.....	83
4. Konkordato.....	86
a. Tanımı ve Türleri	86
b. Talep Edebilecek Kişiler	87
c. Başvurunun Yapılması	88
d. Geçici Mühlet Kararı.....	89
e. Kesin Mühlet	91

f. Kesin Mühletin Kaldırılması	92
g. Konkordatonun Tasdiki ve Reddi	93
5. Borcun Yeniden Yapılandırılması	94
D. Haklı Sebebin Varlığı	97
1. Kavram	99
2. Fesih Davası.....	100
E. Kanunda Öngörülen Diğer Sebepler.....	104
1. Kamu Düzenine veya İşletme Konusuna Aykırı Hareket Edilmesi	104
2. Ortaklardan Birinin Payının Haczedilmesi veya İflası	106
3. Kurulustaki Aykırılıklar.....	109
4. Hukuka Aykırı Amaç Güden Limited Şirketler Bakımından TMK Hükümlerinin Uygulanması	112
a. TMK’nda düzenlenen hükümler bakımından	112
b. Haklı Nedenle Fesih Davası ile İlişkisi.....	114
F. Esas Sözleşmede Düzenlenecek Diğer Sebepler	116
1. Feshi İhbar	116

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SONA ERMENİN HÜKÜM VE SONUÇLARI

I. TESCİL VE İLAN.....	119
II. ŞİRKET YÖNÜNDEN SONUÇLARI.....	120
A. Tüzel Kişilik	121
B. Şirketin Amacı	121
C. Ticaret Unvanına Ek Alması.....	122

D. Organların Varlığını Devam Ettirmesi	123
1. Şirket Müdürü Yönünden.....	123
a. Görev ve Yetkileri	123
b. Tasfiye Sürecini Yürüten Müdürler	125
2. Genel Kurul Yönünden	126
3. Tasfiye Memurları Yönünden	128
4. Ortaklar Yönünden.....	129
III.İLGİLİLER YÖNÜNDEN SONUÇLARI.....	131
A. Denetçiler Yönünden.....	132
B. Alacaklılar Yönünden	132
IV.KAMU ALACAKLARI YÖNÜNDEN SONUÇLARI	134
A. Ortaklar Yönünden	134
B. Müdürler Yönünden	136
IV.TASFİYE	137
A. Kavram	137
B. Tasfiye Prosedürü.....	138
C. Şirketin Sicilden Terkini	139
V. TASFİYEDEN DÖNME VE EK TASFİYE.....	140
A. Ek tasfiye	140
B. TTK Geçici 7.Maddeye Göre Tasfiye ve Ek Tasfiye.....	144
C. Tasfiyeden Dönme ve İflas Durumunda Tasfiyenin Kaldırılması	146
1. Tasfiyeden Dönme	147

2. İflasın Kaldırılması	150
3. Tescil ve İlanı ile Sonuçları	151
SONUÇ	153
KAYNAKÇA.....	160

KISALTMALAR

AATUHK	: 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun
AB	: Avrupa Birliği
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
dn.	: Dipnot
E.	: Esas No
eBK	: 1926 Tarihli 818 sayılı mülga Türk Borçlar Kanunu
eTK	: 1956 Tarihli 6762 sayılı mülga Türk Ticaret Kanunu
EÜHFD	: Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
f.	: fıkra
GmbH	: 20 Nisan 1892 tarihli Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung
HAAO	: Halka Açık Anonim Ortaklık
HD	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
HMK	: 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUMK	: 1086 Sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İİK	: 2004 Sayılı İcra İflas Kanunu
İMİHFD	: İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İsv. BK	: İsviçre Borçlar Kanunu
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	: Karar

KTEBHY : 30.01.2019 Tarihli Konkordato Talebine Eklenecek Belgeler Hakkında Yönetmelik

m. : Madde

MÜHF-HAD : Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi

S. : Sayı

s. : Sayfa

T. : Tarihi

TBK : 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu

TD : Ticaret Dairesi

TMK : 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu

TPE : Türk Patent Enstitüsü

TSY : Ticaret Sicil Yönetmeliği

TTK : 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu

TTSG : Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi

vd. : devamı

VUK : 213 sayılı Vergi Usul Kanunu

GİRİŞ

Limited şirket, ilk olarak Alman ekonomisinin ulaştığı yüksek gelişmişlik düzeyi içerisinde doğan bir ihtiyacın meyvesi olarak 19. Yüzyılın sonlarında ortaya çıkmıştır¹. Söz konusu ihtiyaca cevap verebilmek adına Alman kanun koyucusu tarafından limited şirket kolay ve ucuz kurulabilen, ortaklarının sorumluluğunun sınırlı tutulduğu bir şirket tipi olarak 1892 yılında yasalaştırılmıştır². Başta ülkemiz olmak üzere birçok ülke tarafından da kanunlarına alınması ile limited şirket, günümüz ticaret hayatında her geçen gün daha çok önem kazanarak önemli bir konum elde etmiştir.

Limited şirket ortaklarının anonim şirket ortaklarına benzer şekilde sınırlı sorumluluğa sahip olması, limited şirketin kuruluşu için anonim şirketlerden daha düşük bir asgari sermaye konulmasının aranması, piyasada elde ettiği önemli konumun sebepleri olarak sayılabilir. Nitekim, kanun koyucu tarafından limited şirket için asgari sermaye koyma sınırının anonim şirkete kıyasla daha düşük tutulmasının sebebi olarak da girişimcilerin limited şirket kurmaya daha fazla yönleneceğinin öngörülmesi olarak kanun gerekçesinde açıklanmıştır.

Limited şirket, bir veya birden fazla gerçek yahut tüzel kişi tarafından bir ticaret unvanı altında ve belirli bir sermaye çerçevesinde kurulan, ortakların sorumluluğunun da koymayı taahhüt ettikleri sermaye ile sınırlı tutulduğu bir şirket tipidir³. Nitekim şirketin kuruluşu kadar, sona ermesine ilişkin hususlar ve bunların sonuçları da, piyasada bırakacağı etki sebebiyle oldukça önemlidir. TTK'nun yürürlüğe girmesi ile birlikte mülga düzenlemelerden farklı olarak kanun koyucu tarafından limited şirkete önem verildiği, şahıs şirketi özelliklerinden uzaklaştırılarak sermaye şirketi özelliklerine

---

¹ ARSLANLI, Genel Bakış, s. 433. ; YILDIZ, Limited Şirketler, s.62. ; ÇAMOĞLU, (Cumhuriyet Döneminde Limited Ortaklıklar, s. 736. ; Limited Ortaklıklar Hukuku, s.3) ; CERRAHOĞLU, s. 1 ÇEVİK, Limited Şirketler, s. 62. ; ŞENER, Limited Ortaklıklar, s.1.

² ÇAĞA, s.582,583. ; ÇAMOĞLU(POROY/TEKİNALP), Ortaklıklar Hukuku II, s.395. ; ÇEVİK, Limited Şirketler, s.62. ; YILDIZ, Limited Şirketler, s. 1,2. ; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, Şirketler Hukuku, s. 616. ; DEMİRKAPI/YILDIRIM, s.436.

³ ALIŞKAN, Limited Şirketler s.115. ; ARSLANLI, (Genel Bakış, s. 443,444 ; Limited Şirketler, s. 8-9,28-29) ; ARSLANLI/DOMANIÇ, s. 36-37, 67, 427. ; ÇAMOĞLU, Limited Ortağın Sınırlı Sorumluluğu, S. 510 vd. ; KARAYALÇIN, Şirketler Hukuku, s. 338, 342,343. ; PULAŞLI, C.IV, s.3065. ; TEKİNALP, Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku, s. 337. ; YILDIZ, Limited Şirketler, s.59.

yönelik değişikliklere gidildiği görülmüştür. Böylelikle, mehz İsviçre Hukuku'ndaki düzenlemeden farklı bir düzenlemeye gidilmiş, geçmiş doktrin tartışmalarına da son verir şekilde sermaye şirketleri arasında düzenleyerek limited şirketi karma şirket tipi niteliğinden uzaklaştırılmıştır⁴.

Çalışmamızda, günümüz piyasasında sıklıkla rastladığımız limited şirketlerin sona erme sebepleri, TTK ile birlikte getirilen yeni düzenlemeler doğrultusunda, gerek anonim şirketlere yapılan atıfların açıklanması ve kıyaslanması ile gerek doktrindeki tartışmalar ve uygulamalar eşliğinde mehz hukuklar ile birlikte ulusal ve uluslararası uygulamalar eşliğinde detaylıca ele alınacaktır.

Çalışmamızın ilk bölümünde, öncelikle limited şirketin gelişimi ile birlikte tanımı, genel özellikleri ve unsurları açıklanacak olup Türk Hukuku ile uluslararası düzenlemeler bakımından kıyaslanacaktır. Kanunumuzda limited şirket düzenlemeleri bakımından anonim şirketlere yapılan atıflar ile uygulanacak hükümler ve sırası değerlendirilecektir.

Tezimizin ikinci bölümünde ise, şirketin sona ermesinin anlamı ve sebepleri, kanundakinden farklı olarak “fesih” ve “infisah” olmak üzere iki ayrı grupta ele alınacaktır. Bu kapsamda hem eTK'da “İnfisah sebepleri” başlığı taşıyan madde 549 uyarınca hem de fesih ve infisah ayırımına yer verilmeyen TTK'da “Sona Erme Sebepleri” başlıklı madde 636 ile düzenlenen hususlar karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır.

Tezimizin üçüncü bölümünde ise açıklanan sona erme sebeplerinden birinin gerçekleşmesi halinde, limited şirketin sona erme prosedürü bakımından tasfiyeye ilişkin açıklamalara gerekli olduğu ölçüde yer verilecektir. Tasfiye sürecinin ayrı bir çalışmayı gerektirecek mahiyette bir konu olması sebebiyle detaya girilmeksizin şirketin sona ermesi ile sona ermesinin şirket ortakları, müdürleri, ortaklar genel kurulu, alacaklıları ve kamu alacaklıları yönünden sonuçlarından bahsedilecektir. Limited şirketin doğal

---

⁴ AKINCI, s. 498. ; ALIŞKAN, Limited Şirketler s.76. ; ARSLANLI, Limited Şirketler, s. 11. ; Genel Bakış ; BAHTİYAR, s.413. ; BİLGİLİ/ DEMİRKAPI, s. 615. ; ÇAĞA, s.586,587. ; ÇEVİK, s. 66-67. ; YILDIZ, s. 55.

özelliği olan şirket ortaklarının koymayı taahhüt ettikleri sermaye miktarı uyarınca sorumluluğuna dair konuya açıklık getirilerek kamu alacakları bakımından istisnasının olup olmadığı değeriendirilecektir. Akabinde, şirketin ticaret sicilden terkin edilerek tüzel kişiliğinin son bulması hususundan da bahsedilerek çalışmamız sonlandırılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

LİMİTED ŞİRKETİN TARİHÇESİ VE TANIMI

I. TARİHÇE

A. Doğuşu

Kelime anlamı olarak İngilizce’de “sınırlı” anlamına gelen limited sözcüğü⁵, uluslararası hukuk sistemlerinde ortakların sınırlı sorumluluğunun bulunduğu şirket türlerini ifade etmek için kullanılmaktadır. İngiliz Hukuku’nda “*Limited Liability Company*” veya “*Private Company Limited by Shares*”⁶ olarak; Alman ve İsviçre Hukuku’nda “*die Gesellschaft mit beschränkter Haftung (GmbH)*”⁷ olarak; Fransız ve İsviçre (Fransızca konuşulan kesimler bakımından) Hukuku’nda “*Société à Responsabilité Limitée (S.A.R.L)*”⁸ olarak; Türk Hukuku’nda ise “*Limited Şirket*” olarak adlandırılmıştır.

Limited şirket, anonim şirket ve şahıs şirketlerinin uygulamada ortaya çıkan ihtiyaçları karşılamada yetersiz kalması üzerine bu iki tip şirket arasında, ortakların sorumluluğunun sınırlandırıldığı yeni bir şirket türü oluşturulması fikrinden doğmuştur⁹. Özellikle Alman piyasaları nezdinde sömürgeler ile olan ilişkiler için dış ticarete kullanılmak üzere yeni bir tür yaratılmak istenmiştir¹⁰. Başlangıçta, oluşturulmak istenen bu yeni şirket türünün yapısal temel özellikleri için öne sürülen iki ana görüş mevcuttu¹¹.

---

⁵ ALIŞKAN, Limited Şirketler, s.1. ; ÇEVİK, Limitet Şirketler, s.61. ; ARSLANLI, Limited Şirketler, s.9. ; ARSLANLI/DOMANİÇ, s.37. ; TEKİL, Limited Şirketler, s.5.

⁶ TEKİL, Limited Şirketler, s. 5. ; ÇEVİK, Limitet Şirketler, s. 61. ; KARAYALÇIN, Şirketler Hukuku, s.336.

⁷ ÇAMOĞLU, (Limited Ortağın Sınırlı Sorumluluğu, s.516. ; Limited Ortaklıklar Hukuku s.3) ; ÇEVİK, Limitet Şirketler, s. 61. ; TEKİL, Limited Şirketler, s.5. ; ARSLANLI, Limited Şirketler, s.9. ; KARAYALÇIN, Şirketler Hukuku, s.336.

⁸ ÇEVİK, Limitet Şirketler, s. 61.

⁹ ALIŞKAN, Limited Şirketler, s.2. ; ARSLANLI, Genel Bakış, s.433. ; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, Şirketler Hukuku, s. 616. ; ÇAĞA, s.582,584. ; ÇAMOĞLU(POROY/TEKİNALP), Ortaklıklar Hukuku II, s.395. ; ÇEVİK, Limitet Şirketler, s.62. ; DEMİRKAPI/YILDIRIM, s.436. ; YILDIZ, Limited Şirketler, s.1, 55. ; YILDIZ, Limited Şirketler, s. 1-2.

¹⁰ ALIŞKAN, Limited Şirketler, s.5 vd. ; ARSLANLI, Limited Şirketler, s.1. ; ARSLANLI/DOMANİÇ, s.23. ; YILDIZ, Limited Şirketler, s.2.

¹¹ ARSLANLI, (Limited Şirketler, s.1. ; Genel Bakış, s. 433) ; ; ARSLANLI/DOMANİÇ, s.23-24. ; ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP), Ortaklıklar Hukuku II, s. 395. ; ÇAĞA, sf.584. ; YILDIZ, Limited Şirketler, s.2.

Bunlardan ilki, yönetimin şahıs şirketi özelliklerine paralel düzenleneceği ancak sorumluluğun sınırlı olduğu bir şirketin oluşturulmasını savunmaktaydı. Buna karşılık ikinci ve tercih edilen görüş ise, yeni şirketin kuruluşunun anonim şirketin yumuşatılmış ve sadeleştirilmiş hali olarak düşünülmekteydi. Buna göre anonim şirkete göre hem kuruluşu daha kolay olan hem de özel devir şartları düzenlenen nama yazılı pay seneleri ile oluşan bir şirket tipi öngörerek sermaye ön planda tutulacaktı¹².

Nitekim bu görüşler ışığında Alman kanun koyucusu tarafından ikinci görüşe paralel olarak sermaye şirketi özelliklerinin ağırlıkta olduğu karma bir şirket tipi oluşturularak 20 Nisan 1892 tarihli Limited Şirketler Kanunu (*GmbHG*) ile literatüre sunulmuştur¹³. Böylelikle dönemin piyasa koşulları doğrultusunda, anonim şirketlere kıyasla daha az sermaye ile kolaylıkla kurulabilen, değişen pazar koşullarına da hızlıca adapte olabilen ve ortaya çıkan ihtiyaçlara paralel olarak düzenlenen az ortaklı bir şirket türü olarak ortaya çıkmıştır¹⁴.

Limited şirket her ne kadar dış ticarete kullanılmak üzere oluşturulsa da, kısa sürede rağbet gören bir şirket haline gelerek dış ülkelere de yayılmıştır¹⁵. Bu kapsamda sırasıyla 1901 Portekiz, 1906 Avusturya, 1907 İngiltere, 1919 Çekoslovakya ve Brezilya, 1922 Sovyetler Birliği, 1925 Fransız, 1926 Türk, 1932 Arjantin, 1933 Hollanda, 1935 Belçika, 1936 İsviçre ve 1942 İtalyan kanunlarına örnek oluşturmuştur¹⁶.

B. Gelişimi

Anonim şirketler bakımından karşılaşılan muvazaalı kullanımlar ile kötüye kullanımları engellemek amacıyla 1884 yılında Almanya’da “*Novelle*” yürürlüğe sokulmuştur. Böylelikle anonim şirketlerin kurulması zorlaştırılmış, ağır ve sürekli olarak

---

¹² YILDIZ, Limited Şirketler, s.2. ; ARSLANLI, Limited Şirketler, s.1. ; KARAHAN, Şirketler Hukuku, s.821.

¹³ ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.3. ; ÇEVİK, Limited Şirketler, s.62.

¹⁴ ALIŞKAN, Limited Şirketler, s.2. ; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.3.

¹⁵ ALIŞKAN, Limited Şirketler, s.8. ; ARSLANLI, (Limited Şirketler, s.2. ; ARSLANLI, Genel Bakış, s. 434) ; ÇAMOĞLU, Cumhuriyet Döneminde Limited Ortaklıklar, s.736. ; ÇAĞA, s.584.

¹⁶ ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.3. ; TEKİL, Limited Şirketler, s.5. ; YILDIZ, s.3. ; ÇEVİK, s.62-63. ; ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP), Ortaklıklar Hukuku II, s.395. ; KARAHAN, Şirketler Hukuku, s.821.

denetlenmesine ilişkin hükümler getirilmiştir¹⁷. Söz konusu düzenlemelerin küçük ve orta ölçekli şirketlerin aleyhine olması sebebiyle, halka açılmayan, az veya orta sayıda ortaklı, kuruluşu ve işleyişi basit ve ortakların sorumluluğunun sınırlı olduğu yeni bir şirket tipine ihtiyaç duyulmuştur¹⁸. Bu kapsamda 1892 tarihli Limited Şirketler Kanunu (*GmbHG*) ile uygulamaya kazandırılan limited şirket, sınırlı sorumluluk özelliğine sahip olması, anonim şirketlere kıyasla daha kolay kurulabilmesi ve diğer şirketlere göre daha kolay yönetilebilmesi ve anonim ile şahıs şirketin arasında kalan bir yapıya sahip olması sebepleriyle, uluslararası mevzuatta kendine önemli bir yer edinmesi ve daha çok tercih edilmesini sağlamıştır¹⁹.

C. Alman ve İsviçre Hukuku'nda Yeri

Alman Hukuku ile 1892 yılında literatür ve uygulamaya sunulan limited şirketlere ilişkin olarak asıl reform 1981 yılında GmbH-Novelle'de yapılan değişiklikler ile gerçekleştirilmiştir. Tadil yasası ile “*tek ortaklı limited şirketlerin kurulması*” ve “*limited şirketlerin tek ortaklı kalmasının bir fesih nedeni olmaktan çıkarılması*” hususları kabul edilmiştir²⁰. Bu değişiklikler, limited şirketler bakımından Alman doktrini kapsamında yapılan ilk önemli değişiklik olarak kabul edilebilecektir. Zira değişiklikler bunlarla sınırlı kalmamış, Avrupa Birliği'ne üye devletler arasında entegrasyonu sağlayarak daha kolay kurulabilen limited şirketlerle rekabet edebilir hale getirmek ve AB Mahkemesi tarafından verilen kararlara paralel düzenlemeler getirebilmek amacıyla 01.11.2008 tarihinde “Limited Şirketler Hukuku'nun Modernizasyonu ve Suiistimallerle Mücadeleye Dair Kanun (*MoMiG*)” yürürlüğe girmiştir²¹.

¹⁷ ALIŞKAN, s.5 ; AYHAN, s.2. ; ÇAĞA, s.582 ; ÇAMOĞLU, Cumhuriyet Döneminde Limited Ortaklıklar, s.735. ; ÇEVİK, s.62. ; İMREGÜN, Anonim Ortaklıklar, s.1, 11 ; TEKİL, Limited Şirketler, s.21 22.dn. ; YILDIZ, Limited Şirketler, s.2.

¹⁸ ALIŞKAN, s.5. ; BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku, s. 165. ; ÇAĞA, s. 582 ; ÇAMOĞLU, Cumhuriyet Döneminde Limited Ortaklıklar, s.735. ; ÇAMOĞLU(POROY/TEKİNALP), Ortaklıklar Hukuku, s.395 ; YILDIZ, Limited Şirketler, s.2.

¹⁹ ALIŞKAN, Limited Şirketler, s.5 ; ARSLANLI, Limited Şirketler, s.1. ; AKINCI, s.487. ; ÇAĞA, s.583, 584. ; ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP), Ortaklıklar Hukuku II, s. 396.

²⁰ ALIŞKAN, Limited Şirketler, s.10. ; AYHAN, s. 62 ; BAŞTUĞ, Almanya'da Limited Şirketler, s.132-133. ; YILDIZ, s.5-6. ; TEKİL, s.16. ; PULAŞLI, C.IV, s. 3043.

²¹ Detaylı bilgi için bkz. AYDOĞAN, s.391 vd. ; PULAŞLI, C.IV, s. 3043vd.

Buna karşılık İsviçre’de ise, limited şirket türüne ilgi duyulmadığından, bu şirket tipini kendi hukukuna almakta oldukça geç kalmıştır²². Nitekim, İsv. BK’da yapılan revizyon ile 1936 yılında limited şirket tipi İsviçre Hukuku’na ithal edilmiştir²³. Bu düzenlemenin getirilmesinin iki ana sebebi olduğu kabul edilmektedir²⁴. İlki, limited şirketin küçük ve orta çaplı işletmeler ile aile işletmeleri ve karteller için daha elverişli olmasıdır. Bir diğer sebep olarak ise, başka bir ülkede kurulan limited şirketin şubesinin İsviçre’de faaliyet göstermesi mümkün iken, İsviçre vatandaşlarının limited şirket kurma hakkından mahrum bırakılması kabul edilir²⁵. Her ne kadar Almanya’dan iktibas edilmiş olsa da, İsv. BK’na eklenen limited şirketlere ilişkin yeni maddeler Alman Hukuku’ndan farklı düzenlemeler içerir²⁶. Özellikle ortakların sorumluluk ve yükümlülükleri bakımından sermayeden ziyade şahıs şirketine yaklaştıracak şekilde düzenlenmiştir²⁷. İsviçre’de 2006 yılında kanun değişikliğine gidilmiştir²⁸. Limited şirketlerin ekonomik olmayan amaçlarla kurulmasına imkan tanınması, tek kişi ortak tarafından kurulmasının mümkün kılınması gibi değişiklikler ile limited şirket şahıs şirketi özelliklerinden uzaklaştırılarak Alman Hukuku’na paralel hale getirilmiştir²⁹. Ancak yine de limited şirketin kendine has özellikleri muhafaza edilerek “kişisel nitelikli sermaye şirketi” sıfatını sürdürmeye devam etmiştir³⁰.

---

²² ARSLANLI, (Limited Şirketler, s.2 ; Genel Bakış, s.434) ; ARSLANLI/DOMANIÇ, s.24 ; ALIŞKAN, Limited Şirketler s.17. ; BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku s.161 ; ÇAMOĞLU, Cumhuriyet Döneminde Limited Ortaklıklar, s.736 ; ÇEVİK, s.63 ; YILDIZ, s.15.

²³ ALIŞKAN, Limited Şirketler s.17 ; ARSLANLI, Limited Şirketler, s.2 ; İMREGÜN, Kara Ticareti Hukuku, s.498 ; TEKİL, Limited Şirketler, s.26 dn.39.

²⁴ ALIŞKAN, Limited Şirketler, s.17 ; ARSLANLI, Limited Şirketler, s.2 ; DEMİRKAPI/ YILDIRIM, s. 436,438,441. ; YILDIZ, s.16.

²⁵ ALIŞKAN, Limited Şirketler, s.17-18 ; ARSLANLI, (Genel Bakış, s.434 ; Limited Şirketler, s.2) ; BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku s.161-162 ; ÇAMOĞLU, Cumhuriyet Döneminde Limited Şirketler, s.736 ; YILDIZ, s.16.

²⁶ ALIŞKAN, (Limited Şirketler 17-18 ; Genel Bakış, s.434) ; YILDIZ, s.18 ; ÇAMOĞLU, Cumhuriyet Dönemi, s. 737.

²⁷ ALIŞKAN, Limited Şirketler s.18 ; ARSLANLI, Limited Şirketler, s.2 ; ARSLANLI/DOMANIÇ, s.24-25 ; CERRAHOĞLU, s.2 ; ÇAĞA, s. 585,586 ; YILDIZ, s. 16.

²⁸ ALIŞKAN, Limited Şirketler s.26 ; ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP), Ortaklıklar Hukuku II, s.396. ; YILDIZ, s. 19-20 ; TEKİNALP, Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku s. 345-346 ; DEMİRKAPI/YILDIRIM s. 439-440.

²⁹ ALIŞKAN, Limited Şirketler s.28 ; YILDIZ, s.19vd ; PULAŞLI, C.IV, s.3040 ; ŞENER, Limited Ortaklıklar, s.2.

³⁰ PULAŞLI, C.IV, s. 3040 ; AKINCI, s. 491.

D. Avrupa Tipi Limited Ortaklık Çalışmaları

AB³¹ tarafından, üye ülkeler nezdinde hukukların yeknesaklaştırılması amacıyla³² yönergeler yayınlanır. Alman kanun koyucusu tarafından oluşturulan limited şirket tipine talebin artması sebebiyle AB tarafından bu kapsamda yönergeler düzenleyerek veya verilen mahkeme kararları³³ ile birlikte bazı kuralların yeknesaklaşması sağlanmıştır.

AB üyesi devletler içerisinde bu kararlara karşı çıkılsa da, Avrupa Adalet Divanı tarafından peşi sıra verilen istikrarlı kararlar doğrultusunda, AB üyesi devletlerden birinde açılan şirketin yine AB ülkesi bir başka devlette faaliyette bulunmasının veya şube açmasının engellenemeyeceği sebebiyle AB üyesi devletler kendi hukuklarında limited şirket kurma aşamasını kolaylaştırarak, bu iş için tercih edilen devlet olma amacını ön plana almışlardır³⁴.

E. Türk Hukuku'nda Yeri

Limited şirketler, Türk Hukuku'nda ilk olarak 1926 yılında yürürlüğe giren Ticaret Kanunu ile düzenlenmiştir³⁵. Düzenlemenin kaynağı Fransız Hukuku olup doktrin

---

³¹ Avrupa Topluluğu ismi 7 Şubat 1992 tarihinde imzalanan ve 1 Kasım 1993 tarihinde yürürlüğe giren Maastricht (Avrupa Birliği) Anlaşması ile birlikte Avrupa Birliği olarak değiştirilmiştir. Daha öncesinde Avrupa Toplulukları olarak anılan Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT), Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (AAET) ve Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) anlaşmalarına ilave olarak ortak dış politika, güvenlik ve adalet alanlarında iş birliği amacı ile Avrupa Birliği oluşturulmuştur. Bkz. https://www.ab.gov.tr/_105.html (E.T. 23.10.2021)

³² AKINCI, s.492-493.

³³ Örneğin Avrupa Adalet Divanı'nın (*European Court of Justice/Europaeischer Gerichtshof*) AB Anlaşması'nın özgürlüğe ilişkin 52 ve 58. hükümlerini yorumlayarak 1999 yılında vermiş olduğu "Centros" kararında, AB üye ülkelerinden birinde yasal olarak ticaretle uğraşan birinin, AB'deki diğer ülkelerde şirketi ile işlem yapabileceğine hükmedilmiştir. Bu karar ile, AB'ye üye herhangi bir devletin hukukuna uygun kurulan şirketin, dilediği ülkede faaliyette bulunabilmesinin önü açılmış olup böylece hangi devlet hukukuna göre şirketin kuruluşu daha avantajlı ise o ülke hukukundan ilerlenilmesine olanak sağlanmıştır. İlgili kararın tam metni için bkz. <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&num=c-212/97> E.T. 23.10.2021 ; Bu doğrultuda bir başka karar olan "Inspire Art" kararının tam metni için bkz. <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&num=C-167/01> E.T. 24.10.2021

³⁴ Limited şirketler bakımından uygulamada özellikle kuruluş aşamasında asgari sermaye şartı aramadığı ve 1-4 gün arasında kuruluş işlemlerinin tamamlanarak kuruluşa imkan verdiği için İngiliz Hukuku'nun daha çok tercih edildiği söylenebilir. Detaylı bilgi için bkz AKINCI s. 494. ; Nitekim Avrupa Adalet Divanı tarafından verilen kararlar neticesinde yaklaşık 16.000 adet limited şirket İngiliz Hukuku'na bağlı olarak kurulmuş ve Almanya'da faaliyet göstermeye başlamıştır.

³⁵ AKINCI, s. 9. ; ALIŞKAN ; s.63. ; ÇAMOĞLU, Cumhuriyet Dönemi, s.736. ; ÇEVİK, Limitet Şirketler, s.63vd. ; ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP), Ortaklıklar Hukuku II, s.396. ; TEKİL, s.22. ; YILDIZ, s.45.

tarafından gelen eleştiriler doğrultusunda eTK'nunda mehz kanun olarak İsviçre Hukuku kabul edilmiştir. Ancak yine de, ilgili hükümler aynen geçirilmemiş, özellikle ortakların sorumluluklarına ilişkin İsviçre Hukuku'ndan farklı bir düzenleme kabul edilmiştir³⁶.

Limited şirketlere ilişkin yapılan düzenlemelere bakıldığında, şirket sözleşmesinde asgari miktarda sermaye gösterme zorunluluğunun bulunması, ortakların sorumluluklarının sınırlı olması gibi hususlar bakımından anonim şirkete; şirketin yönetim biçimi olarak “özden organ ilkesi”nin benimsenmesi bakımından ise kolektif şirkete benzetilir. Bu sebeple de limited şirketler doktrinde karma yapılı bir şirket olarak nitelendirilir³⁷.

Ancak TTK'nun yürürlüğe girmesi ile birlikte, limited şirketler bakımından köklü sayılabilecek nitelikte değişikliklere gidilmiştir³⁸. Buna göre, şirketin yapısı itibariyle anonim şirketlere yaklaştırılırken, her ortağın şirket yönetim ve temsiline katılma mesuliyetini belirtir en temel ilkelerinden biri olan özden organ ilkesi kaldırılmıştır³⁹. Ayrıca, koyucu tarafından da limited şirketin açıkça sermaye şirketi olduğu vurgulanmıştır. (TTK m. 124) Bu sebeple de doktrinde bir nevi “küçük” veya “mini” anonim şirketi olarak adlandırılmaktadır⁴⁰.

---

³⁶ ARSLANLI, Limited Şirketler, s.2. ; ARSLANLI/DOMANIÇ, s.25. ; ÇAĞA, s. 583. ; ÇAMOĞLU, Limited Ortağın Sınırlı Sorumluluğu, s.499. ; İsviçre Borçlar Kanunu'nda ortaklar diğer ortakların ödemediği esas sermaye borçlarından da müteselsilen sorumlu tutulmakta iken, Türk Hukuku'nda ortaklar yalnızca kendi taahhüt ettikleri sermaye miktarı kadar sorumlu tutulmuşlardır. Daha detay bilgi için bkz AKINCI s.498.

³⁷ AKINCI, s.498. ; ALIŞKAN, Limited Şirketler s.76. ; ARSLANLI, (Limited Şirketler, s.11 ; Genel Bakış) ; BAHTİYAR, s.413. ; BİLGİLİ/ DEMİRKAPI, s.615. ; ÇAĞA, s.586,587. ; ÇEVİK, s.66-67. ; YILDIZ, s.55.

³⁸ ALIŞKAN, Limited Şirketler s.82. ; PULAŞLI, C.IV, s.3049. ; TEKİNALP, Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku, s.333. ; YILDIZ, (Limited Şirketler, s. 51 vd. ; Limited Şirkete İlişkin Bazı Hükümler, s.408)

³⁹ ALIŞKAN, Limited Şirketler s.84. ; YILDIZ, Müdürlerin Sorumluluğu, s.728. ; TEKİNALP, Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku, s.10. ; ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP), Ortaklıklar Hukuku II, s.398.

⁴⁰ ALIŞKAN, Limited Şirketler s.84. ; BİLGİLİ/ DEMİRKAPI, (Şirketler Hukuku Dersleri, s.406 ; Şirketler Hukuku s.16) ; ÇAMOĞLU, Limited Ortağın Sınırlı Sorumluluğu, s.499. ; TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s.514. ; Anonim şirketlerin kuruluşu için aranan asgari sermaye miktarının limited şirkete kıyasla daha yüksek tutulmasının amacının küçük sermayeli anonim şirketi ile görülecek işlerin limited şirketlere bırakılması olduğu yönünde bkz. ARSLANLI/DOMANIÇ, s.25.

Anılan düzenlemeler ile birlikte anonim şirketlere de yaklaştırılan limited şirket çoğunlukla küçük ve orta ölçekli işletmeler tarafından tercih edilmektedir. Türkiye’de 2.047.098 adet şirket içinde 961.284 tanesinin limited şirket olması⁴¹ ile birlikte Türkiye’de en çok tercih edilen şirket türü haline geldiği de açıkça görülmektedir⁴².

II. TANIMI VE UNSURLARI

A. Tanımı

Limited şirketin tanımına ilişkin TTK m. 573’ün kenar başlığında, diğer şirket tiplerinin tanımının yapıldığı maddelerden farklı olarak “*Tanım*” yerine “*Kavram*” sözcüğü kullanılmıştır⁴³. Bu şekilde mehz İsv. BK m. 772 ile paralellik sağlanmıştır⁴⁴. Ancak hükümde limited şirketin tanımı yerine, şirketin bazı temel özelliklerine dair açıklama içermesi sebebiyle doktrinde eleştirilere sebep olmuştur⁴⁵. Diğer bir deyişle, hüküm limited şirketin unsurlarını tam olarak içermediğinden “*Kavram*” ifadesi eksiktir⁴⁶. Düzenlemede tanımdan ziyade, daha çok limited şirketin nitelik ve özelliklerinin tanıtılması söz konusudur⁴⁷.

⁴¹Gümrük ve Ticaret Bakanlığı 2021 Ağustos Ayı Veri Bülteni s. 18, <https://ticaret.gov.tr/data/6130798613b8762bec7f408b/2021%20Yılı%20Ağustos%20Ayı%20Veri%20Bülteni-1.pdf> E.T. 24.10.2021

⁴² ÇAMOĞLU(POROY/TEKİNALP), Ortaklıklar Hukuku II, s. 397.

⁴³ Örneğin kolektif, komandit, anonim ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler için “*Tanım*” ifadesi kullanılmışken, limited şirket için “*Kavram*” ifadesinin kullanılmasına ilişkin eleştiri için bkz. MOROĞLU, Değerlendirme ve Öneriler, s.338.

⁴⁴ İsv.BK’nunda hem limited (m.772) hem de anonim şirkete (m.620) ilişkin maddelerin kenar başlıklarında “*Kavram*” ifadesi kullanılmıştır. Alman Hukuku’na bakıldığında ise, GmbHG kapsamında limited şirketin tanımı yapılmamıştır. Bkz. ALIŞKAN, Limited Şirketler s.94.

⁴⁵ MOROĞLU Değerlendirme ve Öneriler, s. 338. ; ŞENER, Limited Ortaklıklar, s.5. ; ALIŞKAN, Limited Şirketler s.88. ; KENDİGELEN, Yeni TTK Tespitler, s.481.

⁴⁶ TAŞDELEN, Nihat, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Ortaklıklarda Çıkma Çıkarılma ve Fesih, Ankara Yetkin Yayınları, 2012, s.57. ; YILDIZ, Limited Şirket, s.67.

⁴⁷ Kavram ifadesinden yola çıkıldığında, hükmün içerisinde limited şirketin borçlarından malvarlığı ile sorumlu olduğu, esas sermaye payları için anonim şirketteki gibi kıymetli evrak niteliğinde senet çıkarılmadığı, üst sınırın elli ortak ile sınırlı olması gibi temel hususların da belirtilmesi gerekeceğine ilişkin görüş için bkz. ALIŞKAN, Limited Şirketler s.90vd.

Kanaatimizce “Kavram” kenar başlıklı olarak düzenlenen hükmün altında limited şirketin nitelik ve özelliklerinin tanıtılması kadar, ayırt edici özelliklerinin de madde içerisinde toplanması gerekirdi⁴⁸.

Bu doğrultuda değerlendirildiğine, “*limited şirket bir veya birden fazla gerçek ve/veya tüzel kişi tarafından, bir ticaret unvanı altında ve kanunen yasaklanmamış her türlü iktisadi amaç ve konuda faaliyet gösterebilmek amacıyla kurulabilen, esas sermayesi belirli olan ve bu sermayenin de esas sermaye paylarının toplamından oluştuğu, ortaklarının sorumluluklarını taahhüt ettikleri esas sermaye payları ve ana sözleşmede öngörülebiyecek ek ödeme ve yan edim yükümlülükleriyle sınırlı bir sermaye şirketi tipi*” olarak tanımlanabilir⁴⁹.

Kanun koyucu tarafından TTK’nun yürürlüğe girmesi ile birlikte getirilen bu yeni düzenleme esasen eTK’den iki açıdan farklıdır. İlki, limited şirketin de anonim şirketler gibi tek kişi ile kurulabilmesine imkan tanınması, ikincisi ise şirket sözleşmesinde ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinin de öngörülebiyeceğinin belirtilmesidir. Ayrıca, esas sermaye paylarının senede bağlanamayacağı yerine, ayrı bir düzenleme ile paylar için nama yazılı senet düzenlenebiyeceği belirtilmiştir⁵⁰.

B. Unsurları

1. Şahıs Unsuru

TTK’nun yürürlüğe girmesi ile beraber, limited şirket yapısında yapılan en dikkat çekici değişikliklerden biri ortaklık sayısında yapılan düzenleme olmuştur. Buna göre limited şirket bir veya daha çok kişi tarafından kurulabilecek olup ortak sayısı ise en

---

⁴⁸ Mevzuatından farklı olarak TTK m. 573 ile limited şirketin tüzel kişiliğe haiz olduğu belirtilmemiştir. Buna karşılık mevzuatı İsviçre BK m. 772 ile bu husus açıkça ortaya konulmuştur. Bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, s.5.

⁴⁹ Benzer tanımlar için bkz. ALIŞKAN, Limited Şirketler s.92. ; BAHTİYAR, s.415. ; ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP), Ortaklıklar Hukuku II, s.400. ; KARAHAN, Şirketler Hukuku, s.820. ; MOROĞLU, Değerlendirme ve Öneriler, s.338. ; PULAŞLI, (Şirketler Hukuku s. 718. ; C.IV., s.3050) ; TAŞDELEN, s. 58. ; YILDIZ, (Türk Ticaret Kanunu Tasarısı, s.505 ; Limited Şirketler, s.69) ; Ayrıca, bkz. Gerekçe, md 573.

⁵⁰ ALIŞKAN, Limited Şirketler s. 153. ; KENDİGELEN, Yeni TTK Tespitler, s.482.

fazla elli olacaktır (TTK m. 573, 574). Böylelikle, kanun koyucu tarafından azami ortak sınırı olarak elli kişiye ilişkin düzenleme muhafaza edilmiş ancak şirketin asgaride tek ortaklı olarak kurulmasına da cevaz verilmiştir⁵¹.

Kanun koyucu iki veya daha fazla kişi tarafından limited şirketin kurulabileceğine dair eTK'daki düzenleme ortadan kaldırılarak mehz İsv.BK.'ya paralel olarak tek ortaklı limited şirket kurulabileceğini düzenlemiştir. eTK'da iki veya daha fazla ortakla kurulan şirkette, sayının sonradan bire düşmesi halinde uygun bir süre içerisinde şirketin bu sayıyı ikiye çıkarmaması halinde şirket alacaklılarından birinin talebi üzerine mahkemeden şirketin feshine hükmedilebilecekti. Ancak bugün, iki veya daha fazla ortakla kurulan limited şirkette, ortak sayısının bire düşmesi halinde, bu sonucu doğuran işleminin gerçekleştiği tarihten itibaren yedi gün içerisinde durumunmüdürler tarafından sicile bildirilmesi yeterlidir⁵².

Buna karşılık limited şirketin ortak sayısı, elliyi aşamaz. Bu durum Türk Hukuku'nda 1926 yılından beri mevcut iken, mehz İsviçre ve Alman Borçlar Kanunları'nda bu şekilde bir üst sınır limited şirketler bakımından düzenlenmemiştir⁵³. Böylelikle başta Almanya ve İsviçre olmak üzere Kara Avrupa Ülkeleri'ndeki gelişmelere ve AET'nin 89/667 sayılı Yönergesi'ne⁵⁴ de uyum sağlanmıştır⁵⁵.

Limited şirket hem gerçek hem de tüzel kişi ortak veya ortaklar tarafından kurulabilir (TTK m. 573). Sözleşmenin imzalanması sırasında her bir ortağın veya ortağı

---

⁵¹ Bkz. Gerekçe, md 573.

⁵² Müdürler tarafından şirketin tek ortaklı olduğu, bu ortağın adı, yerleşim yeri, vatandaşlığı tescil ve ilan ettirilecek olup aksi halde doğacak zararlardan sorumlulukları doğar. (TTK m. 574/II)

⁵³ **PULAŞLI**, C.IV, s. 3052. ; İlgili düzenleme dönemin mehz kanunu olan Fransız Şirketler Kanunu'nda ilgili dönemde yer almamaktadır. İngiliz Hukuku'ndan mevzuatımıza 1926 tarihli 865 sayılı Ticaret Kanunu ile getirilmiş olup neredeyse günümüze kadar gelecek şekilde muhafaza edilmiştir. Üst sınıra ilişkin düzenleme 1966 tarihinde Fransız Hukuku'na dahil olmuştur. Bkz. **ALIŞKAN**, Limited Şirketler s.95. ; **YILDIZ**, Limited Şirketler, s.70,71,209. ; **KENDİGELEN**, Yeni TTK Tespitler, s.482,dn.8.

⁵⁴ **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku, s.719.

⁵⁵ Fransız Hukuku'nda, başlangıçta olmamasına karşın ilerleyen dönemlerde limited şirket ortakları bakımından azami 50 kişi olacak şekilde sınırlama Fransız Ticaret Kanunu'na (*Code de Commerce*) da getirilmiş fakat 2004 yılı Mart ayında yapılan bir değişiklik ile bu sayı azami 100 ortak olacak şekilde revize edilmiştir. Bkz. *Code de Commerce* : Chapitre III : Des sociétés à responsabilité limitée (Articles L223-1 à L223-43) <https://www.legifrance.gouv.fr/codes/> (E.T. 10.03.2022) ; Buna karşılık İngiliz Hukuku'ndaki sınırlama 1980 yılında kabul edilen "Companies Act" ile kaldırılmıştır(Section 1-2) (https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1980/22/pdfs/ukpga_19800022_en.pdf - E.T. 01.01.2022)

temsil eden kişinin fiil ehliyetine sahip olması gerekir. Nitekim, ilgili hükümde “*ticari ehliyet*” değinilmediğinden bahisle hakları kullanma ehliyeti bakımından TMK hükümleri değerlendirilir⁵⁶. Bu kapsamda, ayırt etme gücü bulunmayan kimsenin fiilinin hukuki sonuç doğurmaması, ayırt etme gücüne sahip küçükler ve kısıtlıların borç doğurucu işlemde bulunabilmesi için yasal temsilcilerinin rızası olması, velayet altında bulunan küçükler adına velisi sıfatıyla anne babalarının tasarrufta bulunması, vesayet altında bulunan küçük ve kısıtlılar bakımından ise kanuni temsilcilerinin ve vesayet makamının izninin bulunmasının gerekmesi şeklindeki fiil ehliyeti koşulları dikkate alınmalıdır.

Bununla beraber, limited şirketler hem özel⁵⁷ hem de kamu hukuku tüzel kişileri⁵⁸ tarafından kurulabilir⁵⁹. Ancak hukuken kişi sıfatı bulunmayan grup veya topluluklar, tüzel kişiliğe haiz olmayan adi şirket ile donatma iştiraklerinin limited şirkete ortak olması mümkün değildir⁶⁰. Dolayısı ile, ticari şirketlerin tamamı ile birlikte kooperatifler, sendikalar, dernekler, vakıflar, kamu iktisadi kuruluşları ve mahalli idareler yahut devlet memurları da limited şirket ortağı olabilir⁶¹. Ayrıca, ortaklar Türk vatandaşı veya yabancı olabileceği gibi yerleşim yeri yahut merkezi Türkiye’de veya yurtdışında da olabilir⁶².

2. Ticaret Unvanı

---

⁵⁶ **ÇEVİK**, Limited Şirket Hukuku, s.146.

⁵⁷ Özel hukuk alanında faaliyet göstermek üzere hukuki işlem ile kurulan tüzel kişiler olup kamu gücünü kullanma yetkisine sahip değildirler. Bkz. **DURAL/SARI**, s.225.

⁵⁸ Kamu gücüne sahip olarak kamu görevini yerine getiren tüzel kişiler olup yalnızca kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanarak kurulur. (Any. M.123/III) Bkz. **DURAL/SARI**, s.227.

⁵⁹ **ARSLANLI**, Limited Şirketler, s.28. ; **ÇEVİK**, Limited Şirketler Hukuku, s.76. ; **ARSLANLI/DOMANİÇ**, s. 66 ; Buna karşılık mehz kanun İsv.BK m. 772 ile limited şirket, bir veya birden fazla kişi yahut ticari şirketlerin katılabildiği bir sermaye şirketi olarak açıkça tanımlanmıştır.

⁶⁰ **ALIŞKAN**, Limited Şirketler s.101. ; **BİLGİLİ/DEMİRKAPI**, s. 618, dn.14 ; **YILDIZ**, Limited Şirketler Hukuku, s.76

⁶¹ Sendikaların ticaret ile uğraşmamaları sebebiyle limited şirket ortağı olamayacaklarına dair görüş için bkz. **KUMKALE**, Rüknettin, Limited Şirketler, Ankara Mart 2006, s. 33.

⁶² **ALIŞKAN**, Limited Şirketler s.102. ; **YILDIZ**, Limited Şirketler, s. 73. ; **TEKİNALP**, Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku, s. 348. ; **BİLGİLİ/DEMİRKAPI**, s.619. ; Şirketi temsile yetkili müdürler bakımından tek başına temsile yetkili en az bir müdürün Türkiye’de bulunmasına ilişkin TTK m. 628 ile getirilen düzenleme kanundan kaldırılmıştır.

Her tacir, kanuna uygun bir ticaret unvanı seçerek ticari işletmesini ticaret sicile tescil ettirmekle yükümlüdür (TTK m.18/I). Limited şirket de tacir sıfatına haiz bir ticari şirket olması sebebiyle ticaret unvanı kullanarak tescil ettirmek zorundadır. Limited şirket, seçmiş olduğu ticaret unvanı altında şirketle ilgili işlemleri yapmak, şirketle ilgili senetleri veya diğer belgeleri imzalamak zorundadır⁶³(TK m.39). Ayrıca şirket tarafından düzenlenen ticari mektuplarda veya ticari defterlere yapılan kayıtlara ilişkin belgelerde, şirketin ticaret unvanı ile birlikte, sicil numarası, merkezi ve eğer internet sitesi oluşturma yükümlülüğüne sahip ise, tescil edilen internet sitesinin adresi de gösterilir⁶⁴.

Şirket unvanı üçüncü kişilerde yanlış bir görüşün oluşmasına sebep olmamak, gerçeğe ve kamu düzenine de aykırılık teşkil etmemek şartıyla şirket işletme konusunu ve “*limited şirket*” ibaresini içerecek şekilde serbestçe belirlenebilir. Dolayısı ile şirketin unvanının çekirdek kısmı şirketin işletme konusu ile “*limited şirket*” veya “*limited ortaklık*” kelimelerinden oluşmaktadır.⁶⁵ Ticaret unvanında gerçek bir kişinin adının veya soyadının yer alması halinde, şirket türünü ifade eden “*limited şirket*” ibaresi kısaltılamaz⁶⁶ (TTK m.43/II, TSY m.43/VII).

Bununla beraber, limited şirketin daha önceden başka bir sicil dairesinde daha öncesinde tescil edilmiş bulunan diğer bir unvandan ayırt edilebilmesi için gerekirse ekler yapılır (TTK m.45). Bunlar gerçeğe ve kamu düzenine aykırı olmamak koşulu ile, zorunlu eklemeler olabileceği gibi isteğe bağlı ekler de olabilir (TTK m.46/I). Böylelikle, üçüncü kişiler bakımından şirketin gerçek kişi ortaklığı ile karıştırılması engellenmiş olur (TTK m.46/II). Şirketin birden fazla işletme konusu var ise, bunlardan birinin yazılması zorunlu ve yeterlidir. Ayrıca, “*Türk*”, “*Türkiye*”, “*Cumhuriyet*” vb. kelimelerin ticaret unvanına eklenebilmesi için ise, yalnızca Bakanlar Kurulu kararı ile mümkündür (TTK m.46/III, TSY m.44/V).

⁶³ ALIŞKAN, Limited Şirketler s.204.

⁶⁴ Tüm bu bilgilerle birlikte, şirketin müdürlerinin ad-soyadları, ile taahhüt edilen ve ödenen sermaye miktarları da yayınlanır. (TTK m. 39) Konuya ilişkin bkz. BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s.628, dn. 61.

⁶⁵ Ultra vires kuralının terkedilmesi ile birlikte limited şirketlerin ticaret unvanlarında işletme konusunun gösterilme zorunluluğunun kaldırılması gerektiği yönünde bkz. ALIŞKAN, Limited Şirketler s.205.

⁶⁶ Aile şirketleri bakımından oldukça sık tercih edilen limited şirketler için, ailenin soyadının ticaret unvanında yer alıp almadığını kestirebilmenin uygulamada yaratacağı güçlük ve sorun sebebiyle bu şekilde kısaltma yasağının uygulanmaması ve düzenlemedeki “veya” ibaresinin “ve” olarak düzenlenmesi gerektiği yönünde bkz. ŞENER, Limited Şirketler, s.12, dn.14.

3. Sermaye

Ortaklık sözleşmesinde yer alması zorunlu kayıtlardan olan limited şirketin sermayesi, ortak esas sermaye paylarının toplamından oluşmaktadır⁶⁷. Şirket ortak veya ortaklarının koymayı taahhüt ettikleri esas sermaye payları, anonim şirketlerde olduğu gibi paralel bir düzenleme ile, üzerlerine sınırlı aynı bir hak, haciz veya tedbir bulunmayan, nakden değerlendirilebilen ve devrolunabilen, fikri mülkiyet hakları ile sanal ortamlar ve adlar da dahil tüm malvarlığı unsurlarının aynı sermaye olarak konulabilir⁶⁸(TTK m. 342). Hizmet edimleri, kişisel emek, ticari itibar ve vadesi gelmemiş alacaklar ise sermaye olarak konulamaz. Dolayısı ile esas sermaye daima bir paradan ibaret olup şirketin ortakları tarafından taahhüt edilen ve şirket sözleşmesinde yazılı rakamı ifade eder⁶⁹.

Esas sermaye belirli olup (TTK m. 573/I) asgari olarak 10.000⁷⁰ (on bin) Türk Lirası olacağı düzenlenmiştir⁷¹(TTK m. 580). Esas sermayenin 10.000TL'den az olması halinde şirket sözleşmesi geçersiz olup ticaret sicil müdürü tarafından tescil istemi reddedilir⁷²(TTK m.32). Nitekim esas sermayenin azaltılması durumunda da, asgari miktarın altına inecek şekilde bir karar alınamaz (TTK m. 592, m.473/V). Aksi halde genel kurul kararı batıldır⁷³(TTK m.622, m.447/c). Nitekim, limited şirketler bakımından kayıtlı sermaye sistemi ile şarta bağlı sermaye artımı yöntemi kabul edilmemiştir⁷⁴. Ancak esas sermaye sisteminde dış veya iç kaynaklardan sermaye artımı mümkündür.

⁶⁷ ALIŞKAN, Limited Şirket, s.124 ; ÇEVİK, Limitet Şirketler, s.92-94 ; PULAŞLI, C.IV, s. 3057 ; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.12.

⁶⁸ ÇEVİK, Limitet Şirketler, s.95 ; YASAN, s. 33 vd.

⁶⁹ ALIŞKAN, Limited Şirketler s.124.

⁷⁰ İlgili hükmün ilk tasarısında, limited şirketin esas sermayesi olarak anonim şirketlere paralel olarak en az 50.000TL öngörülmesine ilişkin eleştiriler yönünden bkz. MOROĞLU, Değerlendirme ve Öneriler, s.87, 188 ; PULAŞLI, C.IV, s.3058 ; SAYIN ÖNAL, s. 40, dn.52 ; YILDIZ, (Limited Şirkete İlişkin Bazı Hükümler, s.427, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı, s.410, Limited Şirketler, s. 56,dn.151).

⁷¹ eTK döneminde kurulan limited şirketlerden aranan asgari sermaye tutarını sağlamayan şirketler bakımından sermayenin TTK'nun yayım tarihinden itibaren üç yıl içerisinde kanunen aranan tutara yükseltilmesi gerekeceği belirtilmişti. Aksi takdirde sürenin sonunda infisah edilmiş sayılırlar.

⁷² Buna rağmen şirketin ticaret sicile tescili yapılmış ise, esas sermayenin en az on bin TL'ye yükseltilerek bu aykırılığın fesih davası prosedürü içerisinde düzeltilmesine ilişkin açıklamalar için bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, s.57 ; ARSLANLI/DOMANİÇ, s.103.

⁷³ YILDIZ, Limited Şirketler, s.128.

⁷⁴ TEKİNALP, Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku, s. 340,343,365 ; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 623, 713-714 ; Bu sistemin kabul edilmemesinin sebebi olarak az ortaklı limited şirkette sermaye artışının

Esas sermaye paylarının itibari değeri en az 25⁷⁵ (yirmi beş) Türk Lirası veya katları fakat diğerlerininkinden farklı olabilen esas sermaye bölümüdür (TTK m. 583). Esas sermaye payı aynı zamanda ortaklık hak ve borçları da bir arada taşır. Zira ortaklık hak ve borçlar esas sermaye payına ve itibari değerine göre hesaplanır⁷⁶. Şirket ortaklarının birden fazla esas sermaye payına sahip olabilmesi mümkündür (TTK m. 583/III). Böylelikle, limited şirket için eTK döneminde mevcut olan “*payların bütünlüğü (tek ortak = tek pay) ilkesi*” geride bırakılmış⁷⁷, anonim şirketlere paralel olarak esas sermayenin, şirket ortak veya ortaklarının esas sermaye paylarının toplamından oluştuğu düzenlenmiştir.⁷⁸ Ortağın sermaye borcunun sınırı da taahhüt ettiği esas sermaye payının itibari değeri doğrultusunda belirlenir. Ek ödeme yükümlülüğünün düzenlenmesi halinde ise, bu tutar esas sermaye payının itibari değerinin iki katını aşamaz (TTK m.603/III). Şirket ortağı, esas sermaye payını devreder ise, ortağın şahsına bağlı olanlar hariç, paya ilişkin hak ve borçlar devralana geçer⁷⁹. Nakden taahhüt edilen payların itibari değerlerinin en az yüzde yirmi beşinin tescilden önce ödenmesi hariç olmak üzere esas sermayenin ifası, ifa edilmemesinin hüküm ve sonuçları vb. hususları için anonim şirkete ilişkin hükümler kıyasen uygulanır (TTK m. 585).

---

kolay olması sebebiyle, bu önemli kararın müdürlere bırakılmasının doğru olmaması hakkındaki görüş için bkz. **ALIŞKAN**, Limited Şirketler s.127 ; **ŞENER**, Ortaklıklar Hukuku, s.673.

⁷⁵ Şirketin durumunun iyileştirilmesi için bu değer belirtilen asgari değer altına inebilir. (TTK m. 583/I, 583/II) **YILDIZ**, Şirketler Hukuku, s.80. ; İlgili düzenlemenin hem birinci hem de ikinci fıkrasında esas sermaye paylarının en az yirmi beş TL olması zorunluluğunun vurgulandığı yönündeki eleştiri için bkz. **KENDİGELEN**, Yeni TTK Tespitler, s.487.

⁷⁶ Şirket sözleşmesinde daha yüksek bir tutar belirlenmemiş ise, her bir 25TL bir oy hakkı verir (TTK m.618/I).

⁷⁷ eTK’da şirket ortağının sermayesi bölünemez bir bütün olduğundan, bir ortağın birden fazla sermaye payına sahip olması mümkün değildi. Bu dönemde limited şirketin sermayesi şirketin ortak sayısına bölünmekteydi. Konuya ilişkin detay için bkz. **ALIŞKAN**, Limited Şirketler s.126, 149. ; **ARSLANLI**, Limited Şirketler, s.59. ; **ARSLANLI/DOMANIÇ**, s.105, 213. ; **YILDIZ**, Limited Şirketler, s.21.

⁷⁸ İsv.BK.’ya paralel olarak anonim şirket pay kavramına yaklaştığı yönünde bkz. **KENDİGELEN**, Yeni TTK Tespitler, s.487. ; **BİLGİLİ/DEMİRKAPI**, s.624, dn.44. ; Bir ortağın birden fazla esas sermaye payına sahip olmasının doğurduğu sonuçlar yönünden bkz. **TEKİNALP**, Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku, s.338.

⁷⁹ **ŞENER**, Ortaklıklar Hukuku, s.695. ; eTK dönemi yönünden bkz. **ARSLANLI/DOMANIÇ**, s.177,218,219,220. ; **ÇEVİK**, Limited Şirketler, s.286. ; Bu kuralın en önemli istisnası ise, ek ödeme yükümlülüğünün varlığı halinde, ortağın şirketten ayrılmasının tescil edildiği tarihten itibaren iki yıl içinde şirket iflas eder ise, devreden ortağın bu yükümlülüğünü yerine getirmesinin istenmesidir (TTK m.604). Uygulamada iflas davasının uzun sürmesi sebebiyle sürenin geçirilmesi yönünde bkz. **KENDİGELEN**, Yeni TTK Tespitler, s.513. ; **BİLGİLİ/DEMİRKAPI**, s.764,765. ; **YILDIZ**, Limited Şirketler, s.190.

4. Sınırlı Sorumluluk

Limited şirketin tüzel kişiliği, borç ve yükümlülüklerinden yalnızca kendi malvarlığı ile sorumlu olur⁸⁰(TTK m. 602). Bu kapsamda limited şirketin kendi alacaklılarına karşı “*sınırsız sorumluluk ilkesi*”, şirketin ortakları bakımından ise “*sınırlı sorumluluk ilkesi*” geçerlidir⁸¹. Sınırlı sorumluluk ilkesi gereği, şirket esas sözleşmesinde ek ödeme veya yan edim yükümlülükleri⁸² düzenlenmediği müddetçe şirket ortaklarının şirkete karşı tek borcu, koymayı taahhüt ettikleri sermayeyi yani esas sermaye payını ödemekten ibaret olup, bu taahhütlerini yerine getirdikleri ölçüde sorumluluktan kurtulurlar⁸³(TTK m. 573/II). Dolayısı ile şirket ortaklarının sorumluluğu şirkete karşı olduğundan şirketin borçlarından dolayı şahsi olarak sorumlu değildirler. Şirketin alacaklılarının, şirketin borçlarından dolayı şirket ortaklarına henüz ödemedikleri sermaye borcundan dolayı doğrudan başvuruda bulunma veya takip etme gibi bir hakkı bulunmamaktadır⁸⁴.

⁸⁰ Limited şirketin borçlarından dolayı tüm malvarlığı ile sınırsız olarak sorumlu olacağı yönünde bkz. **ALIŞKAN**, Limited Şirketler s.113. ; **TEKİNALP**, Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku s.335,337. ; Buna karşılık sorumluluğun sınırlı olduğu yönünde bkz. **ÇEVİK**, Limitet Şirketler, s.107. ; **PULAŞLI**, C.IV, s.3065. ; **YILDIZ**, Limited Şirketler, s.81. ; Kanun koyucu tarafından ayrı bir hüküm ile (TTK m. 602) ortakların şirket borçlarından sorumlu olmayacağını tekrardan vurgulamasına gerek olmadığı, “Kavram” başlıklı TTK m.573/II ile bu durumun halihazırda düzenlendiği yönünde bkz. **ALIŞKAN**, Limited Şirketler s.91.

⁸¹ **ALIŞKAN**, Limited Şirketler s.3, 115. ; **ARSLANLI**, (Genel Bakış, s. 443,444 ; Limited Şirketler, s. 8-9,28-29) ; **ARSLANLI/DOMANİÇ**, s.36-37,67,427. ; **ÇAMOĞLU**, Limited Ortağın Sınırlı Sorumluluğu, s. 510 vd. ; **KARAYALÇIN**, Şirketler Hukuku, s.338, 342-343. ; **PULAŞLI**, C.IV, s.3065. ; **TEKİNALP**, Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku, s.337. ; **YILDIZ**, Limited Şirketler, s.59 ; “Sınırlı Sorumluluk İlkesi”nin tarihsel gelişimi için bkz. **YASAN**, s. 308 vd.

⁸² Şirket esas sermayesi ile kanuni yedek akçeler toplamının şirketin zararını karşılayamaması, şirketin bu ek araçlar olmaksızın işlerine gereği gibi devamının mümkün olmaması, şirket sözleşmesinde tanımlanan ve öz kaynak ihtiyacı doğrudan diğer bir halin gerçekleşmiş bulunması hallerinde “ek ödeme yükümlülüğü” istenebilir. (TTK md 603) Yalnızca şirket sözleşmesiyle şirketin işletme konusunun gerçekleşmesine hizmet edebilecek yan edim yükümlülükleri düzenlenebilir. (TTK m. 606) ; eTK’da öngörülmemesine karşın limited şirket ortakları bakımından yan edim ve hatta zararlar sonucunda ortaya çıkacak açıkları kapama borcunun yüklenebileceğine ilişkin görüş için bkz. **ARSLANLI**, Limited Şirketler, s.10. ; **ARSLANLI/DOMANİÇ**, s. 39. ; **TEKİL**, s.58. ; **YILDIZ**, Limited Şirketler, s.188.

⁸³ **ÇEVİK**, Limitet Şirketler, s.107,108. ; **KARAHAN**, Şirketler Hukuku, s.834 ; **TEKİNALP**, Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku, s.335. ; **PULAŞLI**, C.IV, s.3066 ; **TAŞDELEN**, s.63,73.

⁸⁴ Kanun koyucu tarafından anonim şirketler bakımından bu yönde ayrı ve açık bir hüküm düzenlenmişken (TTK m.329/II), limited şirket için ayrı bir düzenlemeye yer verilmemesi yönündeki eleştiri için bkz. **ALIŞKAN**, Limited Şirketler s.115. ; Bu yorumun TTK m.602’nin kenar başlığı ile birlikte dolaylı olarak çıktığına ilişkin görüş için bkz. **BİLGİLİ/DEMİRKAPI**, s.625,626.

Buna karşılık şirket ortakları, şirket tüzel kişiliğine karşı taahhüt ettikleri esas sermaye payı ile şirket sözleşmesinde öngörülen yan edim yükümlülüğü veya ek ödeme borçlarından dolayı tüm malvarlıkları ile sınırsız olarak sorumludurlar⁸⁵. Dolayısı ile limited şirket tarafından ortağın şirkete olan borcu için haczedilen tüm malvarlığına başvurulabilir⁸⁶.

Nitekim, limited şirket ortaklarının sınırlı sorumluluk ilkesine VUK m.10 ve AATUHK m.35 ile getirilen bir istisna mevcuttur⁸⁷. Şirketten tahsili mümkün olmayan amme alacakları bakımından, şirket ortakları doğrudan ve şahsi olarak koymayı taahhüt ettikleri hisse oranında sorumlu olurlar⁸⁸.

5. Konu ve Amacı

Limited şirket, kanunen yasak olmayan her türlü ekonomik amaç ve konu için kurulabilir (TTK m. 573/III). Kanun lafzından şirketin ekonomik bir amaç ve konuya sahip olmasının şart koşulduğu görülmektedir. Bir başka deyişle, hayır işleri amacıyla limited şirket kurulamaz. Şirketin konusunun ekonomik olması gerekir. Ancak limited şirketin, ticari işletme işletmek veya kar elde etmek şeklinde bir zorunluluğu bulunmamaktadır⁸⁹. Doğası gereği limited şirketler genellikle küçük ve orta ölçekli işletmeler bakımından elverişli olduğundan daha çok bu kapsamda tercih edilmektedir⁹⁰.

---

⁸⁵ ARSLANLI, Limited Şirketler, s.8,9,28,29. ; ARSLANLI/DOMANİÇ, s. 36,67,427. ; ÇAMOĞLU, Limited Ortağın Sınırlı Sorumluluğu, s.510,513,516. ; ÇEVİK, Limited Şirketler, s. 107,288. ; SAYIN ÖNAL, s.75 ; TEKİL, s.5,33,34. ; YASAN, s.303 vd ; Buna karşılık, şirketin ortağının sorumluluğunun sınırlı şahsi nitelikte bir sorumluluk olmadığı, bütün malvarlığı ile sınırsız sorumlu olduğu yönünde bkz. CERRAHOĞLU, s.8.

⁸⁶ ALIŞKAN, Limited Şirketler s.115.

⁸⁷ TEKİNALP, Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku, s.335 ; PULAŞLI, C.IV, s.3066 ; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s.625 dn.54, s.749. ; TTK m. 602 hükmünün AATUHK m.35 ile uyumlu olmadığı bu sebeple de ya 35.maddenin yürürlükten kaldırılması ya da TTK m.602'ye ilgili hükmün saklı tutulduğuna ilişkin ekleme yapılması yönünde bkz. MOROĞLU, Değerlendirme ve Öneriler, s.361, TAŞDELEN, s. 64 dn.95. ; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s.626.

⁸⁸ Konuya ilişkin detay için bkz. Bölüm III-IV.

⁸⁹ TEKİNALP, Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku, s.341 ; ŞENER, Ortaklıkları Hukuku, s.674; PULAŞLI, Şirketler Hukuku, s.731.

⁹⁰ ÇAĞA, s.582 ; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.4 ; ÇAMOĞLU(POROY/TEKİNALP), Ortaklıklar Hukuku II, s. 396 ; ŞENER, Ortaklıkları Hukuku, s.674.

Şirketin konusu ve amacı, limited şirket sözleşmesinde açıkça düzenlenmek zorundadır (TTK m. 576/I-b). İşletme konusunun, esaslı noktalarının belirtilmesi suretiyle şirket sözleşmesinde yer alır. Ayrıca, kanun koyucu tarafından finansal kiralama, banka, sigorta gibi faaliyet konularının yalnızca anonim şirket bünyesinde gerçekleştirilebileceği belirtildiğinden limited şirkete konu olarak seçilemez⁹¹.

6. Tüzel Kişilik

Limited şirket, tüzel kişiliğe haiz bir ticaret şirkettir⁹² (TTK m. 124/1, m.125). Tüzel kişilik, şahsi unsurun ikinci plana düşmesini sağlar⁹³. Ticaret sicil müdürlüğünde yetkilendirilmiş personelin huzurunda şirket kurucu ve/veya kurucuları tarafından şirket sözleşmesinin imzalanması ile limited şirket kurulmaktadır (TTK m. 585). Ancak şirket tüzel kişiliğini, şirket sözleşmesinin imza gününü takiben otuz gün içerisinde şirket merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil edilmesinin akabinde kazanır⁹⁴. Dolayısı ile ticaret siciline yapılan tescil kurucu nitelikte olup TTSG'ye yapılan ilan ise bildirici niteliktedir⁹⁵.

Limited şirket sicile tescil edilmesinin akabinde ortaklarından bağımsız bir hukuki varlığa, hak ve fiil ehliyetine sahip olacaktır⁹⁶ (TTK m. 588). Aynı bir tüzel kişiliğe sahip olunması şirketteki şahsi unsuru ikinci plana düşüren sebeplerden biridir⁹⁷. Limited şirketin ayrı tüzel kişiliğinden bahisle ortaklarından ayrı ve bağımsız bir malvarlığına sahiptir.⁹⁸ Dolayısı ile şirket ortaklarının kişisel alacaklıları alacaklarını, o ortağa düşen kar veya tasfiye payından almak yahut borçlu ortaklara ait payların İİK'nun

---

⁹¹ ALIŞKAN, Limited Şirketler, s.164vd.

⁹² Türk Hukuku'nda olduğu gibi hemen bütün hukuk sistemlerinde limited şirket tüzel kişiliğe sahiptir. Türk Hukuku'nda Alman ve mehz İsviçre Hukukları'ndan farklı olarak kolektif ve komandit şirketler de tüzel kişiliğe sahiptir. Konuya ilişkin açıklamalar için bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, s.12.

⁹³ YANLI, Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması, s.77.

⁹⁴ DEMİRKAPI/YILDIRIM, s. 52, 444.

⁹⁵ PULAŞLI, C.I, s.171. ; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 645. ; YILDIZ, Limited Şirketler, s.103.

⁹⁶ ÇEVİK, Limited Şirketler, s.125 vd. ; ŞENER, Limited Ortaklıklar, s.6.

⁹⁷ YANLI, Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması, s. 77,112.

⁹⁸ ALIŞKAN, Limited Şirketler s.173. ; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s.55. ; PULAŞLI, Şirketler Hukuku C.I, s. 74 ; TEKİL, Şirketler Hukuku, s.154.

taşınırlara ilişkin hükümleri uyarınca haczedilmesini ve paraya çevrilmesini isteyebilir⁹⁹ (TTK m.133/II).

Limited şirketin sorumluluğu malvarlığı ile sınırlıdır¹⁰⁰ (TTK m. 602). Limited şirket tüzel kişiliğini kazandığı andan itibaren haklardan yararlanma ve borçlanma yeteneğini pasif olarak elde ederler. Ancak yetkili organlarının bulunması ile haklarını kullanmaya başlar¹⁰¹.

Ayrıca şirketin ortaklardan bağımsız ayrı bir yerleşim yeri¹⁰², uyrukluğ¹⁰³, ehliyeti¹⁰⁴ ve unvanı¹⁰⁵ vardır. Limited şirketin merkezinin bulunduğu yer şirket sözleşmesinde gösterilmek zorunda olup söz konusu merkez şirketin yerleşim yeridir¹⁰⁶ (TTK m.576/I).

III. UYGULANACAK HÜKÜMLER

Kanun koyucu tarafından şirketlere uygulanacak hükümler bakımından genel bir düzenleme yapılmıştır. Buna göre her şirketin kendi türüne özgülenen hükümleri saklı kalmak koşulu ile, TMK'nun tüzel kişilere ilişkin genel hükümleri ile burada bulunmayan

⁹⁹ Bu hükmün önemi, mülga kanun döneminde ortaklardan birinin iflası halinde iflas idaresine ve ortaklardan birinin payını haczettiren kişisel alacaklıya en az 6 ay önceden haber vermek koşulu ile limited şirketin feshini isteyebilme hakkını tanıyan hükümlere TTK'da yer verilmemiştir. (eTK m.522) konuya ilişkin bkz. **YILDIZ**, Limited Şirketler, s. 144-145. ; **BİLGİLİ/DEMİRKAPI**, s.779.

¹⁰⁰ **ALIŞKAN**, Limited Şirketler s.171. ; Yargıtay 11. HD. 06.12.2007T. 1794E. 15436K., kararın tam metni için bkz. **ERİŞ**, C.III, s. 3407. ; 11. HD, 21.10.2015 T. 2015/3893 E. 2015/10826K. kararın tam metni için bkz. **BATIDER**, C.31, S.4, Aralık, 2015, s. 245-247., **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s.8-9.

¹⁰¹ **ÇEVİK**, Limited Şirketler, s.126 vd.

¹⁰² Tüzel kişinin yerleşim yeri, kuruluş belgesinde başka bir hüküm bulunmadığı takdirde işlerinin yönetildiği yerdir. (TMK m.51) ; **ÇEVİK**, Limited Şirketler, s.140.

¹⁰³ Şirketlerin uyrukluğundan bahsedilemeyeceğine ilişkin görüş için bkz. **ARSLANLI**, Limited Şirketler, s.12 ; Buna karşılık Türkiye'de Türk Kanunlarına göre kurulan merkezi Türkiye'de bulunan şirketlerin Türk Şirketleri olacağına ilişkin görüş için bkz. **ALIŞKAN**, Limited Şirketler s.179. ; **ÇEVİK**, Limited Şirketler, s.141 ; **PULAŞLI**, C.I, s.174.

¹⁰⁴ Şirketin, esas sözleşmesinde yazılı olan işletme konusu dahilinde olan işlemler kapsamında fiil ehliyetine sahip olacağına dair düzenleme (eTK m.137) kaldırılarak, şirketin yetkileri genişletilmiştir. Ultra vires teorisi hakkında bilgi için bkz. **ALIŞKAN**, Limited Şirketler s.194 vd.

¹⁰⁵ Bkz. II.BÖLÜM-II-B-2

¹⁰⁶ **BAHTİYAR**, s.49. ; **BİLGİLİ/DEMİRKAPI**, s.66 ; **PULAŞLI**, C.I, s.173. ; **BAŞTUĞ**, Şirketler Hukuku, s.57.

hususlar bakımından TBK'nun adi şirketlere ilişkin hükümleri şirketin türüne ve niteliğine uygun olduğu oranda uygulanır (TTK m.126).

Bu kapsamda, limited şirketlere uygulanacak hükümler için ilk sırada TTK'nun emredici hükümleri yer almaktadır¹⁰⁷. Buna göre, kanun koyucu tarafından limited şirkete özel olarak getirilen düzenlemelere bakılmalıdır. Limited şirketler TTK m. 573-644 aralığında düzenlenmiş olup öncelikle bu düzenlemeler içerisindeki emredici hükümler uygulanacaktır¹⁰⁸. Nitekim doğrudan limited şirketleri düzenleyen hükümlerin arasında anonim şirket hükümlerine de atıf bulunmaktadır. Dolayısı ile limited şirketler için uygulanacak hükümler bakımından gerek doğrudan limited için düzenlenen gerekse de anonim şirkete atıf yapılarak düzenlenen hükümler emredici hükümler olarak ilk sırada uygulanacaktır¹⁰⁹.

Söz konusu hükümlerin akabinde, şirket sözleşmesinde düzenlenen hükümler ikinci sırayı almaktadır¹¹⁰. Şirket sözleşmesi, ortaklar arasındaki ilişkiyi düzenleyen bir nevi şirket kanunu niteliğindedir¹¹¹. Sözleşme serbestisi ilkesi¹¹² uyarınca, şirket ortakları emredici hükümlere aykırı olmaması koşulu ile şirket sözleşmesinde¹¹³ bazı özel düzenlemelere yer verebilir¹¹⁴ (TTK m.579). Nitekim bu düzenleme ile birlikte doktrinde kanun koyucu tarafından sözleşme serbestisi ilkesinin kısıtlandığını ifade eden görüşler ortaya çıkmıştır¹¹⁵. Ancak hükmün gerekçesine bakıldığında, kanun koyucu tarafından

¹⁰⁷ ALIŞKAN, Limited Şirketler s.206. ; ARSLANLI, Limited Şirketler, s.4. ; ARSLANLI/DOMANIÇ, s.28 vd. DOMANIÇ, s.11-12. ; ÜLGEN/HELVACI/KENDİGELEN/KAYA/NOMER ERTAN, s.109.

¹⁰⁸ DOMANIÇ, s.12. ; ARSLANLI/DOMANIÇ, s.29.

¹⁰⁹ Limited şirketler bakımından anonim şirketlere atıf yapılan yedek anonim şirket hükümleri de burada değerlendirilecektir. Bkz. ALIŞKAN, Limited Şirketler s.211. ; TAŞDELEN, s.82.

¹¹⁰ ÇEVİK, Limited Şirketler, s.74. ; DOMANIÇ, s.13.

¹¹¹ ARSLANLI, Limited Şirketler, s. 4.

¹¹² Sözleşme serbestisi ilkesi kural olarak bir kişinin, dilediği kişi ile dilediği şekilde emredici hukuk kurallarına, kamu düzenine, genel ahlaka ve kişilik haklarına aykırı olmaksızın sözleşme yapabilmesidir. (TBK m.26) Detaylı bilgi için bkz. OĞUZMAN/ÖZ, C.I, s. 23vd, 80. ; HATEMİ / GÖKYAYLA, s. 60vd.

¹¹³ Anonim şirketler bakımından kullanılan “esas sözleşme” terimi, kanun koyucu tarafından anonim şirketler için muhafaza edilmiş ancak limited şirketler bakımından “şirket sözleşmesi” terimini kullanmaya devam etmiştir. (TTK m.135)

¹¹⁴ Bu yönde eTK'da mevcut olan sözleşme özgürlüğünün TTK'da bulunmadığına ilişkin bkz. KARASU, s.312

¹¹⁵ BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s.232, 233. ; Getirilen bu düzenleme ile birlikte anonim ve limited şirketler bakımından çelik korse giydirildiği ve sözleşme özgürlüğü prensibinin sınırlandırıldığı, dolayısı ile kanun hükmünün açıkça izin vermediği hiçbir hususun şirket sözleşmesinde yazılamayacağı yönünde bkz.

anonim şirketlere ilişkin ilgili düzenlemeye atıf yapılmış, maddenin eleştirilmesine gerekçe olarak gösterilebilecek unsurlara karşılık hukukun üstünlüğü ilkesi çerçevesinde ilgili düzenlemenin küçümsenmeyecek derecede önem taşıdığı açıkça ifade edilmiştir. Buna gerekçe olarak da bazı kurum ve kuruluşların şirketlere istedikleri şekilde şirket sözleşmesi düzenletmesine ilişkin yolun kapatıldığı, açıkça geçersiz olan pay sahipleri ile alacaklıların haklarını zedeleyen veya sınırlayan düzenlemelere yer verilmesine engel olduğu gibi yararların bulunduğu belirtilmiştir¹¹⁶.

Nitekim söz konusu düzenleme hükümlerin kaynağı olan mehz İsv. BK'da yer almamaktadır¹¹⁷. Buna karşın TTK kapsamında limited şirket sözleşmesinde emredici hükümlere aykırı olmamak koşulu ile, düzenlenen hükümlerin bağlayıcı olacağı düzenlenmiştir. Kanun koyucu tarafından, limited şirketlerin aynı zamanda kişisel niteliğe sahip bir şirket olması sebebiyle şirketin ortaklarının, şirket sözleşmesini sınırlı da olsa daha özgürce düzenleyebilmesine olanak sağlanabilmek amacıyla TTK m.579 düzenlenmiştir¹¹⁸. Bu kapsamda emredici hükümlere aykırı olmamak koşulu ile sözleşme serbestisi ilkesi çatısı altında limited şirket sözleşmesinde düzenlenen hükümler, kanunun emredici hükümlerinin akabinde uygulama alanı bulacaktır¹¹⁹.

Limited şirketlere uygulanacak hükümler bakımından üçüncü sırada, yedek ticari hükümler olarak ifade edilen hükümler yer almaktadır¹²⁰. Buna göre, limited

---

ALIŞKAN, Limited Şirketler s. 209. ; **BAHTİYAR**, s.424 ; **KENDİGELEN**, Yeni TTK Tespitler, s.484 ; **MOROĞLU**, Değerlendirme, s.139, 345. ; **ŞENER**, (Ortaklıklar Hukuku, s.683 ; Limited Ortaklıklar, s.52 vd) ; **YILDIZ**, Limited Şirketler, s. 92. ; Her ne kadar amir hükümlere uyma zorunluluğu bulunsa da, bir hususun sözleşme ile düzenlenmiş olması halinde öncelikli olarak uygulanması, sözleşmede düzenlenmemiş olan bir husus bakımından ise uygulanacak hükümlere ilişkin sıralamanın izlenmesi gerektiği yönünde bkz. **POROY/YASAMAN**, s.107. ; Buna karşılık, kanunda şirket sözleşmesinin düzenlediği hususa ilişkin herhangi bir hüküm bulunmaması halinde, bu durum bir kanun boşluğunun doldurulması anlamına geleceğinden, söz konusu boşluğun şirket sözleşmesi ve şirketler hukukunun temel ilkeleri çerçevesinde doldurulması gerektiğine ilişkin görüş için bkz. **KARASU**, s. 321.

¹¹⁶ Bkz. Gerekçe M. 579 ve M.340

¹¹⁷ Kanun koyucu tarafından TTK ile, mehz İsv.BK'dan farklı olarak limited şirketler bakımından bu yönde bir düzenleme getirilmesi, anonim şirketler yerine limited şirket tipini tercih etme veya anonim şirketlerin limitede dönüşmesine engel olmanın amaçlandığı söylenebilir. Bkz. **ALIŞKAN**, Limited Şirketler s.208.

¹¹⁸ **ALIŞKAN**, Limited Şirketler s.209. ; **BİLGİLİ/DEMİRKAPI** s.631. ; **KENDİGELEN**, Yeni TTK Tespitler, s.484.

¹¹⁹ Amir hükümler hariç olmak üzere kanunun belirlediği çerçevede düzenlenen şirket sözleşmesinin ilk sırada uygulanması gerektiği yönünde bkz. **ARSLANLI**, Limited Şirketler, s. 4 vd.

¹²⁰ **DOMANIÇ**, s.13.

şirketlere ilişkin TTK 573. ile 644. maddeleri arasında yer alan yedek ticari hüküm niteliğine sahip hükümler dikkate alınacaktır. Yedek ticari hükümler, taraflar arasında yapılan sözleşmeyi tamamlayıcı¹²¹ veya tarafların iradi açıklamalarını yorumlayıcı¹²² işleve sahip olabilirler¹²³. Örnek olarak, rüçhan hakkına ilişkin düzenleme (TTK m.591/I), pay devrinde genel kurul onayının işlevine ilişkin hükümleri (TTK m.595/II) gösterilebilir. Limited şirketler bakımından anonim şirketlere atıf yapılan yedek anonim şirket hükümleri de burada değerlendirilecektir.

Yedek ticari hükümlerin de bulunmaması halinde ise sırasıyla öncelikle TMK'nun tüzel kişilere ilişkin genel hükümleri uygulanır (TMK m. 47 ile m. 55 arası). Burada da ilgili bir düzenlemenin bulunmaması halinde, limited şirketlerin niteliğine uygun düştüğü oranda TBK'nun adi şirketlere ilişkin hükümleri uygulanır (TBK m.620, 645). Limited şirketin niteliğine uygun düşmemesi veya bu yönde bir hüküm bulunmaması halinde ise ticaret şirketlerine ilişkin genel hükümlere bakılır. Mahkeme tarafından hakkında ticari hüküm de bulunmayan limited şirket uyuşmazlığı bakımından ticari örf ve adet uygulanır¹²⁴. Ticari örf ve adetin bulunmadığı durumda, mahkeme tarafından genel hükümlere göre karar verilir¹²⁵. Genel hükümlerin uygulama sırası ise, TMK, TBK ile burada da hüküm bulunmaması halinde, hakim kanun koyucu gibi hareket ederek, hukuk kuralı yaratır¹²⁶.

---

¹²¹ Tarafların irade serbestisi ile halledemedikleri hususlara uygulanır. **POROY/YASAMAN**, s.109. ; **ÜLGEN/HELVACI/KENDİGELEN/KAYA/NOMER ERTAN**, s.109.

¹²² Tarafların irade beyanında kastedilmek istenenin ne olduğunu tayin etmek için kullanılır. **POROY/YASAMAN**, s.109. ; **ÜLGEN/HELVACI/KENDİGELEN/KAYA/NOMER ERTAN**, s.109.

¹²³ Yedek hükümlerin aksinin şirket sözleşmesinde düzenlenebileceği ve böyle bir durumun varlığı halinde ise şirket sözleşmesi hükümlerinin geçerli olacağı yönünde bkz. **TAŞDELEN**, s.80.

¹²⁴ **ALIŞKAN**, Limited Şirketler s.213. ; **ARKAN**, s.101. ; **ARSLANLI/DOMANİÇ**, s.32. ; **ÇEVİK**, Limited Şirketler, s.74. ; **DOMANİÇ**, s.13. ; **KARAYALÇIN**, Ticaret Hukuku, s. 148. ; **POROY/YASAMAN**, s.109.

¹²⁵ Örf ve adetin hukuk kuralı seviyesi çıkınca, yalnızca bir bölgeye münhasır olmasını eleştiren görüş için bkz. **ARSLANLI**, Kara Ticareti Hukuku, s.28.

¹²⁶ **ALIŞKAN**, Limited Şirketler s.213. ; **ARKAN**, s.104 ; **DOMANİÇ**, s.14-15. ; **KARAYALÇIN**, Ticaret Hukuku, s. 148. ; **POROY/YASAMAN**, s.109. ; **TAŞDELEN**, s.84.

İKİNCİ BÖLÜM

SONA ERME SEBEPLERİ

I. GENEL BAKIŞ

Limited şirket tüzel kişiliğe haiz bir ticaret şirketi olup kanun tarafından belirlenen koşullara uygun olarak kurulabildiği gibi, sona ermesi de yine kanunda sayılan hallerin varlığında mümkün olacaktır. Kanun koyucu tarafından limited şirketlerin sona erme sebepleri, şirket sözleşmesinde öngörülen sona erme sebeplerinden birinin gerçekleşmesi, genel kurul kararı, iflasın açılması ve kanunda öngörülen diğer sona erme hallerinden birinin varlığı olarak sayılmıştır (TTK m. 636/I). Bunlarla beraber yine uzun süreden beri şirketin kanunen gerekli organlarından biri mevcut değil ise veya genel kurul toplanamıyorsa yahut haklı sebebin varlığı halinde de mahkemeden şirketin feshi talep edilebilir¹²⁷ (TTK m. 636/II, III). Ancak sona erme halleri maddede sayılanlarla sınırlı değildir. Madde metnine eklenen “*kanunda öngörülen diğer sebepler ifadesi ile*” anılan sona erme sebeplerinin tahdidi olmadığı belirtilmiştir¹²⁸¹²⁹.

Sona erme sebeplerinden herhangi birinin varlığı halinde limited şirket, tasfiye sürecine girer¹³⁰ (TTK m.533). Limited şirketin sona ermesi, şirketin varlığının tamamen ortadan kalkması için ilk aşamadır. Sona erme, şirket kuruluşunun bir nevi tersi olup, bütün şirket ortakları, şirketin sona ermesinden etkilenirler¹³¹. Şirket tüzel kişiliği ise, tasfiye sürecinin sona ermesine ve şirketin tüzel kişiliği sicilden terkin anına kadar devam eder. Ancak tasfiye aşamasına geçen limited şirketin kar elde etme amacı ortadan kalkar. Bu aşamada limited şirket, yalnızca tasfiyeye konu işlemleri gerçekleştirmeye yönelik

¹²⁷ **BAHTİYAR**, s.477. ; **ÇEVİK**, Limited Şirketler, s.487. ; **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s.935. ; **TEKİL**, Limited Şirketler, s.80. ; **TEKİNALP**, Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku, s.360. ; **UÇAR**, s.362. ; **YILDIZ**, Limited Şirketler, s.287.

¹²⁸ Şirketin kendi paylarını iktisap etmesinin infisah hali olduğunu kabul eden görüş için bkz. **ARSLANLI**, Şirketler IV-V, s.196. ; Bu durumda fesih davasının yalnızca ilgili bakanlık tarafından açılabileceğine ilişkin görüş için bkz. **TEKİNALP(POROY/ÇAMOĞLU)**, s.843.

¹²⁹ Şirketin merkezinin değişmesinin de infisah sebebi sayılacağına ilişkin görüş için bkz. **ARSLANLI**, Şirketler IV-V, s. 196. ; Aksi yönde görüş için bkz. **TEKİNALP(POROY/ÇAMOĞLU)**, s.843.

¹³⁰ Sona erme sebeplerinden herhangi birinin varlığı halinde şirket her zaman tasfiye sürecine girmemektedir. Örneğin, şirketin birleşme veya bölünme vb. süreçlere dahil olması halinde şirketin tüzel kişiliği kendiliğinden ortadan kalkacağı için bu durumda şirketin tasfiyesiz sona ermesi sonucu ortaya çıkacaktır. Dolayısı ile, şirketlerin sona ermesi, tasfiye aşamasına girip girmemesine göre de iki gruba ayrılabilir. Bkz. **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku, s.605.

¹³¹ **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s. 935.

eylemlerde bulunur. Tasfiye işlemlerinin tamamlanmasının ardından şirketin kaydı sicilden silinir. Böylece şirketin tüzel kişiliği sona erer.

Kanun metni içerisinde sona erme sebepleri bakımından bir ayrıma gidilmemiş olsa da çalışmamızda şirketin sona erme sebepleri “*İnfisah Yoluyla Sona Erme*” ile “*Fesih Yoluyla Sona Erme*” olmak üzere iki ayrı grupta incelenecektir¹³².

II. İNFİSAH HALLERİ

Şirketin infisahı, yasada veya şirket sözleşmesinde öngörülen sebeplerden birinin gerçekleşmesi ile herhangi bir karar alınmasına veya ihbarda bulunulmasına gerek olmaksızın şirketin kendiliğinden sona ermesidir¹³³.

A. İştigal Konusunun Gerçekleşmesi veya Gerçekleşmesinin İmkansız Hale Gelmesi

Ticari şirketler, türü ne olursa olsun mutlaka ortak bir amaç için kurulmaktadır. Dolayısı ile kuruluşuna sebep olan amacın veya konunun gerçekleşmesi yahut gerçekleşmesinin imkansız hale gelmesi şirketi sona erdirebilecek nitelikte temel gerekçelerden biri olabilir. Bu noktada öncelikle “amaç” ve “konu” kavramları arasındaki farka değinmek gerekir.

1. Konu ve Amaç Kavramları

Ticaret şirketleri bakımından *amaç*, şirket çatısı altında gerçekleştirilecek faaliyetler neticesinde varılmak istenen müşterek hedeftir¹³⁴. TTK kapsamında ticaret şirketleri, mehzadan farklı olarak yalnızca kazanç sağlamak ve/veya bu kazancı

¹³² Doktrinde sona erme sebeplerini irade dışı-iradi-mahkeme kararı şeklinde üç başlık olarak ayıran görüş için bkz. **İMREGÜN**, Kara Ticareti Hukuku, s.470 vd. ; İnfisah sebepleri-iradi fesih sebepleri-mahkeme kararı ile fesih hali-diğer fesih ve infisah sebepleri şeklindeki ayırım bakımından bkz. **ARSLANLI**, Şirketler IV-V, s.166vd. ; **TEKİNALP**, Sermaye Ortaklıkları, s. 193 vd. ; Kanunda düzenlenen fesih ve infisah sebeplerinin emredici nitelikte olduğuna ilişkin bkz. **TEKİNALP**, Sermaye Ortaklıkları, s.198.

¹³³ **ARSLANLI**, Şirketler IV-V, s.166. ; **BAHTİYAR**, s.375. ; **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku, s. 605vd. ; **ÇEVİK**, Limited Şirketler, s.487,493. ; **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku, s.605 vd. ; **ÇAMOĞLU(POROY/TEKİNALP)**, Ortaklıklar Hukuku II, s. 341, 571.

¹³⁴ **ÇEVİK**, Limited Şirketler, s.109. ; **TEKİNALP(POROY/ÇAMOĞLU)**, Ortaklıklar Hukuku II, s. 341.

paylaşmak amacıyla ekonomik bir gaye üzerine kurulur¹³⁵. Bu sebeple şirketin amacı, anonim veya limited şirketlerin esas sözleşmelerinde zorunlu olarak bulunması gereken koşullar arasında sayılmamıştır. Şirketin işletme konusundan veya faaliyetlerinden bu husus kolaylıkla anlaşılacağından şirketin amacının ayrıca belirtilmesine ihtiyaç bulunmamaktadır¹³⁶.

İşletme konusu ise, şirketin müşterek amacına varabilmesi ve ekonomik hedeflerine ulaşması için devamlı olarak yapacağı işleridir¹³⁷. Örneğin, metro inşaatıyla iştigal eden bir şirketin amacı ekonomik faaliyetler neticesinde gelir elde etmek ve elde edilen geliri paylaşmak olup, şirketin işletme konusu ise metro inşaatını gerçekleştirmek olacaktır. Ancak şirketin ticari bir işletmeyi işletme zorunluluğu bulunmamakta olup ticari işletme işletmeden de şirketin faaliyet göstermesi mümkündür¹³⁸.

Önceki dönemlerden beri mevcut olan konu ve amaç kavramları arasındaki karışıklık TTK ile birlikte giderilmeye çalışılmıştır. Adi şirketler bakımından, “*şirket akdinde mektun olan gayenin elde edilmesi yahut elde edilmesinin imkansız hale gelmesi*” (eBK m. 535/I) sona erme sebebi olarak sayılmıştır. Anonim şirketler bakımından ise, şirket sözleşmesinde “*şirket mevzuunun hudutlarının açıkça gösterilmiş olması*” şartı (eTK m.271/II) yer almasına karşın “*maksadının husulü veya husulünün imkansızlığı*” şirketi (eTK m.434/I) sona erdiren sebepler arasında sayılmıştır. Dolayısı ile mülga kanunlarda “*gaye*” “*maksat*” ve “*mevzuu*” şeklinde üç ayrı terim kullanılarak kavram birliği sağlanmamıştır. Sözcüklerin anlamlarına baktığımızda maksat için “*İstenilen şey, amaç, gaye, erek*” tanımlaması mevcut iken, gaye sözcüğü için ise “*Elde edilmesi gereken, ulaşılmak istenen şey, amaç, maksat*” şeklinde tanımlama yapılmıştır¹³⁹.

¹³⁵ İsviçre Hukuku’nda, limited şirket ideal amaçlarla, bir başka deyişle ekonomik amaç dışındaki amaçlarla da kurulabilmesi mümkündür. (İsv. BK. m. 722/III) ; Alman Hukuku kapsamında da limited şirket herhangi bir hukuki amaç için kurulabilir. (GmbHG m. 1)

¹³⁶ PULAŞLI, C.IV, s.2645. ; UZUNALLI, s.6. ; TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s.200.

¹³⁷ BAHTİYAR, s.379. ; ÇEVİK, Limitet Şirketler, s.109 ; PULAŞLI, C.IV, s. 2645. ; TTK ile birlikte kaldırılan “*ultra vires*” ilkesi kapsamında limited şirket, esas sözleşmesinde yer alan işletme konusundan daha dar veya daha geniş faaliyetlerde bulunabilir. Dolayısı ile şirketin, esas sözleşmesinde belirtilen faaliyet konuları doğrultusunda hareket etme zorunluluğu bulunmadığı yönündeki eleştiri için bkz. KARAKILIÇ, s.171 vd

¹³⁸ ALIŞKAN, Limited Şirketler s. 163. ; BAHTİYAR, s.418. ; TEKİNALP, Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku, s.341. ; UZUNALLI, s.6.

¹³⁹ TDK tanımları için bkz ; <https://sozluk.gov.tr> (E.T. 01.08.2022)

Dolayısı ile maksat ve gaye sözcükleri eş anlamlı sözcükler olup her ikisi de şirketin amacını belirten ifadeler iken, mevzuu “*şirketin amacına ulaşması için gerçekleştirdiği faaliyetleri*” yani şirketin işletme konusunu ifade eder¹⁴⁰.

Öğretiye ve içtihatlar bakıldığında sözcükler ayrı olsa da kastedilen anlamın aynı olduğunu belirtmek gerekir¹⁴¹. Nitekim, eTK 434/I hükmünde kullanılan “*maksat*” ifadesi TTK m. 529 ile “*işletme konusu*” olarak değiştirilmiş, kanun koyucu tarafından bu ifadenin içtihatlar ve doktrinsel yorumlar uyarınca yüklenen anlamların dikkate alınarak bilinçli olarak değiştirildiği açıkça ifade edilmiştir¹⁴². Dolayısı ile, şirketin esas sözleşmesi uyarınca belirtilen işletme konusunun gerçekleşmesi veya imkansız hale gelmesi hususunun açıkça düzenlenmesi ile birlikte uygulamadaki karışıklık sona erdirilmiştir¹⁴³.

2. Konunun Gerçekleşmesi veya İmkansız Hale Gelmesi

Kanun koyucu tarafından esaslı noktaları belirtilmiş ve tanımlanmış olan şirketin işletme konusunun gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkansız hale gelmesi anonim şirketler için şirketi sona erdiren sebeplerden biri olarak belirtilmiştir (TTK m.529). Ortaklık sözleşmesinde öngörülen amacın gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkansız hale gelmesi ise adi şirketi (TBK m. 639) sona erdiren unsurlardan biri olarak sayılmıştır¹⁴⁴. Buna karşılık, kanun koyucu tarafından limited şirketleri sona erdiren

¹⁴⁰ Bkz. Gerekçe m. 529/-b ; **ALİŞKAN**, Limited Şirket, s.162. ; **BAHTİYAR**, s. 132,379. ; **ÇEVİK**, Limited Şirketler, s.109. ; **PULAŞLI**, C.IV, s. 2645.

¹⁴¹ **ÇEVİK**, Limited Şirketler, s.109. ; **ŞENER**, Ortaklıklar Hukuku, s.88.

¹⁴² Bkz. Gerekçe m. 529/I-b ; **BAHTİYAR**, s.378,379. ; Buna karşılık, TBK m. 639 ile “*gaye*” sözcüğüne ilişkin değişikliğe gidilmese de (eBK. m.535), kastedilen anlamın şirketin konusu olduğu yönünde bkz. **ŞENER**, Ortaklıklar Hukuku, s. 88.

¹⁴³ Doktrindeki tartışmalara çözüm bulunmasına yönelik değişikliğin isabetli olduğu yönünde bkz. **KENDİGELEN**, Yeni TTK Tespitler, s.432 ; **TEKİNALP(POROY/ÇAMOĞLU)**, Ortaklıklar Hukuku II, s. 341. ; İşletme konusunun esas sözleşmede zorunlu unsur olmasına ilişkin hüküm ile uyumlu olması sebebiyle terim tercihinin doğru olduğu yönünde bkz. **BAHTİYAR**, s.379.

¹⁴⁴ Adi şirketin sona ermesine ilişkin hükmün (TTK m. 126, m.639) limited şirkete kıyasen uygulanıp uygulanmayacağına ilişkin tartışma TTK’nın yürürlüğe girmesi ile birlikte ortadan kalkmıştır. Limited şirket yapısının anonim şirketlere yaklaştırıldığı ve bir sermaye şirketi olarak kurgulandığı da göz önüne alındığında, anonim şirketlere ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanması gerekir.

unsurlardan biri olarak şirketin konusunun elde edilmesi veya elde edilmesinin imkansız hale gelmesi açıkça düzenlenmemiştir¹⁴⁵.

Limited şirket, kanunen yasak olmayan her türlü ekonomik amaç ve konu için kurulabilir¹⁴⁶. Şirketin amacı kazanç elde etmek ve bu kazancı da paylaşmaktır¹⁴⁷. Dolayısı ile şirket esas sözleşmesinde ayrıca belirtilmese de şirketin amacı açıktır¹⁴⁸. Buna karşılık, şirket sözleşmesinde esas noktaları belirtilmiş ve tanımlanmış şekilde şirketin işletme konusunun yer alması gerekir (TTK m.576/I-b). Şirket sözleşmesinde tanımlanan şirketin işletme konusunun gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkânsız hale gelmesi halinde de şirket infisah eder¹⁴⁹.

İşletme konusunun elde edilmesi, şirketin aktif ve üretken yapısının sona ererek etkinliğini tamamlamasıdır. Böylece, şirketin işletme konusunun elde edilmesiyle, şirketin faaliyetine giren konuların gerçekleştiği, dolayısı ile şirketin devam etmesinde herhangi bir menfaatinin bulunmadığı anlaşılmalıdır¹⁵⁰.

Bununla beraber, işletme konusunun elde edilmesinin imkansız hale gelmesi ise hukuki veya fiili anlamda olabilir. Hukuki anlam ile, şirketin işletme konusuna giren konuların yasaklanması; fiili anlam ile, işletme konusuna giren konuların elde edilerek ortadan kalkması düşünülmelidir¹⁵¹. Örneğin, maden bulmak veya maden sahası işletmek

---

¹⁴⁵ Bu durumun adı şirketler için infisah sebebi teşkil etmesi gerektiği, limited şirket bakımından kanun koyucunun bu durumu TTK m.636 ile ayrıca düzenlenmemesi sebebiyle haklı nedenle fesih davasına konu edilmesi gerektiğini amaçladığı, bununla beraber anonim şirket bakımından da TTK m.529/I-b hükmünün çıkarılması gerektiği yönünde bkz. **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s.986. ; Alman Hukuku'nda da bu durum haklı sebepler arasında yer alır. (GmbHG m. 61/I)

¹⁴⁶ **ALIŞKAN**, Limited Şirket, s.164 ; **ÇAMOĞLU**, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.14. ; **PULAŞLI**, C.IV, s.2645. ;

¹⁴⁷ **ARSLANLI/DOMANIÇ**, s.73. ; **ÇEVİK**, Limited Şirketler, s.109.

¹⁴⁸ **UZUNALLI**, s.7.

¹⁴⁹ **ÇEVİK**, Limitet Şirketler, s. 493. ; **TEKİNALP(POROY/ÇAMOĞLU)**, Ortaklıklar Hukuku II, s. 341.

¹⁵⁰ **KERVANKIRAN**, s.35. ; **PULAŞLI**, C.IV, s. 2645. ; **ŞENER**, Oruç Hami (Adi Ortaklık, s. 435. ; Ortaklıklar Hukuku, s. 88) ; **BİLGE**, Sona Erme, s.264. ; “*Limited ortaklıkta, davacı ortaklar diğer ortaklarca ortaklığın fabrikasına sokulmadığını, ortaklığın beş yıldır genel kurulunun toplanamadığı ve ortaklık defterlerinin usulüne uygun tutulmadığının belli olduğu gibi, ortaklığın amacına ulaşmasının da imkânsız olduğu anlaşılmışsa, TTK'nın 549'ncu maddesine göre bu ortaklığın feshine karar vermek gerekir.*” Yargıtay 11. HD, T. 17.09.1990, 1990/5082 E, 1990/5502 K. sayılı karar için bkz. **UÇAR**, s.368-369.

¹⁵¹ **PULAŞLI**, C.IV, s. 2645. ; **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s.984. ; **TEKİNALP(POROY/ÇAMOĞLU)**, Ortaklıklar Hukuku II, s. 341. ; **BİLGE**, Sona Erme, s.264.

amacıyla kurulan şirketin konusu İzmir’de belirli bir sahada mevcut madenin çıkarılarak işletilmesi olarak belirlenmişse, anılı madenin tükenmesi fiili imkansızlık iken, ilgili madenin çıkarılmasının yasaklanması ise hukuki imkansızlık sonucunu doğuracaktır.

İmkânsızlık sebebiyle şirketin infisahından bahsedebilmek için mutlak, devamlı ve objektif olması gerekmektedir¹⁵². Bununla beraber, işletme konusunun imkansızlığı şirketin kurulmasından sonra ortaya çıkmalıdır¹⁵³. Zira, esas noktaları belirtilmiş ve tanımlanmış işletme konusu, şirket sözleşmesinde bulunması gereken zorunlu unsurlardan olup, imkansızlık şirketin kuruluşu esnasında mevcut ise, amacı hukuka ve ahlaka aykırı olan kişi ve mal topluluklarının en baştan tüzel kişilik kazanamayacağından bahisle şirketin yokluğu sonucu doğar (TMK m. 47/II).

Bazı durumlarda şirket, kendi işletme konusunun elde edilmesini kendisi olanaksız duruma getirebilir. Örneğin, şirketin üretim tesislerini toptan satarak elden çıkarması gibi¹⁵⁴. Ancak, eğer ki şirket birden fazla işletme konusuna sahip ise ve bunlardan yalnızca biri yahut birden fazlası imkansız hale gelmiş veya elde edilmişse de bu durumda işletin infisahından bahsedilemez¹⁵⁵.

Bu kapsamda şirketin konusunun elde edildiği yahut elde edilmesinin imkansız hale geldiği durumlar bakımından ortaklar tarafından açılacak dava şirketin feshi değil, tespit davasıdır. Bu yönde bir durumun ortaya çıkması halinde şirket ortakları tarafından tespit davası açılarak şirketin infisah ettiğini tespit ettirilebilirler¹⁵⁶.

---

¹⁵² **ARSLAN**, s.55 ; **BAHTİYAR**, s.132. ; **KARAYALÇIN**, Şirketler Hukuku, s. 154. ; **ŞENER**, (Ortaklıklar Hukuku, s. 88, 631 ; Limited Ortaklıklar, s.984) ; Uzun müddet kar elde edilmemesi ve kazanç ihtimalinin ortadan kalmasının memesinin şirketin konusunun bir nevi imkansızlığı anlamına geleceği yönünde bkz. **ARSLANLI**, Şirketler IV-V, s.172 ; Bu yönde Yargıtay TD. 26.03.1963, E.3484/K.4856 sayılı karar ile ¹⁵² “Ticaret aleminde kar ve zarar tabii birer sonuç olup mükelleflerce de belirtildiği üzere, kar elde etmeme halinin maksat ve mevzuu imkansız hale getirdiğini kabul ancak uzun süre kazanç sağlanamaması ve kazanç ihtimalinin tamamen ortadan kalkması halinde mümkün olur” şeklinde içtihat edilmiştir. (Karar için bkz. **BATIDER**, C.II, S.IV, Temmuz 1964, s.711)

¹⁵³ **ÇAMOĞLU**, Limited Ortaklıklar, Hukuku, s.243 ; **KARAYALÇIN**, Şirketler Hukuku, s.154.

¹⁵⁴ **PULAŞLI**, C.IV, s.2646. ; **TEKİNALP (POROY/ÇAMOĞLU)** sf. 341.

¹⁵⁵ **ARSLANLI**, Şirketler IV-V, s.170. ; **BİLGİLİ/DEMİRKAPI**, s.567. ; **İMREGÜN**, Anonim Ortaklıklar, s.470. ; **PULAŞLI**, C.IV, s. 2645.

¹⁵⁶ **ÇAMOĞLU**, s. Limited Ortaklıklar Hukuku, s. 241 ; **TEKİNALP**, Sermaye Ortaklıkları, s. 34, 198.

Nitekim şirket, işletme konusunun elde edilmesi veya elde edilmesinin imkansız hale gelmesi sebebiyle şirketin sona ermesini engellemek amacıyla alınacak bir genel kurul kararı ile farklı bir işletme konusu seçerek şirketi devam ettirebilir¹⁵⁷. Bu karar, genel kurulda temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması halinde bu karar alınabilir (TTK m. 621/I-a) Ancak herhalde, bu kararın alınabilmesi için şirketin tasfiyesine başlanmış olsa da, üçüncü kişiler nezdinde hukuki hakların doğmamış olması gerekir¹⁵⁸.

B. Şirket Sözleşmesinde Öngörülen Haller

1. Şirketin Süresinin Sona Ermesi

Limited şirketler bakımından TTK ile birlikte getirilen en önemli değişikliklerden biri, şirketin belirsiz süreli olarak kurulmasıdır. Limited şirketin süresi mülga kanun uyarınca şirket sözleşmesinde düzenlenmesi zorunlu unsurlar arasındaydı (eTK m. 506). Limited şirketler belirli bir süre için kurulmakta ve bu sürenin bitiminde de sona ermekteydi¹⁵⁹. Nitekim, mehzaz kanuna bakıldığında limited şirketin zorunlu kayıtları içerisinde süreye ilişkin herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir¹⁶⁰ (İsv. BK. m.776). Dolayısıyla, hem mehzaz kanundan hem de kanundaki diğer şirket ticaret türlerinden farklı olarak limited şirketler bakımından süreye ilişkin yönde bir kısıtlamanın getirilmiş olması doktrinde de haklı olarak eleştirilmiştir¹⁶¹. Buna karşılık TTK'nın yürürlüğe girmesi ile limited şirketler bakımından aranan bu zorunluluk ortadan kaldırılmıştır.

Mülga kanun döneminde zorunlu olarak belirli bir süreyle kurulan şirketin sona ermesini engellemek için süresinin bitiminden önce, şirket ortakları tarafından sürenin

---

¹⁵⁷ ŞENER, Ortaklıklar hukuku, s.89, 631. ; TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s.200. ; PULAŞLI, C.IV, s.2646. ; Şirketin konusunun değiştirilmesi ortaklar bakımından haklı sebeple şirket ilişkisinden ayrılma sebebi teşkil edeceği yönünde bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, s.985.

¹⁵⁸ ARSLANLI, Şirketler IV-V, s.172 ; ÇEVİK, Anonim Şirketler, s.1051.

¹⁵⁹ Mülga kanunda anonim, kolektif veya komandit şirketler bakımından bu yönde bir zorunluluk aranmamaktaydı. Bkz. ARSLANLI/DOMANIÇ, s.726. ; İMREGÜN, Anonim Ortaklıklar, s.468.

¹⁶⁰ ÖCAL, Limited Şirkette Süre, s.604.

¹⁶¹ ARSLANLI/DOMANIÇ, s.726 ; CERRAHOĞLU, s. 189.

uzatılması kararının alınması gerekmekteydi¹⁶². Böylelikle şirket sona ermeksizin devam ederek ticari faaliyetlerini sürdürebiliyordu. Ancak bu yönde bir kararın alınmaması halinde şirketin akıbetinin ne olacağına dair kanun koyucu tarafından net bir düzenleme yer almaması, doktrinde birden fazla görüşü de beraberinde getirmiştir. Bir görüş şirketin süresinin sona ermesi halinde adi şirketlerde olduğu gibi süresi dolmasına rağmen faaliyetlerine devam eden limited şirketlerin de belirsiz süreli şirket haline gelerek varlığını devam ettirilebileceği yönündeydi¹⁶³ (TTK m. 126, eTK m. 138, TBK m. 640/III, eBK m. 536/II). Ancak şirketin belirli bir süre ile kurulmasının zorunlu tutulduğu dönemde mevcut hükmün lafzi yorumu uyarınca bu görüş işlevsiz olduğundan, bu görüşe katılmak mümkün değildir. Buna karşılık diğer bir görüşe göre ise, şirket için belirlenen sürenin sona ermesi ile birlikte şirket kendiliğinden belirsiz süreli hale gelmeyecek, kendiliğinden sona erecekti¹⁶⁴.

Kanun koyucu, süreli olarak kurulan anonim şirketin, süresi sona erse bile faaliyetlerine fiilen devam etmesi halinde şirketin belirsiz süreli hale geleceğini belirtmiştir(TTK m. 529/I-a). Böylelikle, süresi sona eren anonim şirketin faaliyetlerine devam etmek istemesine rağmen yalnızca süresinin sona ermesi sebebiyle kendiliğinden sona ereceğine ilişkin katı yaklaşım ortadan kaldırılmıştır¹⁶⁵. Böylelikle hem şirket ortakları ile ve çalışanları için olumlu bir düzenleme yapılmış, hem de şirketin ulusal ekonomiye katkısını kesintisiz sürdürmelerine olanak sağlanmıştır¹⁶⁶.

Limited şirket bakımından TTK'nın yürürlüğe girmesi ile mülga kanundan farklı olarak şirketin süreli olarak kurulması ihtiyari olarak şirket ortaklarının iradesine bırakılmıştır. Süreli kurulmasına ilişkin herhangi bir zorunluluk bulunmamasına karşın limited şirket belirli bir süreliğine kurulacak ise, bu durumun şirket sözleşmesinde

---

¹⁶² BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku, s.269-270 ; CERRAHOĞLU, s.189. ; ÖCAL, Limited Şirkette Süre, s.607. ; UÇAR, s.363. ; Bu noktada süre uzatım kararının genel kurul tarafından şirketin süresinin dolmasından önce veya en geç dolmasından sonra ancak tasfiye aşamasından önce alınması gerektiğini ifade etmektedir. Bkz. ARSLANLI, Şirketler IV-V, s.169.

¹⁶³ ARSLANLI, Limited Şirketler, s.62. ; ARSLANLI/DOMANIÇ, s.726. ; UÇAR, s.362.

¹⁶⁴ ÖCAL, Limited Şirkette Süre, s.608. ; BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku, s.269. ; CERRAHOĞLU, s.189.

¹⁶⁵ ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, s.314.

¹⁶⁶ ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, s.314 ; PULAŞLI, C.IV, s.2644

düzenlenerek tescil ve ilan edilmesi zorunlu tutulmuştur¹⁶⁷ (TTK md 587/I-c, TSY m.70). Limited şirketin süreli olarak kurulması halinde sürenin dolmasından önce genel kurul tarafından alınacak süre uzatım kararı ile şirket faaliyetlerine devam edebilecektir¹⁶⁸.

Ancak süreli olarak kurulan limited şirketin bu yönde bir karar almaması halinde, akıbetinin ne olacağı eTK’da olduğu gibi TTK’da da düzenlenmemiştir. Her ne kadar limited şirketler bakımından bu yönde bir düzenlemeye yer verilmemiş olsa da, kanımızca burada anonim şirketlere ilişkin TTK m.529’un uygulanması gerekir. Zira, kanun koyucu tarafından TTK ile birlikte limited şirketler anonim şirket yapısına yaklaştırılmıştır. Limited şirketler de anonim şirketler gibi sermaye şirketi olarak düzenlenmiş, sona ermenin sonuçlarına anonim şirketlere ilişkin hükümlerin uygulanacağını belirtmiş, anonim şirketler gibi belirsiz süreli kurulmasına izin verilmiştir. Bu sebeplerle, limited şirketler bakımından da anonim şirketlere paralel yorum yapılması uygun olacaktır. Dolayısı ile, kanunen ortaklarından bağımsız bir tüzel kişiliğe sahip olarak kurulabilen limited şirketlerin süresinin sona ermesine rağmen faaliyetlerine devam etmesi halinde, otomatik olarak belirsiz süreli şirkete dönüşeceği kabul edilmelidir. Fakat, limited şirketin süresin dolması ile birlikte faaliyetlerine devam etmemesi halinde ise başkaca bir karar alınmasına gerek olmaksızın şirket kendiliğinden sona erer¹⁶⁹. Bu durumda her pay sahibinin şirketin feshini değil, şirketin sona erdiğinin tespit edilmesi için tespit davası açma hakkı mevcuttur¹⁷⁰.

2. Ortaklardan Birinin Ölümü veya Ehliyetinin Kısıtlanması

Tüzel kişilikler bakımından hak ehliyeti, başlı başına bir varlığı olmak üzere örgütlenmiş kişi toplulukları olması vasfından ötürü, herhangi bir kişinin iradesine ve fiiline bağlı olmaksızın, ilgili tüzel kişilikler bakımından aranan özel düzenlemelerin yerine getirilmesi ile kazanılan ve ilgili tüzel kişiliğin sona ermesi ile ortadan kalkan bir

¹⁶⁷ Bu düzenlemenin “şirketin süreli veya süresiz olarak kurulduğu” şeklinde düzeltilmesi gerektiği, zira şirketin varsa süresinin olup olmadığı şirket ana sözleşmesinde zorunlu olarak belirtilmesi gereken hususlardan olduğuna ilişkin görüş için bkz. **MOROĞLU**, Değerlendirme ve Öneriler, s.352.

¹⁶⁸ Şirket süresinin uzatılması için şirket esas sözleşmesinde değişikliğe gidilmesi gerektiği için sermayenin üçte ikisini temsil eden ortaklarca alınan bir karar aranır (TTK m. 589).

¹⁶⁹ **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s.66.

¹⁷⁰ **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku, s.606 ; **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s.937.

ehliyetir¹⁷¹ (TMK m.47 ve m.48). Buna karşılık fiil ehliyeti ise, gerçek kişinin kendi eylemleri ile hak elde etmesi veya borç altına girmesi, bu hak ve borçlar bakımından değişiklik yapabilmesi, sona erdirebilmesi, devredebilmesidir¹⁷²(TMK m.9). Tüzel kişiler, ortaklarından bağımsız bir kişiliğe sahip olması sebebiyle fiil ehliyetini, kanun ve kuruluş belgeleri uyarınca aranan organları aracılığı ile kullanabilir. (TMK m.49, 50).

Kanunen limited şirketin infisahına sebep olacak hallerden biri olarak düzenlenmemiş olsa da, şirket kurucuları tarafından şirket sözleşmesine ortaklardan birinin ehliyetinin kısıtlanması¹⁷³ veya ölümü¹⁷⁴ şirketi sona erdiren hallerden biri olarak eklenebilir. Esasen, şirket ortakları içerisinde meydana gelen değişiklikler, sermaye şirketi sıfatına sahip bağımsız bir tüzel kişiliğe sahip olan limited şirketi etkilemez. Zira, sermaye şirketleri, ortaklarının kişisel nitelik ve özelliklerinden bağımsız olarak kurulmakta olup, ortaklarından bağımsız ayrı bir tüzel kişiliğe sahiptir. Ayrıca, esas sermaye payının miras, eşler arasındaki mal rejimi veya icra yoluyla geçmesi halleri de ayrıca kanunda belirtilmiştir (TTK m.596). Bu hallerde, esas sermaye payının devri prosedüründe (TTK m.595) aranan, noter huzurunda onaylanan yazılı bir devir sözleşmesi ile pay devrine ilişkin imzaların alınmasına ve genel kurul tarafından¹⁷⁵ bu devir sözleşmesinin onaylanması şartı aranmamaktadır¹⁷⁶.

¹⁷¹ **HELVACI**, s. 45 vd. ; **DURAL/SARI**, s. 241. ; **İKİZLER/TÜZÜNER**, s.313. ; **SEROZAN**, s.508.

¹⁷² **HELVACI**, s. 44. ; **DURAL/SARI**, s.249. ; **İKİZLER/TÜZÜNER**, s.330. ; **SEROZAN**, s.508.

¹⁷³ Akıl hastalığı veya akıl zayıflığı, savurganlık, alkol ya da uyuşturucu bağımlılığı, kötü yaşam tarzı, kötü yönetim gibi zorunlu sebeplerin varlığı halinde veya yaşlılık, sakatlık, deneyimsizlik ve ağır hastalık gibi ilgilinin arzusuna bağlı sebeplerin varlığı halinde, kendisine atanan bir yasal danışman aracılığı ile kişinin fiil ehliyeti kısıtlanmış olur. **HELVACI**, s.64vd. ; **OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY ÖZDEMİR**, s.66,67.

¹⁷⁴ Kişiliğin sona ermesi, ölüm veya bir kimsenin kanunda yazılan şartların oluşması ile kaybolması halinde meydana gelebilecektir. Kişiliğin sona ermesi ile birlikte, ölen kişinin herhangi bir hak kazanması ya da borç altına girmesi mümkün olmayacağından ölümü ile birlikte kişiye bağlı haklar da son bulur. Detaylı açıklama için bkz ; **HELVACI**, s.33. ; **OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY ÖZDEMİR**, s.20. ; **DURAL**, s.20 vd.

¹⁷⁵ Esas sermaye payının hukuki bir işlemle değil, kanun gereğince devredilmesi hususunun dikkate alınarak kanun koyucu tarafından genel kurul kararının aranma şartının uygulanmadığına ilişkin görüş için bkz. **YILDIZ**, Limited Şirketler, s.144.

¹⁷⁶ **KENDİGELEN**, Yeni TTK Tespitler, s.504. ; Buna karşılık şirketin devamlılığı bakımından esas sermaye payının şirketin uyumunu bozacak kişilere aktarılmasını önleyecek bir fren mekanizması da getirilmiş, genel kurula üç ay içinde sermaye payının geçtiği kişiyi onaylama veya reddetme hakkı tanınmıştır. (TTK m. 596/II) Şirketin devre ilişkin red kararı vermesi halinde ise, kararın devrin gerçekleştiği günden itibaren geçerli olacak şekilde geriye etkili olacağı ifade edilmiştir. Ancak bu süre zarfında alınan genel kurul kararlarına etkisi olmayacağı da vurgulanmıştır. Konuya ilişkin detaylı bilgi için bkz. **ALIŞKAN**, Limited Şirketler s.174. ; **TEKİNALP**, Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku, s.375.

Tek başına ortaklardan birinin ölümü şirketin sona ermesine sebep olmayacak olsa da, şirket sözleşmesinde bu yönde bir düzenlemeye yer verilmesi halinde şirketin sona erme sebebi olarak kabul edilir¹⁷⁷ (TTK m. 577/I-m). Şirket esas sözleşmesinde bu yönde bir hükmün bulunmaması halinde, şirket vefat eden ortağın mirasçıları ile devam eder¹⁷⁸ (TTK m.596). Ayrıca şirket ortaklarından birinin ölümüne ilişkin düzenlemeler, şirket ortaklarından biri hakkında gaiplik kararı¹⁷⁹ verilmesi halinde de aynen uygulanacaktır¹⁸⁰.

Şirket sözleşmesinde düzenlenmesi halinde hüküm ve sonuç doğurabilen bir diğer sona erme sebebi olarak şirket ortaklarından birinin ehliyetinin kısıtlanması hali örnek verilebilir. Bu kapsamda, ehliyet sözcüğü ile esasen fiil ehliyeti anlaşılmalıdır. Yaş küçüklüğü, akıl hastalığı veya zayıflığı, sarhoşluk yahut buna benzer sebeplerden biri ile akla uygun biçimde hareket etme yeteneğinden yoksun olanlar hakkında mahkeme kararı ile ehliyet kısıtlanabilir (TMK m.13). Bunlarla birlikte bir sene veya daha fazla hürriyeti kaldıran bir ceza ile mahkum olma (TMK m.407), ihtiyarlığı, maluliyeti veya tecrübesizliği nedeniyle işlerini gereği gibi görmekten aciz olma halleri (TMK m.408), ehliyeti kısıtlayan hallere ek olarak sayılabilecektir¹⁸¹.

Dolayısı ile, limited şirket ortaklarından birinin ölümü veya ehliyetinin kısıtlanması şirketi sona erdiren hallerden biri olarak düzenlenmemiştir. Zira, bu husus

---

¹⁷⁷ Şirket ortaklarından birinin ölümü, adi şirketler bakımından bir sona erme sebebi olarak düzenlenmiştir. (TBK m. 639/II)

¹⁷⁸ Miras yoluyla şirket ortaklık payının intikali halinde genel kurul onayına gerek olmaksızın esas sermaye payı iktisap eden kişiye geçer. Ancak şirket tarafından iktisabın öğrenilmesinden itibaren üç ay içerisinde, ilgili payların kendisi veya şirket ortakları tarafından gösterilen üçüncü kişi hesabına gerçek değeri üzerinden devralmasının önerilmesi koşulu ile genle kurul tarafından reddedilebilir. ; Şirket esas sözleşmesinin de değiştirilerek mirasçıların adının eklenmesi gerektiğine ilişkin görüş için bkz. **HIRSCH**, s.348.

¹⁷⁹ TMK m. 32/1 uyarınca, ölüm tehlikesi içinde kaybolan veya kendisinden uzun zamandan beri haber alınmayan bir kimsenin ölümü hakkında kuvvetli olasılık varsa, ölüme bağlı olanların başvurusu üzerine sulh hukuk mahkemesince bu kişinin gaipliğine karar verebilir. Böylece ölüm kütüğüne işlenerek ölüme bağlı haklar aynen gaibin ölümü ispatlanmış gibi kullanılır. Detaylı açıklama için bkz ; **HELVACI**, s. 38 vd. ; **DURAL**, s.27 vd.

¹⁸⁰ **BİLGE**, Borçlar Hukuku, s.404.

¹⁸¹ TMK kapsamında sayılan bu haller doğrultusunda, kısıtlanması istenen kişi için, kişinin ikametgahının bulunduğu yerdeki sulh hukuk mahkemesine başvurularak kişiye vasi, kayyum veya müşavir atanır. Kanuni temsilciler aynı zamanda vesayet makamının izni ile birlikte kısıtlanan kişi adına hareket eder.

şirket kurulmasında ve devam etmesinde kişisel özelliklerin ön planda olduğu şahıs şirketleri için önemlidir. Ancak limited şirket sözleşmesinde bu yönde bir düzenleme yer alması halinde hüküm ve sonuç doğuracaktır (TTK m. 577/I-m). Örneğin, limited şirketin kuruluşu ortaklardan birinin şahsi becerilerine güvenilmesine dayanıyor ise, bu ortağın ölümü, kısıtlanması, iflası vb. hallerde şirketin sona ereceği kararlaştırılabilir¹⁸². Bu hallerden birinin varlığı halinde şirket başkaca bir karara gerek olmaksızın kendiliğinden sona erer¹⁸³.

3. Şirketin Zarar Etmesi

Şirket sözleşmesinde düzenlenmesi halinde sona erme sebeplerinden biri olarak kabul edilebilecek bir diğer husus şirket sözleşmede belirlenen oranda zarar etmesi olarak ifade edilebilir¹⁸⁴. Her ne kadar bu husus esasen şirket ortaklarından biri için koşullarının olması şartıyla haklı nedenle şirketin feshini talep etmesini de mümkün kılabilir olsa da (TTK m.636/III), şirket sözleşmesi içerisinde özel olarak da düzenlenmesi mümkündür.

Şirketlerin kuruluş amacı ekonomik olarak bir kazanç elde etmek veya bu kazancı paylaşmaktır. Şirket ortakları, şirketin kar etmesi halinde bu durumdan faydalanacakları ölçüde, ticari risk kapsamında şirketin zarar etmesi halinde bu zararı da aynı şekilde üstlenmekle yükümlüdürler. Dolayısı ile kanun koyucu tarafından bu durum şirketi sona erdiren bir sebep olarak sayılmamıştır. Ancak şirketin belirli bir süre boyunca, belirli bir oranın üzerinde zarar etmesine ilişkin şirket sözleşmesinde bir düzenleme mevcut ise ve bu koşullar meydana gelmiş ise, şirket kendiliğinden sona erecektir. Zarar ifadesinden, şirketin sermayesinin kaybı ifadesinin anlaşılması gerekir. Aksi halde şirketin sürekliliği ilkesinden bahsedebilmek mümkün değildir¹⁸⁵. Burada, şirketin anılan süre veya anılan oranlarda zarar etmesi halinde infisah edeceği belirtilmesi

¹⁸² ARSLANLI/DOMANIÇ, s.732.

¹⁸³ ŞENER, Limited Ortaklıklar, s.66.

¹⁸⁴ ÇEVİK, Limitet Şirketler, s.493.

¹⁸⁵ CERİT, s. 33.

halinde bu oranların bağımsız bir rapor ile yahut mahkeme aracılığıyla tespit ettirilmesi kanaatimizce olası ihtilafları bertaraf edeceğinden daha uygun olacaktır.

C. Kanunda Öngörülen Diğer İnfisah Halleri

1. Esas Sermayenin Belirli Oranlarda Kaybı

Kanun koyucu tarafından, sermayenin kaybı veya borca batıklık halleri için, anonim şirkete ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanacağı belirtilmiştir. (TTK m.633) Anonim şirketlerin mali durumunun bozulması halleri tek tek düzenlenerek alınması gereken önlemler ve meydana gelebilecek sonuçlar düzenlenmiştir. (TTK m.376) Buna göre şirketin mali durumunun bozulması halleri; şirketin sermayesinin ve kanuni yedek akçelerinin toplamının yarısının karşılıksız kalması, şirketin sermayesinin ve kanuni yedek akçelerinin toplamının üçte ikisinin karşılıksız kalması ile şirketin aktiflerin şirketin borçlarını karşılamaya yetmemesi şeklinde üç grupta toplanmıştır.

Kanun koyucu doktrinadaki eleştiriler doğrultusunda, eTK’den farklı olarak limited şirketlere ilişkin TTK m.633 (eTK m.546) başlığı ile içeriği atfı yaptığı TTK m.376 hükmüne paralel hale getirmiştir¹⁸⁶. Böylelikle, sermaye ile kanuni yedek akçelerin yarıya veya üçte birine inmesi “*sermayenin kaybı*”, şirket borçlarının şirketin aktiflerinden fazla olması ise “*borca batıklık*” olarak adlandırılmıştır¹⁸⁷. Sermaye, yalnızca ödenmiş sermayeyi değil pay sahiplerinin taahhüt ettikleri payların tamamı ile itibari değerlerini ifade eder. Buna karşılık kanuni yedek akçeler kavramına ise diğer yedek akçeler, şirketin isteği ile ayrılan yedek akçeler ve gizli yedekler dahil değildir¹⁸⁸.

---

¹⁸⁶ “*Sermayenin kısmen kaybı*” başlıklı eTK m. 546’nın hem başlığının hem de metninin başarısız bir düzenlemeye sahip olduğu zira maddede esas sermayenin yarısının kaybedilmesinden başka, sermayenin üçte ikisinin kaybı, şirketin borca batık olması ve aciz halde bulunması durumları bir arada düzenlendiği, dolayısı ile borca batıklığın sermayenin kısmen kaybı olarak nitelenmenin imkansız olduğu hakkında eleştiri için bkz. **KAYAR**, (Limited Ortaklıkta Mali Durumun Bozulması, s.306-307 ; Anonim Ortaklıkta Mali Durumun Bozulması, s.91)

¹⁸⁷ **TÜRK**, Sermaye Kaybı, s.3.

¹⁸⁸ Olağanüstü yedek akçeler olarak da adlandırılan dağıtılmamış kar veya yeniden değerlendirme fonu gibi öz varlık unsurları kanun koyucu tarafından bilinçli bir şekilde dahil edilmemiştir. Zira dağıtılmamış karların sermayeye dönüştürülerek kar olarak dağıtılmasını genel kurulun tasarrufuna bırakmak istememiş, bir başka deyişle, genel kurulu bir anlamda dağıtılmamış karların veya fonların sermayeye eklenmesine zorlamıştır. Bkz. **TEKİNALP**, Sermaye Ortaklıkları, s.292.

a. Yarı Oranında Kayıp

Nitekim bir şirketin mali durumunun ne derecede bozulduğu, ortaya çıkan zararın şirketin sermayesinin ve kanuni yedek akçelerinin toplamının ne kadarına denk geldiğine göre kanun koyucu tarafından kategorize edilmiş, en düşük risk olarak gördüğü ihtimalden en yüksek risk olarak gördüğü ihtimalleri sıralayarak duruma göre alınacak önlemleri ve sonuçları belirlemiştir. Buna göre en düşük tehlike arz eden durum olarak, sermayenin ve kanuni yedek akçelerin toplamının yarı oranında¹⁸⁹ kaybı düzenlenmiştir¹⁹⁰. Buna göre, şirketin son yıllık bilançosundan¹⁹¹ sermayesi ile kanuni yedek akçelerinin toplamının yarısının zarar sebebiyle karşılıksız kaldığının anlaşılması halinde, şirket müdürü genel kurulu derhal toplantıya çağırır (TTK m.376/I). Bu durum eğer ki düzenlenen bir ara bilançodan¹⁹² anlaşılıyor ise, genel kurul olağanüstü toplantıya çağırılır¹⁹³.

Sermayenin yarısının kaybı esasen alacaklıların değil pay sahiplerinin çıkarlarını tehlikeye attığından ve kanun koyucu bu düzeydeki bir zararı özel tedbirler alınmasını gerektirecek kadar ciddi görmediğinden, herhangi bir hukuki tedbirin alınması öngörülmemiştir¹⁹⁴. Yalnızca müdür veya müdürlerin genel kurulu toplantıya çağırarak kendilerinin uygun gördüğü iyileştirici tedbirlerin¹⁹⁵ sunulmasını zorunlu tutmuştur¹⁹⁶.

¹⁸⁹ Yönetim kurulu, esas sözleşme ile söz konusu oranı daha düşük bir düzey olarak belirleyebilir. Ancak, yasada belirtilen zarar oranını ağırlaştıracak şekilde yani yüzde ellisinden daha yüksek bir oran olarak belirlenemez. Bknz; **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, c.I, s.1179. ; **TÜRK**, Sermaye Kaybı, s.124.

¹⁹⁰ Kanun koyucu bu sınıra ulaşmayan kayıpları olağan saymakta olup bunların şirketin faaliyetleri ile telafi edilebilecek kayıp olarak görmektedir. Bu sebeple de tedbir alma zorunluluğunu öngörmemiştir. **ÖCAL**, Anonim Şirketlerde Mali Durum, s.282.

¹⁹¹ Şirket müdürlerinin şirketin finansal durumunu her daim gözetme yükümlülüğü sebebiyle bu yönde bir şüphenin oluşması halinde ara bilanço düzenletmesi gerekir. **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s.167.

¹⁹² Aktiflerin satış fiyatları esas alınarak ara bilanço düzenlenir. **ÇEVİK**, Limitet Şirketler, s.497. ; **TÜRK**, s. 119,120.

¹⁹³ **TÜRK**, Sermaye Kaybı, s.134.

¹⁹⁴ **KAYAR**, Limited Ortaklıkta Mali Durumun Bozulması, s.315. ; **ÖCAL**, Anonim Şirketlerde Mali Durum, s.280. ; Uyarı fonksiyonu olduğuna ilişkin bkz.**ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s.166.

¹⁹⁵ Örnek olarak, sermaye artırımı, giderlerin azaltılması, başlayan bir yatırımın durdurulması, varlık satışı verilebilir. **TEKİNALP**, Sermaye Ortaklıkları, s.292. ; İyileştirici tedbirleri, işletme organizasyonuna ilişkin ve finansal nitelikli olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Organizasyona ilişkin tedbirlerle işletme örgütünün geliştirilmesi; finansal tedbirler ile şirketin malvarlığında reel bir artışın olması amaçlanır. Detaylı açıklamalar için bknz, **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s.168,169.

¹⁹⁶ **ÇEVİK**, s. 355. ; **KAYAR**, Limited Ortaklıkta Mali durumun Bozulması, s.316. ; **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s. 166,167. ; **TÜRK**, Sermaye Kaybı, s.63, 124.

Buna karşın, kanun koyucu genel kurulun belirli yönde bir karar alması zorunlu tutmamış, karar alınmaması halini de herhangi bir yaptırıma bağlamamıştır. Zira, kanun koyucu bu sınıra ulaşmayan sermaye kayıplarını olağan saymış, bu kaybın şirketin faaliyetleri ile telafi edilecek oranda kayıplar olduğunu düşünerek ek bir tedbir alma zorunluluğu öngörmemiştir¹⁹⁷. Dolayısı ile, sermayenin ve kanuni yedek akçelerin toplamının yarısının kaybı halinde, maddenin devam eden fıkralarında mevcut hallerdeki gibi belirtilen tedbirlerin uygulanmaması şirketi sona erdirecek bir sebep olarak düzenlenmediğinden çalışmamızda bu kısma yalnızca kısaca açıklama yapmakla yetiniyoruz.

b. Üçte İki Oranında Kayıp

Kanun koyucu ikinci ihtimal olarak, son yıllık bilançoya göre şirketin sermayesinin ve kanuni yedek akçelerinin toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kalması halini düzenlemiştir¹⁹⁸.

Bu halde, müdür veya müdürler¹⁹⁹, son yıllık bilanço üzerinden²⁰⁰ sermaye ile kanuni yedek akçelerin toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kalması halinde derhal genel kurulu toplantıya çağırarak²⁰¹ ve genel kurul gündeminde yazılı

¹⁹⁷ ÇEVİK, Limitet Şirketler, s. 355. ; ÖCAL, Anonim Şirketlerde Mali Durum, s. 282.

¹⁹⁸ Hükümde sermayenin ve kanuni yedek akçelerin toplamının üçte ikisinin karşılıksız kalmasından söz edilmesine rağmen devamında bu husus dikkate alınmadan “*sermayenin üçte biriyle yetinme veya sermayenin tamamlanmasına karar verilmesi*” şeklinde düzenleme yapılması eleştirilmektedir. Bu karışıklığın “sermaye ve kanuni akçeler” ibaresinin “*sermayenin*” şeklinde anlaşılarak düzeltilmesi gerektiğine ilişkin görüş için bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, s.170. ; Hatalı düzenlemeye ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. AYDIN, Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı, s.105-106.

¹⁹⁹ Şirketin toplantıya çağırılmasına yönelik esas yükümlülük şirketin müdür veya müdürlerinde olsa da, müdürlerin bu görevlerini yerine getirmemesi halinde varsa şirket denetçileri veya azınlık da genel kurulu toplantıya çağırabilir. Bkz. TÜRK, Sermaye Kaybı, s.204.

²⁰⁰ eTK döneminde borca batıklık şüphesini oluşturan emarelerin bulunması halinde, sermayenin üçte ikisinin kayıp olup olmadığı müdür veya müdürler tarafından hazırlanacak olan ara bilançodan tespit edilmekteydi.(eTK m.324) Güncel düzenlemede ise bu hususun tespitinin son yıllık bilanço üzerinden yapılacağı net olarak ifade edilmiştir.(TTK m. 376/II) Ancak şirketin aciz halinde bulunduğunu gösteren basit borçları ödeyememe, birbirini izleyen haciz veya iflas takipleri, bono ve çeklerinin protesto olması, işçilerin maaşlarının ödenememesi vb. durumların ortaya çıkması halinde şirket müdürleri, şirketin finansal durumunu devamlı gözetmekle yükümlü olduğundan aktiflerinin satış fiyatları üzerinden bir ara bilanço düzenletmesi gerekir. Bkz. ÇEVİK, Limitet Şirketler, s.497. ; ŞENER, Limited Ortaklıklar, s.167. ; TÜRK, Sermaye Kaybı, s.149.

²⁰¹ Genel kurulun davetsiz olarak toplanması mümkün değildir. Bkz. TÜRK, Sermaye Kaybı, s.153.

olmasa dahi kanunda belirtilen sermayenin üçte biri ile yetinme veya sermayenin tamamlanmasına yönelik tedbirlerden birini almak zorundadır²⁰² (TTK m. 633, TTK m. 376/II). Aksi halde kanun koyucu daha ağır bir yaptırım olarak şirketin infisah edeceğini düzenlemiştir. Kanun koyucunun şirketi iki seçenektan birini seçmeye zorlaması, belirsiz durumdaki şirketin sermayesinin tamamlanarak durumunun bir an önce açığa kavuşturulmasının istenmesidir²⁰³. Dolayısı ile, kanun koyucu şirket pay sahiplerini haberdar etmeyi değil, alacaklıların çıkarlarını korumayı amaçlamıştır²⁰⁴.

Şirketin sermayesinin ve kanuni yedek akçelerinin toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kalması halinde alınabilecek ilk tedbir şirketin sermayesinin üçte biri ile yetinilmesidir. Böylece şirket esas sözleşmesindeki sermaye ile şirketin gerçekteki durumunun uyumlu hale getirilmesi amaçlanır²⁰⁵. Bunun için de şirketin sermayesinin azaltılması gerekir. Limited şirkette esas sermayenin azaltılması için, anonim şirketlerin esas sermayesinin azaltılmasına ilişkin hükümler uygulanır (TTK m. 592). Buna göre, şirketin sermayesini azaltmak için, azaltılan kısmın yerine geçmek üzere bedelleri tamamen ödenecek yeni paylar çıkarılmıyor ise, genel kurul tarafından esas sözleşmenin değiştirilmesine karar verilir. Ancak, sermayenin azaltılmasına rağmen şirket alacaklılarının haklarını tamamen karşılayacak miktarda aktifin şirkette bulunmaması halinde, genel kurul tarafından sermayenin azaltılmasına karar verilemez.

Esas sermayenin azaltılması için, pay sayısının azaltılması veya payların itibari değerlerinin düşürülmesi yöntemlerinden biri genel kurul tarafından seçilir.²⁰⁶ Kanaatimizce burada pay sayısının azaltılması yerine payların itibari değerlerinin düşürülmesi, ortaklar arası eşitliği bozmayacağından ve payların iptal edilmesi halinde ortaya çıkabilecek ortakların oy ile kar payı haklarının değiştirmeyeceğinden daha makul bir seçenek olarak değerlendirilebilir²⁰⁷.

---

²⁰² Kanun koyucu tarafından şirketin bu iki seçenektan birini seçmeye zorlaması ve aksine yönelik yaptırım düzenlemesi, şirketin durumunun bir an önce açığa kavuşturulması amacını göstermektedir. Bkz. Gerekçe m. 376.

²⁰³ Bkz. Gerekçe m.376. ; Sermayenin tamamlanmasına ilişkin görüşler için bkz. **TÜRK**, Sermaye Kaybı, s. 159-163.

²⁰⁴ **KAYAR**, Limited Ortaklıkta Mali durumun Bozulması, s.317.

²⁰⁵ **KAYAR**, Limited Ortaklıkta Mali durumun Bozulması, s.329.

²⁰⁶ **TEKİNALP**, Sermaye Ortaklıkları, s.294.

²⁰⁷ Bu yönde görüş için bkz. **TEKİNALP**, Sermaye Ortaklıkları, s.294.

Şirketin zararlarının kapatılması için sermayenin azaltılması, sermayenin bir kısmının iade edilmesi amacıyla yapılmadığından ötürü daha basit bir prosedüre tabidir. Örneğin, kanun koyucu tarafından zararın kapatılması amacıyla yapılan sermaye artışları için şirketin alacaklılarının haklarında herhangi bir kayıp veya azalma olmayacağından müdürler tarafından alacaklıların çağırılması, haklarının ödenmesi veya teminat altına alınmasından vazgeçilebilmesi mümkün kılınmıştır (TTK m. 474).

Anonim şirketler bakımından sermayenin azaltılması sırasında, sermayenin kanunen belirlenen asgari tutardan aşağı indirilemeyeceği düzenlenmiştir. (TTK m. 583, m. 473/V). Buna karşılık, limited şirketin sermayesinin şirketin mali durumunun iyileştirilmesi amacıyla azaltılması sırasında, esas sermaye payı itibari değerinin kanunen öngörülen asgari sınırının altına düşürülmesine izin verilmiştir²⁰⁸ (TTK m. 583/I, m.592).

Şirketin sermayesinin ve kanuni yedek akçelerinin toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kalması halinde alınabilecek bir diğer tedbir ise, genel kurul tarafından şirketin sermayesinin tamamlanmasıdır. Böylelikle şirket, esas sermayesini şirket sözleşmesinde yazılı olan nominal esas sermaye seviyesine çıkarmayı hedefler²⁰⁹. Genel kurul tamamlama kararını iki ayrı yöntem ile yerine getirebilir. Bunlar, eş zamanlı olarak alınan genel kurul kararı ile sermayenin azaltılarak arttırılması veya şirket ortakları tarafından yapılacak ek ödemeler ile açığın kapatılmasıdır.

Şirket tarafından sermayenin tamamlanması için, öncelikle esas sermayenin kaybedilen kısım oranında azaltılması, ardından da azaltılan kısmın yerine geçmek üzere yeni payların çıkarılması için esas sermayenin arttırılması kararının birlikte ve eşzamanlı olarak verilmesi gerekir²¹⁰. Bir başka deyişle, sermayenin eş zamanlı olarak azaltılması

²⁰⁸ Şirketin mali durumunun düzeltilmesi için dahi olsa sermaye miktarının kanuni asgari tutarın altına indirilemeyeceğine ilişkin görüş için bkz. **ARSLANLI/DOMANİÇ**, s. 204 ; Buna karşılık esas sermayenin gerçekten indirilmediği, mali durumun düzeltilmesi amacıyla hareket edildiğinden bahisle aksi görüş için bkz. **KAYAR**, Limited Ortaklıkta Mali Durumun Bozulması, s.319-321 ; Nitekim kanun koyucu tarafından TTK ile birlikte şirketin durumunun iyileştirilmesi için asgari sınırın altına düşülebileceği açıkça düzenlenmiştir.

²⁰⁹ **KAYAR**, Limited Ortaklıkta Mali Durumun Bozulması, s.318

²¹⁰ Şirketin sermayesinin azaltılmasında azaltılan kısmın yerine geçmek üzere bedelleri tamamen ödenecek yeni paylar çıkarılamıyorsa genel kurulun şirket sözleşmesini değiştirmesi gerekir. (TTK m. 473) Ancak

ve arttırılması şeklindeki iki işlem de aynı genel kurul kararına dayanır²¹¹. Nitekim artıştan anlaşılmaması gereken, zarar sebebiyle azalan sermaye miktarının, bu oranda azaltılarak yine bu oran üzerinden tamamlanmasıdır.

Sermayesinin ve kanuni yedek akçelerinin toplamının üçte ikisini kaybeden limited şirketin sermayesini tamamlaması için kanunen öngörülen bir diğer yöntem ise, şirket ortaklarının ek ödeme yükümlülüklerini yerine getirmesidir (TTK m.633, m.603/I-a). Bu kapsamda şirket esas sermayesi ile kanuni yedek akçelerinin toplamının şirketin zararını karşılayamaması halinde, şirket sözleşmesi ile ortaklara şirket payı dışında ek ödeme yükümlülükleri tanınabilir²¹².

Ek ödeme yükümlülüğü maddi olarak şirketin zor duruma düşmesi halinde veya yapılacak yatırımlar vb. durumlar bakımından ortakların yapacakları ek ödemeler ile şirkete yardımda bulunmaları olup bir nevi finansman görevidir²¹³. Ancak herhalde şirket sözleşmesinde düzenlenen ek ödeme yükümlülüğü maksimum şirketin esas sermaye payının itibari değerinin iki katı olarak kararlaştırılabilir (TTK m.603/III). Ek ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmesini talep etmek için aranan şartların gerçekleşmesi halinde herhangi bir genel kurul kararına gerek olmaksızın şirket müdür veya müdürleri tarafından her bir ortağın esas sermaye payına denk düşen ek ödemeyi yapmaları istenir²¹⁴.

Kanun koyucu borca batık bilançonun iyileştirilmesi amacıyla esas sermayenin azaltılabilmesi için şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme yükümlülüklerinin tamamen yerine getirilmesi gerektiğini belirtmiştir²¹⁵ (TTK m. 592). Ancak, hükmün

---

hükmün mefhum-u muhalifine göre esas sermayenin eş zamanlı indirilip arttırılmasında esas sözleşme değişikliğine gerek olmadığına ilişkin görüş için bkz. **TEKİL**, Şirketler Hukuku, s. 424 ; Benzer yönde görüş için, bkz. **TÜRK**, Sermaye Kaybı, s.188 ; Sermaye artışına konu miktarın, azalan miktarın altında veya üstünde olması halinde esas sözleşme değişikliğine gidilmesi gerektiğine ilişkin görüş için bkz. **KAYAR**, Limited Ortaklıkta Mali Durumun Bozulması, s.329

²¹¹ **TEKİL**, Şirketler Hukuku, s.424. ; **TÜRK**, Sermaye Kaybı, s.187.

²¹² Şirket sözleşmesinde düzenlenmesi koşuluna ilişkin bkz. **BAHTİYAR**, s.471. ; **ÇEVİK**, Limitet Şirketler, s.269. ; **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s. 54 ; Alman Hukuku'nda da ortaklara ek ödeme yükümlülüğünün getirilmesi için şirket sözleşmesinde düzenlenmesi şartı aranmaktadır. (GmbHG m.26)

²¹³ **BAHTİYAR**, s. 471. ; **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s.417.

²¹⁴ Gereke M. 603. ; **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s. 424.

²¹⁵ **TEKİNALP**, Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku, s.344.

lafzında belirtilen “*borca batıklık*” ifadesi ile anlatılmak istenenin esasen zarar sebebiyle ortaya çıkan kayıp olmalıdır.²¹⁶ Zira, “*borca batıklık*” ile “*sermaye kaybı*” birbirlerinden farklı iki kavram olup kanun koyucu tarafından amaçlananın sermayenin azaltılmasına veya tamamlanmasına gidilmeden önce, şirketin ortakları tarafından ek ödeme yükümlülüklerini yerine getirerek borca batık bilançonun iyileştirilmeye çalışılması olduğu kanaatindeyiz.²¹⁷

Dolayısı ile esas sermayesi ile kanuni yedek akçelerinin toplamının üçte ikisini kaybeden şirket, ya sermayenin üçte biri ile yetinmeye ya da sermayenin tamamlanmasına yönelik karar vermelidir²¹⁸. Aksi halde, şirketin infisahı söz konusudur. Şirket aksine bir karar almasına gerek kalmaksızın kendiliğinden sona erer²¹⁹.

2. Birleşme veya Tam Bölünme

Birleşme, bölünme veya tür değiştirme yöntemlerini kullanarak yapısal değişikliklere giden ticari şirketler (örneğin, devrolunan şirket veya yeniden kuruluş halinde birleşen şirketler) yahut tam bölünmede bölünen şirket bakımından söz konusu

²¹⁶ TTK m. 592’nin kaynağını teşkil eden mehz İsv.BK. m. 782/III’nin çevirisi sırasında “borca batık bilançonun iyileştirilmesi” olarak ifade edilen kısmın “zararlar yoluyla ortaya çıkan bir sermaye kaybının ortadan kaldırılması için” ibaresi yer almaktadır.

²¹⁷ Bu yöndeki görüş ve detaylı açıklamalar için bkz. **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s. 169, 170, 423, 424 ; Ortaklıklar Hukuku,s.601).

²¹⁸ **BAHTİYAR**, s. 379. ; **ÇEVİK**, Limitet Şirketler, s.497. ; **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s. 170.

²¹⁹ Kanun koyucu tarafından genel kurulun makul süre içerisinde toplanmaması veya toplanamaması halinde nasıl bir sonuç doğuracağı ifade edilmemiştir. Bu sebeple de doktrinde genel kurulun toplanmaması veya toplanamaması durumunun şirketin kendiliğinden münfesihi sayılmasına yol açıp açmayacağı tartışma konusu olmuştur. Genel kurulun toplanmaması veya toplanamaması halinde, şirketin kendiliğinden infisah edeceğine ilişkin görüşler için bkz. **İMREGÜN**, Anonim Ortaklıklar, s. 471. ; Buna karşılık genel kurulun toplanamaması veya toplanmaması sebebiyle konunun genel kurulun önüne getirilmeden şirketin infisahı yoluna gidilmesinin hükmünün lafzına ve amacına aykırı olduğu, mahkemeye başvurularak mahkemece genel kurulun toplanması için verilen süre içerisinde de toplantının gerçekleştirilememesi halinde şirketin infisah ettiğine ilişkin tespit kararının verilebileceği yönündeki görüşler için bkz. **ARSLANLI**, (Anonim Şirketler, s.91. ; Şirketler IV-V, s.173). ; **TÜRK**, Sermaye Kaybı, s.204. ; Bu hususun tespiti için şirket ortakları tarafından tespit davası açılabilceğine ilişkin görüş için bkz. **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku, s.612,613 ; Ortaklarla birlikte alacaklılar tarafından tespit davası açılabilceğine ilişkin görüş için bkz. **UÇAR**, s.364. ; Ek olarak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından da tespit davası açılabilceğine ilişkin görüş için bkz. **ÇEVİK**, Anonim Şirketler, s.1052. ; Yargıtay 11. HD. 1982/2820E. 1982/2734K. 07.06.1982T. sayılı kararında “*Şirketin sermayesinin 2/3’ünün karşılıksız kaldığının anlaşılması halinde şirketin otomatik olarak infisah etmiş sayılmayacağı, fakat genel kurulun toplanamaması ve kaybedilen sermayeye ilişkin kanunen belirtilen kararlardan birini almaması halinde şirket pay sahiplerinin şirketin infisah ettiğinin tespiti için dava açabileceği*” belirtilmektedir. Karar için bkz. **ÇEVİK**, Anonim Şirketler, s.1053.

değişiklikleri ticaret siciline tescil ettirmesi ile birlikte anılı şirketlerin infisahından bahsedilecektir²²⁰.

Ticaret şirketleri, tarafından yapısal değişikliklere gitmelerinin esas amacı, piyasanın değişen koşullarına karşı yeni düzene ayak uydurabilme, rekabet koşullarını güçlendirebilme amaçlanmaktadır²²¹. Kanun koyucu tarafından söz konusu yöntemler TTK kapsamında m. 134 ile 195 arasında özel olarak düzenlenmiş olup hükümler, İsviçre'nin 30/10/2003 tarihli "*Birleşme, Bölünme, Tür Değiştirme ve Malvarlığı Devrine İlişkin Federal Kanun*" (İBirK/FusG)'dan yararlanılarak düzenlenmiştir²²².

Kanun koyucu eTK'da olduğu gibi TTK'da da tasfiyesiz sona erme ilkesini muhafaza etmiştir. Dolayısı ile, ticari şirketlerin birleşmesi veya bölünmesi yöntemleri ile yapısal anlamda farklılığa gitmesi halinde tasfiyesiz sona erme ilkesi sebebiyle devrolunan, birleşen şirketler veya tam bölünme yoluna giden şirketler tasfiyesiz infisah eder²²³.

Çalışmamızın bu bölümünde, limited şirketin infisahına sebep olan hallerden biri olan şirketin birleşmeye veya bölünmeye katılması halleri detaylıca ele alınacak olup konunun açıklanması sırasında kanuni lafza ve düzenlemeye paralel olarak ticari şirketler bazında genel olarak açıklanacak, akabinde ise limited şirket bakımından özel düzenlemelere yer verilecektir.

a. Birleşme

²²⁰ PULAŞLI, Şirketler Hukuku, s.72. ; TÜRK, Nevi Değiştirme, s.193.

²²¹ ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, s. 121.

²²² PULAŞLI, Şirketler Hukuku, s.72. ; eTK'da mevcut düzenlemelere kıyasla güncel mevzuat kapsamındaki düzenlemeler ile şirketlerin birleşme, bölünme ve devralma süreçlerinin daha detaylı ve geniş ele alınmış, adeta köklü düzenlemelere gidilmiştir. İBirK'nın tercih edilmesinin genel olarak iki sebebi olduğunu söyleyebiliriz. İlki, İsviçre şirketler hukukunun, Alman ve Fransız hukuklarına kıyasla Türk şirketler hukukuna daha yakın olması, ikincisi ise AET'nin şirketlere ilişkin birleşmeler hakkındaki 78/855 sayılı Üçüncü Yönerge ve bölünmelere dair 82/891 sayılı Altıncı Yönergesinden yararlanılarak hazırlanmış olması sebebiyle tasarının AT hukuku ile uyumlaştırılmasına katkı sağlamasıdır. Konuya ilişkin detaylı anlatım için bkz; T.C. Adalet Bakanlığı, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/324), s. 111.

²²³ KARAHAN, Şirketler Hukuku, s.165. ; Şirketin aktif ve pasiflerinin külli halefiyet yoluyla intikal etmesi halinde de, sona eren ve tasfiye haline giren şirketin bir anda tasfiyesi anlamına geldiği yönünde bkz. ARSLANLI, Şirketler Hukuku IV-V, s.148.

Ticaret şirketlerinin birleşmesi, bir sözleşme kapsamında devrolunan ortaklığın veya ticari işletmenin malvarlığı karşılığında ve bir değişim oranı uyarınca devralan ortaklığın ortaklık paylarının, devrolunan ortaklığın veya ticari işletmenin ortaklarınca kendiliğinden külli halefiyet yoluyla iktisap edilmesiyle gerçekleşir²²⁴. Diğer bir deyiş ile birleşme, herhangi bir tasfiye süreci olmaksızın birleşmeye katılan şirketlerden devrolunan şirketin ve ortaklarının devralan şirket tarafından tüm hak ve borçları ile birlikte²²⁵ kendiliğinden ipso iure olarak ve bir bütün halinde iktisap edilmesidir²²⁶.

Birleşme “*devralma yoluyla birleşme*” ile “*yeni kuruluş yoluyla birleşme*” olmak üzere iki türdür. Bir ya da birden fazla şirketin veya bir ticari işletmenin diğer bir ticaret şirketine aktif ve pasifleriyle birlikte bir bütün olarak tüm malvarlığı ile katılması veya onlar tarafından devralınmasına “*devralma yoluyla birleşme*” denilmektedir²²⁷ (TTK m. 136). İki ya da daha fazla ticari şirketin malvarlıklarının külli halefiyet yoluyla yeni kurulacak bir ticaret şirketine geçmesi söz konusu ise, bu durumda “*yeni kuruluş yoluyla birleşme*”den bahsedilecektir²²⁸ (TTK m.136). Dolayısı ile devralma yoluyla birleşmede en az bir, kuruluş yoluyla birleşmede ise en az iki şirket infisah eder²²⁹.

aa. Birleşebilecek Şirketler

Kanun koyucu tarafından sermaye şirketlerinin, şahıs şirketlerinin ve kooperatiflerin hangi şirketlerle hangi şartlar altında birleşebilecekleri tek tek düzenlenmiştir (TTK m.137). Buna göre eTK’den farklı olarak TTK ile birleşmeye katılan şirketlerin türlerinin aynı olması zorunluluğu kaldırılmıştır²³⁰. Kanun koyucu

²²⁴ **HELVACI**, Bölünme, s.101,102. ; **NAZALI**, s. 43. ; **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku, s. 73. ; Külli halefiyet kavramı ile ifade edilmek istenen hususun şirketin hak ve borçlarının tamamen bir bütün olarak diğer şirkete devredilmesi olup hukuki anlamda bu durum istisnai haller bakımından geçerli olmaktadır. Bu kavram, Almanca’da “*Universalsukzession*”, Fransızca’da “*Succession a titre universel*” veya “*la succession universelle*” olarak ifade edilmektedir.

²²⁵ Söz konusu hak ve borçlar ile anlatılmak istenen husus devri mümkün olan hak ve borçlar olup kişiye sıkı sıkı bağlı kişisel haklar gibi hukuk hayatında devri mümkün olmayan haklar bu kısma dahil değildir. Konuya ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. **HELVACI**, Kişilik Haklarını Koruyucu s.48-50.

²²⁶ TTK m.136/IV’te yer alan açıklamaya külli halefiyet kavramının eklenmesi gerektiğine ilişkin görüş için bkz. **MOROĞLU**, Değerlendirme ve Öneriler, s.80.

²²⁷ **KARAHAN**, Şirketler Hukuku, s.163,177. ; **ŞENER**, Ortaklıklar Hukuku, s. 122. ; **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku, s. 74.

²²⁸ **KARAHAN**, Şirketler Hukuku, s.163,180 ; **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku, s. 74.

²²⁹ **KARAHAN**, Şirketler Hukuku, s.175 ; **YASAMAN**, Anonim Ortaklıkların Birleşmesi, s.19.

²³⁰ **BAHTİYAR**, s. 65.

tarafından belirli koşullarda ve belirtilen türler arasında olmak üzere geniş bir birleşme seçeneği sunulmuştur²³¹. Bu kapsamda, TTK uyarınca izin verilen birleşmeler üç grupta toplanabilir. İlk grup olarak sermaye şirketleri, sermaye şirketleriyle, kooperatiflerle ve devralan ortaklık olmaları şartıyla kollektif ve komandit şirketler ile; ikinci grup olarak şahıs şirketleri şahıs şirketleri, devrolunan ortaklık olmaları şartıyla sermaye şirketleri veya kooperatifler ile; üçüncü grup olarak kooperatifler ise kooperatifler, sermaye şirketleri veya devralan ortaklık olmaları şartıyla şahıs şirketleri ile birleşebilirler²³². Kanun koyucu tarafından sınırsız sorumlu bir şirketin sınırlı sorumlu bir şirketi devralması kanunen uygun görülmemiş, bu sebeple de belirtilen sınırlamalar getirilerek şirket alacaklılarının korunmasının amaçlandığı gerekçede açıklanmıştır²³³.

Bu kapsamda limited şirket, tüm sermaye şirketleriyle (*limited, anonim, kooperatifler, paylı komandit şirket*) veya devralan olarak şahıs, kollektif ve komandit şirketler ile birleşebilmeleri mümkündür. Ancak limited şirketin, kollektif şirkete veya komandit şirkete devrolunan şirket olarak katılamayacağı keza şahıs şirketleriyle de yine devrolunan şirket olarak birleşme yoluna gidemeyeceği açıktır. Dolayısı ile yasada detaylıca düzenlenen birleşme ihtimalleri dışındaki birleşmelere izin verilmemekte olup *numerus clausus* olarak sayılı birleşme hallerine kanunen cevaz verilmektedir²³⁴.

Kanun koyucu tarafından tasfiye halindeki şirket bakımından da birleşmeye katılma hakkı tanınmış ancak bu hak malvarlığının dağıtılmasına başlanılmadan önce²³⁵

---

²³¹ TTK'dan farklı olarak, eTK'da aynı tür şirketlerin birleşmelerine izin verirmiş, kollektif ile komandit şirketleri ve anonim ile sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketleri aynı neviden saymıştır. (eTK m. 147) **BAHTİYAR**, Ortaklıklar Hukuku, s. 65.

²³² Mevzuat kanun İBİK. Kapsamında şahıs şirketlerinin devralan sıfatıyla sermaye şirketlerini devralmasının yasaklanmasının temel gerekçesi, şahıs şirketlerinin İsviçre'de tüzel kişiliğe sahip olmaması sebebiyle birleşme yöntemi ile sermaye şirketleri bakımından tasfiye usulünün bertaraf edilerek, hükümlerin dolanılmasına sebebiyet verilmemek istenmesidir. Konuya ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. **MOROĞLU**, Değerlendirme ve Öneriler, s.81-83.

²³³ Bkz. Gerekçe M. 136.

²³⁴ **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku, s.74. ; Kollektif veya komandit şirketin anonim veya limited şirketi devralması suretiyle birleşmesi halinde, sınırlı sorumlu şirketin ortaklarının sınırsız sorumlu şirket ortaklarına dönüşmeleri ile şirket alacaklılarının güvencelerinin arttırılacağı dolayısı ile, bu tarz birleşmeleri yasaklamaktansa devralan ve devrolunan şirketler bakımından alacaklıların alacaklarının ödenmesi veya güvence altına alınması şartı getirilmesinin daha uygun bir yöntem olacağına ilişkin görüş için bkz. **MOROĞLU**, Değerlendirme ve Öneriler, s.81-83.

²³⁵ Malvarlığının dağıtılmasına başlanmamasına ilişkin olarak ortaklara tasfiye payından herhangi bir payın verilmemesi olarak belirtilmelidir. Keza, verilen tasfiye payının geri verilmesi halinde de, pay verilmemiş

gerçekleşmesi ve tasfiye halindeki şirketin devrolunan şirket olması şartına tabi tutulmuştur²³⁶ (TTK m.138). Ayrıca, sermayesiyle kanuni yedek akçeleri toplamının yarısı zararlar kaybolan veya borca batık durumda bulunan bir şirketin devrolunan yahut devralan şirket olması bakımından bir ayrıma gitmeksizin bir nevi onarıcı veya kurtarıcı birleşme niteliğinde, birleşmeye katılmasına izin verilmektedir²³⁷ (TTK m.139).

İster devralma yoluyla ister yeni kuruluş yoluyla birleşmede olsun, ortaklığın haklarının devamlılığı ilkesi geçerlidir. Birleşme sebebiyle devrolunan şirketin her bir ortağının devrolunan şirketteki ortaklık paylarını ve haklarını karşılayacak değerde, devralan şirketin payları ve üyelik haklarını devralan şirkette devam ettirmeyi talep etme hakkına sahiptir²³⁸ (TTK m.140). Pay sahipliğinin devamlılığı ilkesi kapsamında devrolunan şirket ortağının talep hakkı, birleşmeye katılan şirketlerin malvarlıklarının değeri, oy haklarının dağılımı ve önem taşıyan diğer hususlar dikkate alınarak hesaplanacaktır²³⁹.

Buna karşılık devamlılık ilkesinin istisnalarından ilki, *ayrılma akçesidir*²⁴⁰ (TTK m.141). Birleşmeye katılan şirketler, birleşme sözleşmelerinde ortaklarına devralan şirkette pay ve ortaklık haklarını iktisap etmeleri veya devralınacak şirketteki paylarının gerçek değerlerine denk gelen oranda bir ayrılma akçesi, bir başka deyişle bir nevi

---

sayılabileceğinden bu halde de şartın gerçekleştiği kabul edilmelidir. **POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU**, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, s.109.

²³⁶ TTK m.138 ile m.139’da kullanılan “*Katılma*” ve “*devrolunan şirket olması şartıyla*” ibarelerinin kaldırılması gerektiği, zira tasfiye haline girmiş olsa bile malvarlığının dağıtılmasına başlanmamış olan bir şirketin genel kurul kararıyla hayatına devam edebilmesi mümkün iken, bir şirketi devralarak birleşmeye katılmasında engel bulunmaması gerektiğine ilişkin görüş için bkz. **MOROĞLU**, Değerlendirme ve Öneriler, s.83-84.

²³⁷ İyileştirici birleşme kapsamında, borca batık şirketteki payın tamamen değersiz olması halinde şirketin devamlılığı ilkesi kapsamında ortaya çıkabilecek sorunlar öğretiyeye ve mahkeme kararlarına bırakılmıştır. Bkz. Gerekçe m. 140/I

²³⁸ **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku, s. 77 Değerlemeye ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. **ÖZATLAN**, s.37vd.

²³⁹ Ortaklık payları ve hakları ile, devrolunan şirketteki şirkete katılma payı ve paya bağlı malvarlığı, yönetim, denetim ve inceleme hakları kastedilmiş olup azınlık haklarını kapsamamaktadır. Zira devrolunan şirketteki azınlık haklarına sahip bir ortağın devralan şirketteki oransal eşitlik kapsamında azınlık hakkına haiz olmama sonucu ortaya çıkabilecektir. Bkz. Gerekçe, M. 140. ; Ortaklığın Devamı İlkesi”ne ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. **SARIKAYA**, s.85

²⁴⁰ **KARAHAN**, Şirketler Hukuku, s.167. ; Birleşme sözleşmesinde ayrılma akçesinin düzenlenebilmesi için, devreden şirket şahıs şirketi ise oy hakkına haiz ortaklarının, sermaye şirketi ise şirkette mevcut oy haklarının yüzde doksanın olumlu oyu ile onaylanması gerekmektedir (TTK m.151/V).

tazminat, alma yönünde seçim yapma hakkı tanıyabilirler. İkinci istisna ise *denkleştirme ödemesi*dir. Denkleştirme ödemesi, ortaklık paylarının değişim oranlarının tespit edilmesi sırasında devrolunan şirketin ortakları için belirlenen ortaklık paylarının gerçek değerinin onda birini aşmayacak şekilde belirlenen ödemedir²⁴¹(TTK m.140/II). Üçüncü ve son istisna ise, devralan şirketin devrolunan şirketin *intifa senedi sahiplerine*, eş değerli haklar tanımak veya intifa senetlerini birleşme sözleşmesinin yapıldığı tarihteki gerçek değeriyle satın almak zorundadır.

bb. Usul

Şirketlerin birleşmeleri özel bir usule bağlanmış olup kanun kapsamında sırasıyla açıklanarak tek tek düzenlenmiştir. İlk olarak birleşme sürecinin temelinde birleşmeye katılan şirketlerin son yıllık bilançoları bulunur. Buna göre birleşme sözleşmenin imzalandığı tarih ile bilanço günü arasında altı aydan fazla zaman geçmişse veya son bilançonun çıkarılmasından sonra birleşmeye katılan şirketlerin malvarlıklarında önemli değişiklikler meydana gelmişse bir ara bilanço çıkarılarak güncellenmesi gerekir (TTK m. 144).

Bununla beraber şirketlerin birleşmelerinin esaslarını içeren bir nevi birleşmenin anayasası konumunda olan “*birleşme sözleşmesi*” yazılı olarak düzenlenerek müdür veya müdürler tarafından imzalanarak genel kurulun onayına sunulur (TTK m.145). Birleşme sözleşmesi ve bu sözleşmeye esas dayanak olan birleşme raporunda yer alması gereken tüm unsurlar kanun koyucu tarafından tek tek düzenlenmiştir²⁴² (TTK m.146, m.147).

Bu kapsamda birleşmeye katılan şirketlerden her biri, genel kurul kararından otuz gün öncesinde başta birleşme sözleşmesi, birleşme raporu, şirketin son üç yıllık faaliyet raporları ve gerekirse ara bilançoları ile birlikte kanunen aranan tüm belgeleri

²⁴¹ Mevzuat kanundan farklı olarak ayrılma akçesinin ortaklık paylarının gerçek değerine denk olması gerektiği belirtilmiştir (İBK.m. 8/I). Ancak gerçek değer açıkça tanımlanmayarak uygulamaya bırakılmış, yalnızca gerçek değer hesaplanmasında “*yaşayan bir şirketin*” esas alınmasının *ratio legis* olduğu vurgulanmıştır. PULUŞLI, Şirketler Hukuku, s. 79. ; Ayrıca bkz. Gerekçe, M. 141/I.

²⁴² Küçük ve orta ölçekli şirketler bakımından tüm ortakların onaylaması halinde birleşme raporu düzenlenmeyebilecektir (TTK m. 1523, m.147/IV).

şirket ortaklarının, menfaati bulunan kişilerin ve diğer ilgililerin incelemesine sunar²⁴³ (TTK m.149). Birleşmeye katılan limited şirketin malvarlığında, birleşme sözleşmesinin imzalandığı tarih ile genel kurul onayına sunulacağı tarih arasında önemli bir değişiklik meydana gelmesi halinde, şirketin müdür veya müdürleri tarafından hem kendi genel kuruluna hem de birleşmeye katılan diğer şirketlerin yönetim organlarına yazılı olarak değişiklikler bildirilir.

İnceleme hakkının kullanılmasının akabinde, limited şirketin müdür veya müdürler tarafından birleşme sözleşmesi genel kurul onayına sunulur. Limited şirket bakımından birleşme sözleşmesi, sermayenin en az dörtte üçünü temsil eden paylara sahip bulunmaları şartıyla, tüm ortaklarının dörtte üçünün oyları ile onaylanır (TTK m.151/I-c). Ancak, limited şirket tarafından devralınan anonim ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirkette, devralma ile ek yükümlülük ve kişisel edim yükümlülükleri de öngörülüyorsa veya bunlar mevcut olup da genişletiliyorsa bütün ortakların oy birliği aranır (TTK m.151/IV).

Genel kurul tarafından onaylanan birleşme sözleşmesi müdür veya müdürler tarafından ticaret siciline başvurularak ilan ettirilir (TTK m.152). Ticaret siciline karar alınır alınmaz başvurulması gerektiği belirtilse de kanun koyucu tarafından net bir süre öngörülmemiştir. Dolayısı ile müdür veya müdürlerin söz konusu sicile başvuruyu herhangi bir hak kaybı veya mağduriyet doğurmaksızın mümkün olan en kısa sürede yapması gerekir²⁴⁴.

Bu kapsamda sicile yapılan başvurunun ardından birleşme, tescil anı ile birlikte geçerlilik kazanacak olup bu tarih itibari ile devrolunan şirketin tüm aktif ve pasifi devralan şirkete tasfiye edilmeksizin *ipso iure* olarak geçer²⁴⁵. Bir başka deyişle,

²⁴³ Getirilen inceleme hakkı ile şirket içerisindeki şeffaflık ilkesinin korunduğu, birleşme kararı alınırken gereken her türlü bilgiye sahip olunmasını sağladığına ilişkin bkz. **ŞENER**, Ortaklıklar Hukuku, s. 126.

²⁴⁴ **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku, s.92. ; Birleşme için hazırlanan bilanço ve sair mali evraklarda kasıtlı olarak eksiklik yapıldığının tespit edilmesi halinde dolandırıcılık suçu işlendiğinin kabul edilmesi gerektiğine ilişkin görüş için bkz. **KARAHAN**, Şirketler Hukuku, s.191.

²⁴⁵ Normal şartlarda devirler bakımından hukuken aranan geçerlilik şartları burada aranmaz. Zira özel devir şartlarının aranmaması ve tasfiyenin bulunmaması, birleşmede tarafların amaçladığı ekonomik devamlılığın temel koşulu olduğuna ilişkin görüşler için bkz. **TÜRK**, Birleşme, sf 111. ; **YASAMAN**, Anonim Ortaklıkların Birleşmesi, s.20.

devrolunan şirket birleşmenin ticaret siciline tescilinin kesinleşmesi ile birlikte infisah eder²⁴⁶ (TTK m. 153). Böylelikle, geride kalan şirket veya yeni kurulan şirket, külli halefiyet ilkesi gereğince birleşme ile ortadan kalkan şirketin halefi konumunda olacaktır²⁴⁷.

Birleşme kararının geçerlilik kazanmasından itibaren üç ay içinde birleşmeye katılan şirketlerin alacaklılarının istemde bulunması halinde, devralan şirket söz konusu alacakları teminat altına almak zorundadır.²⁴⁸ (TTK m. 157) Böylelikle TTK'nın yürürlüğe girmesi ile birlikte birleşmeye katılan şirket alacaklılarının birleşmeye ilişkin itiraz hakkı ortadan kaldırılmıştır²⁴⁹.

Son olarak birleşmeden önce devrolunan şirketin borçlarından sorumlu olan ortakların birleşmeden sonra da sorumlulukları devam eder (TTK m. 158). Bu durum, sermaye şirketine devrolunan şahıs şirketlerinde veya şirket borçlarından dolayı ikinci derecede sınırsız sorumlu olan ancak birleşme ile birlikte devralan şirkette sınırlı sorumluluk rejimine tabi olacak olan ortakları ilgilendirir²⁵⁰. Örneğin, bir şahıs şirketinin limited şirket tarafından devralınması halinde, devralınan şirketin ortaklarının şirket borçlarına karşı ikinci derece sorumluluk yahut kollektif veya komantid şirketlerin limited şirkete devredilmesi halinde kollektif ve komandite ortakların sınırsız sorumluluklarının limited şirket çatısı altında sınırlı sorumluluğa dönüşmesi vb. şeklinde sıralanabilir.

Devrolunan şirketin borçlarından dolayı ortakların kişisel sorumluluğu şirketin devrini takip eden üç yıl boyunca devam eder. Üç yıllık zamanaşımı süresi birleşme kararının ilanından önce doğan veya bu tarihten önce meydana gelen borcu doğuran sebep

---

²⁴⁶ Mehaz İsviçre Hukuku'ndaki hakim görüşün aksine, birleşmenin devrolunan şirket tarafından birleşme kararını tescil ettirilmesi ile birlikte hukuken geçerlilik kazanacağı düzenlenmiştir. ; Bknz Gerekece m. 153/I.

²⁴⁷ PULAŞLI, Şirketler Hukuku, s.93.

²⁴⁸ Güvence olarak uygulamada, kefalet, garanti, üçüncü kişinin borca dahil olması, vb. kişisel teminatlar ile rehin veya ipotek gibi aynı teminatlar kullanılır. PULAŞLI, Şirketler Hukuku, s.94.

²⁴⁹ Avrupa Birliği 78/855/AET Yönergesi'nin 13. Maddesine paralel olacak şekilde, eTK'dan farklı olarak TTK ile birlikte birleşmeye katılan şirket alacaklılarının birleşmeye ilişkin itiraz hakkı ortadan kaldırılmıştır (eTK m.150).

²⁵⁰ PULAŞLI, Şirketler Hukuku, s. 95.

bakımından birleşme kararının ilan tarihinden itibaren olarak uygulanır. Ancak karar ilan tarihinden sonra muaccel olan borçlar bakımından ise, muaccaliyet tarihi itibariyle üç yıllık zamanaşımı süresi işletilmeye başlanır.

cc. Kolaylaştırılmış Usul

Kanun koyucu tarafından sermaye şirketleri için alternatif bir yöntem daha düzenlenmiş olup kolaylaştırılmış usul ile birleşme yöntemi olarak adlandırılan bu düzenleme ile oy haklarının yüzde yüzüne sahip olunan bir yavru şirketin devralınması halinde bazı işlemlerin yapılmasından kaçınılabilme olanağı tanınmıştır²⁵¹. Bu usul, yüzde yüz katılım hali ve yüzde doksan katılım hali olarak iki halde mümkün olup şahıs şirketlerine kıyas yoluyla uygulanmaz. Bu yöntemin amacı, birbirine yabancı iki veya daha fazla şirketin birleşmesinde ortaya çıkabilecek risklerin, birbirine yakın olan şirketler bakımından mevcut olmama veya önemsiz ölçüde minimumda olması sebebiyle birleşme usulünde düzenlenen bazı aşamaların atlanarak daha hızlı ilerlenmesidir²⁵².

Devralan sermaye şirketi, devrolunan sermaye şirketinin oy hakkı veren bütün paylarına veya bir şirket ya da bir gerçek kişi yahut sözleşme dolayısı ile bağlı bulunan kişi gruplarının birleşmeye katılan sermaye şirketlerinin oy hakkı veren tüm paylarına sahip olması halinde “yüzde yüz katılım” sebebiyle kolaylaştırılmış usul ile birleşebilir.

İkinci seçenek ise, devralan sermaye şirketinin devrolunan sermaye şirketinin tüm paylarına değil ancak oy hakkı veren paylarının en az yüzde doksanına sahip olması halinde, azınlıkta kalan pay sahipleri için devralan şirkette bu paylara denk gelen payların verilmesi ile şirket paylarının yanında, şirket paylarının gerçek değerinin tam dengi olan nakdi bir karşılık verilmesinin önerilmiş olması ve birleşme sebebiyle ek ödeme borcunun veya herhangi bir kişisel edim yükümlülüğü veya sorumluluğu bulunmuyor ise, “yüzde doksan oranında katılma” ile kolaylaştırılmış birleşme usulü uygulanır.

²⁵¹ PULAŞLI, Şirketler Hukuku, s. 101.

²⁵² Kolaylaştırılmış usulde, sermaye şirketleri birleşme raporunu hazırlama, inceleme hakkı sağlama ve birleşme sözleşmesini genel kurul onayına sunma işlemleri yapılmayabilir. (TTK m. 156) PULAŞLI, Şirketler Hukuku, s.101,102.

b. Tam Bölünme

Tam bölünme, şirketin tasfiyesiz infisahına sebep olan bir diğer yöntemdir. Ticari hayatın kaçınılmaz bir getirisi olarak şirketin yönetiminin oldukça zorlaşacak kadar büyümesi, verimliliğin veya karlılığının iyileştirilmesi, birden fazla işletme konusuna sahip olması gibi çeşitli sebepler sonucu şirket bölünmesi ihtiyacı ortaya çıkabilir²⁵³.

aa. Türleri ve Katılabilecek Şirketler

Her ne kadar kanun koyucu tarafından birleşmede olduğu gibi bölünme için de kanunda net bir tanım yapılmamış olsa da hukuki anlamda bölünme, bir şirketin malvarlığını ve yükümlülüklerini tamamen veya kısmen ayırarak tasfiyesiz olarak ve kısmi külli halefiyet²⁵⁴ yoluyla yeni kurulan veya mevcut bir sermaye şirketine veya kooperatife devretmesi ve bunun karşılığı olarak bölünen şirketin ortaklarının devralan şirketlerde ortak konumunu *ipso iure* elde etmeleri olarak tanımlanabilecektir²⁵⁵. Nitekim, sermaye şirketlerinin ve kooperatiflerin sermaye şirketlerine ve kooperatiflere bölünmesi mümkün iken, şahıs şirketleri bölünemez (TTK m. 160). Kanun koyucu tarafından bölünmenin sınırları “*numerus clausus*” olarak net bir şekilde çizilmiştir²⁵⁶.

Kanun kapsamında bölünme “*tam*” ve “*kısmi*” olmak üzere ikiye ayrılır²⁵⁷. Bunlardan ilki “*tam bölünme*”, şirketin tüm malvarlığının tamamının, mevcut veya yeni

²⁵³ KARAHAN, Şirketler Hukuku, s.206. ; Kimi zaman bu durum rekabetçi düzenin devamlılığını sağlamak amacıyla bir nevi cezai şart veya yaptırım gibi uygulanabilmektedir. Benzer yönde açıklamalar için bkz. COŞTAN, s.5. ; HELVACI, Bölünme, s.32. ; PULAŞLI, Şirketler Hukuku, s. 107. ; YASAMAN, Birleşme ve Bölünme, s.703.

²⁵⁴ Kısmi külli halefiyet kavramına ihtiyaç olmadığına dair görüşler için bkz. HELVACI, Bölünme, s.104-109. ; ÇEBİ, s. 24.

²⁵⁵ Bknz, Gerekçe M. 159 ; HELVACI, Bölünme, s. 32vd ; PULAŞLI, Şirketler Hukuku, s. 106.

²⁵⁶ PULAŞLI, Şirketler Hukuku, s. 113.

²⁵⁷ Bölünme sonucunda ortaklık paylarındaki değişime göre “*oranların korunduğu (simetrik) bölünme*” ile “*oranların korunmadığı (asimetrik) bölünme*” şeklinde ikili bir ayırım da yapılabilir. Bölünmeye katılan şirket ortaklarının mevcuttaki payları oranında payların tahsis edilmesi halinde “*simetrik bölünme*”den, bölünmeye katılan şirket ortaklarının mevcut paylarına paralel olacak şekilde bir oran ile değil, bölünmeye katılan şirket veya şirketlerde farklı farklı oranlarda pay ve ortaklık tahsis edilmesi halinde ise “*asimetrik bölünmeden*” bahsedilir. Asimetrik bölünme sonucunda bölünen şirketin ortakları bölünmeye katılan diğer devralan şirketlerin gerek tümünde gerekse de birinde pay sahibi olabileceği gibi yalnızca bölünen şirketteki paylarını da arttırabilir. Böylelikle kanun koyucu tarafından TTK ile birlikte sermayeye katılma oranlarının korunduğu ve korunmadığı olmak üzere iki ayrı seçenek sunularak bölünmeyi şekillendirme noktasında bölünmeye katılan şirket ve ortaklarına oldukça geniş bir hareket alanı bırakılmıştır. Gerekçe

kurulacak en az iki ortaklığa devredilerek hukuken sona ermesi ve sicilden terkin edilmesidir²⁵⁸ (TTK m. 159/I, İBirK. m.29). Dolayısı ile tam bölünme usulü aslında bir nevi yeni kuruluş yoluyla birleşme sürecinin tam tersi bir süreç olup bölünen şirket için bir tasfiyesiz infisah sebebidir²⁵⁹.

“*Kısmi bölünme*” ise, bir şirketin malvarlığının bir veya birden fazla bölümü diğer şirketlere devrolunurken, bölünen şirketin ortakları tarafından devralan şirketlerin payları ve hakları iktisap olunur veya bölünen şirket ortakları şirketin devredilen malvarlığı bölümlerinin karşılığında devralan şirketlerdeki paylarını ve haklarını elde ederek yavru şirketi oluşturur. Buna göre, bir şirketin iki veya daha fazla parçaya bölünerek mevcut şirketlere devredilmesi halinde, bölünen şirket açısından “*bölünme*”, devralan şirket bakımından ise “*birleşme*” işlemi söz konusudur.²⁶⁰ Bir başka deyişle kısmi bölünmede, bölünen ortaklık sona ermediğinden, bölünen şirket kalan kısmı ile faaliyetlerine devam eder. Bu durum da bir nevi “*devralma şeklinde birleşme*” usulünün tam tersidir²⁶¹.

Bölünmeye katılan şirket ortaklarının şirket payları ve haklarının korunması gerektiği kanun koyucu tarafından özellikle vurgulanmıştır.(TTK m.161/I, m. 140)²⁶² Fakat aynı sermayenin korunması hükümleri burada uygulanmaz. (TTK m. 163/II) Ayrıca bölünmede şirket paylarının değişim oranlarını belirlerken, devrolunan şirketin ortaklarına özgülenen şirket paylarının onda birini aşmayacak şekilde bir denkleştirme ödemesi de kararlaştırılabilir.²⁶³ (TTK m. 140/II) Bununla birlikte ortaklık pay ve haklarının mümkün olduğunca gerçek değerine uygun şekilde verilmedir. Bölünmede hiçbir ortak ekonomik olarak bölünmeden önceki durumundan daha kötü duruma

---

m.161/I. ; Bölünme türlerine ilişkin ayrıntılı inceleme için bkz. **HELVACI**, Bölünme s.14vd. ; **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku, s. 112.

²⁵⁸ **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku, s.108.

²⁵⁹ **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku, s.108.

²⁶⁰ **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku, s.109.

²⁶¹ **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku, s. 109.

²⁶² Sadece devredilen şirketin ortaklarının haklarının korunması düzenlenmiş olup kanun koyucu tarafından devredilen şirket ortaklarının korunma ihtiyacının devralan şirketin ortaklarına kıyasla daha önemli görmektedir. Bkz. **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku, s.129.

²⁶³ **ÇAMOĞLU(POROY/TEKİNALP)**, s.439.

getirilemez²⁶⁴. Ancak aksi anlaşma ile bölünmeye katılan şirket ve ortakları tarafından kararlaştırılmadığı müddetçe, bölünen şirketin ortakları şirketten ihraç edilemez.

Bölünme usulünün doğal bir sonucu olarak bölünen yani devreden şirketin malvarlığının belirli bir parçası başka bir ortaklığa devredilmekte olup devredilen şirketin malvarlığında oransal bir azalma olur. Dolayısı ile bölünen şirket işbu sermaye kaybının yasal ve finansal açıdan doğurabileceği sorunları ortadan kaldırmak için sermayesinde azalma yoluna gider. Ancak tam bölünme ile bölünen şirket tamamen ortadan kalkarak ticaret sicilinden terkin edildiğinden ortada azaltılacak bir sermaye de şirket de bulunmadığından, tam bölünme yoluna giden şirketler bakımından bu husus uygulanmaz²⁶⁵. Bölünmede, sermayenin azaltılmasına ilişkin hükümler uygulanmaz. Ayrıca, bölünme sonucunda yeni bir şirket kurulması halinde de kanunen aranan asgari kurucu sayısına ve aynı sermayeye ilişkin hükümler uygulanmaz²⁶⁶(TTK m.164). Böylelikle bölünme sürecinde koruyucu nitelik taşımayan bir nevi sürece engel teşkil edecek şartların kaldırılması amaçlanmıştır.

bb. Usul

Birleşmede olduğu gibi bölünmede de kanun koyucu tarafından süreç detaylıca düzenlenmiştir (TTK m.166). Bir şirket, bölünme yoluyla malvarlığının bölümlerini var olan şirketlere devredecekse “*bölünme sözleşmesi*”, yeni kurulacak şirkete veya şirketlere devredecekse “*bölünme planı*” hazırlanır. Bölünme sözleşmesi veya bölünme planının yazılı olarak düzenlenir.²⁶⁷ Resmi şekil şartı aranmaz²⁶⁸. Bu görev yönetim organına

²⁶⁴ PULAŞLI, Şirketler Hukuku, s.121.

²⁶⁵ PULAŞLI, Şirketler Hukuku, s.114. ; ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, s.139.

²⁶⁶ Kanun koyucu, sürece engel teşkil edecek şartları ortadan kaldırmayı amaçlamıştır. Bkz. Gerekçe, M.164.

²⁶⁷ PULAŞLI, Şirketler Hukuku, s.119. ; Mehaz kanunda metnin onay aşamasına kadar yazılı ancak onay aşamasında resmi şekilde yapılması yönünde ikili ayrıma gidilmiştir. Konuya ilişkin görüş için bkz. HELVACI, Bölünme, s.135. ; Buna karşılık TTK’nun gerekçesinde, resmi şeklin İsviçre’de sermaye şirketlerini ilgilendiren önemli kararlarda aranan yaygın bir şekil olduğu, Türk Şirketler Hukuku’nda bu şekilde ağır bir şekil şartına yer verilmediği belirtilmiştir. Bknz, Gerekçe m. 173/III.

²⁶⁸ Resmi şeklin işlemleri uzatarak işi daha masraflı bir hale getireceğinden bahisle yazılı şeklin yeterli olacağına ilişkin görüş için bkz. COŞTAN, Bölünme, s. 60. ; Buna karşılık devreden malvarlığının büyük olasılıkla resmi şekilde yapılması zorunluluğuna haiz olacağını dolayısı ile resmi şekilde yapılması hususunun kaçınılmaz olacağına ilişkin görüş için bkz. HELVACI, Bölünme, s. 41-42.

aittir²⁶⁹. Metinlerin içeriğinde hangi detaylara yer verilmesi gerektiği de kanun koyucu tarafından tek tek düzenlenmiştir (TTK m.167). Birleşme sözleşmesine de benzer şekilde²⁷⁰, bölünme sözleşmesi veya bölünme planının temelini, devrolunan şirketten devralan şirkete aktarılan pay ve ortaklık haklarına karşılık devredilecek olan aktif ve pasif malvarlığı teşkil eder²⁷¹.

Bölünmede, bölünen yani devreden şirket tarafından malvarlığının yeni kurulacak bir şirkete devretmesi halinde sadece devreden şirket tarafından bölünme planının hazırlanması gerekmektedir²⁷². Zira halihazırda devralan şirket hukuken henüz var olmadığından yalnızca devreden tarafça bölünme planının hazırlanabilmesi mümkündür.

Birleşmede olduğu gibi bölünme usulünde de, bölünme sözleşmesinin imzalanması ile bölünme günü arasında altı aydan fazla zaman geçmiş veya son bilançonun çıkarılmasından itibaren bölünmeye katılan ortakların malvarlıklarında önemli bir değişiklik meydana gelmiş ise, ara bilanço çıkarılmalıdır.

Bölünme sözleşmesinde veya bölünme planında bazen bölünmeye katılan şirkete ilişkin belirtilmeyen, tahsisi yapılmayan malvarlığı konuları bulunabilir²⁷³. Böyle durumlarla karşılaşılma ihtimaline karşı bölünme dışında kalan malvarlığı için, tam bölünmede devralan tüm şirketlerin bölünme sözleşmesi veya planına göre kendilerine devredilen net aktif malvarlığının oranına göre devralan tüm şirketlere paylı mülkiyet hakkı düşeceği; kısmi bölünmede ise söz konusu malvarlığının devreden şirket üzerinde kalacağı düzenlenmiştir. Bu husus alacaklara ve maddi olmayan malvarlığı haklarına da kıyasen uygulanacaktır (TTK m. 168). Ancak tam bölünmeye katılan şirketler, bölünme

---

²⁶⁹ Şirketin işletme politikası ve hedeflerinin belirlenmesi, ticari stratejisi vb. yönetime ilişkin konular, limited şirketlerde ise TTK m. 625/I-a uyarınca müdür veya müdürlerin devredilemez ve vazgeçilemez görevleri arasındadır. Konuya ilişkin bkz. **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku, s. 119.

²⁷⁰ Envanter, bölünme sözleşmesi veya bölünme planı bakımından zorunlu unsurlar arasında sayılmış olup bu şekilde bir zorunluluk birleşme sözleşmesinde bulunmamaktadır (TTK m.167/I-b).

²⁷¹ **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku, s.117.

²⁷² **HELVACI**, Bölünme, s.41. ; **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku, s.118.

²⁷³ Genellikle bu durum, bölünme sözleşmesini veya planını hazırlayan yönetim organlarının ihmalden ortaya çıkabildiği gibi, ilgili malvarlıklarından haberdar olmamaları da dahil başkaca sebepler doğrultusunda ortaya çıkabilir. Bkz. **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku, s.122.

sözleşmesi veya planına göre herhangi bir şirkete net olarak tahsis edilmeyen borçlar bakımından da müteselsilen sorumlu olacaklardır²⁷⁴.

Bölünmeye katılan limited şirket müdürü tarafından bölünme hakkında ayrı ayrı veya bölünmeye katılan şirketlerle birlikte ortak bir rapor hazırlarlar. Raporun içeriğinde olması gereken zorunlu unsurlar kanun koyucu tarafından tek tek sayılmıştır²⁷⁵ (TTK m. 169). Tüm ortakların onaylaması halinde küçük ve orta ölçekli şirketlerin bölünme raporunun düzenlenmesinden vazgeçebilir.

Birleşmeden²⁷⁶ farklı olarak inceleme süresi bölünme işleminde iki aydır.²⁷⁷ Şirket içi şeffaflığı sağlamak amacıyla genel kurul tarafından bölünme sözleşmesi veya planının onaylanmasından iki ay önce bölünmeye dair tüm evraklar şirketin merkezinde ortakların incelemesine sunulur²⁷⁸ (TTK m. 171).

Bölünmeye katılan şirketlerin alacaklıları için TSG’nde yedişer gün aralıklarla üç defa ilan edilir. Sermaye şirketleri bakımından ayrıca internet sitelerinde yapacakları ilanla da alacaklıların alacaklarını bildirmesi ve teminat verilmesini istemesi duyurulur (TTK m. 174). Şirket, ilanların yayınlandığı tarihten itibaren üç ay içerisinde teminat altına alınmaya dair istemleri yerine getirir. Bölünme ile alacaklarının tehlikeye düşmediği ispat edilirse, teminat altına alma yükümlülüğü ortadan kalkar. Ayrıca diğer alacaklıların haklarını zarara uğratmamak koşulu ile, şirket teminat göstermek yerine borcu ödeyebilir (TTK m. 175).

---

²⁷⁴ Tam bölünme için bu sonuç olağandır zira, tam bölünen şirket sonuç olarak infisah edeceğinden ortada borçları üstlenecek bir şirket kalmayacağı gibi, malvarlığı da ortadan kalkacağından alacaklılar bakımından bir nevi güvence olarak tanımlanmıştır.

²⁷⁵ Bölünmenin amacı ve sonuçları, bölünme sözleşmesi veya bölünme planı, payların değişim oranları, varsa denkleştirme tutarı vb. içeriklerden oluşur (TTK m.169/II).

²⁷⁶ Birleşme usulünde, birleşmeye konu ilgili yasal evrakları genel kurul tarafından onaylanmasından otuz gün öncesinde ortakların, intifa senedi sahiplerinin, şirket tarafından ihraç edilmiş bulunan menkul kıymet hamillerinin, menfaati bulunan kişilerin ve diğer ilgililerin incelemesine sunulması beklenmektedir (TTK m. 149/I).

²⁷⁷ Avrupa Birliği yönergesinde ilgili evrakların incelenmesi için düzenlenen süre birleşme için öngörülen süreye paralel şekilde iki aydır. İsviçre Hukuku’nda ise alacaklılar açısından bölünmenin birleşmeden daha önemli bir işlem olduğu düşünüldüğünden birleşme için bir ay, bölünme için iki aylık süre belirlenmiştir. Konuya ilişkin bkz. **HELVACI**, Bölünme, s.64.

²⁷⁸ Alacaklıların da inceleme hakkının bulunması gerektiğine ilişkin görüş bkz. **HELVACI**, Bölünme, s.65.

Söz konusu teminatın sağlanmasının akabinde bölünmeye katılan limited şirketin müdürü tarafından bölünme sözleşmesi veya planı genel kurul onayına sunulur. Limited şirket bakımından bölünme sözleşmesi veya planı, sermayenin en az dörtte üçünün temsil eden paylara sahip bulunmaları şartıyla, tüm ortaklarının dörtte üçünün oyları ile onaylanır (TTK m.151). Ancak, devralma ile ek yükümlülük ve kişisel edim yükümlülükleri de öngörülüyorsa veya mevcut olup da bunlar genişletiliyorsa bütün ortakların oy birliği aranır²⁷⁹ (TTK m.151/IV).

Ortakların kişisel sorumlulukları bakımından devrolunan şirketin bölünme kararının ilanından önce doğmuş olan borçlarından ikinci dereceden şahsen sorumlu olan ortakların sorumlulukları bölünmeden sonra da devam eder (TTK m. 158). Bu husus, bölünme tarihinden önce borcu doğuran sebebin oluşması halinde de geçerlidir²⁸⁰. Devrolunan şirketin borçlarından doğan ortakların kişisel sorumluluklarına dair istemler üç yıllık zamanaşımına tabiidir.

Bölünme sözleşmesinin veya bölünme planının genel kurul tarafından onaylanmasının akabinde limited şirket müdürü bu hususun tescil edilmesi için Ticaret Sicili'ne başvurur. Bölünme, ticaret siciline tescil ile geçerlilik kazanacak olup tescil anı ile birlikte envanterde yer alan bütün büyük aktif ve pasifler devralan şirkete geçer. Tam bölünme halinde, bölünen yani devrolunan şirket tescil anı ile birlikte infisah eder. Böylece, sermaye şirketlerinin veya kooperatiflerin malvarlıklarının tamamen veya kısmen ayırdıkları “*bölünmeye konu kısmın*” tasfiyesiz olarak ve külli halefiyet yoluyla başka sermaye şirketine veya kooperatife intikal eder²⁸¹. Bölünmeye konu şirketin

---

²⁷⁹ Oranların korunmadığı bölünmelerde, devralan şirketler bakımından TTK m. 151'deki yeter sayılar aranırken, devreden şirkette oy hakkına sahip ortakların en az yüzde doksanın olumlu oyu ile onama kararı alınır. Kanun koyucu tarafından, azınlığın zarara uğrama tehlikesinin ortadan kaldırılabilmesi amacıyla bu şekilde yüksek bir yeter sayı aranmıştır (TTK md 173/III). Konuya ilişkin bkz. **ŞENER**, Ortaklıklar Hukuku, s.147.

²⁸⁰ Bölünme halinde devrolunan şirket bakımından mevcuttaki iş ilişkilerinin devralan şirkete geçmesine yönelik olarak geçiş şartları ve koşulları ayrıca düzenlenmiştir (TTK m. 178).

²⁸¹ **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku, s. 107.

ortakları, devralan şirketlerde veya kooperatiflerde ortaklık hakkını ve sıfatını tek seferde kendiliğinden elde ederler²⁸².

3. Ortak Sayısının Elliye Aşması

Limited şirket, bir veya daha fazla kişi ile kurulabilir (TTK m. 573, 574). Kanun koyucu tarafından TTK dönemi ile birlikte getirilen bu yenilik eTK döneminde uygulanan en az iki ortakla kurulma zorunluluğunu ortadan kaldırmıştır. Her ne kadar, anonim şirkete paralel olacak şekilde limited şirketin de tek ortak ile kurulabileceği belirtilse de, elli ortak olarak belirlenen azami ortak sayısına ilişkin düzenleme aynen muhafaza edilmiştir²⁸³(TTK m. 573, 574). Söz konusu üst sınır kuralı, limited şirketin ana kaynağı olan Alman Hukuku'nda ve mehz kanun İsviçre Hukuku'nda yoktur²⁸⁴.

Ortak ayısının elli ile sınırlandırılması, anonim şirkete yaklaştırılarak tek ortaklı kurulmasına cevaz verilen limited şirketi tekrardan şahıs şirketine yaklaştırmıştır²⁸⁵. Muhafaza edilen bu üst sınıra karşılık, limited şirkette ortak sayısı sınırının aşılması halinde uygulanacak bir yaptırım eTK döneminde olduğu gibi, yine düzenlenmemiştir. İlgili hükmün gerekçesinde ise yalnızca bu duruma müdürlerin ve genel kurulun çok

---

²⁸² Sadece kişiye sıkı sıkıya bağlı bulunan haklar veya niteliği uyarınca devredilmesi mümkün olmayan yahut devir yasağı altında olan sözleşmeler bu geçişe dahil olamaz. Bu kapsamda bkz. **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku, s.107.

²⁸³ Limited şirket için aranan azami elli iki ortak sınırı mehz kanun Fransız Şirketler Kanunu'nda yer almamasına karşın İngiliz Hukuku'ndan mevzuatımıza 1926 tarihli 865 sayılı Ticaret Kanunu ile getirilmiştir. Nitekim, ilerleyen dönemlerde Fransız Ticaret Kanunu'na (Code de Commerce) da ortak sayısının azami 50 kişi olacağı şeklinde sınırlama getirilmiştir. 2004 yılı Mart ayında yapılan bir değişiklik ile bu sayı azami 100 ortak olacak şekilde revize edilmiştir. (Code de Commerce, Article L223-3) Kronolojik değişiklikleri için bkz. <https://www.legifrance.gouv.fr/codes/> (E.T. 10.03.2022)

²⁸⁴ Bu yöndeki eleştiriler için bkz. **ALIŞKAN**, Limited Şirketler Limited Şirket, s.95. ; **KENDİGELEN**, Yeni TTK Tespitler, s. 482, dn.8. ; **PULAŞLI**, C.I, s.468. ; **YILDIZ**, (Limited Şirketler Hukuku, s. 70,71,290. ; Türk Ticaret Kanunu Tasarısı, s.501-521. ; Limited Şirkete İlişkin Bazı Hükümler, s.485 vd).

²⁸⁵ **ALIŞKAN**, Limited Şirketler s.96. ; **BİLGİLİ/DEMİRKAPI**, s.622. ; **YILDIZ**, Limited Şirketler, s.61,65,66. ; Elli ortak sınırının hukukumuzda gerekli olmadığına ilişkin görüşler için de ayrıca bkz. **ALIŞKAN**, Limited Şirketler s. 96. ; **YILDIZ**, Limited Şirketler, s.70.

dikkat etmesi gerektiği belirtilmiş, hukuki sonuç düzenlenmeksizin konu içtihatlarla bırakılmıştır.²⁸⁶ Nitekim, söz konusu belirsizlik doktrinde eleştirilmiştir²⁸⁷.

Bir görüşe göre, kanunda bu yönde açık bir hükmün bulunmaması eleştirilmiş, alternatif düzenleme olarak ortak sayısının elliyi aşması ile birlikte ortak sayısının en geç bir ay içerisinde kanuni orana indirilmesi veya altı ay içerisinde tamamlanacak şekilde şirketin tür değiştirmesi aksi takdirde şirketin infisah edeceğini belirtir şekilde yumuşatılmış infisah ve cezai yaptırım önerilmiştir.²⁸⁸ Ancak, infisah yaptırımının ağır olduğunu ifade eden görüşe göre ise, üst sınırı aşan ortak sayısının elliye çekilmesi veya limited şirketin tür değiştirerek anonim şirkete dönüştüğünün kabul edilmesinin daha uygundur²⁸⁹.

Bir başka görüşe göre ortak sayısının elliyi aşması halinde kanundan kaldırılan TTK m.628/II'nin uygulanması gerektiği, ticaret sicili müdürü tarafından aykırı durumun düzeltilmesi için verilecek sürenin sonunda aykırılığın giderilememesi halinde ise şirketin kendiliğinden sona ereceği ifade edilir²⁹⁰. Burada Fransız Hukuku'nda yer alan düzenlemenin alınması ile sorunun çözüleceği de belirtir²⁹¹. Ancak TTK m.628'in kaldırılması sebebiyle bu yönde bir kıyas yaparak uygulanması ve kamu düzenini ilgilendiren hususun kontrolünün yalnızca ticaret sicil müdürüne verilmesi kanaatimizce uygun değildir.

Bir diğer görüşe göre, eTK'da ortak sayısının sonradan bire inmesi veya organlardan birinin eksikliği halinde uygulanan hükmün burada da kıyasen

---

²⁸⁶ Bkz. T.C. Adalet Bakanlığı, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/324), s. 216, <https://www2.tbmm.gov.tr/d23/1/1-0324.pdf> (E.T. 08.03.2022) ; Kanun gerekçesinin 2005 yılında yayınlanan halinde mevcut olan ancak daha sonrasında da çıkarılan “... Aşılması halinde yapılan tescilin geçersiz mi olacağı, yoksa şirketin fesih tehdidi altına mı gireceğine veya başka bir sonuç mu doğuracağına içtihat karar verecektir.” Şeklindeki ifade ile bu hususun bilinçli olarak düzenlenmediği, içtihatlar doğrultusunda boşluğun doldurulacağına ilişkin bir açıklama yer almıştır. Bknz ALIŞKAN, Limited Şirketler s. 96

²⁸⁷ MOROĞLU, Değerlendirme ve Öneriler, s. 338,339. ; Bu yönde bkz.BAHTİYAR, s. 416,417.

²⁸⁸ MOROĞLU, Değerlendirme ve Öneriler, s.338,339.

²⁸⁹ BİLGİLİ/DEMİRAKAPI, s. 622.

²⁹⁰ KARAHAN, Şirketler Hukuku, s.853 ; YILDIZ, Limited Şirketler Hukuku, s.70.

²⁹¹ CERRAHOĞLU, s.5. ; YILDIZ, Limited Şirketler Hukuku, s.71. ; TÜRK, Tasarı Hakkında Genel Değerlendirme, s. 337-338.

uygulanmalıdır. Buna göre, şirketin ortak sayısını elliye indirmesi veya şirketin anonim şirkete dönüşmesi için uygun süre verilmesi gerektiği, bu süre içinde de sonuç elde edilmez ise, şirketin feshine gidilmesi gerektiği belirtilir²⁹² (eTK m. 504/II). Ancak burada şirketin alacaklılarının menfaati olmadığını dile getiren görüşe göre, şirketin feshinin yalnızca ortaklarca istenmesi gerekir²⁹³. Fakat, mülga kanunda yer alan söz konusu düzenlemenin yerine getirilen düzenleme ile uzun süreden beri şirketin kanunen gerekli organının mevcut olmaması veya toplanamaması, şirketin sona erme sebepleri altında ayrıca düzenlenmiştir. Dolayısı ile eTK m. 504/II hükmünü kanaatimizce kıyasen uygulanamaz.

Nitekim bir başka görüşe göre ise, kanun koyucu tarafından ilgili kısmın boş bırakılmasının menfaatler dengesine daha uygun bir çözümün bulunmasının beklendiği anlamına geldiği dolayısı ile keskin ve ağır bir fesih veya infisah sonucuna hükmetmek uygun değildir. Buna göre, elliden fazla ortak oluşumuna sebebiyet veren pay devirleri geçersiz kabul edilip şirketin devam etmesi gerekir²⁹⁴. Zira pay devrine genel kurulun devre onay vermemesi, payın miras ve eşler arası mal rejimi ile veya cebri icra yolu ile devredilmesi halinde ise genel kurulun önalım hakkını kullanarak sayının artmasına engel olma seçenekleri mevcuttur²⁹⁵. Ancak bu noktada olası bir ihmal veya dikkatsizlik hali veya sürenin kaçırılması ihtimalinde akıbetin ne olacağı hususu belirsiz olduğundan kanaatimizce bu görüşe de tek başına katılmak uygun değildir.

Anılı görüşlerden farklı olarak, ortak sayısının elliye aşması sebebiyle, şirket ortaklarının haklı sebebe dayanarak fesih davası açabileceği yönünde de bir görüş bulunmaktadır. Buna göre davada mahkeme tarafından durumun düzeltilmesi için şirkete uygun bir süre verilebilir, süresi içerisinde sayı elliye düşürülmez veya şirket tür değişikliğine gitmez ise şirketin feshine karar verilir²⁹⁶. Nitekim, azami sınırın kamu

²⁹² İMREGÜN, Kara Ticareti Hukuku, s. 501. ; TEKİL, Limited Şirketler, s. 28.

²⁹³ ARSLANLI, Limited Şirketler, s.26, 38. ; ARSLANLI/DOMANIÇ s.64,80. ; Benzer görüş için aynı zamanda bkz. ÇEVİK, Limitet Şirket, s. 77. ; ŞENER, Limited Ortaklıklar, s.21.

²⁹⁴ TTK m. 574/I'in nisbi emredici nitelikte olduğunu dolayısı ile üst sınırın her ne sebeple olursa olsun aşılması halinde TBK md 27/II uyarınca yasal sınırı aşan işlem yahut işlemlerin batıl (kısmi butlan) sayılması gerektiği belirtilmektedir. Detaylı görüş için bkz. ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar Hukuku, s. 10, s. 244. Benzer görüş için bkz PULAŞLI, Şirketler Hukuku, s.720.

²⁹⁵ ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar Hukuku, s. 244.

²⁹⁶ ALIŞKAN, Limited Şirketler s.100.

düzenine ilişkin bir düzenleme olması sebebiyle, ortaklık ilişkisini çekilmez hale getirilmesi sebebiyle haklı sebebe dayalı dava açılması ve şirketin feshinin talep edilmesi kanaatimizce uygun değildir.

Kanaatimizce, kanun koyucu tarafından yorumun ve yöntemin içtihadı bırakılması yerine, Fransız Ticaret Kanunu'nda olduğu gibi şirketin aykırılığı düzeltilmesi için veya tür değişikliğe de dahil gerekli işlemleri başlatması için uygun bir süre verilmesi aksi takdirde şirketin infisah edeceği yönünde açık bir düzenleme ve yaptırım getirilmeliydi. Bu noktada, mevcut düzen doğrultusunda limited şirketin ortak sayısının elliyi aşması mümkün olmadığından, elli birinci ortağın eklenmesi ile birlikte şirketin kendiliğinden infisah edeceği, bu durumun kamu düzenine ilişkin olması sebebiyle şirket ortaklarının, şirket alacaklılarının veya Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın açacağı tespit davası ile de mahkeme eliyle tespit edilebileceği kanaatindeyiz.

III. FESİH NEDENLERİ

Sona erme hallerine ilişkin bir diğer başlık ise şirketin feshidir. Şirketin feshi, kanunda veya şirket sözleşmesinde yer alan sebeplerden birine dayanarak bu yetkiye sahip olan kişi, organ veya makamlar tarafından şirketin sona erdirilmesidir.²⁹⁷ Şirketin feshi, yenilik doğurucu nitelikte bir hak olup kullanıldığı andan itibaren ileriye dönük olarak hüküm ve sonuçlarını doğur²⁹⁸.

A. Genel Kurul Kararı

Limited şirket, genel kurul ve müdürler aracılığı ile hareket eder²⁹⁹. Limited şirketlerde zorunlu iki organdan biri olan genel kurul şirketin daimi bir organı değildir. Şirketin karar organıdır³⁰⁰. Genel kurul, kanunda veya şirket sözleşmesinde belirtilen

²⁹⁷ BAHTİYAR, s. 381. ; ÇEVİK, Limited Şirket, s. 487.

²⁹⁸ ÇEVİK, Limited Şirket, s. 487.

²⁹⁹ Kanun koyucu tarafından iki organ arasında astlık ve üstlük ilişkisi reddedilmiştir. Konuya ilişkin detaylı değerlendirmelerimiz için bkz. II.BÖLÜM -III-B-1

³⁰⁰ Alman Hukuku'nda da limited şirketlerin genel kurul ve müdürler olmak üzere iki zorunlu organının olması gerektiği düzenlenmiştir (GmbHG m.52).

sürelerde, müdürlerin çağrısı ile toplanarak görev ve yükümlülüklerini yerine getirirler (TTK m.616). Kanun koyucu tarafından genel kurulun, her yıl hesap döneminin sona ermesinden itibaren üç ay içinde yapılacağı düzenlenmiştir³⁰¹ (TTK m.617/I). Ancak, genel kurul şirket sözleşmesinde toplanma süresi olarak farklı bir süre belirlenmesi halinde bu sürede toplanır. Ayrıca, ilgili koşulların varlığı halinde de genel kurul olağanüstü toplantıya çağrılır.

Genel kurulun görev ve yetkileri, kanunen ve şirket sözleşmesi uyarınca devredilemeyen nitelikte olanlar olmak üzere iki gruba ayrılır³⁰² (TTK m.616). Şirketin feshi kararının alınması ise, eTK’den farklı olarak genel kurulun devredilemeyen yetkileri arasında açıkça düzenlenmiştir³⁰³ (TTK m.616/I-i). Ayrıca, kanun koyucu tarafından şirketin sona erme sebepleri arasında genel kurul kararı ile şirketin feshedilebileceği tekrardan belirtmiştir (TTK m. 636/I-b).

“Önemli Kararlar” başlığı altına düzenlenen şirketin feshi kararı için kanun koyucu tarafından özel bir nisap aranmıştır³⁰⁴ (TTK m.621). Bu kapsamda fesih kararının alınabilmesi için temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunmalıdır. Fesih kararı için aranan nisapların şirket sözleşmesi ile veya genel kurul kararı ile hafifletilmesi mümkün değildir³⁰⁵ (TTK

---

³⁰¹ Ülkemizde hesap döneminin genellikle takvim yılına paralel olarak düzenlenmesi sebebiyle genel kurulun her yılın en geç Mart ayının sonuna kadar toplantıya çağrılması gerektiği yönünde bkz. **YILDIZ**, Limited Şirketler, s.208. ; Anonim şirketler için de bu süre her faaliyet döneminin sonundan itibaren üç ay olacak şekilde düzenlenmiştir (TTK m.409/I). ; Mehaz kanunda ise genel kurulun toplantı zamanının faaliyet yılının bitiminden itibaren altı ay olarak belirlenmiştir (İsv. BK m. 805/II).

³⁰² Devredilemeyen yetkilerin şirket sözleşmesinde düzenlenmesi yeterli olup ayrıca devredilemez nitelik taşıdığına ilişkin bir düzenlemenin yer alması zorunlu değildir. bkz. T.C. Adalet Bakanlığı, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/324), s. 224, <https://www2.tbmm.gov.tr/d23/1/1-0324.pdf> (E.T. 08.03.2022)

³⁰³ eTK’da şirketin feshi kararının alınması genel kurulun devredilemez yetkileri arasında sayılmamış olsa da şirketin infisah sebepleri arasında genel kurul tarafından alınacak kararlar şirketin sona erdirilebileceği düzenlenmiştir (eTK m.549/I-b).

³⁰⁴ **YILDIZ**, Limited Şirketler Hukuku s.288.

³⁰⁵ **BİLGİLİ/DEMİRKAPI**, s. 568. ; **YILDIZ**, Limited Şirketler Hukuku s.288. ; Yarg. 11 HD. 1991/4499E., 1991/714K. 06.02.1991T. uyarınca “*Limited ortaklık genel kurul kararının toplantı ve karar yeter sayısı ortaklık sözleşmesiyle azaltılamaz ise de artırılabilir. TTK 520/II maddesinde öngörülen karar yeter sayısını içermeyen ortaklar kurulu kararı geçersiz yani batıldır.*” Karar için bkz **ÇEVİK**, Limitet Şirketler, s. 328.

m.621/II). Ancak, ağırlaştırılması mümkündür³⁰⁶. Zira aksinin kabulü halinde kanun koyucu tarafından bu şekilde bir alt sınırın belirlenmesinin anlamı ortadan kalkar.

Genel kurul tarafından alınan fesih kararının kanunun aradığı şartları sağlamaması halinde, hukuki niteliğinin akıbeti noktasında doktrinde birden fazla görüş mevcuttur. Bir görüşe göre, karar yeter sayısına uyulmadan alınan kararlar yok hükmündedir³⁰⁷. Zira, genel kurul kanunen aranan şartlara uygun toplanmamış veya karar almamış ise, bu kararın kurucu unsurlara sahip olmadığı için hiçbir hüküm ve sonuç doğurmayacağı ifade edilmektedir³⁰⁸.

Buna karşılık doktrinde genel kurul kararının kanunen aranan yeter sayılara uygun olmaması, kanunen aranan koşulların yerine getirilmemesi sebebiyle en başından itibaren hükümsüz olduğunu ifade eden görüşler de bulunmaktadır³⁰⁹.

³⁰⁶ ŞENER, Limited Ortaklıklar, s.601 ; ERİŞ, Ticari İşletme ve Şirketler, C.II, s.2176.

³⁰⁷ ARSLANLI, Şirketler II-III, s. 71. ; ARSLANLI/DOMANIÇ, s.633. ; ŞENER, (Ortaklıklar Hukuku, s.605 vd. ; Limited Ortaklıklar, s.532 vd.). ; DOĞANAY, Türk Ticaret Kanunu Şerhi C.I, s.1455.

³⁰⁸ Yarg. HGK 2008/11-246E., 2008/239K. 12.03.2008T., sayılı kararında “... TTK’nun 388.maddesinin 3585 sayılı Yasa ile değiştirilmesinden önceki hükmü uyarınca yapılan değerlendirme sonucu, davaya konu genel kurul toplantısında alınan sermaye artırımına ve hisse senetlerinin devrine ilişkin kararların ana sözleşmenin 6. ve 7.maddelerinin değiştirilmesi niteliğinde bulunup, bu kararların toplantıya katılanların üçte ikisinin (2/3) çoğunluğu ile alınması gerekmektedir .Oysa ki, genel kurulda bu değişikliklerin 39.560 red oyuna karşılık 40.000 kabul oyu ile yapıldığı anlaşılmakla yasal karar yeter sayısı olan 2/3 oranının altında kalan kabul oyuna bağlı olarak yapılan ana sözleşme değişikliklerinin hukuken geçerli olmayıp, yoklukla malul olduğunun kabulü gerekir.” denilerek yasada belirlenen karar yeter sayısının altında bir çoğunlukla alınan genel kurul kararının yoklukla geçersiz olduğu yönünde hüküm kurulmuştur. (www.lexpera.com.tr - E.T. 08.03.2022) ; Yargıtay 11. HD 2000/3170E., 2000/6471K., 06.07.2000T. sayılı kararına göre, “Fesih kararı olarak tasfiyeye giren bir limited şirketin, bu aşamada alacağı yeni bir kararla fesih ve tasfiyenin kaldırılarak yeniden ticari hayatına devam edebilip edemeyeceği noktasında...fesih ve tasfiyenin kaldırılmasına ilişkin karar 2/3 çoğunluğa dayalıdır. Limited şirketlerde ...TTK’nun 549. maddesinde sözleşmede aksine bir hüküm olmadıkça 3/4 toplantı ve karar nisabı aranmıştır... Yukarıda yapılan açıklamalar karşısında fesihten dönme kararının gerekli toplantı ve karar nisabı ile alınmadığı ortaya çıkmaktadır. Toplantı ve karar nisabı oluşmayan hallerde ise ortaklar kurulunca alınan kararlar yok hükmünde sayıldıklarından... bozulması gerekmiştir.” şeklinde hüküm tesis ederek, toplantı ve karar nisabı uymamanın sonucunu yokluk olarak belirtmektedir. (www.lexpera.com.tr - E.T. 08.03.2022).

³⁰⁹ TEKİL, Limited Şirketler s. 40. ; YILDIZ, Limited Şirketler Hukuku, s.236 vd. ; ÇAMOĞLU(POROY/TEKİNALP), s. 511. ; Bu görüşü destekler nitelikte Yargıtay HGK 2013/1048 E., 2014/430K. 02.04.2014T. sayılı kararında “Butlan ise; bir işlemin konusu, kanuna, ahlaka, adaba, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı ya da, imkânsız ise, bu işlem batıldır. Yokluktaki gibi, butlanda da kesin geçersizlik söz konusu-sudur; hâkim bunu re’sen göz önünde bulundurur ve herkes bu geçersizliği, iptal davasında öngörülen üç aylık süreyle bağlı olmaksızın ileri sürebilir ve tespit ettirebilir. Yokluk ve butlan arasında sonuçları değil, sebepleri bakımından farklılık bulunmaktadır. Mülga Türk Ticaret Kanunu’nda bir işlemin batıl hale gelmesine örnek olarak 392. madde hükmü verilebilir. Anılan yasa hükmünde, sermaye artırım koşullarına uyulmamasının kararı batıl hale getireceği düzenlenmiş olup, ikinci fıkra aynen; “Esas sermayenin artırılması yukarıki hükümlere göre icra edilmemiş ise bu husustaki muameleler batıl ve

Nitekim bir başka görüşe göre ise, karar yeter sayılarına uyulmaması iptal edilebilirlik sonucunu doğurur³¹⁰. Zira bu görüşe göre toplantı yeter sayısının sağlandığı ancak karar yeter sayısının sağlanamadığı durumlarda yokluk sonucunun hakkaniyetli bir sonuç olmayacağı, kanunun sistematüğinde yetersiz ve hatalı olduğu ifade edilmektedir. Mahkeme tarafından ilgili karar iptal edilene kadar geçerli bir karar gibi hüküm ve sonuçlarını doğuracak ve koruyacak olması sebebiyle kanun koyucu tarafından işlem güvenliği ilkesi gerekçesi ile iptal davasının açılması için üç aylık süre kısıtlamasına gidilmiştir.

Kanaatimizce de, karar nisabına aykırı olarak alınan kararların kurucu şekli nitelikteki emredici hukuk kurallarına uymaması sebebiyle hüküm ve sonuç doğurmaz. Bu şekilde alınan kararlar yok hükmündedir. Yoklukla batıl olan kararlar bakımından iptal davasının açılması mümkün olmadığından bu durum yalnızca tespit davasına konu edilmelidir³¹¹ (TTK m.622). Yok hükmündeki genel kurul kararlarına ilişkin tespit davası herhangi bir süreye tabi değildir. Hakim de alınana genel kurul kararının yoklukla sakat olduğunu resen dikkate almalıdır³¹². Ancak herhalde kanun koyucu tarafından yokluk veya butlan sonucunu doğuracak kararlara ilişkin düzenlemenin de ayrıca düzenlenmesi gerektiği düşüncesindeyiz³¹³. Ayrıca, genel kurul kararlarına karşı iptal davası veya butlanın tespiti davasının açılmış olması tek başına ilgili kararın yürütmesini durdurmaz³¹⁴. Dolayısı ile mahkeme bu yönde bir ara karar alana kadar genel kurul kararı sebebiyle şirket tasfiye sürecine girer³¹⁵.

---

bundan dolayı da idare meclisi azalarıyla murakıplar; şirkete, münferit ortaklara ve üçüncü şahıslara karşı müteselsilen mesuldürler.” şeklindedir. Bunun yanı sıra, toplantı ve karar nisabının bulunmaması da butlan sebeplerine örnek olarak verilebilir.” denilerek butlanın tanımı ile birlikte toplantı ve karar nisabının bulunmaması da açıkça butlan haline örnek olarak gösterilmiştir. (www.lexpera.com.tr – E.T. 08.08.2022)

³¹⁰ **MOROĞLU**, (Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, s.121 vd.. ; Değerlendirme ve Öneriler, s.245. vd.) ; **KARAHAN**, Şirketler Hukuku, s.851.

³¹¹ **ŞENER**, Limited Ortaklıklar s. 606.

³¹² **ŞENER**, Limited Ortaklıklar s. 607.

³¹³ Yokluk ve butlana ilişkin olarak ayrı düzenlemelerin getirilmesi gerektiğine ilişkin öneriler için bkz. **MOROĞLU**, Değerlendirme ve öneriler, s.245vd.) ; Alman Hukuku’nda da limited şirketin genel kurul kararlarının iptaline veya butlanına ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemiştir.

³¹⁴ **KARAMAN COŞGUN**, s. 8.

³¹⁵ Tasfiye sürecinin başlamasından sonra genel kurul kararının mahkeme tarafından iptal edilmesine ilişkin bkz. III. BÖLÜM, VI-B,1 ; Ayrıca detaylı inceleme için bkz. **KARAMAN COŞGUN**, s.303vd.

Genel kurul tarafından alınan fesih kararı alındığı andan itibaren hüküm ve sonuçlarını doğuran yenilik doğurucu bir karardır³¹⁶. Dolayısı ile, genel kurul tarafından alınan fesih kararı, müdür veya birden fazla müdür bulunması halinde en az iki müdür tarafından, kararın alındığı tarihten itibaren on beş gün içerisinde şirket merkezinin bulunduğu yer Ticaret Sicil Müdürlüğü'nde tescil ettirilir (TSY m. 13, m. 22/II-e). Buradaki tescil kurucu değil, açıklayıcıdır³¹⁷. Zira, genel kurulun almış olduğu fesih kararı ile birlikte şirket sona erecek olup tasfiye aşamasına girer³¹⁸.

B. Zorunlu Organın Bulunmaması veya Genel Kurulun Toplanamaması

1. Zorunlu Organ Kavramı

Limited şirketler için kanun koyucu tarafından tanımlanan zorunlu organlar, genel kurul ile müdür veya müdürlerdir³¹⁹. Ortak sayısı yirmiden fazla olan limited şirketler için denetçi zorunluluğu düzenlemesi TTK ile birlikte kaldırılmıştır. Mülga düzenlemeye göre ortak sayısı yirmiden fazla olan limited şirketlerde denetçiler zorunlu organ özelliğine sahiptirler (eTK m.548). Ancak TTK ile birlikte bu düzenlemeye yer verilmemesi sebebiyle denetçilerin zorunlu organ olmalarına ilişkin özellik kaybedilmiştir³²⁰.

³¹⁶ ÇAMOĞLU(POROY/TEKİNALP), s. 574.

³¹⁷ ŞENER, Limited Ortaklıklar, s. 939. ; ÇAMOĞLU(POROY/TEKİNALP), Ortaklıklar Hukuku II, s. 574. ; PULAŞLI, C.IV, sf.2650.

³¹⁸ Şirket tasfiye aşamasına girmiş olsa da, tasfiyeden dönme kurumu işletilerek, malvarlığının dağıtımına başlanmaması koşulu ile genel kurul tarafından şirketin devamına karar verilebilir. (TTK m.643) Konuya ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. 3. Bölüm 4.B.1.

³¹⁹ Tasfiye halinde ise ayrıca tasfiye memurları da organ sıfatına sahiptir. Bu yönde açıklamalar için bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, s.944. ; KARAMAN COŞGUN, sf.105. ; TEKİNALP(POROY/ÇAMOĞLU), Ortaklıklar Hukuku II, s.369. ; TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 222, 593.

³²⁰ KARAHAN, Şirketler Hukuku, s.841. ; YILDIZ, Limited Şirketler Hukuku, s. 200, 268. ; Kanun koyucu tarafından TTK m.129'un gerekçesinde denetçilerin organ olmaktan çıkarıldığı belirtilse de TTK m.530/I'nin gerekçesinde de zorunlu organ olup olmadığının öğretiyeye ve mahkeme kararlarına bırakıldığı şeklinde çelişkili bir ifade bulunmaktadır. Ancak kanunen zorunlu organın mahkeme ve içtihatlarla belirlenmesinin uygun olmadığı, kanunda açık bir düzenleme bulunmadığı gerekçeleri ile denetçilerin zorunlu organ olmadığına ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. SOYKAN, s. 312 vd. ; Denetçilerin organ sıfatına sahip olduğunu ifade eden görüş için bkz. ALIŞKAN, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın Anonim Şirketleri Denetlenmesi, s. 236.

Zorunlu organlardan biri olan *genel kurul*, limited şirket bakımından bir nevi iç organ olup daimi bir organ niteliğine sahip değildir³²¹. Müdürlerden farklı olarak günlük rutin ve işleyle ilgili yer almamakta, kanunen veya şirket sözleşmesinde belirlenen süreler dahilinde yahut gerektiği durumlarda toplanarak görev ve yükümlülüklerini yerine getirmektedir³²². Genel kurulun devredilemez yetkileri³²³, toplanma usulü ve karar alma mekanizması kanun koyucu tarafından düzenlenmiştir (TTK m.616, 617).

Diğer zorunlu organ olan *müdür veya müdürler* ise, anonim şirketteki yönetim kurulu organına tekabül eder³²⁴. Kanunla veya şirket sözleşmesi ile genel kurula bırakılmayan yönetsel konularda şirketin yönetim ve temsilinden sorumludur (TTK m. 623). Müdürler şirketin kuruluşu sırasında belirlenir ve zorunlu unsurlardan biri olarak şirket esas sözleşmesinde düzenlenir. Kuruludan sonra atanacak sonraki müdürler ise genel kurul tarafından alınan karar ile atanır³²⁵. Müdür sıfatı, şirket sözleşmesi ile bir veya birden fazla ortağa veya tüm ortaklara ya da üçüncü kişilere verilebilir. Müdürler belirli veya belirsiz süreli olarak atanabilirler³²⁶.

Genel kurul ile müdürlerin görev ve yetkileri kanun koyucu tarafından ayrı ayrı düzenlenmiştir. Böylece, kanun koyucu tarafından iki organ arasında astlık-üstlük ilişkisi reddedilmiş, organların birbirlerine dilediği gibi müdahalesi engellenerek, organlar arasında fonksiyon ve görev ayrımı yapılmıştır³²⁷.

2. Fesih Davası

---

³²¹ ŞENER, Limited Ortaklıklar, s.517. ; ÇAMOĞLU(POROY/TEKİNALP), Ortaklıklar Hukuku II, s. 485 ; PULAŞLI, C.II, sf.862.

³²² ŞENER, Limited Ortaklıklar, s.517. ; YILDIZ, Limited Şirketler, s.207.

³²³ Devredilemez yetkiler, kanunen belirtilenler ile şirket esas sözleşmesinde yazılması koşulu ile devredilemez olanlar olmak üzere ikiye ayrılır.

³²⁴ ŞENER, Limited Ortaklıklar, s.641.

³²⁵ Genel kurulun, müdür ataması için alacağı karar bakımından ağırlaştırılmış karar nisabı öngörülmemiştir. Bu sebeple genel kurulun müdür atamasına ilişkin karar, toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğu ile alınır. (TTK m. 620) Bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, s. 643. ; Atamanın şirket sözleşmesi veya genel kurul kararıyla yapılması ve atamanın yapılmaması halinde ise tüm şirket ortaklarının şirket müdürü olacağına ilişkin düzenlemeler “özden organ ilkesi”nin kaldırıldığı anlamına gelir.

³²⁶ Anonim şirketlerin yönetim kurulu üyeleri en çok üç yıllığına seçilebilir (TTK m.362).

³²⁷ ÇAMOĞLU(TEKİNALP/POROY), s.483. ; PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerhi C.II, s.864. ; ŞENER, Limited Ortaklıklar Hukuk s.517,518. ; YILDIZ, Şükrü, Limited Şirketler, s.200. ; Aksi yönde bkz. ARSLANLI, Şirketler II-III, sf.3. ; ARSLANLI / DOMANIÇ, s.503.

Kanun koyucu tarafından, uzun süreden beri şirketin kanunen gerekli organlarından birinin mevcut olmaması veya genel kurulun toplanamaması şirketi sona erdiren sebepler arasında sayılmıştır³²⁸ (TTK m. 636/II). Bu durumda şirketin feshi, ortaklardan veya alacaklılarından biri tarafından istenir. Nitekim kanun koyucu, bu hükümle şirketin organlarında eksiklik olması veya organların işlevlerini yerine getirememesi durumlarında limited şirketin hak ve menfaatleri ile birlikte üçüncü kişilere karşı da sorumlulukların yerine getirilmesini güvence altına almayı amaçlamıştır³²⁹.

Bu kapsamda, şirketin feshinin talep edilebilmesi için aranan ilk şart, kanunen gerekli organlardan birinin mevcut olmamasıdır. Kanunen gerekli organlardan birinin mevcut olmaması ile, söz konusu organlardan birinin gerçekten bulunmaması anlaşılmalıdır. Ancak kanun koyucunun bu ifadesi doktrinde eleştirilmiştir³³⁰. Genel kabul edilen ve bizim de katıldığımız görüşe göre, kanunun ifadesi hatalı düzenlenmiştir. Kastedilen organ müdürler olmalıdır. Örneğin, şirket müdürünün istifa etmesi veya görevden ayrılmasının akabinde yeni müdürün atanmaması halinde organ eksikliğinden bahsedilmelidir. Ancak, genel kurulun mevcut olmamasından değil, çeşitli gerekçeler ile toplanamamasından veya toplanmasına rağmen karar alamamasından söz edilebilir³³¹. Nitekim, kanun koyucu da buna paralel olarak “*genel kurulun toplanamaması*” halini ayrıca düzenlemiştir³³². Dolayısı ile, hükümde kastedilen organ eksikliğinin müdürler olarak anlaşılması gerekir. Çalışmanın devamında da ilgili ifade organ eksikliği olarak değil, “*müdür veya müdürlerin bulunmaması*” hali olarak belirtilecektir.

Şirketin sona ermesine sebep olarak belirtilen bir diğer husus ise şirket genel kurulun toplanamaması halidir. Genel kurulun toplanamaması ifadesinden, genel kurulun

---

³²⁸ TTK ile birlikte, limited şirketin tek ortaklı olarak kurulabilmesi sebebiyle eTK’den farklı olarak ortak sayısının bire inmesi ve makul süre içerisinde bu eksikliğin giderilememesi şirketi sona erdiren sebeplerden biri olarak kabul edilmemiştir. (eTK m.540/II) ; Hükmün mehzadaki karşılığı İsv.BK m. 819 ve 821/IV ile limited şirketler için de uygulanan m.731b hükümleridir. Ancak burada limited şirketler bakımından bu fesih sebebi ayrıca düzenlenmemiş anonim şirket düzenlemelerine gönderme yapılmakla yetinilmiştir.

³²⁹ İZMİRLİ, s. 134. ; ŞENER, Limited Ortaklıklar, s.944.

³³⁰ İMREGÜN, Anonim Ortaklıklar, s.479. ; KENDİGELEN, Yeni TTK Tespitler, s.433. ; PULAŞLI, C.IV, s.2670. ; ŞENER, Limited Ortaklıklar, s.943.

³³¹ PULAŞLI, C.IV, s.2670. ; TEKİNALP (POROY/ÇAMOĞLU), Ortaklıklar Hukuku II, s.346.

³³² YILDIRIM, Haklı Sebep, s.14.

karar alamaması, kanunen zorunlu olan veya şirket sözleşmesi ile kendisine atfedilen görevleri yerine getirememesi anlaşılmalıdır³³³.

Nitekim her iki durum için de “*uzun süreden beri*” getirilen ifadesi ile devamlılık gösterme şartı aranmıştır³³⁴. Devamlılık bakımından net bir sınırlama getirilmemiş olup somut olayın şartlarına göre hakimın takdir yetkisine bırakılmıştır. Ancak bu ifadenin de net olmaması doktrinde eleştirilmektedir³³⁵. Kanaatimizce sürenin anlamı kanun koyucunun belirttiği şekilde yargılama sürecinde hakim tarafından değerlendirilerek takdir edilecektir³³⁶.

Şirket müdürünün bulunmaması veya genel kurulunun toplanamaması halleri için fesih davasını açabilme hakkı kanun koyucu tarafından şirketin ortaklarına³³⁷ ve şirketin alacaklılarına tanınmıştır³³⁸. Ancak limited şirketler bakımından anonim şirketlerden farklı olarak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı’na bu yönde bir hak

³³³ Her toplanamama durumunun, genel kurulun görevlerini yerine getiremediği anlamına gelmediği, toplanmanın zorunlu olduğu hallerde gerçekleşmemesi durumunun fesih sebebi teşkil edeceğine ilişkin görüş için bkz. **ARSLANLI**, Şirketler IV-V, s.192. ; Genel kurulun toplanmasını imkansız olması halinde, kesin bilançonun onaylanması için mahkemeye başvurularak mahkemece atanan bilirkişi eliyle bilançonun usulüne uygun olup olmadığının incelenebilir. Bkz. Yarg. 11.HD 2001/9142E. 2002/2972K. 08.03.2002T. (www.lexpera.com.tr E.T. 11.11.2022)

³³⁴ **PULAŞLI**, C.IV, s.2670. ; **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s. 943. ; **TEKİNALP (POROY/ÇAMOĞLU)**, Ortaklıklar Hukuku II, s.346. ; **TEKİNALP**, Sermaye Ortaklıkları, s.202.

³³⁵ “*Uzun bir süreden beri*” ifadesinin muğlak olması sebebiyle çıkarılmasına ilişkin görüş için bkz. **MOROĞLU**, Değerlendirme ve Öneriler, s.372. ; Belirsizlik sebebiyle davaların geniş yorumlanarak reddedilme riski ile, mahkemenin şirketin feshine karar vermesinden önce şirketin durumunu kanuna uygun hale getirmesi için de süre vermesi gerekeceğinden, organ yokluğunun veya genel kurulun toplanamamasının pratikte bir anlam ifade etmeyeceğine ilişkin görüş için bkz. **KENDİGELEN**, Yeni TTK Tespitler, s. 433. ; **YILDIRIM**, Haklı Sebep s.19, dn. 32. ; Uzun süreden beri devam eden hal ile en az “üç yılın” ifade edildiğine ilişkin görüş için bkz. **TEKİNALP**, Sermaye Ortaklıkları, s.202.

³³⁶ Bkz. Gereke M. 530.

³³⁷ Şirket ortaklık sıfatının davanın sonuna kadar sürmesi gerektiği zira bu hususun fesih davasının dinlenilme koşulu olduğu, dava sırasında ortaklık payının devredilmesi sebebiyle ortaklık sıfatının kaybedilmesi halinde payı devralan yeni ortağın davaya devam etmesi gerektiğine ilişkin görüş için bkz. **ŞENER**, Limited Ortaklıklar s. 947.

³³⁸ Şirketin genel kurulunun toplanamamasından bahisle feshini talep eden kişi aynı zamanda şirketin müdürü sıfatına sahip ise, burada TMK m.2 uyarınca dürüstlük kuralı ile birlikte TTK m. 626 ile m. 613’deki sadakat yükümlülükleri ile birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Nitekim Yargıtay 11.HD 2012/3279E., 2013/3389K. 25.02.2013T. tarihli kararına konu uyuşmazlıkta “.... Davacıların yönetim kurulu başkan ve üyesi olduğu, genel kurulun toplanması için çağrı yapabilecekleri, bu yetkisi kullanmadan davayı açmalarının dürüstlük kuralına uygun olmadığı anlaşıldığından, şirketin genel kurul toplantılarının yapılmadığı gerekçesi ile şirketin fesih ve tasfiyesine karar verilmesi de doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir.....” denilerek görevini yerine getirmeyerek şirketin feshini talep eden yönetim kurulu başkanının fesih talebinin dürüstlük kuralına aykırı olacağına hükmetmiştir. (www.lexpera.com.tr E.T. 29.08.2022)

tanınmamıştır³³⁹ (TTK m. 530). Kanun koyucu tarafından bu farka ilişkin yapılan açıklamada yalnızca Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'na bu yönde bir hakkın tanınmasının doğru olmadığı belirtilmiş ancak herhangi bir hukuki sebep sunulmamıştır. Limited şirketin anonim şirkete yaklaştırılması doğrultusunda yapılan düzenlemelere karşılık mehzaz kanundan da farklı olarak bu yönde bir düzenleme yapılması doktrinde haklı olarak eleştirilmiştir³⁴⁰.

Fesih davası, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde açılır³⁴¹. Mahkeme şirket müdürlerini dinleyerek somut olayın koşul ve şartları doğrultusunda durumun düzeltilmesi için bir süre belirler³⁴². Mahkemece tayin edilen sürenin içerisinde müdür belirlenmez veya genel kurul toplanamaz ise mahkeme şirketin feshine karar verir. Mahkeme tarafından aykırılığın giderilemeyeceği sonucuna varılması halinde de süre verilmesinin zorunlu olup olmadığı noktasında doktrinde görüşler mevcuttur³⁴³. Kanaatimizce, hükmün getiriliş amacı ve korunması hedeflenen haklar ile değerlendirildiğinde şirket lehine verilecek sürenin bir yarar getirmeyeceği sonucuna varılıyor ise, herhangi bir süre tayin edilmeksizin şirketin feshine karar verilmelidir.

³³⁹ Alman Hukuku'nda söz konusu dava açma yetkisi aynı zamanda ticaret sicil müdürüne de tanınmıştır. (İsv. BK. 731/b).

³⁴⁰ **KENDİGELEN**, Yeni TTK Tespitler, s. 551, dn.128. ; **YILDIRIM**, Haklı Sebep, s.20, dn.37.

³⁴¹ Organ eksikliğinin giderilmesi için kayyum atanması vb. taleplerin öne sürülmesi halinde mahkemece şirketin feshine karar verilmez. Davacı tarafından organ eksikliği sebebiyle şirketin feshinin açıkça talep edilmesi gerekir. Bu yönde Yargıtay 11. HD 2014/16515E. 2015/6881K. 13.05.2015T. sayılı Yayınlanmamış Yargıtay Kararı için bkz. **KARAMAN COŞGUN**, s. 13 dn.26).

³⁴² **ŞENER**, (Limited Ortaklıklar, s.954 ; Ortaklıkları Hukuku, s. 634). ; Yargıtay 11. HD 2014/13588E. 2014/19926K. 17.12.2014T. sayılı kararında mahkemece şirketin durumunun kanuna uygun hale getirilmesi için gereken süre verilmeden davadan el çekilmesinin uygun olmadığına karar vermiştir. (www.lexpera.com.tr E.T. 29.08.2022) ; Yargıtay 11. HD 1981/5518E. 1981/5019K. 21.12.1981T. sayılı kararında, organ eksikliği sebebiyle fesih davasına gidilen kooperatif şirketi ile ilgili olarak verilen 1,5 aylık sürenin uygun olmadığını, ortakların yurtdışında olması hususunun göz önüne alınarak en az altı ay gibi uzun bir süre verilmesi gerektiğine hükmetmiştir. Karar için bkz. **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s.954vd.

³⁴³ **ALIŞKAN**, Sanayi Ve Ticaret Bakanlığı'nın Anonim Şirketleri Denetlenmesi, s. 254. ; Bu yönde Yargıtay tarafından verilen bir kararda "...Ancak mahkemece verilecek sürenin bir fayda sağlamayacağı ve neticeyi değiştirmeyeceği anlaşılırsa süre vermeden fesih kararı verilmesi gerekir..." denilmiştir. (Yarg. 11. HD. 1986/418E. 1986/1457K. 14.03.1986 sayılı karar için bkz. **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s.953). ; Mahkeme tarafından şirkete her koşulda süre verilmesinin bir zorunluluk olduğuna ilişkin görüşler için bkz. için bkz. **ARSLANLI**, Şirketler IV-V, s.1,91,193. ; **İMREGÜN**, Anonim Ortaklıklar, s.480. ; **İZMİRLİ**, s.136. ; **SOYKAN**, s. 301. ; **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s.953.

Fesih davasını açan taraflardan birinin istemi üzerine mahkeme genel kurulun toplanabilmesi veya müdür yahut müdürlerin atanabilmesi için kayyum atanması gibi gerekli önlemleri alır³⁴⁴ (TTK m.636/IV). Ancak, hakime yalnızca tayin edilecek süre için takdir yetkisi tanınmış iken mehzaz kanundan farklı olarak duruma uygun düşen başka bir çözüme hükmedilmesine izin verilmemiştir. Halbuki, “*feshin son çare olmasına ilişkin (ultima ratio)*” ilkesine aykırı olarak hükmün dar çerçevede ele alındığı söylenebilir³⁴⁵.

Nitekim mahkeme tarafından verilen süreye rağmen şirketin durumu kanuna uygun hale getirilmez ise şirketin feshine karar verilir. Mahkemenin fesih kararını vermesinin akabinde şirket tasfiye aşamasına geçeceğinden tasfiye memurunu da atanması gerekir. Bu durumda, fesih kararının kesinleşmesi ile birlikte şirket tasfiye aşamasına geçer³⁴⁶.

C. İflas

Tacir, hem ticari işletmesi ile ilgili olan ticari borçları hem de ticari işletmesi ile ilgili olmayan adi borçları sebebiyle iflasa tabiidir³⁴⁷. Dolayısı ile sermaye şirketi olması sebebiyle tacir sıfatına sahip limited şirket tüzel kişiliğini kazanmasından itibaren tüzel kişiliği sona erene kadar³⁴⁸ her türlü borcu sebebiyle iflasa tabidir³⁴⁹ (TTK m.18).

İflasla tabi kişilerin, iflas ettirilebilmesi için izlenmesi gereken yönteme ise “*iflas yolları*” denir. İflas yollarını üç ayrı grupta toplayabiliriz: Genel (adi) iflas yolu, kambiyo senetlerine mahsus iflas yolu ve doğrudan doğruya iflas yoludur. Bütün iflas yollarının

³⁴⁴ Bkz. Gerekçe, M. 636/IV. ; Bu yönde ayrıca bkz. **KARAMAN COŞGUN**, s. 27 vd.

³⁴⁵ **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s.955. ; **YILDIRIM**, Haklı Sebep, s. 20,21 ; Buna karşılık mehzaz kanunda feshin son çare olması ilkesi sebebiyle, şirketin organlarından birinin eksik olması veya organlarından birisinin hukuka uygun şekilde toplanamaması halinde hakim şirkete fesih tehdidi altında uygunsuzluğun düzeltilmesi için süre verebilir, ya da eksik organı veya kayyumu bizzat atayabilir. (İsv. BK. M. 731/b)

³⁴⁶ Mehzaz kanun OR 731/b uyarınca tasfiyenin iflas hükümlerine göre yapılacağı belirtilmiştir.

³⁴⁷ **ARKAN**, s. 145 vd. ; **KARAHAN**, Ticari İşletme Hukuku, s. 97. ; **KURU**, s. 499. ; **KURU/ARSLAN/YILMAZ**, s. 459.

³⁴⁸ Ticareti terk eden tacirin, sicilden silinmesinin ilanının itibaren bir yıl daha iflasa tabi olacağına ilişkin düzenlemenin (İİK m.44/II) limited şirketlere uygulanmasının mümkün olmayacağı, zira limited şirket kaydının ticaret sicilden silinmesi ile birlikte artık varolmayan bir şirketin iflasından bahsedilemeyeceğine ilişkin görüş için bkz. **ATALAY**, Anonim Şirketlerin İflası, s.7.

³⁴⁹ AATUHK m. 54 ile m.100 hükümleri uyarınca amme alacakları dolayısı ile de şirketin iflasının istenebilmesi mümkündür.

sonucunda şirketin iflasına ilişkin nihai karar asliye ticaret mahkemeleri tarafından verilmektedir.

Çalışmamızda, genel iflas yolu ile kambiyo senetlerine mahsus iflas yolu birbirlerine oldukça benzer süreçleri içerdiğinden birlikte ele alınacak olup doğrudan doğruya iflas ise devamında ayrı bir başlık olarak açıklanacaktır.

1. Şirketin Takipli İflası

Takipli iflas başlığının altında düzenlenen genel iflas yoluyla takip ve kambiyo senetlerine mahsus iflas yoluyla takip yöntemleri usulen birbirlerine oldukça paralel düzenlenmiştir.³⁵⁰ Her iki iflas yolunda da alacaklının borçlu aleyhine iflas talebinde bulunabilmesi için öncelikle icra dairesinde bir iflas takibinin başlatılması, takip neticesinde bir sonuç elde edilememesi halinde mahkemeye başvurarak iflas davası açılması gerekmektedir. Bu nedenle de bu iki yöntem “*takipli iflas*” başlığı altında incelenir³⁵¹.

Buna karşılık aralarındaki en temel fark esasen kambiyo senetlerine mahsus iflas yoluna başvurulabilmesi için alacaklının elinde mutlaka alacağının bağlı olduğu bir kambiyo senedinin bulunması gerekirken, genel iflas yoluyla takip bakımından bu yönde bir koşul aranmasıdır³⁵².

Limited şirketlerin iflas yoluyla takibi genel iflas yoluyla veya kambiyo senetlerine mahsus iflas yoluyla gerçekleştirilebilir. Ancak iflas yoluyla takip için alacaklının borçludan olan alacağının ya bir para ya da bir teminat alacağının olması gerekmektedir. Zira malın teslimine ilişkin borcun yerine getirilmemesi sebebiyle borçlunun iflasının istenmesi mümkün değildir³⁵³. Bu kapsamda her iki iflas yolu bakımından da öncelikle alacaklı tarafından şirket merkezinin bulunduğu icra dairesine

³⁵⁰ KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 469.

³⁵¹ KURU, s. 504.

³⁵² KURU/ARSLAN/YILMAZ, İcra ve İflas Hukuku, s. 485.

³⁵³ SUNGURTEKİN ÖZKAN (PEKCANİTEZ/ATALAY/ÖZEKES), s.383.

başvurulması gerekir (İİK m. 154/I). İki iflas yolu arasındaki farklar yalnızca şekil ve süreye ilişkindir³⁵⁴. Başvurunun ardından ilgili icra dairesi tarafından düzenlen ödeme emri, borçluya tebliğ edilir ve tebliğden itibaren genel iflas yoluyla takipte 7 gün, kambiyo senetlerine mahsus iflas takibinde ise 5 gün içerisinde borcun ödenmemesi halinde alacaklı tarafından mahkemeye başvurularak aleyhinde iflas talebinde bulunabileceği ihtar edilir. Ayrıca, kambiyo senetlerine mahsus takip yolunda alacaklı tarafından yapılacak olan takip talebine, ilgili kambiyo senedinin aslının da eklenmesi gerekir (İİK m.167/II).

Rehinle temin edilmiş alacaklar bakımından öncelikle, rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip yapılmalıdır (İİK m. 45). Alacaklı, bu yolla yaptığı takipten sonuç alamaz ise, borçlu aleyhine iflas yolu ile takip başlatır. Ancak rehinle temin edilmiş olan alacak kambiyo senedine bağlanmış ise aynı kural geçerli olmaz. Bu durumda alacaklı öncelikle rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip başlatmalıdır (İİK m.167/I).

Nitekim günlük hayatta limited şirket ödemelerini tatil etmediyse veya ödemededen aciz halde değil ise borçlarını ödememesi için herhangi bir menfaati yoktur. Şirketin ödemelerini tatil etmesi veya ödemededen aciz hale düşmesi gibi özel durumlar halinde doğrudan doğruya iflası talep edilebileceğinden, takipli iflas yolu uygulamada sık tercih edilmez³⁵⁵ (İİK m.177). Zira takipli iflas yolunun izlenmesi hem ek masrafa hem de zaman kaybına yol açacaktır. Dolayısı ile uygulamada takipli iflas yollarına başvurulması sık karşılaşılan bir yöntem olmamaktadır.

2. Şirketin Doğrudan Doğruya İflası

Borçluya karşı yapılan takipli iflas ile birlikte gönderilen ödeme emri ve takip eden işlemlerle birlikte, alacaklının alacağına kavuşmasını tehlikeye düşüren veya takipli iflas yoluyla gönderilen ödeme emrine rağmen borçlunun borcunu ödeyemeyeceği

³⁵⁴ KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 490. ; SUNGURTEKİN ÖZKAN (PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES), s. 383.

³⁵⁵ ATALAY, Anonim Şirketlerin İflası, s.12.

kuvvetle muhtemel görülen bazı hallerin varlığı halinde doğrudan doğruya iflas yoluna gidilebileceği düzenlenmiştir³⁵⁶ (İİK m. 177, m. 178).

Söz konusu usul, takipli iflas yolu ile gerçekleştirilmesi gereken işlemlerin uzun ve masraflı olmasına rağmen sonucunda alacaklının alacağını tahsil edememesi riskinin yüksek olduğu öngörülen haller bakımından oldukça faydalıdır. Alacaklı kanunda sayılan ve aşağıda detaylıca incelenecek bazı koşulların varlığı halinde takipli iflas yoluna başvurmak yerine doğrudan doğruya ticaret mahkemesine başvurarak borçlunun iflasını talep edebilir³⁵⁷.

a. Alacaklının Talebiyle

Alacaklının talebiyle doğrudan doğruya iflas yoluna başvurulabilmesi için kanun koyucu tarafından sayılan hallerden birinin varlığı şartı aranır³⁵⁸ (İİK m. 177). Bu kapsamda kanun koyucu tarafından sayılan hallerden ilki, borçlunun belirli bir yerleşim yerinin olmamasıdır. Borçlunun yerleşim yeri bilinmiyor ise, alacaklı mahkemeye başvurarak şirketin iflasını talep eder. Ancak, alacaklının borçlunun yerleşim yerinin belli olmadığına dair mahkeme nezdinde bir kanaat oluşturması gerekmektedir. Bunun için alacaklının, borçlunun yerleşim yerine ilişkin araştırma yapması, ticaret odası, mahalle muhtarı, zabıta, kolluk vb. yerlere sorarak, temin edeceği belgeleri mahkemeye sunması gerekir³⁵⁹. Mahkeme tarafından yapılacak inceleme neticesinde şüpheli olduğu neticesinde varılır ise, mahkeme eliyle de şirketin yerleşim yerine ilişkin araştırma yapılır. Doktrinde genel olarak kabul gören görüşe bu hüküm gerçek kişiler bakımından uygulanabilir. Başka bir deyişle, sermaye şirketleri bakımından yerleşim yerinin belli olmamasından bahisle şirkete karşı doğrudan doğruya iflas yoluna başvurulması mümkün değildir³⁶⁰. Zira limited şirketin yerleşim yeri şirket sözleşmesinde zorunlu olarak yer

³⁵⁶ ATALAY, Anonim Şirketlerin İflası, s. 12-13. ; KURU, s. 529 ;KURU/ARSLAN/YILMAZ,s.491. ; SUNGURTEKİN ÖZKAN(PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES), s.400 vd.

³⁵⁷ KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 491.

³⁵⁸ Bu şartlar sınırlı sayıda (*numerus clausus*) düzenlenmiş olup bunların dışındaki durumlar için takipli iflas yoluna başvurulması gerekir. KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 492.

³⁵⁹ KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 492. ; SUNGURTEKİN ÖZKAN (PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES), s.400,401.

³⁶⁰ KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 493 ; MUŞUL, İcra ve İflas Hukuku, s. 740. ; PEKCANITEZ, Anonim Ortaklıkların İflası, s.21. ; SUNGURTEKİN ÖZKAN (PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES), s.401.

alması gereken kayıtlardan biri olup bu kaydın eksik olması halinde şirketin tescilinin yapılması mümkün değildir³⁶¹ (TTK m. 576/I-b).

Bir diğer hal, borçlunun vermiş olduğu taahhütlerden kurtulmak amacıyla kaçmasıdır. Burada limited şirketin taahhütlerinden kaçmak ve alacaklıların alacaklarını tahsil etme ihtimalini ortadan kaldırmak amacıyla hareket ettiğine ilişkin mahkemede bir kanaatin oluşturulması yeterlidir³⁶². Örneğin limited şirket, alacaklılarına zarar vermek amacıyla yurtiçinde herhangi bir şube veya ofis bırakmaksızın merkezini yurt dışına taşımış ise burada borçlunun taahhütlerinden kurtulmak amacıyla kaçma halinde olduğu ileri sürülerek şirketin doğrudan doğruya iflası talep edilebilir³⁶³.

Kanunda sayılan üçüncü hal ise, borçlunun alacaklıların haklarını tehlikeye düşürecek davranışlarda bulunması veya bu davranışlara teşebbüs etmesidir. Borçlunun alacaklılarına zarar vermek amacı ile şirketin malvarlığını azaltmasını sağlayan her türlü işlem hileli olarak değerlendirilebilir³⁶⁴. Örneğin, limited şirketin malvarlığının şirket ortaklarının aile üyelerine yahut yakın üçüncü kişilere değerinin oldukça altında bir bedel ile devredilmesi veya bağışlanması gibi İİK m. 278-280 düzenlemelerine giren tasarruflardan dolayı şirketin doğrudan doğruya iflası istenebilir³⁶⁵. Burada borçlunun hilesinin mutlaka cezayı gerektiren bir işlemten kaynaklanması yahut ceza yargılaması sonucunda ceza alması şartı aranmamaktadır³⁶⁶. Borçlunun bu tarz davranışlarda

---

³⁶¹ Aksi yöndeki görüşe göre şirketin merkezinin ticaret sicilden öğrenilmesi mümkün olsa da uygulamada şirketin borçlularından kaçmak amacıyla fiilen o adreste bulunmadığından bahisle fiili haciz aşamasında sorun yaşanmasına ilişkin açıklamalar için bkz. **ATALAY**, Anonim Şirketlerin İflası, s.15. ; Kanaatimizce uygulamadaki aksaklıklar sebebiyle burada şirketin fiilen o adreste olmadığına fiili haciz sırasında tutulacak tutanakla tespit edilmesinin akabinde, doğrudan doğruya iflas yoluna başvurulması hakkı tanınmalıdır.

³⁶² **KURU**, s. 530. ; **SUNGURTEKİN ÖZKAN (PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES)**, s.402.

³⁶³ Limited şirketin merkezinin yurtdışına taşınmasına rağmen yurtiçinde kalan herhangi bir şubesi var ise, veya şirket merkezi şirket içindeki organizasyon değişiklikleri vb. olağanüstü bir sebeple yurtdışına taşınmış ise burada doğrudan doğruya iflas yönteminin uygulanamayacağına ilişkin bkz. **ATALAY**, Anonim Şirketlerin İflası, s.16.

³⁶⁴ **KURU**, s. 530 ; **PEKCANITEZ**, Anonim Ortaklıkların İflası, s.22 ; Borçlunun malvarlığını doğrudan veya dolaylı olarak azaltan işlemler yapmaya teşebbüs etmesinin dahi yeterli olduğuna ilişkin görüş için bkz. **KURU/ARSLAN/YILMAZ**, s. 493. ; **SUNGURTEKİN ÖZKAN (PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES)**, s.402.

³⁶⁵ **KURU/ARSLAN/YILMAZ**, s. 493.

³⁶⁶ **ATALAY**, Anonim Şirketlerin İflası, s.19.

bulunduğunun yahut teşebbüs ettiğinin mahkemece kanaat oluşturacak derecede gösterilmesi yeterlidir.³⁶⁷.

Dördüncü hal, borçlunun haciz yolu ile takip esnasında mallarını saklamasıdır. Borçlu tarafından kendisine karşı yapılan haciz yoluyla takip sırasında borcuna yetecek kadar malını beyan etmemiş, veya eksik mal beyanında bulunmuş ise borçlunun mallarını sakladığı anlamına gelir. Ayrıca borçlunun malvarlığını inkar etmesi veya var olan malvarlıklarını gizlemesi de buna dahildir³⁶⁸. Ancak borçlunun anılı davranışları zarar vermek amacıyla ve kasıtlı olarak gerçekleştirmesi şart değildir. Gizleme veya saklama iradesinin varlığı yeterli kabul edilmelidir³⁶⁹.

Bir diğer doğrudan doğruya iflas hali olarak borçlunun ödemelerini tatil etmesi düzenlenmiştir. Ödemelerin tatil edilmesi, borçlunun genel olarak ve devamlı şekilde muaccel ve çekişmesiz borçlarını ödeyemiyor olması durumudur³⁷⁰. Örneğin, şirketin ödemelerini tatil ettiğini ilan etmesi, şirketin malvarlığının ciddi bir kısmına haciz konulması, aleyhine başlatılan icra takiplerinin çoğalması gibi durumlar ödemelerin tatil edildiğine dalalet edebilir³⁷¹. Nitekim, “*ödemelerin tatil edilmesi*” borçlunun pasifinin aktifinden fazla olması veya borçlarını ödemekten aciz halde bulunması durumunu ifade etmez. Zira ödemelerini tatil eden bir şirketin her koşulda pasiflerinin aktiflerinden fazla olduğunu, aktiflerinin borçlarını karşılayamadığını söylemek doğru değildir. Aktifi pasifinden fazla olmasına rağmen nakit sıkıntısı içerisinde olan bir limited şirket bakımından aktiflerinin paraya çevrilmesi hemen mümkün olmuyor ise de ödemelerin tatil edildiğinden bahsedilebilir³⁷².

Uygulamaya bakıldığında TTK m. 633 yollaması ile TTK m.376/III uyarınca limited şirketin borca batık olduğu ara bilançodan anlaşılıyor ise şirket müdürü tarafından

³⁶⁷ KURU, s. 530. ; KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 493. ; SUNGURTEKİN ÖZKAN (PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES), s.402

³⁶⁸ KURU, s.531. ; KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 494. ; SUNGURTEKİN ÖZKAN (PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES), s.402,403.

³⁶⁹ KURU, s.531 ; PEKCANITEZ, Anonim Ortaklıkların İflası, s. 23

³⁷⁰ KURU, s. 531 ; KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 494 ; SUNGURTEKİN ÖZKAN (PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES), s.403.

³⁷¹ KURU, İcra ve İflas Hukuku, s.531.

³⁷² PEKCANITEZ, Anonim Ortaklıkların İflası, s. 24.

şirketin iflasının talep edilmesi zorunludur. Dolayısı ile ödemelerin tatil edilmesi sebebi ile sermaye şirketinin iflasıyla pek sık karşılaşılmamaktadır³⁷³.

Doğrudan doğruya iflas yoluna başvurulabilecek bir diğer hal ise konkordatonun tasdik edilmemesi, konkordato mühletinin kaldırılması veya konkordatonun feshidir. Konkordatonun kabul edilmeyerek mahkemece reddedilmesi halinde borçlunun iflasa tabi şahıslardan olması ve doğrudan doğruya iflas sebeplerinden birinin mevcut olması halinde mahkeme resen borçlunun iflasına karar verecektir³⁷⁴ (İİK m.177/III, m. 308). Keza sermaye şirketlerinin uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırılmasında da kıyasen uygulanır³⁷⁵ (İİK m. 307/e, m. 308/f). Buna göre, yeniden yapılandırmanın tamamen feshine karar verilir ve bu karar kesinleşirse, ilandan itibaren on gün içerisinde projeden etkilenen alacaklılar şirketin iflasına karar verilmesini ister.

Son olarak ise, ilama bağlı alacağın icra emriyle istenmesine rağmen ödenmemesi hali doğrudan doğruya iflas sebebi olarak düzenlenmiştir. Burada alacaklı tarafından mahkeme kararı ile alacağının tespit ettirmesi ve bu karara binaen şirkete karşı ilamlı icra yoluyla alacağının tahsili için başvurması gerekir. İcra emrine rağmen örneğin borçlu limited şirket süresi içerisinde ödeme yapmaz ise, alacaklı tarafından mahkemeden şirketin iflasını talep edilir³⁷⁶.

b. Borçlunun Talebiyle

Borçlu, kendi iflasını yetkili ticaret mahkemesinden isteyebilir (İİK m.178/I). Bu kapsamda borçlu bazı durumlarda kendi iflasını istemekte serbest iken bazı

³⁷³ **PEKCANITEZ**, Anonim Ortaklıkların İflası, s. 24 ; Fakat, açıklandığı üzere borca batık olmasa da bir şirketin ödemelerini tatil etmesi mümkün olabileceğinden, limited şirketin aleyhine ödemelerini tatil etmesinden bahisle doğrudan doğruya iflas yoluna başvurulabileceği de göz ardı edilmemelidir.

³⁷⁴ Sadece konkordatonun tasdik edilmemiş olmasının bile yeterli sayılması gerektiği, doğrudan doğruya iflas sebeplerinden birinin mevcut olması şartının ek olarak aranmamasına ilişkin görüş için bkz. **SUNGURTEKİN ÖZKAN (PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES)**, s.404. ; İflası tabi şahıs olmasa bile borçlunun doğrudan doğruya iflasının istenebileceğine ilişkin görüş için bkz. **KURU**, s.532.

³⁷⁵ **SUNGURTEKİN ÖZKAN (PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES)**, s.404,405.

³⁷⁶ **KURU**, s.532. ; Alacaklının bu sebeple şirketin iflasını isteyebilmesi için ilgili ilamın kesinleşmiş olması şartı aranmamaktadır. Bknz **KURU/ARSLAN/YILMAZ**, s. 495. ; **SUNGURTEKİN ÖZKAN (PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES)**, s.405.

durumlarda zorunludur. Bunlardan ilki borçlunun, aciz halde bulunduğunu bildirerek iflasını isteyebileceği ihtiyari durumdur³⁷⁷ (İİK m.178/I). İkincisi ise, iflasa tabi borçlunun aleyhine alacaklılarından birinin haciz yoluyla yapmış olduğu takibin sonucunda borçlunun mevcudunun yarısı elinden çıkmış ise ve kalanı da vadesi bir yıl içerisinde gelecek olan borçlarını ödemeye yetmeyecek ise borçlu aciz halde bulunduğunu derhal mahkemeye bildirerek iflas talebinde bulunması zorunlu tutulmuştur (İİK m.178/III). Buna rağmen borçlu iflasını istemez ve bir yıl içerisinde de iflas ederse, taksirath müflis olarak cezalandırılır (İİK m.310).

Nitekim söz konusu düzenlemenin sermaye şirketleri bakımından uygulanıp uygulanmayacağı hususunda farklı görüşler bulunmaktadır. Bizim de katıldığımız görüşe göre İİK m.179 ile sermaye şirketleri bakımından getirilen düzenleme var iken, İİK m.178/III uygulanmamalıdır³⁷⁸. Kanun koyucu sermaye şirketleri için aktiflerinin muhtemel satış fiyatları üzerinden düzenlenen ara bilanço doğrultusunda borca batık olduğunun tespit edilmesi halinde şirketin yönetim organı tarafından mahkemeye başvuru yapılarak iflas talebinde bulunulmasını zorunlu tutmuştur (İİK m. 179). Dolayısı ile, çalışmamızda limited şirketin iflasının talep edilmesinin zorunlu tutulduğu düzenleme olarak anılı düzenleme ele alınacaktır.

aa. Acz Hali

Acz hali, şirketin borçlarını ödeyebilmesi için gerekli ödeme araçlarına sürekli olarak sahip olmadığı durumdur³⁷⁹. Her ne kadar ödemelerin tatil olması haline paralel gibi görünse de, acz olma hali ödemelerin tatiline karine teşkil etmesine rağmen tek başına bir iflas sebebi olarak sayılmaz³⁸⁰. Borçlu şirket ödemedi acz halde olması sebebiyle iflasını talep etmek zorunda değildir (İİK m.178/I). Çünkü borçlu şirket

³⁷⁷ Alacaklılar açısından doğrudan iflas sebebi olan ödemelerin tatil olması haliyle aynı durumu ifade eder. **SUNGURTEKİN ÖZKAN (PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES)**, s.408.

³⁷⁸ **KURU**, s.536. ; **KURU/ARSLAN/YILMAZ**, s. 503.

³⁷⁹ **ATALAY**, Anonim Şirketlerin İflası, s.34. ; **SUNGURTEKİN ÖZKAN (PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES)**, s.408.

³⁸⁰ Nitekim ödemelerin tatili beyanı, mahkeme huzurunda yapılmış olması halinde dahi bu beyan iflas talebi anlamına gelmeyecektir. Zira İİK m.178/I uyarınca bu beyana dayanarak doğrudan doğruya iflas yoluyla iflas talebi yalnızca şirketin alacaklılarından biri tarafından yapılabilecektir. **ATALAY**, Anonim Şirketlerin İflası, s.35.

tarafından acz halde olmasına rağmen, aleyhine başlatılan iflas yoluyla takiplerde alacaklıların alacaklarını ödemesi ile iflastan kurtulabilir.

İhtiyari iflas sebebi olarak düzenlenen acz halinde önemli olan, borçlunun vadesi gelen borçlarını ödeyememesi olup pasifinin aktifinden fazla olması gerekmez. Zira burada borçlunun malvarlığındaki yetersizlik değil ödeme araçlarındaki yoksunluk söz konusudur³⁸¹.

Acz hali gerçekleştiğinde, borçlu kendisine karşı yapılmakta olan icra takiplerinden kurtulmak ve alacaklılarının eşit şekilde alacaklarını tahsil etmelerini sağlayabilmek amacıyla malvarlığının iflas yoluyla tasfiyesini isteyebilir³⁸². Mahkeme, borçlunun talebini yerine görürse talebi kabul ederek şirketin iflasına karar verir.

bb. Borca Batıklık

aaa. Kavram

Sermaye şirketlerinin borca batıklık hali, özel bir doğrudan doğruya iflas hali olarak düzenlenmiştir³⁸³(TTK m. 376/III, İİK m. 179). Dolayısı ile sermaye şirketlerinin dışında kalan kollektif şirket ve adi komandit şirketler ile gerçek kişi tacirler bakımından borca batıklık sebebiyle doğrudan doğruya iflas yoluna gidilemez.

“*Borca batık olma*” kavramı gerek TTK, gerekse de İİK ile açıkça düzenlenmiş olsa da söz konusu kavrama ilişkin kanun koyucu tarafından bir tanım yapılmamıştır (TTK m. 376, İİK m.179). Borca batıklık kavramı ile, şirketin aktiflerinin, gerçek satış değerleriyle hesaplandığında bile şirketin borçlarını karşılayamaması olarak ifade edilmektedir³⁸⁴. Bir başka deyişle ara bilançoya veya son yıllık bilançoya bakıldığında,

³⁸¹ SUNGURTEKİN ÖZKAN (PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES), s.408,409.

³⁸² KURU/ARSLAN/YILMAZ, s.500. ; SUNGURTEKİN ÖZKAN (PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES), s.409.

³⁸³ KURU, İcra ve İflas Hukuku, s. 535,536. ; Sermaye şirketi olmamalarına karşın kooperatifler de borca batıklık nedeniyle zorunlu iflas tabi tutulmuşlardır (İİK m. 179).

³⁸⁴ ATALAY, Borca Batıklık s.6. ; KAYAR, Anonim Ortaklıkta Mali Durumun Bozulması,s.125. ; TÜRK, Borca Batıklık, s.7. ; UÇAR, s.365. ; Yargıtay 23. HD 2014/1096E., 2014/6250K. sayılı kararı, ile “İcra ve İflas Kanunu’nun 179.maddeleri uyarınca iflasa karar verilebilmesi için şirketin borca batık durumda olması gerekir. Borca Batıklık, borçlunun malvarlığındaki aktif değerler toplamının pasif değerler

şirketin mevcut ve alacaklarının şirket borçlarını karşılamaya yetmemesi, esas sermayenin ve ek olarak yedek akçelerin tam kapsamda kaybedilmesidir³⁸⁵.

Şirketin mali durumunun bozulduğu haller kanun koyucu tarafından düzenlenmiştir. (TTK m. 376) Buna göre şirketin doğrudan doğruya iflasına sebep olacak tek durumun “*borca batıklık*” hali olduğu ifade edilmiştir³⁸⁶. Zira sermaye şirketlerinde sorumluluğun yalnızca şirketin sermayesi ile sınırlı olması sebebiyle alacaklılarının tek güvencesi olan şirket sermayesinin kaybedilmesi noktasında kanun koyucu, çözümü yalnızca borçlunun iradesine bırakmamıştır³⁸⁷.

bbb. Tespiti

Limited şirketin borca batık olduğunu gösterir işaretlerin varlığı halinde şirket müdürü tarafından borca batıklık durumunun tespiti için şirket aktifleri bakımından, hem şirketin devamlılığı esasına göre hem de muhtemelen satış fiyatları üzerinden bir ara bilanço çıkartılır³⁸⁸. Borca batık olmanın işaretleri, yıllık bilançodan, aylık, üç aylık veya altı aylık hesaplardan, denetçinin erken teşhis komitesi raporlarından³⁸⁹ veya müdürün belirlemelerinden tespit edilebilir³⁹⁰. Bu işaretlere örnek olarak yıllık bilançoda biriken zararların sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının tamamına ulaşması veya geçmesi,

---

toplamını karşılayamaması durumudur.” şeklinde tanımlama yapmıştır. (<https://portal.uyap.gov.tr/uyap>, E.T. 07/03/2019).

³⁸⁵ ŞENER, Limited Ortaklıklar, s.170.

³⁸⁶ ATALAY, Borca Batıklık, s.7. ; ŞENER, Limited Ortaklıklar, s.171. ; TÜRK, Sermaye Kaybı, s. 229.

³⁸⁷ KURU, İcra ve İflas Hukuku, s. 539. ; ATALAY, Anonim Şirketlerin İflası, s.45.

³⁸⁸ eTK döneminde borca batıklığa ilişkin yükümlülüklerin acz hali şüphesi ile başlayacağına ilişkin düzenleme eleştirilmiş olup TTK ile birlikte bu durum eleştiriler doğrultusunda değiştirilmiştir. Konuya ilişkin açıklamalar için bkz. TÜRK, Sermaye Kaybı, s.234 ; UMAR, s.323. ; Acz hali ile borca batıklık kavramları arasındaki farka ilişkin detaylı açıklamalar için, UMAR, s.317 vd. ; SUNGURTEKİN ÖZKAN (PEKCANİTEZ/ATALAY/ÖZEKES), s.418.

³⁸⁹ TTK m.376/III’ün değiştirilmeden önceki metninde hazırlanan ara bilançonun denetçiye verilmesi ve yedi gün içinde değerlendirme ile önerilerini içerir rapor hazırlayarak yönetim kuruluna sunması şartı mevcuttu. Ancak kanun koyucu tarafından bu düzenleme kaldırılmıştır. T.C. Adalet Bakanlığı, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/324), s.116. (<https://www2.tbmm.gov.tr/d23/1/1-0324.pdf>) ; Söz konusu değişikliğin uygun olduğuna ilişkin görüş için bkz. AYDIN, Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı, s. 109, dn. 16. ; Buna karşılık denetçi ve komiteyle paylaşılan bu ağır sorumluluğun değişiklik ile birlikte yönetim organı aleyhine bozulduğuna ilişkin eleştiri için bkz. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s.248.

³⁹⁰ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 246. ; Bkz. T.C. Adalet Bakanlığı, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/324), s. 116 (<https://www2.tbmm.gov.tr/d23/1/1-0324.pdf>).

senetlerin protesto edilmesi, cironun düşmesi gibi durumlar gösterilir³⁹¹. Bu kapsamda benzer durumlardan birinin varlığı halinde, şirket müdürü şirketin sermayesinin kaybedilip kaybedilmediğine dair ilgili tespitleri yaparak mahkemeye bildirim yükümlülüğüne sahiptir.

Ara bilanço, şirketin aktiflerinin defter veya iktisap değerleriyle değil, muhtemel satış (gerçek) değerlerine göre düzenlenir. Şirket müdürleri, bu bilançonun düzenlenmesi sırasında gayrimenkul değerlendirme uzmanları gibi alanında uzman kişilerden görüş almalıdır³⁹². Bu kapsamda düzenlenecek ara bilanço ile şirketin aktif ve pasiflerin sürekliliğine göre değerlendirme yapılır ve şirketin yaşama ümidinin olup olmadığını ortaya konulur³⁹³.

ccc. Bildirimi ve Hukuki Niteliği

Düzenlenen ara bilançodan, şirketin alacaklılarının alacaklarını karşılamaya yetecek kadar şirket aktifinin olmadığı tespit edilmesi halinde, şirket müdürü durumu şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine bildirir ve şirketin iflasını talep eder (TTK m. 376/III). Tasfiye halindeki şirket için, tasfiye memurları yahut herhangi bir şirket alacaklısı³⁹⁴ tarafından da bildirimde bulunulabilir³⁹⁵ (TTK m.540, İİK m.179). Bildirim yükümlülüğü şirket müdürünün devredilemez ve vazgeçilemez görevlerindendir (TTK m. 625/I-h). Aynı zamanda şirketin menfaatini ilgilendirmesi sebebiyle özen yükümlülüğü açısından da önemlidir (TTK m. 626). Aksi halde, müdürün cezai sorumluluğuna gidilir³⁹⁶ (TTK m. 644/I-a, İİK m. 345/a).

³⁹¹ TÜRK, Sermaye Kaybı, s.240.

³⁹² ÜÇİŞİK/ÇELİK, s.415. ; ŞENER, Limited Ortaklıklar, s. 171. ; TTK ile birlikte, eTK'daki düzenlemeden farklı olarak yalnızca satış değerleri üzerinden değil, muhtemel satış fiyatları üzerinden de bir ara bilanço çıkarılması öngörülmüştür. (eTK m. 324/III) AYDIN, Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı, s.109.

³⁹³ Bkz. Gerekçe M.376.

³⁹⁴ Şirketten alacaklı olan adi alacaklılar, rehinli alacaklılar, tahvil sahipleri, kar payı alacağı veya şirkete karşı geçerli bir alacağı bulunan pay sahipleri, vergi alacağı nedeniyle hazine, işçiler, şirketle iş ilişkisinde bulunanlar, alacaklı sıfatıyla şirketin borca batıklık nedeniyle doğrudan iflasını isteme yetkisine sahiptir. Detaylı açıklamalar için bkz. TÜRK, Sermaye Kaybı, s. 333.

³⁹⁵ TÜRK, Sermaye Kaybı, s.279,281,286,333.

³⁹⁶ ŞENER, (Limited Ortaklıklar, s. 172 ; Ortaklıklar Hukuku, s.388). ; TÜRK, Sermaye Kaybı, s.280.

Şirket müdürü tarafından mahkemeye yapılan borca batıklık bildiriminin iflas talebini içerip içermediği doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre şirketin borca batıklık bildirimi yapması, aynı zamanda iflas talebinde bulunduğu anlamına gelir³⁹⁷. Zira mahkeme tarafından borca batıklık bildirimine ilişkin inceleme sonucunda şirketin iflasına hükmedileceğinden burada aynı zamanda iflasın açılmasına ilişkin iradenin de zımnen var olduğu ifade edilmektedir³⁹⁸. Dolayısı ile, borca batıklık bildirimi ile birlikte iflas talebinde bulunulmasına gerek bulunmamaktadır.

Buna karşılık bir diğer görüşe göre ise, borca batıklık bildirimi yalnızca tespit edilen mevcut durumun açıklanmasıdır³⁹⁹. Yapılan bildirim ile mahkeme tarafından borca batıklık durumunun tespiti yapılacak olup tespitin yapılmasına kadar borca batıklık durumunun ortadan kalkması mümkündür. Dolayısı ile, borca batıklık bildirimi ile birlikte iflas talebinde bulunulması zorunludur. Zira, her ne kadar mahkeme tarafından borca batıklık tespitinin yapılması ile birlikte iflasın açılmasına yönelik işlemler re'sen yapılsa da, borca batık durumdaki şirketin konkordato talebinde bulunma hakkı da mevcuttur (TTK m. 377, İİK m. 285). Bu sebeplerle, borca batıklık bildirimin aynı zamanda iflas talebi anlamına gelmediği kanaatindeyiz.

Nitekim, borca batıklık bildiriminin hukuki niteliği de öğretide tartışılmıştır. Genel kabul edilen görüşe göre ise, bildirim yalnızca bir durumun açıklanmasıdır⁴⁰⁰. Zira, mahkeme tarafından iflas kararı verilmeden önce borca batıklığın ortadan kalkması mümkün olduğundan belirli bir sonuca yönelmiş kesin bir iradenin varlığından söz edilmesi kanaatimizce de mümkün değildir.

3. İflas Davası

---

³⁹⁷ ARSLANLI, Şirketler I, s. 98. ; AYDIN, Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı, s.112,113. ; KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 504. ; ŞENER, (Limited Ortaklıklar, s. 173 ; Ortaklıklar Hukuku, s.389). ; TÜRK, Sermaye Kaybı, s.272 vd.

³⁹⁸ Bu doğrultuda bkz. Yargıtay 19. HD. 2007/9116E. 2008/2681K. 20.03.2008T. sayılı kararı (<https://portal.uyap.gov.tr/uyap>, E.T.07.03.2021).

³⁹⁹ ALTAY, s.629 ; ERMENEK, s. 45,46. ; İMREGÜN, Anonim Ortaklıklar, s. 472,473. ; UÇAR, s. 265. ; ÖZEKES, İflasın Ertelenmesi, s.472. ; ÖZEKES, İflasın Ertelenmesi, s.39.

⁴⁰⁰ Görüşlere ilişkin açıklamalar için bkz. TÜRK, Sermaye Kaybı, s.275vd.

a. Açılması

Limited şirket, tarafından kendisine gönderilen ödeme emrine, genel iflas yoluyla takipte yedi günlük, kambiyo senetlerine mahsus iflas yolunda ise beş günlük itiraz süresi içerisinde itiraz etmez veya takibe konu borcu ödemez ise, alacaklı tarafından şirketin merkezinin bulunduğu asliye ticaret mahkemesine⁴⁰¹ başvurularak şirketin iflasına hükmedilmesi talep edilir. Buna karşılık borçlu şirket tarafından iflas takibine konu ödeme emirlerine yasal süreler içerisinde itiraz edilmiş ise, alacaklı tarafından mahkemeden söz konusu itirazın kaldırılarak şirketin iflasına karar verilmesi talep edilir.

Gerek takipli gerekse de doğrudan iflas yolları bakımından yetkili ticaret mahkemesi şirketin merkezinin bulunduğu yer mahkemesidir. (İİK m.154) Söz konusu yetki kuralı kesin olup kamu düzenine ilişkin olması sebebiyle yetki sözleşmesi ile de değiştirilmesi mümkün değildir⁴⁰². Merkezi yurtdışında bulunan limited şirket aleyhine açılacak olan fesih davasında ise yetkili mahkeme şirketin Türkiye'deki şubesinin veya birden fazla şubesi var ise merkez şubesinin bulunduğu yer mahkemesidir.

Takipli iflas yolunda, alacaklının iflas talebiyle dava açabilmesi için ödeme emrinin tebliğinden itibaren bir yıllık hak düşürücü süresi mevcuttur (İİK m.156/IV). Dolayısı ile bu sürenin sonunda ilgili iflas takibi için şirket aleyhine iflas talepli dava açılamaz⁴⁰³. Ayrıca, alacaklı iflas talebini geri alırsa, talebini bir ay geçmedikçe yenileyemez (İİK m.157).

Alacaklının iflas takibinin kesinleşmesinin akabinde mahkeme, tirajı elli binin üzerinde olan ve yurt düzeyinde dağıtımı yapılan gazetelerden biri ile birlikte limited şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki Ticaret sicili Gazetesi'nde durumu ilan ettirir (İİK m.166/II). İlan ile birlikte şirketin var ise diğer alacaklıların da davaya müdahil olmaları

---

⁴⁰¹ Ticaret mahkemesinin bulunmadığı yer bakımından asliye hukuk mahkemeleri ticaret mahkemesi sıfatıyla davayı yürütmekle görevlidir.

⁴⁰² ATALAY, Anonim Şirketlerin İflası, s.82

⁴⁰³ Alacaklı tarafından yeni bir iflas takibi başlatılarak borçluya yeni bir ödeme emrinin gönderilmesi ve akabinde iflas davası açılması yoluna gidilmesine ilişkin alternatif yöntem için bkz. KURU, İcra ve İflas Hukuku, s. 504

yahut itiraz etmeleri için ilan tarihini takiben on beş günlük sürelerinin olduğu bildirilir. Söz konusu süre içerisinde alacaklılar iflas davasına ilişkin itirazlarını öne sürerek davanın reddedilmesini talep edebilirler. Mahkeme tarafından iflas talebine konu ilgili icra dosyası da incelenecek olup dava basit yargılama usulüne göre görülecektir.

b. Talebin Reddi

Takipli iflas yolları bakımından, borçlu şirket tarafından kanuni süreler içerisinde borcun ödenmemesi ve borca itiraz edilmemesi veya itiraz edilse bile itirazının yerinde görülmemesi halinde aleyhine açılan iflas takibi kesinleşir. Bu andan itibaren borçlu şirket, borçlu olmadığını öne süremeyeceği gibi, ilgili borcu daha öncesinde ödediğinden bahisle tekrardan ödeme yapmaktan kaçınamaz. Bu durumda şirket ilgili borcu tekrardan ödeyerek iflastan kurtulabilir, akabinde alacaklıya karşı istirdat davası açabilir.⁴⁰⁴

Nitekim takipli iflas yolunda; borçlu limited şirket ödeme emrinde belirtilen süre geçtikten sonra takibe konu borcu öder ise veya alacaklı tarafından kendisine borcu ödemesi için süre verilmesi kabul edilmiş ise, bu durumda şirketin iflası talebi reddedilir. Keza, limited şirket tarafından borca itiraz edilmiş olup söz konusu itiraz neticesinde mahkeme tarafından da borcun olmadığı yönünde tespit yapılmış ise bu durumda da mahkeme tarafından iflas talebi reddedilir.

Kanun koyucu tarafından İİK m.158/IV ile, takipli iflas yoluna ilişkin olarak borçlunun takibe itiraz etmemesi veya itiraz etmesine karşın itirazı kabul edilmemesi halinde mahkeme tarafından yedi gün içerisinde borca konu tutarın faiz ve icra masrafları ile birlikte mahkeme veznesine depo edilmesine karar verileceği belirtilmiştir. Söz konusu süre içerisinde ilgili borç miktarı ödenir veya depo edilirse mahkeme tarafından iflas davasının reddedilmesi gerekmektedir. Nitekim anılı düzenleme yine kanun koyucu tarafından kabul edilen feshin son çare olması ilkesine paralel olarak şirketin iflasına hükmedilmeden önce şirkete son bir çıkış yolunun tanınması olarak değerlendirilmelidir.

---

⁴⁰⁴ ATALAY, Anonim Şirketlerin İflası, s.95.

Ancak doğrudan doğruya iflas yoluyla takip bakımından İİK m.158’de mevcut depo kararı uygulanmayacağından borçlu şirkete yedi günlük süre verilmesinin de mümkün olmadığı belirtilmelidir⁴⁰⁵.

Doğrudan doğruya iflas yolunda ise, alacaklı olduğu iddiası ile iflas davası açılmış ancak mahkeme tarafından alacaklı sıfatına haiz olmadığı tespit edilmesi halinde iflas davası reddedilecektir. Yine, mahkeme tarafından iflas davasına dayanak olarak öne sürülen sebep veya sebeplerin var olmadığı yahut gerçekleşmediği tespit edilmiş ise bu durumda iflas talepli dava reddedilecektir.

Ayrıca, İİK m.166 uyarınca yapılan ilanların neticesinde süresi içerisinde iflas davasına itiraz eden alacaklıların itirazlarında haklı olduğu tespit edilir ise, iflas talebi kabul edilmeyerek dava yine reddedilecektir.

c. İflas Kararı

Takipli iflas yolları bakımından borçlu limited şirket tarafından, yasal süreler içerisinde borcu ödemez ise veya dosyaya konu ödeme emrine karşı yapmış olduğu itiraz yerinde görülmeyerek kaldırılır ise, bu durumda şirketin iflasına karar verilir. Ayrıca, mahkeme tarafından verilen yedi günlük süre içerisinde ilgili borcun faiz ve icra masrafları ile birlikte ödenmemesi veya mahkeme vizesine depo edilmemesi halinde de mahkeme tarafından iflas davası kabul edilerek şirketin iflasına karar verilir (İİK m. 158/IV). Doğrudan iflas yoluyla takip bakımından ise, doğrudan iflas sebebi tespit edilirse mahkeme limited şirketin iflasına hükmeder (İİK m.177).

Sermaye şirketlerine ilişkin getirilen düzenleme bakımından ise, şirket müdürü tarafından borca batıklık bildiriminin yapılmasının akabinde mahkeme tarafından şirketin borca batık olup olmadığı tespit edilir. Mahkeme tarafından şirketin borca batık olduğu

---

⁴⁰⁵ ATALAY, Anonim Şirketlerin İflası, s.96.

tespit edilirse ve şirketin konkordato talebi bulunmuyor ise şirketin iflasına karar verilir⁴⁰⁶.

İflas talebine ilişkin uygulanacak usul kanun koyucu tarafından detaylıca düzenlenmiştir⁴⁰⁷. Buna göre, öncelikle bildirimin mahkemeye iletilmesinin akabinde iflas talebine ilişkin dava mahkeme tarafından ilan edilir. İlan ile birlikte, borçlunun alacaklılarının veya bildirimde bulunan alacaklısı dışında diğer alacaklılarının ilandan itibaren on beş gün içerisinde söz konusu iflas davasına müdahil olmaları veya itiraz etmeleri için süre verilir. Süresi içerisinde itirazda bulunulmazsa veya itirazlar mahkeme tarafından reddedilirse, doğrudan doğruya iflas talebine ilişkin esas incelemesine başlanır.

Doğrudan doğruya iflas davası basit yargılama usulüne tabiidir⁴⁰⁸ (HMK m. 316-322, m.385/I). Nitekim alacaklı tarafından doğrudan doğruya iflas yoluna başvurulması halinde, alacağının varlığını kesin suretle ispatlama şartı yoktur. Yalnızca tanık delili de dahil herhangi bir delille yapacağı ispat ile mahkemeye bu yönde bir kanaat vermesi gerekir.⁴⁰⁹

Mahkeme tarafından doğrudan doğruya iflas sebebinin varlığının tespit edilmesi halinde muhafaza tedbirlerinin uygulanması, iflas tasfiyesi vb. genel iflas yolundaki hükümler aynen uygulanır. (İİK m. 159, 160, 181) Buna göre, iflasına hükmedilen şirket için açılacak olan iflasın açılış anı, gün, saat ve dakika olarak detaylandırılarak kararda belirtilir.(İİK m.165) Mahkeme iflas kararını iflas dairesine derhal bildirir. İflas dairesi bu kararı derhal ve re'sen başta tapuya, ticaret sicil memurluğuna gümrük idarelerine,

---

⁴⁰⁶ **TÜRK**, Sermaye Kaybı, s. 314.

⁴⁰⁷ Sermaye şirketlerinin borca batıklık bildirimi ile görülecek olan iflas davası da aynı usule tabiidir (İİK m.181).

⁴⁰⁸ **TÜRK**, Sermaye Kaybı, s. 306. ; Alacaklı tarafından borca batık sermaye şirketi için iflas isteminde bulunulmasının, esasen başlangıçtan itibaren çekişmeli yargı işi olması gerektiğine dair görüş için bkz. **KURU**, İcra ve İflas Hukuku, s. 533 dn.7.

⁴⁰⁹ Alacaklıların borca batıklık bildiriminde veya iflas isteminde bulunmaları için ara bilançonun düzenlenmesinin ön şart olarak belirlenemeyeceğine ilişkin görüş için bkz. **TÜRK**, Sermaye Kaybı, s. 286.

Türkiye Bankalar Birliği'ne, ticaret odalarına olmak üzere ilgili yerlere ilan eder (İİK m.166/II). Borçluya depo kararı verilmesi şartı aranmaz⁴¹⁰ (İİK m.181).

Bu kapsamda, iflasına hükmedilen şirket için açılacak olan iflasın açılış anı, gün, saat ve dakika olarak detaylandırılarak kararda belirtilir (İİK m.165). Mahkeme kararı iflas dairesine derhal bildirir. İflas dairesi bu kararı derhal ve re'sen başta tapuya, ticaret sicil memurluğuna gümrük idarelerine, Türkiye Bankalar Birliği'ne, ticaret odalarına olmak üzere ilgili yerlere ilan eder (İİK m.166/II).

Taraflardan her biri, tebliğden itibaren on gün içinde istinaf kanun yoluna, istinaf mahkemesi kararına karşı da yine tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde temyiz kanun yoluna başvurabilir. Mahkeme tarafından verilen iflas kararı ile limited şirketin sona erer. Kararın kesinleşmesi ile birlikte şirket tasfiye aşamasına geçer⁴¹¹. İflas kararı kesinleşmeden iflas talebinden vazgeçilmesi mümkündür. Ayrıca, iflasın ortadan kaldıran koşullardan birinin varlığı halinde mahkeme iflasın kaldırılmasına karar verilir⁴¹².

Sermayesi borca batık bir şirketin iflasını engelleyebilecek alternatif bir düzenleme getirilmiştir (TTK m.376/III). Buna göre şirketin borca batık durumunu ortadan kaldıracak tutarda şirket alacaklısı tarafından alacak sıralarının, diğer tüm alacaklılardan sonraya konulmasına ilişkin yazılı kabullerinin olması halinde⁴¹³, şirket müdürü tarafından bu beyanın veya sözleşmenin gerçekliği ve geçerliliği mahkemece bilirkişiler tarafından tespit edilir ise, şirket iflastan kurtulur⁴¹⁴. Aksi halde, müdürler

⁴¹⁰ Bu yönde bkz. Yargıtay 23. HD 2014/3622E. 2015/43K. Sayılı karar (www.lexpera.com.tr – E.T. 08.08.2022) ; Ayrıca bkz. **KURU**, İcra ve İflas Hukuku, s. 534. ; **TÜRK**, Sermaye Kaybı, s. 315.

⁴¹¹ Kararın kesinleşmesi, kanun yollarına başvuruldu ise kararın onanmasının akabinde iflas kararı uygulanabilecektir.

⁴¹² Müflisin bütün alacaklılarının alacaklarının ödendiğinin kanıtlanması veya tüm alacaklıların isteklerinden vazgeçtiklerini belirtmesi halinde iflasın kaldırılması kararının verilmesine ilişkin kararlar için bkz. Yargıtay 12. HD. 1984/14641E. 1985/276K. 17.01.1985T. sayılı karar, Yargıtay 11. HD 1988/4039E. 1988/4340K. 28.06.1988T. sayılı karar. İlgili kararlar için bkz. **ÇEVİK**, Limitet Şirketler, s. 508-509.

⁴¹³ Şirket alacaklılarının, sonraki sıraya konmayı kabul etmeleri, alacaklarından feragat ettikleri anlamına gelmediğine ilişkin bkz. **ŞENER**, Ortaklıklar Hukuku, s. 383.

⁴¹⁴ **KURU**, İcra ve İflas Hukuku, s. 540. ; Genellikle şirket alacaklılarının aynı zamanda şirket ortakları olması, ve şirketin iflas sürecine girmeden faaliyetlerine devam etmelerinde menfaatlerinin olması halinde, bu yolun tercih edilebileceğine ilişkin görüş için bkz. **ŞENER**, Ortaklıklar Hukuku, s. 383.

tarafından alacaklıların beyanını veya iflastaki sıradan çekilme sözleşmesinin⁴¹⁵ geçerliliğinin tespitine ilişkin yapılan bilirkişi incelemeli tespit talebi, iflas talebi olarak kabul edilir⁴¹⁶ (TTK m.376/III).

4. Konkordato

a. Tanımı ve Türleri

Koyucu tarafından şirketin mali durumunun iyileştirilmesi ihtimali olması halinde iflası önlemek amacıyla uyarınca iflasın ertelenmesi kurumunu kaldırarak, konkordato yöntemine başvurabileceği düzenlenmiştir⁴¹⁷(TTK m. 377). Çalışmamızda da, iflasın ertelenmesi yerine, güncel mevzuatta kullanılan konkordato yöntemi açıklanacak olup mülga yöntemine yalnızca karşılaştırma noktasına değinilecektir.

Konkordato, borçlunun, kendisi tarafından yapılan teklifin, kanunda öngörülen çoğunluktaki alacaklıları tarafından kabul edilmesi ve bu teklifin yetkili makam tarafından onaylanması sonucunda, tüm borçlarını teklifte belirttiği koşullarda ödemesini sağlayan bir cebri anlaşmadır⁴¹⁸. İflasın ertelenmesi ise, belirli koşulların meydana gelmesi halinde, iflasın açılması kararının kanunda cevaz verildiği şekilde ertelenmesidir. Tanımlardan da görüleceği üzere her iki kurum şirketin iflas etmemesi için alternatif bir çözüm yolu olarak düzenlense de başvuru koşulları, unsurları ve yöntemleri bakımından birbirinden oldukça farklıdır. En önemli farklardan biri iflas ertelemesi kurumundan farklı olarak konkordatoda borca batıklık şartı aranmamasıdır. Borçlarını vadesinde ödeyemeyen yahut ödeyememe tehlikesi bulunan tüm şahıs ve kurumlar konkordatoya başvurabilir (İİK m. 285).

---

⁴¹⁵ Sözleşmenin niteliğine ve bildirim yükümlülüğüne etkisine ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. **TÜRK**, Sermaye Kaybı, s.293 vd.

⁴¹⁶ **AYDIN**, Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı, s.112 ; **KURU**, İcra ve İflas Hukuku, s. 540.

⁴¹⁷ 15.03.2018 tarih ve 30361 sayılı RG’de yayınlanan 7101 sayılı Kanun ile iflas ertelemesi kurumu kaldırılarak, konkordatoya ilişkin düzenlemeler detaylandırılarak ön plana çıkarılmıştır.

⁴¹⁸ **KURU**, İcra ve İflas Hukuku, s.680. ; **ATALAY (PEKCANITEZ/SUNGURTEKİN ÖZKAN /ÖZEKES)**, s.477.

Dolayısı ile konkordato, kanunda yer alan şartları sağlaması halinde olağan cebri icra usullerinin yerini alan, iflasa benzemekle birlikte ondan daha ılımlı ve hafifletilmiş bir yöntem olarak ifade edilir⁴¹⁹.

Kanundaki düzenlemelere tabi olup olmamasına göre konkordato, mahkeme içi (adli) ile mahkeme dışı⁴²⁰ konkordato olmak üzere ikiye ayrılır⁴²¹. Konkordato yapılış tarzına, zamanına ve amacına göre olmak üzere üç grupta kategorize edilir. Yapılış tarzına göre tenzilat⁴²², vade⁴²³ ve karma⁴²⁴ konkordato olmak üzere üçe ayrılır. Zamanına göre ise, aynı zamanda borçlunun iflas edip etmemesine göre, iflas dışı⁴²⁵ (adi) konkordato ile iflas içi⁴²⁶ konkordato şeklinde de ayrılır. Amacına göre ise, borçların tasfiyesi ve malvarlığının terki suretiyle olmak üzere iki grupta toplanabilir.

b. Talep Edebilecek Kişiler

Konkordato talep etmeye yetkili olan gruplardan ilki, gerçek kişi borçlunun kendisi veya tüzel kişi şirketin yönetim organıdır (TTK m. 377, İİK m.285/I).

İkinci grup ise, borçlu için iflas talebinde bulunabilecek alacaklılardır (İİK m. 285/II). Böylelikle adi iflas yolu veya kambiyo senetlerine mahsus iflas yöntemlerinden

⁴¹⁹ ÖZTEK (BUDAK/TUNÇ YÜCEL/YEŞİLOVA), s.110. ; PEKCANITEZ/ERDÖNMEZ, s.4.

⁴²⁰ Alacaklılar ile borçlular arasında yapılan sözleşme kapsamında yalnızca sözleşmeyi yapan tarafları bağlayan konkordato türüdür. Bkz. GÖNCÜ DÖNER, s. 84.

⁴²¹ MUŞUL, Konkordato, s. 349.

⁴²² Alacaklıların, borçludan olan alacaklarının belirli bir kısmından yahut yüzdesinden feragat etmeleri sebebiyle, borçlunun konkordato yargılaması sonucunda borçlarının kabul edilen belirli bir yüzdesini ödemesidir. ÖZTEK (BUDAK/TUNÇ YÜCEL/YEŞİLOVA), s.107, dn.2.

⁴²³ Borçlunun borcunu tamamıyla ödemeyi taahhüt etmesi ve bu nedenle alacaklıların borçluya ödeme süresi tanımaları veya taksitli bağlanmasıdır. PEKCANITEZ/ERDÖNMEZ, s.6.

⁴²⁴ Hem tenzilatın hem de vade konkordatosunun özelliklerini bir arada taşıyan, bir başka deyişle borçlunun alacaklılarının kabulüne istinaden borçlarının belirli bir yüzdesini yine belirli bir vadede ödemesinin kabul edildiği konkordato türüdür. MUŞUL, Konkordato, s.349.

⁴²⁵ İflas tabi olsun yahut olmasın, herhangi bir borçlu tarafından başvurulabilen konkordato yöntemidir. İflas tabi ise, henüz iflas etmeden önce konkordato teklifini kabul ettirerek tescil ettirmesi halinde iflası önleyeceğinden “iflas önleyici konkordato” olarak da ifade edilir. KURU, İcra ve İflas Hukuku, s. 682.

⁴²⁶ Borçlu iflas ettikten sonra, konkordato teklif ederek iflastan kurtulmayı amaçlamaktadır. Dolayısı ile hakkında iflas kararı verilen borçlu, konkordato teklifinde bulunur ve bu teklif kabul edilerek tasdik edilir ise, kararın kesinleşmesi ile birlikte asliye ticaret mahkemesi tarafından iflasın kaldırılmasına karar verilir. Böylece, borçlu hakkındaki iflas, bütün hüküm ve sonuçlarıyla ortadan kaldırılır, borçlu iflas halinden kurtulur. KURU, İcra ve İflas Hukuku, s. 682. ; MUŞUL, Konkordato, s. 347.

biri kapsamında borçluya ödeme emrinin gönderilmesi ve bundan bir sonuç alınamaması veya ilama dayalı bir alacağın icra yoluyla tahsil edilememesi hallerinde iflas talebinde bulunabilen alacaklılar paralel olarak konkordatoya başvurabilme hakkına da sahiptir⁴²⁷. Borca batıklık bildiriminde bulunan veya iflas yargılaması devam eden şirket alacaklıları bakımından bu sınırlama söz konusu değildir⁴²⁸(TTK m. 377, İİK m.179).

Sermayesi borca batık şirketin müdürü tarafından konkordato talebinde bulunulması da mümkündür. Ancak burada şirket müdürünün konkordato talebini borca batıklık bildirimini ile birlikte yapması gerekmektedir⁴²⁹.

c. Başvurunun Yapılması

Konkordato talebi için, Adalet Bakanlığı tarafından yürürlüğe konulan tarifiede belirtilen konkordato gider avansı, talepte bulunan şirket ise şirket tarafından, alacaklı ise alacaklı tarafından peşin olarak yatırılır⁴³⁰ (İİK m.285/IV) .

Konkordato başvurusu için gereken belgeler kanun koyucu tarafından düzenlenmiştir⁴³¹(İİK m. 286). Buna göre, borçlunun borçlarını hangi oranda veya vadede ödeyeceğini, ödemenin yapılması için nasıl bir yol izleyeceğini vb. detayları içeren konkordato ön projesi⁴³²; borçlunun malvarlığının durumunu gösteren şirketin son bilançosu, gelir tablosu, hem işletmenin devamlılığı hem de aktiflerin muhtemel satış fiyatları üzerinden hazırlanmış ara bilançolar, usulüne uygun açılış ve kapanış tasdikleri

⁴²⁷ ÖZTEK (BUDAK/TUNÇ YÜCEL/YEŞİLOVA), s.117,118.

⁴²⁸ Alacaklıların şirketin iç işleyişini bilmeleri ve bununla beraber şirketin borca batıklık durumunu tespit etmeleri oldukça zor olduğundan uygulamada pek işlevsel olmayacağına ilişkin görüş için bkz. GÖNCÜ DÖNER, s. 91. ; PEKCANITEZ/ERDÖNMEZ, s.8.

⁴²⁹ Borca batıklık bildirimine ilişkin görüşler hakkında detaylı açıklama için bkz. II.BÖLÜM-III-C-2

⁴³⁰ Konkordato gider avansının içerisinde, tebligat ve posta giderleri, bilirkişi ve konkordato komiseri ücretleri, ilan ücretleri, iflas gideri vb. gider kalemleri bulunmaktadır. Ancak konkordato giderlerinin MUŞUL, Konkordato, s. 257.

⁴³¹ Ayrıca, 30.01.2019 tarihli Konkordato Talebine Eklenerek Belgeler Hakkında Yönetmelik hükümleri ile detaylandırılmıştır.

⁴³² Ön proje kanunen aranan tüm hususları içermesi gerekmektedir. (İİK m. 286/I-a, KTEBHKY m.6) Fakat içeriğindeki detaylar geçici veya kesin mühlet zarfında değiştirilebilecektir. ÖZTEK (BUDAK/TUNÇ YÜCEL/YEŞİLOVA, s. 136.

yapılmış bilançolar vb. belgeler⁴³³; alacaklıları ve alacak miktarlarını imtiyaz durumlarını gösterir şekilde düzenlenen liste⁴³⁴; konkordato ön projesinde yer alan teklife göre alacaklıların eline geçmesi öngörülen miktar ile borçlunun iflası halinde alacaklıların eline geçebilecek muhtemel miktarı karşılaştırmalı olarak gösteren tablo; Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca yetkilendirilen bağımsız denetim kuruluşu tarafından hazırlanan konkordato ön projesinde yer alan teklifin gerçekleşeceği hususunda makul güvence veren denetim raporunun⁴³⁵ konkordato talebiyle birlikte sunulur⁴³⁶ (İİK m.286).

d. Geçici Mühlet Kararı

Geçici mühletin amacı, ödeme güçlüğüne düşen borçluya geçici hukuki koruma sağlamaktır⁴³⁷. Mahkeme tarafından, sunulan ön proje ve ilgili tüm belgeler doğrultusunda konkordato teklifinin tasdik edilip edilmeyeceği değerlendirilir. Dava, çekişmesiz yargı işleri kapsamında basit yargılama usulü ilkesiyle değerlendirir⁴³⁸. Mahkeme şekli bir inceleme ile yalnızca kanun koyucu tarafından belirtilen evrakların mahkemeye eksiksiz bir şekilde sunulup sunulmadığını dosya üzerinden inceler⁴³⁹. Gerekli evrakların eksiksiz sunulduğunun şekli incelemeyele tespit edilmesi halinde mahkeme başka bir inceleme yapmaksızın borçlunun malvarlığının muhafazası için gerekli gördüğü tedbirler ile birlikte üç aylık geçici mühlet kararını verir⁴⁴⁰ (İİK m. 287).

⁴³³ Borçluya ait varsa tapu kayıtları, araçlarının trafik tescil kayıtları, envanterinde bulunan makineler ve bunların faturaları, bankalarda bulunan likitlerini gösterir evraklar da dahildir. İlgili belge ve tablolar mahkemeye başvuru tarihinden en geç 90 (doksan) gün öncesine ait olmalıdır. Ayrıca bağımsız denetime tabi şirketler bakımından mahkemeye başvuru tarihinden en geç bir yıl öncesinde son bilanço, gelir tablosu ve nakit akım tablosu bağımsız denetimden geçmelidir. Detaylı açıklama için bkz. **GÖNCÜ DÖNER**, s. 111.

⁴³⁴ İflas tasfiye sonucunda düzenlenen pay cetveline benzetilebileceğine ilişkin görüş için bkz. **PEKCANITEZ/ERDÖNMEZ**, s.8.

⁴³⁵ İflasa tabi olmayan borçlular bakımından bu husus zorunlu tutulmamıştır.

⁴³⁶ Tacir olan ve olmayan kişiler bakımından sunulacak belgelere ilişkin detaylı anlatım için bkz. **ÖZTEK (BUDAK/TUNÇ YÜCEL/YEŞİLOVA)**, s.136.

⁴³⁷ **ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI**, s.544.

⁴³⁸ **BUDAK/TUNÇ YÜCEL (ÖZTEK /YEŞİLOVA)**, s.149 ; **PEKCANITEZ/ERDÖNMEZ**, s.15,22.

⁴³⁹ Şekli inceleme sebebiyle mali anlamda iyileşme ümidi bulunmayan borçlular lehine de geçici mühlet kararı verilmesinin, kurumun amacının dışında sonucu doğuracağına ilişkin görüş için bkz. **PEKCANITEZ/ERDÖNMEZ**, s.23-24.

⁴⁴⁰ **ATALAY (PEKCANITEZ/SUNGURTEKİN ÖZKAN /ÖZEKES)**, s.485. ; **BUDAK/TUNÇ YÜCEL (ÖZTEK /YEŞİLOVA)**, s.148. ; Mahkeme verdiği geçici mühlet kararının gün ve saatini de kararda açıkça belirtmesine ilişkin görüş için bkz. **PEKCANITEZ/ERDÖNMEZ**, s.30.

Ancak, belgelerden birinin bile eksik olarak sunulması halinde mahkeme geçici mühlet kararı veremez⁴⁴¹.

Geçici mühlet kararı ile birlikte mahkeme tarafından konkordatonun başarıya ulaşip ulaşmadığının tespit edilebilmesi için alacak miktarına ve alacaklı sayısına göre belirleyeceği geçici konkordato komiseri⁴⁴² görevlendirilir⁴⁴³ (İİK m. 287).

Geçici mühlet süresi, borçlunun veya geçici konkordato komiserinin üç aylık süre dolmadan yapacağı taleple iki ay daha uzatılabilir. Ancak geçici mühlet süresi beş ayı geçemez. Bununla beraber sürenin uzatılması borçlu tarafından talep edilmiş ise geçici komiserin olumlu görüşü aranır. Geçici mühlet talebinin kabulü, geçici komiser görevlendirilmesi, geçici mühletin uzatılması ve tedbire ilişkin kararlara karşı kanun yoluna başvurulamaz. Böylelikle, borçluya rahat bir dönem ile hukuki güvenlik sağlanmıştır⁴⁴⁴.

Geçici mühlet süresi içerisinde şirketin mali olarak iyileşme ümidinin bulunmadığı görülürse, mahkeme konkordato talebi redderek, verilen geçici mühlet kararı ortadan kaldırır. Ancak geçici mühlet koşullarının bulunmaması halinde mahkeme iflas kararı veremez⁴⁴⁵. Yalnızca konkordato talebi reddedilir. Ancak, sermayesi borca batık şirket iflas talebi ile birlikte veya iflas yargılaması sırasında konkordato isteminde bulunursa, mahkeme tarafından şekli inceleme ile konkordato talebinin reddedilmesinin akabinde borca batıklık bakımından esas incelemeye geçer. Borca batık halinin tespitini yapması halinde mahkeme iflas kararını verir⁴⁴⁶.

---

⁴⁴¹ ÖZTEK (BUDAK/TUNÇ YÜCEL/YEŞİLOVA), s.137.

⁴⁴² Komiser için aranan koşullara ilişkin bkz. Konkordato Komiserinin Niteliklerine ve Alacaklılar Kurulunun Zorunlu Olarak Oluşturulmasına Dair Yönetmelik m. 4.

⁴⁴³ İsviçre Hukuku'nda mahkemenin maddi inceleme ve değerlendirme yetkisi ile re'sen iflas kararı verme yetkisine sahip iken Türk Hukuku'nda bu incelemenin geçici mühlet içerisinde atanan geçici komiser bırakılması hakkında bkz. ATALAY (PEKCANITEZ/SUNGURTEKİN ÖZKAN /ÖZEKES), s.486 ; Birden fazla komiserin atanması gerekirken, borçlunun mali durumunun elverişli olmaması sebebiyle yapılamaması halinde, geçici komiser atamak yerine konkordato başvurusunun reddedilmesi gerektiğine ilişkin görüş için bkz. PEKCANITEZ/ERDÖNMEZ, s.36.

⁴⁴⁴ BUDAK/TUNÇ YÜCEL (ÖZTEK /YEŞİLOVA), s.156. ; PEKCANITEZ/ERDÖNMEZ, s. 29.

⁴⁴⁵ PEKCANITEZ/ERDÖNMEZ, s.26.

⁴⁴⁶ BUDAK/TUNÇ YÜCEL (ÖZTEK /YEŞİLOVA), s.151.

e. Kesin Mühlet

Mahkeme tarafından geçici mühletin süresi içerisinde, kesin mühlet kararının verilip verilmeyeceği duruşma yapılarak değerlendirilir⁴⁴⁷. Bu kapsamda mahkeme kararını, geçici mühlet talebinden farklı olarak konkordatoyu talep eden borçlu veya alacaklıyı dinleyerek ve geçici komiser tarafından konkordato talep eden borçluya kesin mühletin verilip verilmemesine yönelik hazırlanan raporu değerlendirerek verir⁴⁴⁸.

Mahkeme, geçici mühlet kararından farklı olarak burada şeklen değil esasa yönelik bir inceleme yapar. Mahkeme yapacağı ayrıntılı incelemenin sonucunda konkordatonun başarıya ulaşip ulaşmayacağına göre kararını verir⁴⁴⁹ (İİK m.289). Mahkeme eğer konkordatonun başarıya ulaşmasının mümkün olduğuna dair bir tespit yapar ise, borçluya bir yıllık⁴⁵⁰ kesin mühlet verir⁴⁵¹ (İİK m.289/III).

Mahkeme gerek karar ile birlikte gerek kesin mühlet süresinin içerisinde tek sayıda olmak ve yedi alacaklıyı geçmemek kaydıyla bir alacaklılar kurulu oluşturabilir⁴⁵². Mahkeme, gerekmesi halinde komiserin gerekçesini açıkladığı raporu⁴⁵³ ile ilettiği talebi doğrultusunda veya komiserin de görüşü ile birlikte borçlunun talebi üzerine kesin mühlet

⁴⁴⁷ Mahkemenin, geçici mühlet süresinin bitiminde yeni bir talep gerekmezsiniz kesin mühlet hakkında karar verme yükümlülüğünün doğacağına ilişkin görüş için bkz. **BUDAK/TUNÇ YÜCEL (ÖZTEK /YEŞİLOVA)**, s.165 ; **ATALI**, s.86,87.

⁴⁴⁸ Kanun konkordatoyu talep eden alacaklı dışındaki alacaklıların duruşmaya davet edilmesini öngörmemiştir. Ancak mahkemenin çağırarak dinlemesi mümkündür. **BUDAK/TUNÇ YÜCEL (ÖZTEK /YEŞİLOVA)**, s.166 ; Kamu düzenini ilgilendiren işlemlerden olduğuna ilişkin bkz. Yargıtay HGK., E. 2022/387 K. 2022/695 T. 18.5.2022 ; Bu yönde bkz. Yargıtay 15. HD., E. 2021/2795 K. 2021/1661 T. 14.4.2021 (www.lexpera.com.tr – E.T.14.12.2022).

⁴⁴⁹ **BUDAK/TUNÇ YÜCEL (ÖZTEK /YEŞİLOVA)**, s.166. ; **ATALI**, s.88. ; Bu yönde bkz. Yargıtay 15. HD., E. 2021/2926 K. 2021/930 T. 17.3.2021. ; Yargıtay 23. HD. 2015/7948E., 2017/3594 K. sayılı kararı (www.lexpera.com.tr – E.T.14.12.2022).

⁴⁵⁰ 7101 sayılı Kanun değişikliği öncesi kesin mühlet için görülen süre üç ay idi.

⁴⁵¹ Kesin mühlet kararının, verildiği andan itibaren hüküm ve sonuçlarını doğurmaya başlayan, derhal etkili karar olduğuna ilişkin bkz. **EROĞLU**, s.53. ; Borçlunun mühletin kendisine sağlayacağı konum sayesinde mali durumunun iyileşmesi ihtimalini yaklaşık olarak ispat etmesinin yeterli olacağına ilişkin görüş için bkz. **PEKCANITEZ/ERDÖNMEZ**, s.49. ; Yaklaşık ispat ölçüsünün yeterli olmadığına ilişkin görüş için bkz. **ATALI**, s. 90,91.

⁴⁵² Böylece hukuki nitelikleri birbirinden farklı alacaklılar ile alacak sınıfları ve varsa rehinli alacaklılar kurulda hakkaniyete uygun şekilde temsil edilir. Bkz. **ATALI**, s.93.

⁴⁵³ Komiser raporunun kesin mühlet süresi bitiminden en geç ne kadar önce sunulması gerektiğine ilişkin düzenlemenin bulunmamasına ilişkin eleştiri için bkz. **PEKCANITEZ/ERDÖNMEZ**, s.61. ; **GÖNCÜ DÖNER**, s.140.

süresi altı aya kadar uzatılabilir⁴⁵⁴. Ancak söz konusu uzatma talebinin kesin mühlet süresi içerisinde olması şarttır.

f. Kesin Mühletin Kaldırılması

Mahkeme tarafından kesin mühlet iki durumda kaldırılır. Bunlar, konkordato mühleti içerisinde borçlunun mali durumunun düzelmesi ile kesin mühletin kaldırılmasını gerektiren İİK m. 291’de sayılan hallerden birinin varlığıdır⁴⁵⁵.

Konkordato talep eden borçlunun mali durumunun iyileşmesi halinde komiser kesin mühlet süresi içerisinde, yazılı raporu ile birlikte mahkemeye durumun bildirir⁴⁵⁶. Mahkeme komiserin düzenlemiş olduğu yazılı rapor ile birlikte borçlu ve varsa konkordato talep eden alacaklı ile alacaklılar kurulunu duruşmaya davet ederek durumu değerlendirir⁴⁵⁷. Mahkeme ilgili koşulların oluştuğunu tespit ederse, kesin mühleti kaldırarak konkordato talebinin reddine karar verir (İİK m.291). Dolayısı ile, sermayesi borca batık olan ve konkordato talebinde bulunan şirket bakımından da borca batıklık durumunun ortadan kalkması halinde, kesin mühlet kaldırılır⁴⁵⁸.

Bununla beraber iflasa tabi borçlular bakımından, borçlunun malvarlığının korunması için iflas açılmasının gerekmesi, konkordatonun başarıya ulaşamayacağının anlaşılması⁴⁵⁹, komiserin ve mahkemenin izni aranan işlemlerin aykırı bir şekilde gerçekleştirilmesi veya komiserin talimatlarına uyulmaması, borçlunun alacaklıları zarara uğratma amacıyla hareket etmesi veya sermayesi borca batık sermaye şirketi

⁴⁵⁴ İflas ertelemesine ilişkin mülga düzenleme olan İİK m.179/b uyarınca erteleme süresi en fazla bir yıl olarak belirlenebilmektedir. Dolayısı ile kanun koyucunun konkordato düzenlemesi ile, iflas ertelemesine nazaran daha kısa süreler belirlediği söylenebilecektir.

⁴⁵⁵ ATALAY (PEKCANITEZ/SUNGURTEKİN ÖZKAN /ÖZEKES), s.498. ; PEKCANITEZ/ERDÖNMEZ, s. 64. ; BUDAK/TUNÇ YÜCEL (ÖZTEK /YEŞİLOVA), s.188.

⁴⁵⁶ İyileşme ile, borçlunun mali durumunun bütün borçlarını tam ve zamanında ödeyebilecek şekilde düzelmesi, konkordatoya ihtiyacının kalmamasının anlaşılması gerektiğine ilişkin bkz. ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s.547.

⁴⁵⁷ ATALI, s. 104.

⁴⁵⁸ BUDAK/TUNÇ YÜCEL (ÖZTEK /YEŞİLOVA), s.189. ; PEKCANITEZ/ERDÖNMEZ, s. 64.

⁴⁵⁹ İsviçre İcra İflas Kanunu’nda ayrı ayrı ele alınan “iyileşme” veya “konkordatonun tasdiki” kavramlarının, İİK’da “konkordatonun başarıya ulaşması” kavramı ile birlikte ele alındığına ilişkin açıklamalar için bkz. BUDAK/TUNÇ YÜCEL (ÖZTEK /YEŞİLOVA), s.196.

tarafından konkordato isteminden feragat edilmesi hallerinden birinin varlığı halinde komiserin yazılı raporu üzerine mahkeme şirketin re'sen iflasına karar verilir⁴⁶⁰ (İİK m.292). Mahkeme karar vermeden, önce borçlu ve varsa konkordato talep eden alacaklı ve alacaklılar kurulunu duruşmaya davet eder.

Kesin mühletin kaldırılması ile birlikte konkordatonun tasdik edilememesi halinde, alacaklılar hakkındaki sonuçlar ortadan kalkacağından kendiliğinden duran icra takipleri, alınan ihtiyati haciz kararlarıyla ilgili işlemler kaldıkları yerden devam eder. Borçlular bakımından ise tasarruf yetkisiyle ilgili sonuçlar ortadan kalkacak, konkordato organlarından olan komiser ve alacaklılar kurulunun faaliyetleri de sona erer⁴⁶¹.

g. Konkordatonun Tasdiki ve Reddi

Konkordatonun tasdik edilebilmesi için kanunen aranan koşulların yerine getirilmesi şarttır (İİK m.305). Adi konkordato için, teklif tutarının borçlunun iflası halinde alacaklıların eline geçecek muhtemel miktardan fazla olması, malvarlığının terki suretiyle konkordatoda paraya çevirme halinde elde edilen hasılat veya üçüncü kişi tarafından teklif edilen tutarın iflas yoluyla tasfiye halinde elde edilebilecek bedelden fazla olması gerekmekle beraber teklif edilen miktarın borçlunun kaynakları ile orantılı olması ve konkordato projesinin kaydedilmiş olan alacaklıların ve alacakların yarısını veya kaydedilmiş olan alacaklıların dörtte biri ve alacaklarının üçte ikisini aşan bir çoğunluk tarafından kabul edilmiş olması aranır (İİK m.302).

Anılan şartların yerine getirilmesi halinde asliye ticaret mahkemesi tarafından konkordatonun tasdikine karar verilir. Buna karşılık şartların bulunmaması halinde ise konkordatonun tasdiki talebi reddedilir (İİK m.308).

---

⁴⁶⁰ ATALAY (PEKCANITEZ/SUNGURTEKİN ÖZKAN /ÖZEKES), s.500. ; BUDAK/TUNÇ YÜCEL (ÖZTEK /YEŞİLOVA), s.193.

⁴⁶¹ BUDAK/TUNÇ YÜCEL (ÖZTEK /YEŞİLOVA), s.188vd. ; ATALAY (PEKCANITEZ/SUNGURTEKİN ÖZKAN /ÖZEKES), s.500.

Alacaklının talebi üzerine tasdik talebi reddedilen borçlu hakkında iflas kararı verilebilmesi mümkündür. Bunun için borçlunun iflasa tabi kişilerden olması ve doğrudan doğruya iflas sebeplerinden birisinin mevcut olması gerekmektedir. Nitekim, sermayesi borca batık şirket tarafından talep edilen konkordato sonucunda, mahkeme tarafından kesin mühletin kaldırılması ile konkordato talebinin reddetmesi veya konkordatonun tasdiki şartlarının oluşmadığından bahisle konkordato talebinin reddedilmesi halinde şirket hakkında re'sen iflas kararı verilir. Bu durumda mahkeme aynı zamanda şirketin iflas yoluyla tasfiye edilmesi süreci başlatarak, basit veya adi tasfiye usullerinden hangisi ile tasfiyenin yapılacağına ve gerektiğinde adi tasfiyenin komiserler tarafından yerine getirilmesine karar verir (İİK m. 308).

5. Borcun Yeniden Yapılandırılması

Uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırma⁴⁶², sermaye şirketleri ile kooperatiflerin alacaklılarıyla uzlaşarak borçlarını ve gerekiyorsa yönetim organizasyonlarını yeni koşullara adapte etmek suretiyle faaliyetlerine devam etmelerine imkan sağlayan hukuki kurumdur.⁴⁶³ Kanun koyucu tarafından yalnızca mali durumu bozulan sermaye şirketleri ve kooperatiflere tanınmış bir imkandır⁴⁶⁴. Her ne kadar kanunda konkordato hükümlerinin devamında düzenlenmiş olsa da, konkordatonun bir türü değildir⁴⁶⁵. Ayrıca külli bir takip veya tasfiye usulü de değildir⁴⁶⁶. Bununla beraber iflas prosedüründen de farklı bir sistemdir⁴⁶⁷. Bu yöntem yalnızca borçlu şirketin borçlarının yeniden

⁴⁶² İİK'na 12.02.2004 tarihli 5092 sayılı "İcra ve İflas Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile yapılan değişiklik sonrasında hukukumuzda girmiştir.

⁴⁶³ Bkz. İİK m.309/t gerekçesi www.tbmm.gov.tr ; Özellikle büyük işletmelerin borçlarının yeniden yapılandırılmasını sağlayarak bu şirketlerin milli ekonomi açısından kurtarılmasının amaçlandığına ilişkin görüşler için bkz. **ALTAY**, s.635. ; **ARSLAN/YILMAZ/ TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI**, s.570 ; **KAYIHAN/EROĞLU**, s.255. ; İflastan kurtulmak için alternatif bir yöntem olduğuna ilişkin görüş için bkz. **ATALAY**, Borca Batıklık, s. 41.

⁴⁶⁴ Ancak mali durumu bozulan bankalar ile sigorta şirketleri, uzlaşma yoluyla borcun yeniden yapılandırılması kurumuna borçlu sıfatı ile başvuramazlar (İİK m.309/t-II).

⁴⁶⁵ Uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırma ile, şirketin bir başka şirketle birleşmesi veya nevi değiştirmesi de dahil yöntemlerle içinde bulunduğu ödeme güçlülüğünün alacaklıları ile varacağı anlaşma uyarınca çözülmesini sağlayarak şirketin yeniden yapılandırılması amaçlanır. Bu yöntemde, konkordatodan farklı ve daha kapsamlı araçlar kullanıldığından konkordatodan ayrılan esaslı yönler sebebiyle konkordatonun bir türü olarak ifade edilmesi yetersizdir. Konuya ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. **YARICI**, s.155.

⁴⁶⁶ **YARICI**, s.42.

⁴⁶⁷ İflasta istisnai hallerde ticari faaliyetler devam edebilir (İİK m. 224). Yeniden yapılandırmada işletme sanki yeniden yapılandırmaya başvurulmamış gibi ayakta tutulacağına ve faaliyetlerine devam edeceğine ilişkin bkz. **DOĞRUSÖZ**,s.208.

yapılandırılmasından ibaret olmayıp aynı zamanda şirketin yapısal ve finansal yönden yeniden yapılandırılmasını da içerir⁴⁶⁸.

Bu kapsamda, muaccel para borçlarını ödeyemeyecek durumda olan veya mevcut alacak ve borçlarını karşılamaya yetmeyen yahut bu hallerden birine düşme tehlikesiyle karşı karşıya kalması muhtemel olan limited şirketi⁴⁶⁹, daha önceden müzakere edilmiş ve projeden etkilenen alacaklılar tarafından gerekli çoğunluk sağlanarak kabul edilmiş bir yeniden yapılandırma projesi ile şirketin muamele merkezinin bulunduğu asliye ticaret mahkemesine başvuru yapılabilir (İİK m.309/m). Uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırma başvurusunda en önemli unsur ise kuşkusuz hazırlanan ve onaylanan projedir.

Yeniden yapılandırma projesinde, projeden etkilenen alacaklıların tabi olacağı koşullar ile benzer alacaklara sahip alacaklılar arasındaki eşitliği sağlayacak hususlar, projeden etkilenen alacaklıların tabi olacağı koşullar ile benzer alacaklara sahip alacaklılar arasındaki eşitliği sağlayacak hususlar, şirketin yapı şirketin borçlarını hangi koşullarda ödeyebileceği, bu ödemede kullanılacak finansal araçları, işletmesinde veya yönetiminde değişiklik yapılacak ise bu değişikliklerin neler olduğu, alacağı tedbirler ortaya konulmalıdır⁴⁷⁰(İİK m.309/n). Proje kapsamında şirket bazı alacaklılarının borçlarında herhangi bir değişiklik yapmaksızın aynı miktarda ve önceden kararlaştırılan vadelerde ödeme yapmayı vaat edebilir. Buna karşılık proje ile, alacakları, hakları veya menfaatleri yeniden yapılandırılan “*projeden etkilenen alacaklılar*” da bulunabilir⁴⁷¹. Yeniden yapılandırmada şirket tüm alacaklılarına eşit davranmak zorunda değildir. Burada önemli olan aynı grupta⁴⁷² yer alan alacaklılar arasında eşitliğin olmasıdır.

⁴⁶⁸ Yeniden yapılandırmaya başvurulması için borçlu şirketin sermayesinin borca batık olması gerektiği, sürenin sonunda başarılı olamaması halinde iflasının zorunlu olduğu bu sebeple de iflastan öncesi son aşama olduğu yönündeki görüş için bkz. **ATALAY**, Yenilikler, s.489 vd.

⁴⁶⁹ Yalnızca sermayesi borca batık durumda bulunan sermaye şirketleri tarafından yeniden yapılandırma kurumuna başvurulabileceğine ilişkin görüş için bkz. **KILIÇOĞLU**, s.456. ; Acz halinde veya sermayesi borca batık olan sermaye şirketlerinin başvurulabileceğine ilişkin, **ALTAY**, s. 635. ; Aksi yönde görüş için bkz. **ERMENEK**, İflasın Ertelenmesi, s.147. ; **KAYIHAN/EROĞLU**, s.258. ;

⁴⁷⁰ Böylece bu konularda başlangıçta alacaklılar ve borçlular arasında uzlaşma aranarak ileride doğabilecek hak kayıplarının engellenmesi amaçlanmaktadır. Bkz. İİK m. 309/n gerekçesi (www.tbmm.gov.tr).

⁴⁷¹ **KURU**, El Kitabı, s.1351, dn.7.

⁴⁷² Alacaklılar sınırlandırılırken ilgili yönetmelik m.6 uyarınca benzer alacaklıları bir araya getirmelidir.

Kanun koyucu projenin onayı için aranan *gerekli çoğunluk* kavramını, projeden etkilenip oylamaya katılan alacaklıların en az yarısını aşan ve oy kullanan alacaklıların alacaklarının en az üçte ikisini oluşturan çoğunluk olarak ifade eder. Birden fazla alacak grubunun bulunduğu projenin onaylanması için ise, her bir alacaklı sınıfının kendi içinde projeyi kanunen aranan söz konusu gerekli çoğunluk ile kabul etmiş olması gerekir⁴⁷³.

Şirket tarafından hazırlanan ve gerekli çoğunluk tarafından onaylanan yeniden yapılandırma projesinin tasdiki için asliye ticaret mahkemesine başvurulur⁴⁷⁴. Başvuruda ayrıca projeden etkilenen ve noter onaylı olarak onay veren alacaklıların imzası ve tarihi, projeye göre alacaklıların eline geçecek miktar ile şirketin iflası halinde alacaklıların eline geçebilecek muhtemel miktar arasındaki farkı gösterir belgelerin de bulunması gerekmektedir (İİK m.309/o). Mahkeme, başvurudan itibaren otuz gün içerisinde denkle gelen sürede duruşma gününü belirleyerek başvuruyu ilan eden duyurur. Projeden etkilenip adresi bilinen alacaklılara da başvuruyu tebliğ ettirir.

Şirket başvurusunda ara dönem için ihtiyati tedbir de talep edebileceği gibi ayrıca alacaklılardan biri de talepte bulunabilir. Mahkeme nihai kararın verilmesine kadar geçecek olan sürede şirketin malvarlığının korunması için gerekli gördüğü tedbirleri alabilir⁴⁷⁵. Ayrıca mahkeme bu ara dönem için şirketin faaliyetlerinin sevk ve idaresini bizzat üstlenecek veya bu faaliyetleri denetleyecek bir ya da birden fazla ara dönem denetçisi de tayin edebilir.

Mahkeme tarafından şirketin başvuruyu iyi niyetle yaptığı ve projeyi reddeden alacaklıların proje sonunda eline geçecek meblağın en az iflas tasfiyesi sonucunda eline geçecek meblağa eşit olacağı tespit edilirse, en geç otuz gün içinde başvurunun tasdikine

---

⁴⁷³ ATALAY (PEKCANITEZ/SUNGURTEKİN ÖZKAN /ÖZEKES), s.553. ; KURU, El Kitabı, s. 1356.

⁴⁷⁴ 17.04.2004 tarih 25436 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerin Uzlaşma Yoluyla Yeniden Yapılandırılmasına Dair Yönetmelik m.3 ile de kanun koyucu tarafından başvuruyu yapacak kişiler detaylıca düzenlenmiştir.

⁴⁷⁵ Mahkeme tarafından şirketin malvarlığının korunması amacıyla alınacak ihtiyati tedbir veya ihtiyati haciz kararının projeden etkilenmeyen alacaklılara etki etmeyeceğine ilişkin bkz. KURU, El Kitabı, s.1360, dn.18.

karar verir. Yeniden yapılandırma projesi bu kararın verildiği andan itibaren tüm hüküm ve sonuçlarını doğurmaya başlar. Mahkeme tarafından yeniden yapılandırma projesinin tasdik kararı ile birlikte borçlu ve alacaklıların da görüşünü dikkate alarak yahut re'sen projenin yerine getirilmesini denetleyecek ve alacaklılara düzenli olarak rapor verecek proje denetçisi atayabilir⁴⁷⁶. Projenin koşulları ise, projeden alacaklılarla yapılmış olan tüm sözleşme hükümlerinden önce gelir. Buna karşın projenin tasdiki aksi projede belirtilmemiş ise, şirket organlarının tasarruf yetkisini sınırlandırmaz. Ayrıca, proje denetçisi atanmış olması da şirkete kayyum atanması anlamına gelmez.

Nitekim, uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırma projesinin kısmi veya tamamen feshi konkordatoda olduğu gibi alacaklılardan biri veya tümü tarafından mahkemeden talep edilebilir (İİK m.309/s). Mahkeme tarafından yapılan değerlendirme neticesinde talebin kabul edilmesi halinde, mahkeme tarafından fesih kararı ilanen duyurulur. Yeniden yapılandırmanın projeden etkilenen alacaklılardan biri tarafından kısmi feshi talep edildiğinde de yine konkordatonun kısmi feshine paralel olarak, fesih sonuçları yalnızca bu alacaklı açısından doğar⁴⁷⁷. Projeden etkilenen alacaklılar tarafından on gün içerisinde, tasdik kararını veren mahkemeden şirketin iflasını talep edebilir.

Şirketin projeden doğan yükümlülüklerini tamamen veya kısmen zamanında yerine getirmemesi halinde proje denetçisi, borçlu veya projeden etkilenen alacaklılar, durumu projeyi tasdik etmiş olan mahkemeye bildirilir⁴⁷⁸. Mahkeme tarafından yapılacak inceleme neticesinde şirketin yükümlülüklerini kısmen veya tamamen yerine getirmedikçe kanaat getirmesi halinde, derhal şirketin iflasına hükmeder. Burada projeden etkilenen alacaklıların iflas kararı verilmesi yönünde talebi aranmaz (İİK m.309/t).

D. Haklı Sebebin Varlığı

---

⁴⁷⁶ KURU, El Kitabı, s.1361. ; Ara dönem denetçisi ile, proje denetçisinin sermaye şirketlerinin uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırılması sürecinde şirkette görevli organ organlardan birini olarak sayılabileceğine ilişkin görüş için bkz. ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s.572.

⁴⁷⁷ ATALAY (PEKCANITEZ/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES), s.562.

⁴⁷⁸ Bildirim üzerine mahkeme, şirketin malvarlığının korunabilmesi için gerekli muhafaza tedbirlerini alır. ATALAY (PEKCANITEZ/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES), s.563.

Haklı sebebin varlığı halinde limited şirket ortaklarından her biri veya birkaçı şirketin feshini mahkemeden talep edebilir⁴⁷⁹ (TTK m.636/III). Buna karşılık, mahkeme tarafından şirketin feshi yerine, davacı ortağa şirket payının gerçek değerinin ödenerek şirketten çıkarılması da dahil duruma uygun bir çözüme de hükmedilebilir⁴⁸⁰.

Anonim şirketlerden farklı olarak eTK döneminde, limited şirketlerde ortaklardan her birinin haklı sebebin varlığı gerekçesine dayanarak şirketin feshini talep etme hakkı mevcuttu⁴⁸¹ (eTK m.549/I-b). Bu durum limited şirketi şahıs şirketine yaklaştıran bir özellik olarak ifade edilmekteydi⁴⁸². TTK ile birlikte ise, kanun koyucu tarafından hem anonim hem de limited şirket ortakları içi düzenlenmiştir. Ancak limited şirketlerde haklı sebebin varlığı halinde şirketin feshini ortaklardan her biri talep edebilirken, anonim şirketlerde bu hak azınlık pay sahiplerine tanınmıştır. Ayrıca, kanun koyucu, yeni düzenleme ile mahkeme tarafından limited şirket aleyhine açılan fesih davasında, yalnızca feshe yönelik karar verme zorunluluğunu ortadan kaldırmıştır⁴⁸³. Böylece hâkimin takdir yetkisi arttırılarak uygun görebileceği başkaca çözümlere hükmedebileceği düzenlenmiştir⁴⁸⁴.

⁴⁷⁹ Söz konusu düzenlemenin temeli 2008 yılında yürürlüğe giren İsv.BK’unda yapılan değişikliktir. İsv. BK m. 821/III maddesinde, her şirket ortağının haklı sebebe dayanarak mahkemeden şirketin feshinin talep edilebileceği, mahkeme tarafından da fesih yerine duruma uygun düşen bir çözüme, özellikle de davacı şirket ortağının payının gerçek değerinin ödenmesine hükmedilebileceği düzenlenmiştir.

⁴⁸⁰ Alman Hukuku’nda TTK ile İsv. BK.’dan farklı olarak davacı şirket ortak veya ortaklarının fesih davası açabilmesi için, şirket sermayesinin en az onda biri oranına sahip olması gerekir. (GmbHG m.61) İkinci fark ise, fesih davasının istenebileceği haklı sebeplerin “şirket ilişkisindeki haklı sebepler” olarak sınırlandırılmasıdır. Buna karşılık TTK ve İsv. BK.’da tüm ortaklara ister tek tek ister birden fazla olacak şekilde haklı sebeple fesih davası açılması hakkı tanınmış ayrıca haklı sebep gerekçeleri bakımından şirket ile ortağın ilişkisinde olabileceği gibi ortaklar arasından kaynaklanan bir sebep de olabilecektir. Son fark ise, GmbHG’de mahkemenin şirketin feshi dışında bir karara hükmedebileceği yönünde düzenlemeye yer verilmemiştir. Dolayısı ile Alman Hukuku’nda haklı sebep tespit edilmiş ise, mahkeme tarafından şirketin feshine karar verir.

⁴⁸¹ Doktrinde eTK m.549/IV ile m.551/II şeklindeki benzer düzenlemeler sebebiyle ortaklara seçimlik hak tanındığına ilişkin görüş için bkz. **BAŞTUĞ**, Çıkma ve Çıkarılma, s.101-102. ; Ortağın şirketten ayrılma imkanı olmaması halinde fesih talebinde bulunabileceğine ilişkin görüş için bkz. **ÖCAL**, Haklı Sebep, s. 221. ; **YILDIRIM**, Haklı Sebep, s.5. ; Görüşlere ilişkin detaylı açıklama için bkz. **ÖCAL**, Haklı Sebep, s. 221. ; **YILDIRIM**, Haklı Sebep, s.7-8.

⁴⁸² Anonim şirkete bu hakkın tanınmamasının, limited şirketi şahıs şirketine yaklaştıran bir özellik olarak görüldüğüne ilişkin bkz. **KARAYALÇIN**, Şirketler Hukuku, s. 386. ; Anonim şirketler bakımından eTK döneminde ortağın haklı sebeple fesih talep edemeyeceğine dair görüşler için bkz. **NOMER ERTAN**, s. 421 vd. ; **CELİK**, Haklı Sebeple Fesih, s.565.

⁴⁸³ **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s.966,967.

⁴⁸⁴ **ÇAMOĞLU**, Haklı Sebeple Fesih, s.97. ; **MİNELİLER**, s.107.

1. Kavram

Kanun koyucu haklı sebep kavramının tanımını yapmamış, bu yönde de herhangi bir örnekleme yer vermemiştir. Bu hususun yargı kararlarına ve doktrine bırakıldığını ifade etmiştir⁴⁸⁵ (TTK m.531). Nitekim buradaki amaç, hakimin takdir yetkisini ve hareket alanını kısıtlamamaktır⁴⁸⁶. Zira, haklı sebep her somut olayın özelliklerine göre değişen nisbi bir kavramdır⁴⁸⁷. Dolayısı ile, haklı sebebin varlığı hakim tarafından her bir olay özelinde limited şirketin yapısı ile birlikte ortaklar arasındaki ilişkiye göre ayrıca değerlendirilerek takdir edilir⁴⁸⁸.

Her ne kadar kanun koyucu tarafından kollektif şirketlerin haklı sebeple feshi için getirilen hükümde haklı sebep tanımı yapılmış olsa da bu tanım doktrinde yetersiz bulunmuştur⁴⁸⁹. Doktrinde genellikle kullanılan tanıma göre haklı sebep; hukuki ilişkinin sürdürülmesini çekilmez hale getiren ve bozucu yenilik doğuran bir bildirim veya dava ile hukuki ilişkiyi sona erdirmek ve değiştirmek yetkisinin kullanılmasını adil gösteren hukuki olgudur⁴⁹⁰. Dolayısı ile temelini dürüstlük kuralından alan haklı sebep kavramı, mahkeme tarafından bu çerçevede ileri sürülen olaylar özelinde değerlendirilir⁴⁹¹.

Haklı sebep kavramı; ortağa veya ortaklığa ilişkin kişilik alanında doğan sebepler ile ortağa ilişkin olmayan veya ortak dışı haklı sebepler olarak iki gruba

⁴⁸⁵ T.C. Adalet Bakanlığı, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/324), s. 194, <https://www2.tbmm.gov.tr/d23/1/1-0324.pdf> (E.T. 08.03.2022).

⁴⁸⁶ ÇELİK, Haklı Sebeple Fesih, s.568-569.

⁴⁸⁷ ARSLANLI / DOMANIÇ, s.735.

⁴⁸⁸ ERDEM, s.104,105 ; ERDİL, s.46 ; Haklı Sebeple Fesih, s. 25Bu yönde Yargıtay 11. HD. 2014/560E. 2014/19583K. 11.12.2014T. sayılı kararında “Somut olayın özelliğine göre hakim haklı sebebin varlığını takdir edecektir. Haklı sebep, genel olarak limitet şirketin idare ve temsil yetkisinin kullanılmasında basiretsizlik, ağır ihmâl ve benzeri haller olarak sayılabilecektir.” şeklinde hüküm tesis etmiştir. (www.lexpera.com.tr – E.T. 12.11.2022)

⁴⁸⁹ ARSLANLI / DOMANIÇ, s.737. ; TTK m. 245 uyarınca haklı sebep, “şirketin kuruluşuna yol açan fiili veya kişisel sebeplerin şirketin işletme konusunun elde edilmesini imkansız kılacak veya güçleştirecek şekilde ortadan kalkması” olarak tanımlanmıştır.

⁴⁹⁰ ÇAMOĞLU, Haklı Sebeple Fesih, s.24. ; ARSLANLI / DOMANIÇ, s.736 ; YILDIZ, Limited Şirketler, s. 156.

⁴⁹¹ ÇAMOĞLU, Haklı Sebeple Fesih, s.120. ; MİNELİLER, s. 97. ; ŞENER, Limited Ortaklıklar, s. 981.

ayrılabilir⁴⁹². Bunun önemi, hakkında haklı sebeple fesih davası açılan limited şirket küçük ölçekli ise, burada davası ortağın şahsi ilişkilerinin ön plana alınması; büyük ölçekli bir limited şirket ise burada davacı ortağın şahsi ilişkilerinin geri planda tutulması gerekecektir. Bu kapsamda şirketin kuruluş amacının gerçekleşmesine imkan kalmaması, ortaklık ilişkisini çekilmeyecek seviyeye getiren ortaklar arasındaki anlaşmazlıklar, şirketin devamlı olarak kar sağlayamaması, şirketin uzun yıllardır kar dağıtamaması vb. durumlar haklı sebebe örnek gösterilebilir⁴⁹³.

2. Fesih Davası

Limited şirket bakımından her ortak, şirketteki pay miktarının önemi olmaksızın haklı sebeple fesih davası açmaya yetkilidir⁴⁹⁴ (TTK m. 636/III). Haklı sebebe dayanarak feshin talep edilebilmesi için iki şart aranmaktadır. Bunlar, haklı bir sebebin varlığı ile davayı açabilmek için gereken ortaklık sıfatıdır. Kanunen tanınan bu hak şirket sözleşmesi ile kaldırılamaz veya sınırlandırılmaz⁴⁹⁵. Dolayısı ile, ortak sıfatına sahip olmayan müdürler, alacaklılar veya üçüncü kişiler ile şirketten ayrılarak ortaklık sıfatını kaybeden kişiler, haklı nedenle şirketin feshini talep edemezler⁴⁹⁶. Ayrıca, davacı ortağın bu sıfatını dava süresi boyunca muhafaza etmesi gerekir. Aksi takdirde dava reddedilir⁴⁹⁷. Davacı ortak, dava süresince da ortaklık sıfatına sahip olmalıdır. Nitekim bu durumda, usul ekonomisi ilkesi gereğince (HMK m.30) devralan ortağın davaya devam edilip etmeyeceği netleştirilmelidir⁴⁹⁸.

⁴⁹² ÇAMOĞLU, Haklı Sebep, s. 56. ; ERDEM, s.100. ; Alman hukuku kapsamında haklı sebep kavramı yalnızca “ortaklık ilişkisindeki haklı sebepler” olarak sınırlandırılmıştır. Konuya ilişkin bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, s. 983.

⁴⁹³ Bkz. Gerekçe M.531. ; ÇEVİK, Limited Şirket, s. 494. ; ÇELİK, Haklı Sebeple Fesih, s. 571. ; ERDİL, sf46 vd. ; NOMER ERTAN, s. ; ÖCAL, Haklı Sebep, s.223. ; KARAYALÇIN, Şirketler Hukuku, s.384.

⁴⁹⁴ Anonim şirketlerde şirket ortağının haklı sebebe dayanarak fesih davası açabilmesi için sermayenin en az onda birini ve halka açık ortaklıklarda yirmide birini temsil eden azınlık pay sahibi olması gerekir.

⁴⁹⁵ YILDIZ, Limited Şirketler Hukuku, s.410. ; ŞENER, Limited Ortaklıklar, s. 969. ; TEKİL, s.77.

⁴⁹⁶ Davacı ortağın ortaklık sıfatına ilişkin bir ihtilaf olması halinde, fesih davası bakımından öncelikle ortaklık sıfatına ilişkin ihtilafın çözülmesinin beklenmesi gerektiğine ilişkin karar için bkz. Yargıtay 11 HD 2006/8022E. 2007/10474K. 09.07.2007T. sayılı karar (www.lexpera.com.tr E.T. 31.08.2022)

⁴⁹⁷ Taraf sıfatının yokluğu davanın her aşamasında ileri sürülebilir, ayrıca mahkeme tarafından da re’sen dikkate alınır. Bkz. ORUÇ, s.219. ; GİRAY, s.203.

⁴⁹⁸ ŞENER, Limited Ortaklıklar, s. 972.

Haklı sebeple fesih davasının açılabilmesi için ikinci şart ise haklı sebebin varlığıdır. Kanun koyucu tarafından hükümde “*haklı sebepler*” ifadesi kullanılmış olsa da, tek bir haklı sebebin varlığı yeterlidir⁴⁹⁹.

Haklı sebebe dayalı olarak şirketin feshini talep eden ortak, haklı sebebin meydana gelmesinde kusurunun bulunması halinde bu sebebe dayanarak şirketin fesih ve tasfiyesini isteyemez. Aksi halde kusurlu davranışın ödüllendirilmesi ve hukukun genel ilkeleri ile hakkaniyete aykırılık teşkil eder. Ancak, her koşulda haklı sebebin meydana gelmesinde davacı ortağın kusurunun bulunmaması şartı aranmaz⁵⁰⁰. Dolayısı ile, haklı sebebin ortaya çıkmasında davacı ortağın kusurlu olması, açtığı haklı sebeple fesih davasının her koşulda reddedileceğine anlamına gelmemelidir⁵⁰¹. Ancak mahkemenin ilgili olay özelinde yapılacağı değerlendirmede TMK m.2 ile birlikte düşünüldüğünde davacı ortağın kusuru sebebiyle davanın dayanaksız kalmasına sebep olabilir⁵⁰²⁵⁰³.

Mahkeme, davacı şirket ortağının şirket ile ilişkisinin ortadan kaldırılması veya şirketin feshedilmesine ilişkin menfaatiyle, şirketin aynen devam ettirilmesinde çıkarı olan kişilerin menfaatlerini karşılaştırarak değerlendirir⁵⁰⁴. Hakim davacı ortağın öne sürdüğü gerekçenin haklı sebep teşkil etmediğine kanaat getirir ise, davanın reddine

---

⁴⁹⁹ Mehaz İsv. BK. M. 821/III’de de haklı sebep kavramı tekil olarak kullanılmış iken, anonim şirketlere ilişkin haklı nedenle fesih davasını düzenleyen İsv. BK. M.736/IV maddesinde “haklı sebepler” şeklinde çoğul kavram kullanılması da İsviçre doktrininde eleştirilmiştir. Nitekim burada ifade hatası olduğu kabul edilerek tek bir haklı sebebin varlığı yeterli kabul edilmektedir. Konuya ilişkin detay için bkz. **YILDIRIM**, Haklı Sebep, s. 108.

⁵⁰⁰ **ERDİL**, s. 50. ; **ERDEM**, s.216. ; Aksi yönde, ancak ağır kusur ve kasıt halinde dava hakkının bulunmadığına ilişkin görüş için bkz. **ÖZTÜRK DİRİKKAN**, s.45.

⁵⁰¹ **ÇELİK**, Ortaklıktan Çıkarılma, s.301. ; Pay sahibinin haklı sebebiyle kusuru ile yaratmış olması halinde dahi istisnai hallerde dürüstlük kuralı çerçevesinde elverdiği ölçüde bu haklı sebebe dayanabilesi gerektiğine ilişkin görüş için bkz. **ÇAMOĞLU**, Haklı Sebeple Fesih, s. 83.

⁵⁰² Fesih davasına konu edilen haklı sebebin meydana gelmesinde birden fazla ortağın kusuru var ise, dava açan ortağın kusurunun bulunmaması veya daha az kusurlu olması gerektiğine ilişkin bkz. **ÇAMOĞLU**, Haklı Sebeple Fesih, s. 82. ; **ÇELİK**, Ortaklıktan Çıkarılma, s.299. ; **ÖCAL**, Haklı Sebep, s.224. ; **DOĞANAY**, Ticaret Kanunu Şerhi, C.II, s. 1485 ; **YILDIRIM**, Haklı Sebep, s.216 ; Benzer yönde kararlar için bkz. Yargıtay 11. HD. 2015/11340E. 2016/6490K. 13.06.2016T. ; 11.HD. 2012/9510E. 2014/2041K. 06.02.2014 T. ; 11. HD. 2014/1172E. 2014/2036K. 24.12.2014T. ; Yargıtay 11. HD, 09.07. 2007T., 2006/8022E, 2007/10474K. (www.lexpera.com.tr E.T. 31.08.2022)

⁵⁰³ Bkz. **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s. 996.

⁵⁰⁴ **YILDIRIM**, Haklı Sebep, s.108.

hükmeder. Söz konusu red hükmü ile yalnızca hukuki durum tespiti yapıldığından ilgili hüküm tespit niteliğinde kabul edilecektir⁵⁰⁵.

Buna karşılık, mahkeme haklı sebebin mevcut olduğuna kanaat getirir ise, şirketin feshi yerine duruma uygun olan başka bir çözüme hükmedebilir (TTK m.636/III). Alternatif çözümün ise duruma uygun düşmesi, kabul edilebilir olması ve limited şirketlerin temel prensiplerine aykırı olmaması gerekir.⁵⁰⁶ Dolayısı ile mahkemece hemen fesih kararı verilmeyecek, feshin son çare olması sebebiyle öncelikle duruma uygun düşen bir çözüm arayışına girilir⁵⁰⁷.

Esasen, haklı sebeple fesih davası tali nitelikte bir davadır.⁵⁰⁸ Haklı sebep alternatif kanuni bir çözüm ile ortadan kalkabiliyor ise mahkeme tarafından şirketin feshine hükmedilmez. Duruma uygun olan çözümü belirleyerek uygular. Kanun koyucu tarafından uygun çözüm olarak gerekirse davacı ortağın payının gerçek değerinin ödenerek ortaklık ilişkisinden çıkarılması kararını da verebilecek kadar hakime alternatif çözümler bakımından geniş bir yetki verilmiştir.⁵⁰⁹ Ancak davacı limited şirket ortağın, payının gerçek değerinin ödenerek şirketten çıkarılmasına karar verilmesi halinde, bu değer hesaplanmasında hangi tarihin esas alınacağı belirsizdir. Nitekim burada anonim şirkete ilişkin düzenleme esas alınarak karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değer göre yaptırılan bilirkişi hesaplaması esas alınır.⁵¹⁰ Dolayısı ile, mahkeme tarafından her bir olayın koşulları üzerinden değerlendirme yaparak gerekirse alternatif bir çözüme karar verilir.⁵¹¹

⁵⁰⁵ **YILDIRIM**, Haklı Sebep, s.218

⁵⁰⁶ **ERDEM**, s.236

⁵⁰⁷ **ARSLANLI/DOMANIÇ**, s.748 ; **ÇELİK**, Haklı Sebep Fesih, s.575 vd. ; **ERDEM**, s.234 ; **NOMER ERTAN**, s.429 ; **ŞENER**, (Limited Ortaklıklar s.1003 vd. ; Ortaklıklar Hukuku, s. 638 vd)

⁵⁰⁸ **TEKİNALP**, Sermaye Ortaklıkları, s.337 ; Haklı nedenle fesih davasının tali bir dava olmasına ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. **YILDIRIM**, Haklı Sebep, s.51 ; TTK kapsamında özel olarak düzenlenmiş hallerin varlığı halinde öncelikle özel hükmün uygulanması gerektiği, aksi halde haklı sebebin gerçekleştiğinden bahisle şirketin feshinin mümkün olmayacağı yönünden bkz. **NOMER ERTAN**, s. 427

⁵⁰⁹ **TEKİNALP**, (Haklı Sebep, s.214 ; Sermaye Ortaklıkları, s.337,338) ; **MİNELİLER**, s.106 ; Mahkemenin ortağın ortaklık sıfatının devam edeceği şekilde esas sermaye payının yarısının elinden alınmasına ilişkin karar veremez. Bkz. **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s.1011

⁵¹⁰ **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s. 1013 ; Payın gerçek değerinin hesaplanmasında, şirket aktifleri ile birlikte, pasiflerinin de dikkate alınması gerektiğine ilişkin karar için bkz. Yargıtay 11.HD 2015/2255E. 2015/8166K. 11.06.2015T. (www.lexpera.com.tr E.T. 31.08.2022)

⁵¹¹ Değerlendirmenin dürüstlük kuralı çerçevesinde, objektif bir ölçüye göre yapılması gerektiğine ilişkin bkz. **ÇAMOĞLU**, Haklı Sebep Fesih, s. 97 ; **ORUÇ**, s. 213 ; Hakimin, davacının talepleri ile bağlı

Fakat mahkeme tarafından davacı ortağın şirketten çıkarılması veya başkaca bir alternatif yöntemin mevcut durumun çözümüne katkı sağlamayacağına kanaat getirilmiş ise, bu durumda şirketin feshine karar verilir. Karar kesinleşmesi ile birlikte bütün hüküm ve sonuçlarını herkese karşı doğurur.⁵¹² Böylece şirket sona ererek tasfiye sürecine girer. Mahkeme fesih kararını verirken aynı zamanda tasfiye memurunu atamak ve ticaret siciline fesih kararını tescil ve ilan ettirmekle yükümlüdür.⁵¹³ (TTK m.643, m.536/III, m. 637).

Kanun koyucu, limited şirketler aleyhine açılan haklı sebeple fesih davasının görüleceği mahkemeyi açıkça düzenlememiştir. Buna karşılık anonim şirketler bakımından davanın, anonim şirketin merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde görüleceği belirtilmiştir.(TTK m. 531) Nitekim limited şirketin feshine ilişkin dava mutlak ticari dava olması sebebiyle şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde görülür.⁵¹⁴ (TTK m. 5, HMK m.14)

Limited şirketin haklı sebeple feshine ilişkin davanın ortaklar tarafından kime karşı açılacağı da belirtilmemiştir.⁵¹⁵ Ancak buna rağmen davanın şirkete karşı açılacağı kabul edilir.⁵¹⁶ Zira kanaatimizce de burada şirketin feshi talep edildiğinden davanın şirket tüzel kişiliğine karşı açılması gerekir.⁵¹⁷

---

olmasına ilişkin usul hukukunun temel prensibinin istisnasını teşkil etmektedir. **NOMER ERTAN**, Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davası, s. 428-429 ; **ŞENER**, Ortaklıklar Hukuku, s. 641

⁵¹² **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s. 1016 ; Sonucun kesinleşme ile değil kararla doğacağına ilişkin görüş için bkz. **TEKİNALP**, Sermaye Ortaklıkları, s.338

⁵¹³ **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s.1016

⁵¹⁴ Limited şirketin feshi için HMK m.14/II gereğince şirketin merkezinin bulunduğu yer mahkemesinde açılması gerektiğine ilişkin karar için bkz. Yargıtay 11. HD. 2007/11244E., 2007/13988K. 08.11.2007 T. sayılı karar ; Buna karşın yetkili mahkemeyi belirlemek için HMK m.6'ya gidilmesi gerektiğine ilişkin görüş için bkz. **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s.970-971

⁵¹⁵ Alman Hukuku'nda GmbHG m. 61/II ile davanın şirkete karşı açılacağı açıkça ifade edilmiştir.

⁵¹⁶ **ÇELİK**, Haklı Sebeple Fesih, s. 586; **NOMER ERTAN**, s.424; **ŞENER**, (Limited Ortaklıklar, s. 975 ; Ortaklıklar Hukuku, s.638 ; **ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP)**, s. 580 ; Bu yönde Yargıtay 11. HD. 2010/11758E. 2012/15799K. 11.10.2012 T. sayılı karar için bkz. (www.lexpera.com.tr E.T. 31.08.2022)

⁵¹⁷ Bu yönde kararlar için bkz. Yargıtay 11. HD., E. 2016/4003 K. 2017/7027 T. 7.12.2017, Yargıtay Kararı - 11. HD., E. 2015/11788 K. 2016/9503 T. 12.12.2016, Yargıtay, 11. HD. 2010/11758E. 2012/15799K. 11.10.2012T. (www.lexpera.com.tr E.T. 31.08.2022) ; İki ortaklı limited şirket bakımından ise istisnai olarak haklı sebeple fesih davasının diğer ortağa karşı yönetilmesi gerektiğine ilişkin görüş için bkz. **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s. 976, **YILDIRIM**, Haklı Sebep, s. 424-425

Ayrıca, limited şirketin haklı sebeple feshi için açılacak olan davaya bakımından herhangi süre sınırlaması bulunmamaktadır.⁵¹⁸ Ancak bu durum, şirket ortağına dilediği zaman haklı sebebini ileri sürerek davayı açabileceğine dair süresiz bir hak tanındığı şeklinde yorumlanmamalıdır.⁵¹⁹ Nitekim TMK m.2 kapsamında haklı sebebin varlığını öğrenen şirket ortağı, haklı sebebi öğrenmesinden itibaren makul süre içerisinde davayı açmalıdır.⁵²⁰

Limited şirket aleyhine açılan haklı sebeple fesih davası, ticaret şirketlerinde ortakların ve pay sahiplerinin ortaklıkla veya birbirleriyle ortaklıktan yahut pay sahipliğinden kaynaklanan davalar arasında olacağından basit yargılama usulüne tabidir.⁵²¹ (TTK m. 1521, HMK m.316-322)

E. Kanunda Öngörülen Diğer Sebepler

1. Kamu Düzenine veya İşletme Konusuna Aykırı Hareket Edilmesi

Kanun koyucu, limited şirketin sona ermesine ilişkin olarak kanunda öngörülen diğer hallere genel bir atıf yapmıştır (TTK m.636/I-d). Bu kapsamda, ticaret şirketleri için genel hükümler başlığı altında düzenlenen sona erme halleri, limited şirketler bakımından da uygulanır. Kamu düzenine veya işletme konusuna aykırı işlemlerde bulunan şirketler bakımından bu tür işlem veya faaliyetlerde bulunduğu öğrenilmesinden itibaren bir yıl içinde Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından şirketin feshi için dava açabilir.⁵²² (TTK m.210/III)

⁵¹⁸ Davanın açılmasına ilişkin süresinin belirtilmemiş olmasının önemli bir eksiklik olduğuna ve haklı sebeplerle feshi davası için bir zamanaşımı süresinin öngörülmesi gerektiğine ilişkin görüş için bkz. **MOROĞLU**, Değerlendirme ve Öneriler, s. 313 ; **ÇELİK**, Haklı Sebeple Fesih, s.587,588 ; Haklı sebeple fesih hakkının bozucu yenilik doğuran haklardan olması sebebiyle belirlenecek olan sürenin hak düşürücü süre olması gerektiğine ilişkin görüş için bkz. **ERDEM**, s. 179

⁵¹⁹ **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s.969

⁵²⁰ **ORUÇ**, s.220 ; **NOMER ERTAN**, s.425 ; **YILDIRIM**, Haklı Sebep, s.425-426 ; **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s.969 ; **ÖZTÜRK DİRİKKAN**, s.45, **ERDEM**, s.180

⁵²¹ Anılı hüküm kamu düzenine ilişkin bir kural olduğundan mahkemece resen uygulanması gerektiğine ilişkin bkz. **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s.969 ; **YILDIRIM**, Haklı Sebep, s. 429

⁵²² Konuya ilişkin detaylı bilgi için bkz. **ALIŞKAN**, Sanayi Ve Ticaret Bakanlığı'nın Anonim Şirketleri Denetlenmesi, s.202 vd. ; Ticaret Bakanlığı tarafından açılacak olan fesih davası ile, şirket ortak veya ortakları bakımından şirket ortaklığının sürdürülmesini çekilmez hale getiren sebebin varlığı halinde açılacak haklı sebep davası arasında genel hüküm – özel hüküm ilişkisi bulunmadığı, dolayısı ile hakları arasında da yarışın da mümkün olmadığına ilişkin görüş için bkz. **YILDIRIM**, Haklı Sebep, s. 29

TTK ile birlikte yenilenen anılı düzenleme, eski düzenlemeden iki ayrı noktada ayrılmıştır⁵²³(eTK m. 274/II). Bunlardan ilki, fesih davasının yalnızca ticaret şirketleri bakımından uygulanabilmesidir (TTK m.210/III). İkinci nokta ise, fesih davasını açmak için getirilen bir yıllık süredir⁵²⁴.

Fesih davası, kamu düzenine veya işletme konusuna aykırı iş veya faaliyetlerde bulunan ticaret şirketlerine karşı açılır⁵²⁵. Dava, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından açılır⁵²⁶. Kanun koyucu tarafından net bir tanımı yapılmamış olsa da, *kamu düzeni*, bir ülkenin güvenliği ile düzenini sağlamakla birlikte bireyler arasındaki ilişkileri hukuka ve toplumun ahlak kurallarına uygun olarak düzenlemeyi sağlayan, toplumun huzurunu, güvenliğini ve devletin bütünlüğünü korumayı amaçlayan tüm kuralların toplamıdır⁵²⁷. Dolayısıyla kamu düzenine aykırılık, kamu yararı için düzenlenen kanun hükümlerine aykırı davranış olarak nitelendirilebilir. Örneğin, şirketin dolandırıcılık, tefecilik yahut kaçakçılık gibi kamu düzenine ve dahi kanuna aykırı iş ve işlemleri şirket çatısı altında gerçekleştirmesi halinde, bakanlık tarafından şirket aleyhine fesih davasının açılması mümkündür⁵²⁸.

Bir diğer durum ise “*şirketin işletme konusuna aykırı iş veya faaliyetlerde*” bulunmasıdır. Doktrinde bu düzenleme haklı olarak eleştirilmiştir⁵²⁹. Bunun sebebi ise TTK ile birlikte kanun koyucu tarafından ultra vires kuralının ticari şirketler bakımından

---

⁵²³ Bkz. Gerekçe m.210.

⁵²⁴ Söz konusu sürenin niteliğinin, hak düşürücü süre olduğuna ilişkin görüş için bkz. ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.248. ; Zamanaşımı olduğu yönündeki görüş için bkz. PULAŞLI, Şirketler Hukuku, s.612.

⁵²⁵ TTK ile birlikte bakanlığın fesih davası açabilmesi için söz konusu aykırılığın devamlılık arz etmesine ilişkin şart kaldırılmıştır. Detaylı açıklama için bkz. PULAŞLI, Şirketler Hukuku, s.612

⁵²⁶ Şirket ortak veya ortakları tarafından söz konusu durumun Ticaret Bakanlığı’na bildirilmesi sonucu bakanlık tarafından ilgili davanın açılması halinde ortaklar tarafından dolaylı yoldan da olsa davanın açılabilmesine ilişkin görüş için bkz. YILDIRIM, Haklı Sebep, s. 29.

⁵²⁷ EJDER, s.433 ; PULAŞLI, Şirketler Hukuku, s.611 ; YILDIRIM/YASİN/KARAN/ÖZDEMİR/ÜSTÜN/OKAY TEKİNSOY, s. 686 ; GÜNDAY, s. 290

⁵²⁸ PULAŞLI, Şirketler Hukuku, s.611.

⁵²⁹ ALIŞKAN, (İşletme Konusu, s. 215 ; Sanayi Ve Ticaret Bakanlığı’nın Anonim Şirketleri Denetlenmesi, s.202-207) ; KENDİGELEN, Yeni TTK Tespitler, s. 108-109 ; MOROĞLU, Değerlendirme ve Öneriler, s.110. ; PULAŞLI, Şirketler Hukuku, s.611.

kaldırılmış olmasıdır⁵³⁰(TTK m.371). Böylelikle, şirketin amacının ve işletme konusunun dışında yapılan işlemler şirketi bağlar. Sınırı aşan işlemler bakımından temsil yetkisine sahip kişiye karşı şirketin rücu talebinde bulunulması hakkı ise saklıdır (TTK m.371/I). Ancak, üçüncü kişiler tarafından şirketin işletme konusunun dışında işlem yaptığı biliniyor veya durumun gereğinden anlaşılıyor ise, bu durumun ispat edilmesi halinde şirket bu işlemlerle bağlı tutulamaz (TTK m.371/II). Bununla beraber limited şirket müdürlerinin temsil yetkilerinin kapsamı, yetkilerinin sınırlandırılması, imzaya yetkili olanların belirlenmesi gibi hususlar bakımından anonim şirketlere ilişkin düzenlemelerin kıyasen uygulanacağı düzenlenmiştir (TTK m. 629). Bu sebeple TTK m. 371'in limited şirketler bakımından da uygulanması gerekir⁵³¹. Anılı açıklamalar doğrultusunda gerek anonim gerekse limited şirket aleyhine Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından açılacak fesih davasının, yalnızca kamu düzenine aykırılık halleriyle sınırlı olarak kanun hükmünde düzenlenmesi gerekir⁵³².

2. Ortaklardan Birinin Payının Haczedilmesi veya İflası

a. Mülga Düzenleme

TTK'dan farklı olarak, limited şirketler için, ortaklardan birinin iflası halinde iflas idaresi veya ortaklardan birinin payının alacaklısı tarafından haczedilmesi hallerinde alacaklısı, en az altı ay öncesinden bildirilmesi şartıyla şirketin feshi talep edilebilirdi. (eTK m. 522/1) Bu fesih hakkının anonim şirketler bakımından düzenlenmemesi, limited şirketi şahıs şirketine yaklaştıran özelliklerden biri olarak gösterilmekteydi.⁵³³

Anılı düzenleme ile, limited şirket ortağının payı üzerine haciz koydurmuş olan alacaklı tarafından söz konusu payın satışı talebi mümkün değildir. Alacaklının şirket

---

⁵³⁰ Şahıs şirketleri bakımından ultra vires ilkesinin devam ediyor olmasına ilişkin eleştiri için bkz. **YILDIZ**, Ultra Vires, s.133, dn.59

⁵³¹ **ALIŞKAN**, İşletme Konusu, s. 213 ; **YILDIZ**, Ultra Vires, s.130

⁵³² **ALIŞKAN**, (İşletme Konusu, s. 213 ; Sanayi Ve Ticaret Bakanlığı'nın Anonim Şirketleri Denetlenmesi, s.206) ; **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku, s.611 ; **YILDIZ**, Ultra Vires, s.130

⁵³³ **KARAYALÇIN**, Şirketler Hukuku, s.387 ; eTK döneminde, kolektif şirketler ile adi komandit şirketler bakımından da paralel düzenlemeye yer verilmiştir. **CERİT**, s.62

ortağına karşı başlattığı haczinin kesinleştirilmiş⁵³⁴ olması ve en az altı ay öncesinde ihbar etmek koşullarıyla şirketin feshini talep ederek tasfiye sonucunda borçlu ortağa düşecek olan paydan alacağını elde edebilirdi.⁵³⁵ Buna karşılık, kanun koyucu tarafından şirket veya diğer şirket ortaklarına tanınan hak ile şirketin ticari hayatına devam edebilmesi için seçimlik hak tanınmıştı. Buna göre, şirket veya ortaklar tarafından iflas masasının ya da takipte bulunan alacaklının alacağının ödenmesi, iflas veya icra dairesi eliyle açık artırma yoluyla borçlu ortağın payının satılarak satın alan kişinin şirkete girmesine tüm ortaklar tarafından izin verilmesi, payın ortaklar, iflas veya icra dairesinin izniyle üçüncü bir kişi ya da şirket ortağı tarafından devralınması yahut ortaklar tarafından borçlu ortağın payının gerçek değerinin verilerek şirketten çıkarılmasının sağlanması ile şirketin infisalı önlenebilirdi.

Şirket ortaklarından birinin alacaklısı tarafından şirkete yapılacak bir yazılı talep ile şirketin feshi talep edilebilirdi.⁵³⁶ Şirketin feshine ilişkin talebin ayrı ayrı tüm ortaklara mı yoksa yalnızca şirkete mi iletilmesine ilişkin doktrinde farklı görüşler mevcuttu. Bizim de katıldığımız görüşe göre ihbarın şirkete yönlendirilmesi gerekir.⁵³⁷ Zira, şirketin ortaklarından birinin alacaklısının tüm ortaklara ayrı ayrı fesih talebinde bulunmasının beklenmesi, alacaklıya ekstra külfet yüklediği anlamına gelir. Kaldı ki, burada şirket ortaklarının değil, ortaklardan bağımsız tüzel kişiliğe sahip limited şirketin feshi söz konusudur. Dolayısı ile şirkete yapılacak olan bir talebin yeterli ve geçerli olduğunu kabul etmek gerekir.⁵³⁸ Aksi halde, usulen şirkete yapılması gereken her türlü tebligat ve bildirimin de tüm şirket ortaklarına yapılması gerektiği gibi bir sonuç doğabilir.

---

⁵³⁴ CERİT, s. 65

⁵³⁵ CERİT, s. 64 ; YENİOCAK, s.98 ; Yargıtay 11.HD 10.11.1987T. 1987/5578E. 1987/6073K. Sayılı karar ile haczin kesinleştirilmiş olması içtihat edilmiştir. Karar için bkz. DOĞANAY, Türk Ticaret Kanunu Şerhi C.II, s.1453, dn.5

⁵³⁶ Doktrinde bu hakkın, koşulsuz ve şartsız açık taahhütlü mektup, adi mektup, telgraf vb. yöntemlerle yazılı şekilde yapılması gerektiğine ilişkin görüş için bkz. ARSLANLI/DOMANIÇ, s.303 vd ; Feshin şarta bağlı olmadığına dair görüş için POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, N1670a s. 893

⁵³⁷ İNAN, s.78 ; POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, N1670a s. 893

⁵³⁸ Aksi yönde görüş için bkz. CERİT, s.65 ; DÖNMEZ, s. 189 ; YENİOCAK, s.90

Doktrinde katıldığımız görüş uyarınca şirket ortaklarından birinin alacaklısı tarafından yapılan fesih talebi bildirimi ile şirket derhal münfesi durumuna düşmez.⁵³⁹ Buna göre, şirket ortaklarından birinin alacaklısı tarafından yapılan şirketin feshi bildirimi, feshin talep edilebilmesi için bir ön koşul olup şirketin münfesi duruma gelmesi için yeterli değildir.⁵⁴⁰ Aksi halde şirketin devamlılığı ilkesine aykırı şekilde her an şirketin feshinin talep edileceği tehlikesi ile güvensiz şekilde faaliyetlerini devam ettirmeye çalışan şirketleri doğurur.

Mahkemenin fesih kararının ardından limited şirket tasfiye sürecine girer. Şirket ortaklarından birinin alacaklısı ise tasfiye sonucunda ilgili ortağa düşen tasfiye payı üzerinden alacağını tahsil eder. Tasfiye payı tasfiye memurları tarafından iflas masasına veya icra dosyasına yatırılır. Tasfiye memuru tarafından tasfiye payı üzerinden direk alacaklıya ödeme yapılamaz.⁵⁴¹

b. Güncel Mevzuat

Limited şirket, TTK ile birlikte şahıs şirketi özelliklerinden uzaklaştırılmış sermaye şirketleri altında anonim şirkete paralel olacak şekilde kurgulanmıştır. Nitekim, eTK'dan farklı olarak limited şirketin borçlu ortağının hissesinin haczini ve şirketin feshine ilişkin düzenlemeye TTK'da isabetli olarak yer verilmemiştir.⁵⁴² Böylelikle şirketin devamlılığı ilkesi ön plana alınmış olup şirketin ortaklarından bağımsız bir tüzel kişiliğe sahip olduğu vurgulanmıştır.⁵⁴³

---

⁵³⁹ Aksi yönde görüşe göre, alacaklının fesih isteminde bulunduğu bildirimi takiben altı aylık süre içerisinde eğer eTK m. 523'de düzenlenen alternatif çözüm yöntemlerinden biri de uygulanmamışsa, söz konusu sürenin bitimi ile birlikte şirketin kendiliğinden sona ererek infisah eder. Bu sebeple de ayrı bir fesih davasının açılmasına gerek yoktur. Bkz. POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, s. 894 ortaklıklar ve kooperatif hukuku, 2003 ; ÖZTÜRK DİRİKKAN, s.62, dn.142 ; YENİOCAK, s.91 ; Sürenin sonunda müdür tarafından şirketin infisahını tescil ettirmesi gerektiği aksi halde, iflas idaresi veya alacaklılar tarafından mahkeme aracılığı ile talep edileceğine ilişkin görüş için bkz. DOĞANAY, Türk Ticaret Kanunu C.II, s. 1423

⁵⁴⁰ DÖNMEZ, s. 189-191

⁵⁴¹ DOĞANAY, Türk Ticaret Kanunu C.II, s. 1424

⁵⁴² eTK döneminde limited şirketlerin hisse haczine ilişkin yaşanan sorunlar ile uygulamada uzun zaman alan prosedüre tabi olması sebepleriyle de pek fazla tercih edilen bir uygulama olmadığına ilişkin bkz. DÖNMEZ, s.77-103

⁵⁴³ DÖNMEZ, s. 182 ; YENİOCAK, s. 98

Zira, ortaklardan birinin şahsi alacaklısının pay üzerine koydurduğu haczin devamında şirketin feshinin talep edilmesi, diğer şirket ortaklarının onayının aranmaksızın şirketin feshedilmesi limited şirketin bağımsız tüzel kişiliğine de, şirketin üçüncü kişiler nezdinde işlem güvenliğine de aykırı olur.

Nitekim, sermaye şirketlerinde alacaklılar, alacaklarını borçlu ilgili ortağa düşen kar veya tasfiye payından almayı veya borçlulara ait olan senede bağlanmış veya bağlanmamış payların İİK kapsamında taşınırlara ilişkin hükümler çerçevesinde haczedilerek paraya çevrilmesini isteyebilirler. (TTK m.133/II) Kanun koyucu tarafından getirilen bu düzenleme ile alacaklılara, ticaret şirketlerinde alacaklarını borçlu ortağın şirketten olan ayrılma akçesi vb. diğer alacaklarından da alabilme ve bunun için haciz yaptırabilme yetkisi tanınmıştır.⁵⁴⁴

Böylelikle, TTK ile birlikte isabetli olarak limited şirket ortaklarından birinin şahsi alacağı sebebiyle alacaklısı tarafından şirketin feshedilmesini istemeye yönelik talep hakkı ortadan kaldırılmıştır.⁵⁴⁵ Ayrıca, esas sermaye payının icra yoluyla geçmesi halinde tüm hak ve borçların genel kurulun onayına gerek olmaksızın, esas sermaye payını yeni iktisap eden kişiye geçeceği de ayrıca düzenlenmiştir. (TTK m. 596)

3. Kuruluştaki Aykırılıklar

Limited şirketin kuruluşu için, kanunen aranan unsurları içerir şekilde hazırlanan şirket sözleşmesi ile şirket merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline başvurulur. Nitekim şirketin kuruluşu sırasında kanunen aranan koşullarda eksiklik veya aykırılık olmasına rağmen şirketin tescili gerçekleştirilmiş ise, burada kuruluştaki eksiklikler sebebiyle şirketin feshi talep edilebilir (TTK m.644/I-b, m.353). Söz konusu düzenleme, mehzaz kanundan farklı olarak limited şirketler için ayrıca düzenlenmemiş, kanun koyucu tarafından anonim şirketlere atıf yapılmakla yetinilmiştir.⁵⁴⁶

⁵⁴⁴ ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, s. 120

⁵⁴⁵ ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, s. 120,121

⁵⁴⁶ Alman Hukuku'nda limited şirketin ticaret siciline tescil edilmesinin akabinde yalnızca kanunen şirket sözleşmesinde esas sermayeye veya işletme konusuna ilişkin bir düzenlemenin yer almaması veya işletme konusuna ilişkin şirket sözleşmesi kurallarının geçerli olmaması şeklindeki sınırlı sayıdaki sebeplerden

Kanun koyucu, şirketin kuruluştaki eksiklikleri sebebiyle feshinin istenebilmesi için iki ayrı durumun bir arada bulunması şartını aramıştır. Buna göre şirketin kurulması sırasında kanun hükümlerine aykırı hareket edilmesi ve bu aykırılık sebebiyle, şirket alacaklılarının, ortaklarının veya kamunun menfaatinin önemli derecede tehlikeye düşmüş olması gerekir.⁵⁴⁷ Başka bir deyişle, yalnızca kuruluşta kanuna aykırı hareket edilmiş olması şirketin feshinin talep edilmesi için yeterli görülmemiştir.

Bu şartların varlığı halinde limited şirket müdürü, şirket pay sahipleri, şirket alacaklıları veya Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde fesih davası açılabilir. Dava açılacak kişiler tahdidi olarak belirlenmiş olup bu kişiler dışında şirketin kuruluştaki eksiklikler sebebiyle feshi talepli dava açılmaz.⁵⁴⁸

Davanın açılması sırasında gerekli olan tüm delil ve belgelerin hazır olması yahut en geç ilk celseye kadar tamamlanması gerekir. Zira yargılama aşamasında delil sunulamaz, başka bir davanın beklenilmesi veya mahkeme eliyle bilgi getirilmesi istenemez. Yalnızca somut olayın özellikleri çerçevesinde mahkemece takdir edilecek kesin süre içerisinde delil veya belgenin temin edilerek dosyaya sunulmasına müsaade edilir. Burada ilgili davanın kamu düzenine ilişkin olması sebebiyle mümkün olan en kısa sürede sonuca bağlanması amaçlanır.⁵⁴⁹ Nitekim kanun koyucu tarafından söz konusu davanın acele işlere ilişkin usule tabi olduğunu açıkça belirtmiştir.

Kuruluştaki eksikliklerden kaynaklı fesih davası, şirketin tescilinden itibaren üç ay içerisinde açılabilir.⁵⁵⁰ Bu süre “*hak düşürücü*” süre olarak tanımlanmıştır. Mahkeme, gerekli görür ise ilgili eksikliklerin giderilmesi için süre verir. Zira, feshin son çare olarak

---

birinin varlığı halinde şirketin butlanına kara verileceği düzenlenmiştir. (GmbHG m. 75) Eksikliğin şirket ortaklarının oybirliğiyle alacağı bir kararla giderilememesi halinde şirketin geleceğe etkili şekilde butlanına karar verilir. (GmbHG m.76)

⁵⁴⁷ Hükmün gerekçesinde “önemli” sözcüğünün hem menfaati hem de ihlali kapsadığı dolayısı ile ikisinin bir arada bulunması gerektiği ifade edilmiştir. Bkz. Gerekçe M. 353

⁵⁴⁸ Bkz. Gerekçe M. 353 ; Ayrıca bu yönde bkz. **ŞENER**, Ortaklıklar Hukuku, s. 344

⁵⁴⁹ Bkz. Gerekçe M.353

⁵⁵⁰ **ÇAMOĞLU (POROY/ TEKİNALP)**, Ortaklıklar Hukuku II, s.415 ; **TEKİNALP**, Sermaye Ortaklıkları, s. 196

uygulanması ilkesi gereğince şirketin feshi yerine faaliyetlerin devam etmesi öncelikli amaçtır.⁵⁵¹ Ancak mahkeme tarafından süre verilmesi halinde dahi ilgili eksikliğin giderilmesi veya aykırılık durumunun düzeltilmesi mümkün olmayacak ise, mahkeme herhangi bir süre tayin etmeksizin doğrudan şirketin feshine karar verir.

Doktrinde kanun koyucu tarafından kuruluştaki aykırılıklardan dolayı şirketin butlanı yerine şirketin feshinin talep edilebilmesi ve bunun da üç aylık kısa bir hak düşürücü süreye bağlanması⁵⁵², şirketin butlanı talebiyle doğabilecek ağır hukuki sonuçlar ile tescilin iyileştirici etkisi arasında ara bir çözüm yöntemi olarak değerlendirilmektedir.⁵⁵³

Kanuna aykırılık durumu ne kadar ağır olursa olsun şirketin tescili yapılmış ise artık yalnızca kanunda belirtilen koşulların varlığı halinde şirketin feshi talep edilebilir. (TTK m.353/I) Bir başka deyişle, şirketin butlanına veya yokluğuna karar verilemeyeceği açıkça düzenlenmiştir. Dolayısı ile kuruluşundaki eksikliklerle birlikte tescil edilen limited şirket bakımından tescil, iyileştirici etkiye sahiptir.(TTK m. 587, m. 588/I)

Ticaret sicil müdürü de kanunen tescil için aranan koşulların mevcut olup olmadığını inceleme yükümlüdür. (TTK md 32, TSY m.34/I) Özellikle sözleşmenin kanunun zorunlu tutulan unsurları içerip içermediğini kontrol etmelidir. Tescili talep edilen unsurların tam olarak gerçeği yansıtıp yansıtmadığı, üçüncü kişilerde yanlış izlenim yaratabilecek nitelikte olup olmadıkları ve kamu düzenine aykırılık barındırıp barındırmadıkları da ticaret sicil müdürü tarafından incelenmelidir. Dolayısı ile, anılı hususlarda herhangi bir aykırılık olması halinde sicil müdürün reddetmesi gerekir. Ancak buna rağmen tescil yapılmış ise, artık kanunda belirtilen kişiler tarafından tescil tarihinden itibaren üç ay içerisinde kuruluştaki aykırılık gerekçesi ile fesih davası açılabilir. (TTK m.353) Anılı sürenin geçmesi ile birlikte artık şirketin kuruluştan

⁵⁵¹ ALIŞKAN, Sanayi Ve Ticaret Bakanlığı'nın Anonim Şirketleri Denetlenmesi, s.134

⁵⁵² Sürenin hukuki niteliğinin hak düşürücü süre olduğu yönünde bkz. ALIŞKAN, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın Anonim Şirketleri Denetlenmesi, s.140

⁵⁵³ YILDIRIM, Haklı Sebep, s. 20

kaynaklı eksikliği sebebiyle feshi talep edilemez.⁵⁵⁴ Burada sürenin kısa ve kısıtlı tutulmasının en büyük amacı işlem güvenliğinin sağlanmasıdır. Ancak her ne kadar sicile yapılan tescilin iyileştirici etkisi görülse de tescil herhangi bir hukuka aykırılığı ortadan kaldırmaz.⁵⁵⁵

Fesih davasında mahkeme öncelikle şirket alacaklılarının, pay sahiplerinin veya kamunun menfaatlerinin önemli ölçüde ihlal edilen edilip edilmediğine ilişkin incelemeyi gerçekleştirir. Bu yönde bir tespit yapması halinde mahkeme şirketin feshedilmesi veya feshedilmeyerek faaliyetlerine devam etmesi halinde doğabilecek riskleri değerlendirir.⁵⁵⁶ Nitekim şirketin feshine karar verilecek olsa dahi karar kesinleşene kadar şirketin varlığını sürdürmesi amaçlandığından mahkeme gerekli görür ise şirket için kayyım atanması, şirketin aktiflerinin ve belgelerinin güvence altına alınması şeklinde gereken güvenlik önlemlerini alır.⁵⁵⁷

Bu kapsamda, kanunen aranan koşulların varlığı halinde, hak düşürücü süre dahilinde açılan fesih davasının sonucunda mahkemece şirketin feshine karar verilir. (TTK m.353) Fesih kararı, yenilik doğurucu (inşai) nitelikte bir karar olup, mahkeme kararının kesinleşmesi ile birlikte hüküm ve sonuçlarını doğurur.⁵⁵⁸ Böylelikle, şirket tasfiye sürecine girer. Fesih kararının kesinleşmesine müteakip mahkeme tarafından karar ticaret siciline bildirilir. Karar derhal ve resen sicile tescil edilmekle birlikte Ticaret Sicil Gazetesi'nde ilan edilir.

4. Hukuka Aykırı Amaç Güden Limited Şirketler Bakımından TMK Hükümlerinin Uygulanması

a. TMK'nda düzenlenen hükümler bakımından

---

⁵⁵⁴ Üç aylık süre İsviçre doktrininde kısa bulunmaktadır. Ancak *Pulaşlı ve Alışkan*'a göre işlem güvenliği ile menfaat dengeleri uyarınca hızlıca çözüme kavuşturularak tartışmaların uzatılmaması yerinde bir durumdur. **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, C.I, s.676 ; **ALIŞKAN**, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın Anonim Şirketleri Denetlemesi, s.140

⁵⁵⁵ **YILDIRIM**, Haklı Sebep, s.22

⁵⁵⁶ **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s.100

⁵⁵⁷ **ŞENER**, Ortaklıklar Hukuku, s. 345

⁵⁵⁸ **ŞENER**, Ortaklıklar Hukuku, s. 345 ; **DEMİRBAŞ**, s.82,83

Şirketin kamu düzenine veya işletme konusuna aykırı iş veya faaliyetlerde bulunması halinde Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'na tanınan şirketin feshini talep etme hakkı, şirket ortaklarının net bir şekilde tanınmamıştır.

Nitekim, kanunda öngörülen diğer sona erme hallerinin limited şirketler bakımından da uygulanacağı belirtildiğinden yalnızca TTK kapsamında düzenlenen hususlar dikkate alınmaz. (TTK m.636/I-d) Bu kapsamda, limited şirketin sona ermesine sebep olabilecek TMK kapsamındaki düzenlemeler de uygulama alanı bulur.⁵⁵⁹

Nitekim buna ilişkin yasal dayanak TTK m.636/I-d hükmü değildir. Bununla beraber, her şirketin kendine özgü hükümlerinin saklı tutulması kaydıyla TMK'nun tüzel kişilere ilişkin genel hükümlerinin de ticaret şirketleri için uygulanacağı düzenlenmiştir⁵⁶⁰. (TTK m.126) Ayrıca toptan atıf kuralı olarak da ifade edilen TMK m.5 uyarınca Medeni Kanun, uygun düştüğü ölçüde tüm özel hukuk ilişkilerine uygulanır. Aynı zamanda TTK, TMK'nın ayrılmaz bir parçasıdır.⁵⁶¹ (TTK m.1) Dolayısı ile şirketin sona ermesine sebep olabilecek ve limited şirketler açısından da uygulanabilecek TMK kapsamında hukuka ve ahlaka aykırı amaç güden tüzel kişiliklere ilişkin düzenlemeler değerlendirilmelidir.⁵⁶²

Bu kapsamda öncelikle, amacı hukuka ve ahlaka aykırı olan kişi veya mal topluluklarının tüzel kişilik kazanamaz. (TMK m.47/II uyarınca) Ancak amacın hukuka veya ahlaka aykırı olmasına ilişkin net bir tanım yapılmamıştır. Bu çerçevede, *amacın hukuka aykırı olması ile*, tüzel kişinin amacının emredici hukuk kurallarına, kişilik haklarına ve kamu düzenine aykırı olması ifade edilir.⁵⁶³ Ahlaka aykırılık ise, tüzel

⁵⁵⁹ TEKİNALP, Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku, s.361

⁵⁶⁰ Bu husus, eTK m. 138'de düzenlenmiş olup güncel hükümden farklı olarak genel bir gönderme yapmak yerine atıf yapılan ilgili MK hükümleri tek tek ve sınırlı olarak belirtilmiştir. (MK 45,47,48,49 vb) ; eTK'daki düzenlemeye ilişkin eleştiri için bkz. KARAYALÇIN, Şirketler Hukuku, s. 197

⁵⁶¹ KARAYALÇIN, Şirketler Hukuku, s. 196

⁵⁶² YILDIRIM, Haklı Sebep, s. 25

⁵⁶³ DURAL/SARI, s.238 ; OĞUZMAN/ÖZ, C.I, s. 82vd

kişiliğın amacının toplumun genel ahlakına veya yerleşmiş ahlaki kurallarına aykırılıktır. olmasıdır.⁵⁶⁴

Bununla beraber hukuka ve aykırı amaç güden tüzel kişiliğın malvarlığı mahkeme kararı ile sona erdirilir ise, malvarlığı ilgili kamu kurumuna geçer. (TMK m.54/III) Ayrıca, derneğin amacının kanuna veya ahlaka aykırı hale gelmesi halinde cumhuriyet savcısı veya ilgilinin bir kişinin talebi üzerine derneğin feshine karar verilir. (TMK m. 89)

Bu çerçevede şirketin kuruluş amacının hukuka ve ahlaka olduğunun tespit edilmesi halinde yalnızca TMK m.47/II düzenlemesi dikkate alınır ise, şirket tüzel kişiliğini baştan kazanamaz. Dolayısı ile de şirket hiç kurulmamış gibi bir sonucu doğurur. Ancak bu husus limited şirketin yapısı ve TTK hükümleri ile birlikte değerlendirilmelidir.⁵⁶⁵ (TTK m. 353) Zira, kanun koyucu açıkça anonim şirketin butlanına veya yokluğuna karar verilemeyeceğini düzenlemiştir. Limited şirketler bakımından da ilgili hüküm kıyasen uygulanacağından (TTK m. 644), kanuna ve ahlaka aykırı bir amaç için kurulduğının mahkeme tarafından da tespit edilmesi halinde şirketin feshine ilişkin karar geçmişe değil, geleceğe yönelik etkili olacaktır.⁵⁶⁶

b. Haklı Nedenle Fesih Davası ile İlişkisi

Hukuka ve ahlaka aykırı amaç güden limited şirket bakımından yukarıda açıklanan gerekçeler dahilinde TMK kapsamında bir fesih davasının açılabilmesi mümkündür. Ancak aynı zamanda TTK m.636/III kapsamında düzenlenen haklı sebeple fesih davasının da açılabilmesi seçeneği de değerlendirilmelidir.⁵⁶⁷ Şirketin hukuka ve ahlaka aykırı amaç ile hareket ettiğini ve bu durumun ortaklık ilişkisini çekilmez hale getirdiğini öne süren şirket ortaklarından biri veya birkaçı tarafından şirketin haklı

⁵⁶⁴ DURAL/SARI, s.239 ; OĞUZMAN/ÖZ, C.I, s. 85 vd.

⁵⁶⁵ YILDIRIM, Haklı Sebep, s. 26

⁵⁶⁶ YILDIRIM, Haklı Sebep, s.26 ; Amacı baştan hukuka ve ahlaka aykırı olan kişi veya mal topluluklarının tüzel kişilik kazanamayacağından feshinden de bahsedilemeyeceğine ilişkin aksi görüş yönünde bkz. PULAŞLI, C.IV, s.2669

⁵⁶⁷ Haklı sebebe ilişkin detaylı açıklamalarımız için bkz. II. BÖLÜM-3-D

nedenle feshi için dava açabilir.⁵⁶⁸ Ancak fesih davasını açan şirket ortak veya ortakların, şirketin hukuka ve ahlaka aykırı amaç ile hareket etmesi sebebiyle ortaklık ilişkisinin katlanılmaz hale geldiğini ispat etmelidir. Aksi halde, fesih davası reddedilir.

TMK kapsamında şirketin hukuka ve ahlaka aykırı amaç güttüğünden bahisle açılan fesih davasında şirket ortak veya ortakları tarafından çekilmezlik durumunun ispat edilmesi ile birlikte mahkeme şirketin feshine karar verebilir. Ancak mahkeme tarafından fesih kararı yerine verebileceği diğer bir kararın ise yalnızca kısmi geçersizlik olabileceği belirtilmektedir.⁵⁶⁹ Bir başka deyişle, geçersiz olanların dışında kalan hükümlerin şirketin kurulumu için aranan yasal asgari şartları sağlaması halinde şirket bu hükümlerle birlikte tüzel kişiliğini kazanacak olup yalnızca aykırılık teşkil eden hükümler bakımından geçersizlik söz konusu olacaktır. Nitekim, buna karşılık kanun koyucu tarafından TTK m. 636/III uyarınca haklı nedenle şirketin feshine ilişkin açılan dava bakımından mahkemeye geniş bir takdir yetkisi sunulmuş olup mahkeme tarafından takdir yetkisi uyarınca şirketin feshi yerine ilgili duruma uygun düşen alternatif çözümlere hükmedilmesine izin verilmiştir.

Burada tartışılması gereken nokta ise, TMK m. 54/III uyarınca şirketin hukuka ve ahlaka aykırı amaç gütmesi sebebiyle feshedilerek sona erdirilmesi halinde malvarlığının ilgili kamu kuruluşuna geçeceği ifade edilmiştir. Hükümün lafzından yola çıkılması halinde, tüzel kişiliğin malvarlığının ister şirket sözleşmesi, ister yetkili organ tarafından alınan kararlar farklı bir yöntem ile paylaştırılması öngörülse dahi, tüzel kişilik hukuka ve ahlaka aykırı amaç gütmesinden bahisle sona erer ise malvarlığının ilgili kamu kuruluşuna geçeceği açıkça belirtilmiştir. Her ne kadar TMK m. 54 genel hükümler başlığı altında düzenlenmiş olsa da anılı maddenin 1. ile 3. Fıkrası birlikte değerlendirildiğinde ilk fıkrada genel bir düzenleme mevcut olsa da, kanun koyucu tarafından üçüncü fıkranın tüzel kişiliğin hukuka ve ahlaka aykırılığından bahisle sona

---

⁵⁶⁸ **YILDIRIM**, Haklı Sebep, s.27

⁵⁶⁹ Tüzel kişiliğin amacının hukuka veya genel ahlaka aykırı olması halinde eğer söz konusu aykırılık tüzel kişiliğin ana statüsünde tanımlanan amaç hükümlerinden veya bunları gerçekleştirmek için başvurulacak olan faaliyet yahut araç biçimlerinden birinin veya bazılarının aykırılığından dolayı oluşuyor ise, burada kısmi hükümsüzlük durumu söz konusu olacaktır. TMK m.47/II kapsamında verilebilecek kısmi geçersizlik kararına ilişkin açıklamalar için bkz. **DURAL/SARI**, s. 239

erdirilmesi halinde malvarlığının akıbetini özel olarak düzenlediği görülmektedir. Dolayısı ile şirketin hukuka ve ahlaka aykırılığından bahisle şirket hakkında açılan haklı sebeple fesih davası sonucunda dahi şirketin borçlarının ödenmesinin akabinde kalan malvarlığı ilgili kamu kuruluşuna geçer. (TTK m.636/III)

F. Esas Sözleşmede Düzenlenecek Diğer Sebepler

1. Feshi İhbar

Bozucu yenilik doğuran haklar, taraflardan birinin irade beyanı ile ortaklığın yahut borç ilişkisinin sona erdirilmesidir⁵⁷⁰. Tek taraflı irade beyanı ile hüküm ve sonuçlarını doğurur. Dolayısı ile, karşı tarafın kabulünün veya reddinin bir önemi yoktur⁵⁷¹. Fesih hakkı da, bozucu yenilik doğuran haklardan biri olup kullanılması ile birlikte sonuçlarını ileriye etkili olarak doğurur⁵⁷².

Limited şirketler bakımından ortaklardan birinin tek taraflı fesih bildirimi ile şirketi sona erdirebileceğine ilişkin kanuni bir düzenleme yoktur. Keza, anonim şirketler için de aynı şekildedir. Buna karşılık, adi şirketlerde şirket ortaklarına şirket esas sözleşmesinde feshi ihbar hakkının tanındığı haller ile, şirketin belirsiz süreli olarak kurulduğu veya ortaklardan birinin ömrü boyunca kurulduğu hallerde her bir şirket ortağının altı ay önceden bildirmek koşulu ile tek taraflı feshi ihbar hakkını kullanarak şirketi sona erdirilebileceği düzenlenmiştir. (TBK m. 639/I-6, m. 640) Bu kapsamda söz konusu düzenlemenin, limited şirketler bakımından kıyasen uygulanıp uygulanmayacağı değerlendirilmelidir.

Öncelikle eTK döneminde limited şirket belirsiz süreli olarak kurulamamakta ve şahıs şirketine yönelik özellikleri ağır basmaktaydı. Dolayısıyla, belirsiz süreli kurulan

---

⁵⁷⁰ **BUZ**, s. 57 vd, 193, 470. ; **DEMİRBAŞ**, s. 61 ; **OĞUZMAN/BARLAS**, s. 167 ; **ÖZMEN**, s. 1 ; **İKİZLER/TÜZÜNER**, s.158

⁵⁷¹ Yenilik doğuran hakların kullanılması ile muhataba varmasının akabinde hüküm ve sonuçlarını doğuracağından geri almanın mümkün olmayacağına ilişkin bkz. **EREN**, s.68 ; **BUZ**, s. 256 - 257 ve dn: 138, 141. ; **OĞUZMAN/BARLAS**, s.169 ; **SELİÇİ**, s.128

⁵⁷² **DEMİRBAŞ**, s. 67,68. ; **HELVACI**, Hukuki Mütalaalar, s.307 ; **OĞUZMAN/BARLAS**, s.167 ; **SELİÇİ**, s.119

şirket ortaklarına altı ay önceden bildirmesi koşulu ile tanınmış olan feshi ihbar hakkının uygulanabilmesi teknik olarak mümkün değildi. Nitekim TTK dönemi ile birlikte limited şirket de anonim şirket gibi sermaye şirketlerinden biri olarak düzenlenmiş olup belirli süreyle kurulma zorunluluğu da kaldırılmıştır. Dolayısı ile belirsiz süreli olarak kurulabilen limited şirkete, adi şirketler için düzenlenen feshi ihbar hakkının kıyasen uygulanıp uygulanamayacağı hakkında doktrinde farklı görüşler ortaya çıkmıştır.

Bir görüşe göre şirketin, ortaklarından, kişisel iradelerinden veya şahsi özelliklerinden tamamen bağımsız bir tüzel kişiliğe sahip olduğunu bu sebeple, ortaklardan birinin tek taraflı irade beyanı ile şirketin bağımsız tüzel kişiliğini sona erdirmesinin mümkün değildir⁵⁷³. Aksinin kabulü, şirketin bağımsızlığı ve sürekliliği ilkelerine aykırılık teşkil eder. Kaldı ki, şirketin devamlılığı ilkesi çerçevesinde, şirket ortak yahut ortaklarına getirilen feshi ihbar hakkına karşılık olarak şirketin diğer ortaklarının da menfaatini koruyacak bir savunma tedbirinin olması gerekir. Zira adi şirketin ortaklık sözleşmesinde yer alması koşulu ile, ortaklık feshi ihbarda bulunan ortağı ortaklıktan çıkararak diğer ortaklarla devam edebilir. Böylece, bir nevi savunma mekanizması sağlanmıştır. (TBK m. 633) Nitekim limited şirket ortaklarından her biri, kendi paylarını devrederek şirketten kolaylıkla ayrılabilme hakkına sahiptir. Ayrıca haklı sebebin varlığı halinde şirketten çıkarılmasına karar verilmesi için mahkemeye başvurabilme hakkına da sahiptir (TTK m.638/II). Dolayısı ile, adi şirketlere ilişkin hükmün kıyasen uygulanmasına ihtiyaç bulunmamakla beraber, dürüstlük kuralına da aykırılık teşkil eder. Bu sebeple feshi ihbar yoluyla limited şirketin sona erdirilebilmesi kanaatimizce de mümkün değildir.

Buna karşılık bir başka görüşe göre ise, anonim şirketlere kıyasla daha karma bir yapıya sahip olması sebebiyle limited şirket sözleşmesi bakımından serbestlik ilkesinin daha geniş yorumlanması gerekir⁵⁷⁴. Limited şirkette, haklı sebebin varlığı halinde şirketin istemi üzerine ortağın mahkeme kararıyla şirketten çıkarılması

---

⁵⁷³ ÇAMOĞLU, Haklı Sebeple Fesih, s. 104 ; ŞENER, Ortaklıkları Hukuku, s. 315vd. ; GİRAY, s.211 ; ÇAMOĞLU(POROY/TEKİNALP),Ortaklıklar Hukuku II, s. 572 ;

⁵⁷⁴ ARSLANLI/DOMANİÇ, s.726,727. ; Sözleşmedeki süresi sona ermesine rağmen fiilen işleme devam ederek belirsiz süreli hale gelen anonim ortaklıklara da uygulanması gerektiğine ilişkin görüş için bkz. TÜRK, Süreleri Sona Eren Anonim Ortaklıklar, s. 152.

mümkündür (TTK m. 640/III). Dolayısı ile aranan fren mekanizması limited şirkette bulunduğu için adi şirkete ilişkin hükmün kıyasen limited şirketler için uygulanabileceği ifade edilmektedir. Nitekim haklı sebebin varlığı halinde şirketin ortağının çıkarılmasına karar verilmesini mahkemeden talep etme durumunun, adi şirketlerde olan fren mekanizmasına benzer olduğu ifade edilse de adi şirketlerde mevcut düzenlemeden farklıdır. Zira burada benzer olduğu belirtilen “*şirket ortağının çıkarılması*” hali için bir dava sürecinin yürütülmesi gerekirken, adi şirketler bakımından açılması gereken bir davaya ihtiyaç yoktur. Dolayısı ile, adi şirketlere ilişkin düzenlemenin limited şirkete kıyasen uygulanması şirketin mahiyetine uygun olmayacaktır.

Bunlarla beraber, sözleşmesel serbestlik ilkesi doğrultusunda hukuken özel olarak belirtilmiş kural ve kaidelere aykırı olmamak kaydıyla kanunda düzenlenmeyen sona erme sebeplerinin şirket sözleşmesinde düzenlenmesi halinde bağlayıcıdır⁵⁷⁵ (TTK m. 577/I-m). Dolayısı ile, şirket ortakları tarafından ister kuruluş aşamasında, isterse sonrasında şirket sözleşmesi değişikliği ile bir veya birden fazla ortak için feshi ihbar hakkı tanınabilir⁵⁷⁶. Şirket sözleşmesinde bu yönde bir düzenleme yapılması halinde, şirket ve ortakları için feshi ihbar hakkı bağlayıcı olur. Ayrıca, feshi ihbar hakkının kullanılabilmesi için süre sınırlaması veya bazı koşulların getirilmesi de mümkündür⁵⁷⁷.

---

⁵⁷⁵ Yargıtay da bir kararında, ortağa tek taraflı fesih ihbar hakkının tanınabileceğini içtihat etmiştir. Karar için bkz. Yargıtay 11. HD 1985/3521E. 1985/4788K. 25.09.1985T. (ERİŞ, C. II, s. 2799)

⁵⁷⁶ Bu yönde bir hakkın düzenlenmesi ve kullanılması halinde mahkeme tarafından objektif iyiniyete uygun olup olmadığının, menfaatler dengesine ve amaca uygunluğunun değerlendirilmesi gerektiğine ilişkin bkz. GİRAY, s.212.

⁵⁷⁷ BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku, s. 269.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SONA ERMENİN HÜKÜM VE SONUÇLARI

I. TESCİL VE İLAN

Limited şirketin infisahına veya feshine sebep olabilecek şartlardan herhangi birinin gerçekleşmesi halinde şirket tasfiye sürecine girer⁵⁷⁸. Bu halde, şirketin tasfiye sürecine girmesi şirket merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve ilan edilir. Şirketin sona erdiğinin tescil ve ilan edilmesi esasen şirketin alacaklılarına, iş ortaklarına, üçüncü kişilere karşı durumun bildirimi niteliğini taşır. Bir başka deyişle bildirici niteliktedir⁵⁷⁹. Durumun üçüncü kişiler için hüküm ve sonuç doğurabilmesi için tescilin yapılması gerekir.

Kanun koyucu, limited şirketin sona ermesinin tescil ve ilanı için özel bir düzenlemeye yer vermiştir (TTK m.637). Limited şirkette sona erme, iflas ve mahkeme kararı dışında başka bir sebepten dolayı gerçekleşmesi halinde, müdür veya birden fazla müdür bulunması halinde en az iki müdür⁵⁸⁰ tarafından bu durum ticaret siciline tescil ve ilan ettirilir⁵⁸¹. Buna karşılık iflas veya mahkeme kararı ile sona erme durumu söz konusu ise burada iflas idaresinin veya mahkemenin yapacağı bildirim üzerine tescil ve ilan gerçekleşir⁵⁸².

---

⁵⁷⁸ Tezin konusunun limited şirketlerin sona erme sebepleri olması, sona erme sebeplerinden birinin gerçekleşmesi ile tasfiye sürecinin başlaması sebebiyle tezimizde tasfiye sürecine gerektiği ölçüde kısaca değinilecektir. Şirketlerin tasfiye sürecindeki işlemlerine ilişkin detaylı bilgi için bkz. **ÇAMOĞLU**, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.269 vd ; **KARAMAN COŞGUN**, s.160 vd ; **ŞENER**, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.1019 vd. ; **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku, s. 632 vd, 854. ; **TEKİNALP(POROY/ÇAMOĞLU)**, Ortaklıklar Hukuku, s. 3690 vd.

⁵⁷⁹ **ARSLANLI**, Şirketler IV-V, s. 148 ; **KARAMAN COŞGUN**, s.17, **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s.1018 ; **UÇAR**, s. 381

⁵⁸⁰ Kanunda aksi belirtilmedikçe bir hususun tescilini istemeye birden fazla kişi yetkili ve zorunlu ise bunlardan birinin talebi üzerine yapılan tescil tümü tarafından yapılmış sayılır. (TTK m.28/II) Ancak TTK m. 637 bu hükmün bir istisnasını teşkil eder.

⁵⁸¹ Anonim şirketlerde ise sona erme iflastan ve mahkeme kararından başka bir sebepten dolayı meydana gelmiş ise, bu durumda tescil ve ilan ettirme yükümlülüğü yönetim kuruluna aittir. (TTK m.532)

⁵⁸² **KARAMAN COŞGUN**, s.15 ; **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s.1017 ; eTK döneminde iflas halinin yanı sıra, mahkeme tarafından verilen fesih kararının da tescil ve ilan yükümlülüğünün hakimler tarafından yerine getirilmesi gerektiği savunulmaktaydı. Nitekim TTK ile birlikte ilgili hüküm bu görüşe paralel olacak şekilde düzenlenmiştir. Bu yönde bkz. **MOROĞLU**, Makaleler, s.318 ; Şirketin iflasının ancak bu konuda verilmiş bir mahkeme kararı gerektirmesi sebebiyle, düzenlemede mahkeme kararının yanı sıra

Şirket, genel kurul kararı ile sona ermiş ise noter onaylı genel kurul kararı örneği, başka bir sebepten kaynaklanıyor ise ilgili sebebi ispatlayan belgenin örneği tescil talepli dilekçeye eklenerek sicile sunulur. Ayrıca, tasfiye memurlarının noter onaylı imza beyannameleri, tasfiye memurlarının görevi kabul ettiklerini gösterir imzalı belge⁵⁸³, sona erme kararının alınabilmesi için gerek olması halinde Bakanlık veya diğer resmi kurum izin yazısı da eklenir (TSY m. 86/I).

Limited şirketin sona ermesi halinde tescil ve ilan için ticaret siciline kaç gün içerisinde başvurulması gerektiğine dair bir düzenleme kanunda yer almamaktadır. Ancak bu noktada TTK m.30'un uygulama alanı bulacağını belirtmek gerekir. Bu çerçevede, limited şirket müdürü sona ermenin gerçekleşmesi anından itibaren 15 (on beş) gün içerisinde şirket merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline yapmakla yükümlüdür. Aksi halde müdürlerin hukuki sorumlulukları gündeme gelir⁵⁸⁴. Bununla beraber, limited şirkette iki müdürün olduğu durumda eğer müdürlerden birinin görevini ihmal etmesi halinde kanaatimizce bu durumda ticaret sicil memuru tarafından tescile davet yöntemi kullanılabilir⁵⁸⁵.

II. ŞİRKET YÖNÜNDEN SONUÇLARI

Tasfiye aşamasındaki limited şirketin tüzel kişiliği, tasfiye sürecinin sonuna kadar devam eder. Ancak şirketin kar elde etme ve elde edilen karı şirket ortakları arasında paylaştırma amacı ortadan kalkar. Bunun yerini iki temel amaç alır. Birincisi, alacaklıların korunması ve onların şirketten olan alacaklarının ödenmesi, ikincisi ise, şirket ortaklarının tasfiye payı alma haklarının yerine getirilmesidir. Ayrıca, şirketin

---

ayrıca iflasın da anılmasına gerek bulunmadığı yönündeki eleştiri için bkz. **KENDİGELEN**, Yeni TTK Tespitler, s. 436.

⁵⁸³ Tasfiye memurlarının görevi kabul zorunluluğu olmadığından ister şirket ortakları arasından seçilsin, ister şirket dışından seçilsin, tüm tasfiye memurları bakımından imzalı görev kabul yazısının iletilmesinin daha uygun olacağı yönünde bkz. **KARAMAN COŞGUN**, s. 17, dn.44

⁵⁸⁴ Müdürün bu görevini yerine getirmemesi halinde tasfiye memurları tarafından ticaret sicili müdürlüğüne kendileri de başvurabilir. (TTK m.33) Bu durumda tescili gerekli olmasına rağmen yapılmıyor ise, ticaret sicil müdürü limited şirket müdürünün süresi içerisinde kanuni zorunluluklarını yerine getirmeye davet eder. Aksi halde, sicilin bağlı olduğu mahkeme dosya üzerinden inceleme yapar ve tescilin gerekli olduğuna kanaat getirir ise, ticaret sicili müdürünün tescil işlemini gerçekleştirmesine hükmeder.

⁵⁸⁵ Tek müdürün yapacağı bildirimin yeterli kabul edilmesi ve şirketin sona ermesi yönünde bkz. **YILDIZ**, Limited Şirketler Hukuku, s. 292; **ARSLANLI/DOMANIÇ**, s. 761

tasfiye işlemlerinin yürütülmesi için tasfiye memuru veya memurları organ sıfatını kazanır. Müdür ve genel kurulun yetkileri ise bu aşamada tasfiye memurları tarafından yapılamayan ancak tasfiye işlemleri için gereken işlemlerle sınırlıdır.

A. Tüzel Kişilik

Şirketin sona ermesi, kelime anlamına paralel anlamda bir son anlamına gelememekte olup şirketin ticaret sicilden silinmesine kadar devam eden tasfiye sürecinin başlaması anlamına gelir.⁵⁸⁶ Dolayısı ile bu sürede şirketin gerek üçüncü kişilerle gerekse de şirket pay sahipleriyle olan ilişkileri korunur. Şirketin tüzel kişiliği şirketin ticaret sicilden silindiği ana kadar devam eder⁵⁸⁷ (TTK m.533/II). Bu sebeple tasfiye sürecindeki şirket, ortaklarından bağımsız olarak kendi hak ve yükümlülükleri için dava açabilir yahut aleyhine de dava açılabilir (TTK m.533/II). Şirket tacir sıfatını sürdüreceğinden şirketin iflas ettirilebilmesi ve aleyhine icra takibi yürütülmesi mümkündür.⁵⁸⁸

Şirketin tüzel kişiliği tasfiye sürecinin sonuna kadar devam ettiğinden, şirket tasfiye öncesi şirket ile özdeştir. Tasfiye, şirketin ayniyetinde herhangi bir değişiklik yapmaz.⁵⁸⁹

B. Şirketin Amacı

Limited şirket, kanunen yasaklanmamış her türlü ekonomik amaç ve konu ile kurulabilir (TTK m.331) Ancak, şirketin sona ermesi ile birlikte şirketin amacı artık kar paylaşmak değil, şirketin tasfiyesidir. Dolayısı ile tasfiyenin amacı, yarım kalan işleri tamamlamak, şirketin malvarlığını satıp paraya çevirmek, alacaklarını tahsil etmek, borçlarını ödemektedir.⁵⁹⁰

Şirketi sona erdiren sebeplerden birinin gerçekleşmesi ile birlikte şirketin işletme konusunun elde edilmesine ilişkin faaliyetler, tasfiye sürecinin tamamlanmasına

---

⁵⁸⁶ PULAŞLI, C.IV, s. 2735 ; KARAMAN COŞGUN, s. 21.

⁵⁸⁷ Tüzel kişiliğin devamının şirketin hangi sebeple sona erdiğine bağlı olarak değişmeyeceği yönünde bkz. KARAMAN COŞGUN, s.21

⁵⁸⁸ ŞENER, Limited Ortaklıklar, s. 1021.

⁵⁸⁹ ŞENER, Limited Ortaklıklar, s. 1022

⁵⁹⁰ ŞENER, Limited Ortaklıklar, s. 1020.

yönelik olarak gerçekleştirilebilir. Şirket, tasfiyeye yardımcı olmak koşulu ile yeni işler yapabilir⁵⁹¹. Zira artık ekonomik amaca değil, şirketin tasfiye sürecinin tamamlanarak şirket tüzel kişiliğinin ticaret sicilden silinmesi amacına odaklanılır. Ancak şirket, tasfiye sürecine aykırı olmaması kaydıyla daha önce üstlendiği tüm yükümlülükleri yerine getirmek durumundadır.⁵⁹² Tasfiye haline giren şirketin “hak ehliyeti” sınırlandırılmaz. Şirketi temsile yetkili olanların yetkileri de bu doğrultuda ekonomik hedefler ile değil, tasfiye amacı ile sınırlandırılır. Tasfiye amacının dışında sonuç doğuran işlemler ise şirketi değil, yetkisiz temsilci olarak işlem yapanları bağlar.⁵⁹³

C. Ticaret Unvanına Ek Alması

Şirket organları şirketin tüzel kişi unvanını kullanarak, bu unvan altında kendi imzalarını atmak suretiyle işlem yaparlar (TTK m.372). Dolayısı ile tasfiye sürecinde de işlemler şirket adına, şirket unvanı altında yapılır. Bu sebeple tasfiye aşamasına geçen şirketin amacının değiştiğinin gösterilmesi için ticaret unvanına “*tasfiye halinde*” ibaresini eklemesi ve tasfiye aşaması sonlanana kadar tüm faaliyetlerini bu unvan altında gerçekleştirmesi zorunludur.⁵⁹⁴ Böylelikle şirketin hak ehliyetinde bir daralma oluşturularak, hakları kullanma ehliyetleri sınırlandırılmaktadır.⁵⁹⁵ Sınırın dışına çıkılması hali ise, şirketin değil, yetkisiz olanların sorumluluğuna sebep olur.⁵⁹⁶

Tasfiye halinde ibaresinin şirketin unvanına eklendiği tescil ve ilan ettirilir. Buradaki amaç şirketin alacaklıları, iş ortakları veya üçüncü kişilerin sona ermeden haberdar olmasıdır.⁵⁹⁷

⁵⁹¹ PULAŞLI, C.IV, s. 2735 ; ŞENER, Limited Ortaklıklar, s. 1021 ; TEKİNALP(POROY/ÇAMOĞLU), Ortaklıklar Hukuku II, s. 360,361.

⁵⁹² PULAŞLI, C.IV, s. 2735 ; ŞENER, Limited Ortaklıklar, s. 1020

⁵⁹³ PULAŞLI, C.IV, s.2735.

⁵⁹⁴ Zira, şirket unvanlarının istisnalar dışında gerçeği yansıtmaması ve üçüncü kişilerde yanlış bir izlenim oluşturmaması gerekir (TTK m.46).

⁵⁹⁵ TEKİNALP(POROY/ÇAMOĞLU), Ortaklıklar Hukuku II, s. 360

⁵⁹⁶ “*Tasfiye Halinde*” ibaresinin yokluğunda gerçekleştirilen işlemlerin geçersiz olmayacağı, hem şirketin hem de imza yetkililerin sorumluluğunun söz konusu olacağı yönünde bkz. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s.199 ; TEKİNALP(POROY/ÇAMOĞLU), Ortaklıklar Hukuku II, s. 360

⁵⁹⁷ ÇEVİK, Limited Şirketler, s.515 ; İMREGÜN, Anonim Ortaklıklar, s. 469 ; ŞENER, Limited Ortaklıklar, s. 1024.

Ancak, şirketin unvanına “tasfiye halinde” ibaresinin eklenmemesi halinde, bu aykırılığın yaptırımını kanun koyucu tarafından düzenlenmemiştir. Nitekim, mahkemeler memurlar, ticaret ve sanayi odaları, noterler ve TPE görevlileri bir şirketin ticaret unvanının kanunun hükümlerine aykırı kullandığını öğrenmeleri halinde, yetkili makamla bildirmekle yükümlüdür (TTK m.51/I) Ancak aykırı yaptırımın kullanımı ilgili hükmün devamında düzenlenmemiştir. Bu sebeple müracaat edilebilecek tek imkan olarak bu uğurda zarar gören kişi tarafından genel hükümler doğrultusunda tazminat davası açmaktır.⁵⁹⁸

D. Organların Varlığını Devam Ettirmesi

Tüzel kişiler, organları ile iradelerini açıklar, organları aracılığı ile hak elde ederler veya borç altına girerler. Tasfiye sürecinin sonuna kadar şirketin tüzel kişiliği devam edeceğinden, şirketin organlarının mevcudiyeti de devam eder. Dolayısı ile tasfiye sürecine giren bir limited şirketin müdür ve genel kurulunun görevleri ile yetkileri sona ermez. Ancak, tasfiye halinde limited şirketin müdür ve genel kurulunun görevleri ile yetkileri yalnızca tasfiyenin yapılması için zorunlu olan işler ile niteliği gereği tasfiye memurları tarafından yapılamayan işlemlerle sınırlıdır⁵⁹⁹ (TTK m. 535).

Şirketin tasfiye süreci başlaması ile birlikte süreç, tasfiye memurları tarafından yönetilir ve tamamlanır. Dolayısı ile, tasfiye aşamasında şirket organları arasında daha önce var olmayan tasfiye memurları da eklenir.⁶⁰⁰

1. Şirket Müdürü Yönünden

a. Görev ve Yetkileri

⁵⁹⁸ Bu yönde bkz. KARAMAN COŞGUN, s. 24

⁵⁹⁹ ŞENER, Limited Ortaklıklar, s. 1018 ; TEKİNALP(POROY/ÇAMOĞLU), Ortaklıklar Hukuku II, s. 360

⁶⁰⁰ KARAMAN COŞGUN, s. 22

Şirketin zorunlu temsil ve idare organı olarak düzenlenen müdürler, bu özellikleri ile anonim şirketlerdeki yönetim kuruluna karşılık gelmektedir⁶⁰¹. Tasfiye aşamasına geçen bir limited şirkette müdürler, eğer şirket sözleşmesinde tasfiye memuru olarak isimleri belirlenmiş kişiler var ise, şirketin sona erdiğini kendilerine derhal bildirmekle yükümlüdürler. Bu halde tasfiye memurları, başkaca bir işleme gerek kalmaksızın tasfiye memuru sıfatını elde eder⁶⁰². Tasfiye memurları, müdürler tarafından ticaret siciline tescil ve ilan edilir (TTK m.536/II). Şirket esas sözleşmesi veya genel kurul kararıyla tasfiye memuru atanmamış ise, tasfiye sürecini yürütmek ve sonlandırmakla şirket müdürleri yetkili ve görevlidir (TTK m.643, TTK m.536/I).

Tasfiye sırasında müdürlerin, hukuki konumu tasfiye öncesindeki hukuki konumlarına oranla oldukça dardır. Zira tasfiye aşamasında müdürlerin tasfiye ile ilgili görev ve yetkileri, tasfiye memurlarınca yerine getirilir. Müdürlerin yetkileri tasfiyenin yapılması için zorunlu olan ancak nitelikleri gereği tasfiye memurları tarafından yapılamayan işlemlerle sınırlıdır (TTK m. 643, TTK m.535/I). Şirketin iflas etmesi halinde ise bu görev ve yetkiler iflas dairesine geçer⁶⁰³.

Kanun koyucu tarafından tasfiye aşaması için getirilen bu iki yönlü sınırlama sebebiyle müdürler artık, şirket malvarlığı üzerinde tasarrufta bulunamazlar. Müdürlerin şirketin muhasebe ve defterlerinin tutulması, şirketin borca batıklığının tespiti ile bildirimini vb. yükümlülükleri tasfiye memurlarına ait olacaktır⁶⁰⁴(TTK m. 542/I). Buna karşılık müdürler, tasfiye işlerinin dışında kalan konularda genel kurulda karar alınması gerekiyor ise, genel kurul toplantı çağrısını yapabilirler⁶⁰⁵. Bununla beraber tasfiye amacının dışında kalan genel kurul kararlarının iptali yönünde dava açabilirler.

Müdürler tasfiye aşamasında görevlerine devam edeceğinden⁶⁰⁶, kanunen kendilerine verilen görevlerle beraber bir nevi gözetim organı olarak varlıklarını

⁶⁰¹ ŞENER, Limited Ortaklıklar, s.641

⁶⁰² ŞENER, Limited Ortaklıklar, s.1033

⁶⁰³ ÇEVİK, Limited Şirket, s.515

⁶⁰⁴ ŞENER, Limited Ortaklıklar, s.1029

⁶⁰⁵ ÇEVİK, Limited Şirketler, s.518 ; ŞENER, Limited Ortaklıklar, s.1030.

⁶⁰⁶ Atabek, şirketin tasfiye aşamasına geçmesi ile birlikte yönetim ve temsil yetkisi tasfiye memurlarına geçtiğinden müdürlerin de varlığının da bu andan itibaren sona ermesi gerektiği öne sürmektedir. Bkz.

sürdürmeye devam ederler⁶⁰⁷. Örneğin müdürler, tasfiye memurlarının kanunsuz ve taraflı hareketleri sebebiyle tasfiyenin gereklerinden olan hususları görüşmek için genel kurulu toplantıya çağırabilir (TTK m.617/I, TTK m.624/II), ihlaller sebebiyle tasfiye memurlarına karşı açılacak sorumluluk davalarını takip edebilirler.

b. Tasfiye Sürecini Yürüten Müdürler

Tasfiye memurlarının kim veya kimler olacağı şirketin esas sözleşmesinde düzenlenebileceği gibi⁶⁰⁸ sonrasında, genel kurul kararı ile belirlenebilir veya mahkeme kararı ile tasfiye memuru ataması yapılabilir. Ancak bu şekilde bir tasfiye memuru ataması yapılmamış ise tasfiye, şirket müdürü tarafından yürütülecektir (TTK m.643, TTK m. 536/I). Birden fazla müdürün olması halinde ise bir müdürün değil tüm müdürlerin tasfiye memuru olarak görev alması gerekir.

Kanun metnine bakıldığında, müdürlerin tasfiye memuru olduğu değil, tasfiye sürecini yürüteceği ifade edilmektedir. Dolayısı ile burada lafzi bir yorumla, müdürler bakımından yasal bir görevlendirme yapıldığından bahsedilir⁶⁰⁹. Bu noktada, tasfiye memuru olarak değil de tasfiye işlerini yürüten sıfatına sahip olan müdürler için bir ücret ödenip ödenmeyeceği tartışmalıdır. Nitekim bir görüşe göre, müdür tarafından tasfiye işlerinin yürütülmesi kanuni bir zorunluluk olup bu sebeple ek bir ücret hakkı kazanamayacakları öne sürülmektedir⁶¹⁰. Ayrıca yine bu görüşe göre, müdürlerin tasfiye işlerini yürütme görevi reddedemeyecekleri savunulmaktadır. Bir diğer görüşe göre ise, tasfiye işlerini yürüten müdürler, kanuni görevlerini ifa etseler de ücrete hak kazanırlar⁶¹¹. Kanun koyucu tarafından da açıkça ifade edildiği üzere şirket sözleşmesinde veya atama

---

ATABEK, s.866 ; Kanaatimizce bu görüşe katılmak olanaksızdır. Zira kanun koyucu gerek TTK m.535’de müdürlerin tasfiyedeki konumlarını düzenlemiş, gerekse de TK m.536/II ile müdürlerin tasfiye aşamasında da varlıklarını sürdüreceklerini belirtmiştir. Benzer görüş için bkz. **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s.1031

⁶⁰⁷ **ARSLANLI**, Şirketler IV-V, s.163 ; **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s.1029-1030

⁶⁰⁸ Bu husus kuruluş sözleşmesinde düzenlenebileceği gibi sonradan sözleşme değişikliği yapılarak da belirlenebilir. Ancak burada sözleşme değişikliği için TTK m.589’daki koşul ve yeter sayıların gerçekleştirilmesi gerekir.

⁶⁰⁹ **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s.1035 ; **TEKİNALP(POROY/ÇAMOĞLU)**, Ortaklıklar Hukuku II, s.364

⁶¹⁰ **TEKİNALP(POROY/ÇAMOĞLU)**, Ortaklıklar Hukuku II, s.369

⁶¹¹ **ÇEVİK**, Limited Şirketler, s. 519

kararında aksi öngörülmemiş ise, tasfiye ile görevlendirilenler ücrete hak kazanır⁶¹²(TTK m.536/I). Kanaatimizce de ilgili hükümde kanun koyucu tarafından “*tasfiye memurları*” değil “*tasfiye ile görevlendirilenler*” olarak düzenlenmesi sebebiyle burada tasfiyeyi yürütmekle görevli olan müdürler de ücrete hak kazanmalıdır.

Bu durumda sona erme sebebinin gerçekleşmesi ile birlikte müdürler, hem şirketin idare ve temsil organı görevini hem de tasfiye organı görevini bir arada yürütürler.⁶¹³ Tasfiyeyi müdürlerin yürütmesi halinde, kendilerini ticaret siciline tescil ve ilan ettirmeleri gerekmektedir (TTK m. 536/II).

Kanaatimizce kanun koyucu tarafından, aksi belirtilmedikçe müdürlerin tasfiye memuru olarak görevlendirilmesi yerinde bir düzenleme olmuştur. Çünkü şirketin işlerini en iyi bilen kişi müdürler olup şirketin tasfiyesinin de en iyi şekilde onlar tarafından gerçekleştirilmesini beklemek makul bir yaklaşım olacaktır⁶¹⁴.

2. Genel Kurul Yönünden

Genel kurul, limited şirketin tasfiyesi aşamasında da varlığını sürdürmeye ve önemli görevler ifa etmeye devam eder. Tıpkı müdürlerde olduğu gibi, genel kurulun da görev ve yetkileri tasfiyenin yapılabilmesi için zorunlu olan fakat nitelikleri gereği tasfiye memurları tarafından yapılamaya işlemler ile sınırlıdır(TTK m.535). Örneğin, şirket sözleşmesi değişikliklerinde tek başına karar almaya (TTK m.616/I-a), şirket aktiflerinin satış tarzının belirlenmeye (TTK m.538), tasfiye memurlarını atamaya⁶¹⁵(TTK m.536/I), azletmeye⁶¹⁶ (TTK m.537/I) , ilk tasfiye bilançosunu (TTK m.540/I), ara ve kati

⁶¹² Yarg. 11HD 1983/969E. 1983/1546K. 29.03.1983T. sayılı kararında “*Tasfiye ile görevlendirilen tasfiye memurunun (212/2) hak ettiği ücretini (223/2) tasfiyenin devamı sırasında ancak şirket hükmi şahsiyetinden ve onun tasfiye masasından istemesi gerekir.*” şeklinde hüküm tesis edilmiştir. Karar için bkz. **ÇEVİK**, Limitet Şirketler, s. 520

⁶¹³ Müdürlerin şirketin hem idare hem de tasfiye organı olarak çifte fonksiyonu ifa ettiği yönünde bkz. **ŞENER**, Limited Ortaklıklar Hukuku, s. 1035

⁶¹⁴ Bu yöndeki görüş için bkz. **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s.1036

⁶¹⁵ Tasfiye memuru genel kurul toplantısında temsil edilen oyların salt çoğunluğunun alacağı karar ile genel kurul tarafından atanabilir. (TTK m.620)

⁶¹⁶ Mahkeme kararı ile atanan tasfiye memurları hariç, esas sözleşme veya genel kurul kararı ile atanan tasfiye memurları, genel kurul tarafından her zaman görevden alınabilir ve yenileri seçilebilir. Ancak kanun koyucu, azil kararı bakımından ağırlaştırılmış yeter sayı öngörmemiş olup genel kurul toplantısında temsil

bilançoıu onaylamaya, önemli miktarda şirket aktiflerinin toptan satılabilmesi kararını vermeye (TTK m.538/II), tasfiye memurları hakkında sorumluluk davası açmaya şirket tasfiye halinde de olsa genel kurulu yetkilidir⁶¹⁷. Hatta koşulları mevcut ise genel kurul tasfiyeden dönme yönünde de karar verebilir⁶¹⁸(TTK m.548). Dolayısı ile sayılan bu hususlar kanunen genel kurula özgülenen görev ve yetkiler olup bu yetkilerin tasfiye memurlarına veya başka bir kişiye devri mümkün değildir⁶¹⁹.

Genel kurulun tasfiye sürecinde, tasfiye memurlarının yetkilerinin genişletilmesi veya daraltılması mümkün değildir. Bu yönde alınan bir karar, bir başka organ tarafından icra edilmesi beklenen kanuni görevlere müdahale anlamına gelir.⁶²⁰ Ancak şirket, genel kurul kararı ile veya şirket sözleşmesi ile tasfiye memurları arasındaki yetki dağılımında genişletme veya daraltmaya gidebilir. Birden fazla tasfiye memuru atanmış ise ve aksi şirket sözleşmesinde veya genel kurul kararında kararlaştırılmamış ise, en az iki tasfiye memurunun imzası ile yapılan işlemler şirketi bağlar. Tasfiye memurlarının temsil yetkisine ilişkin şirket sözleşmesinde bir düzenleme yok ise, genel kurul olağan nisaplarla karar alarak bu yönde düzenleme yapabilir⁶²¹ (TTK m. 643, m.546/III)

Buna karşılık genel kurul tarafından, şirket ortaklarına yapılacak olan kâr payı dağıtımı veya müdürlere kazanç payı ödenmesi şeklindeki kararlar verilemez. Zira, tasfiye aşamasına girilmesi ile birlikte artık şirketin esas amacı kar elde etme ve elde edilen karı ortaklar arasında paylaşırma değil, şirketin tasfiyesidir.

Şirket sözleşmesinde müdür veya müdürlerin almış oldukları belirli kararları genel kurulun onayına sunmaları öngörölmüş ise de bu durumun kıyasen tasfiye

---

edilen oyların salt çoğunluğunun alacağı karar ile azli mümkündür. (TTK m.620) Kollektif şirketlerde ise mahkeme tarafından atanan tasfiye memuru, ortakların oybirliği ile alacağı kararla azledilebilir.

⁶¹⁷ **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s.1027 ; **UÇAR**, s. 383

⁶¹⁸ Söz konusu yetki, tasfiyede müdürler ve genel kurul için getirilen şirketin tasfiyesi işlemleri için zorunlu bir faaliyet olması gerektiğine dair sınırlamanın (TTK m.535/I) bir istisnasını teşkil etmektedir.

⁶¹⁹ **ÇEVİK**, Limited Şirketler, s.517

⁶²⁰ **ŞENER**, Limited Ortaklıklar Hukuku, s. 1028

⁶²¹ Mahkeme tarafından seçilen tasfiye memurlarının yetkileri ise, yalnızca mahkeme kararı ile haklı sebebin bulunması halinde, genişletilebilir veya daraltılabilir. Bu yönde bkz. **ARSLANLI**, Şirketler IV-V, s. 224 ; **ÇEVİK**, Limited Şirketler, s. 524 ; **KARAMAN COŞGUN**, s.130 ; Mahkeme kararı ile genişletilen veya daraltılan yetkiler bağlayıcı olup, genel kurul kararı ile değiştiremeyeceği yönünde bkz. **YILDIRIM**, Tasfiye Memurları s. 950

memurları için uygulanması mümkün değildir⁶²². Fakat tasfiye memurları, tasfiye işlerinin gereklerinden olan konular bakımından karar verilmesi için genel kurulu toplantıya çağırabilir, hatta genel kurul kararlarının butlanına ve iptaline ilişkin hükümlerin kıyasen limited şirketler için de uygulanacağından, genel kurul kararlarına karşı müdürler gibi tasfiye memurları da genel kurul kararına karşı iptal davası açmaya yetkilidir(TTK m. 643, m.446/I-c). Keza, genel kurul kararlarının yerine getirilmesi tasfiye memurlarının kişisel sorumluluğuna neden olacaksa, onların her biri de söz konusu genel kurul kararının iptalini isteyebilir (TTK md 446/I-d).

Tasfiye işlerinin uzaması halinde, her yıl sonunda düzenlenen bilançoların görüşülmesi, tasfiye memurlarının ibrası veya ibra edilmemesi bakımından da karar genel kurul tarafından verilir. Ayrıca, hazırlanan envanterin ve ilk tasfiye bilançosunun da genel kurul onayına sunularak olağan yeter sayılar ile onaylanması gerekir⁶²³(TTK m. 620, m. 540/I). Bununla beraber tasfiye memurları tarafından tasfiyenin sonunda kesin bir bilanço düzenlenerek, genel kurulun onayına sunulacaktır (TTK m. 542).

3. Tasfiye Memurları Yönünden

Tasfiyeye özgü tüm işlemlerin yerine getirilebilmesi adına tasfiye memuru veya memurları atanır. Atama, şirket sözleşmesinde yapılacak olan düzenlemeyle, alınacak bir genel kurul kararıyla veya mahkeme kararıyla gerçekleşebilir. Tasfiye memurunun belirlenmesine ilişkin düzenleme şirketin kuruluşu sırasında gerçekleştirilmemiş ve şirket sözleşmesinde düzenlenmemiş ise, sonrasında sözleşme değişikliği yapılması suretiyle de gerçekleştirilebilir⁶²⁴(TTK m.589). Nitekim şirket sözleşmesinde belirlenmemesi veya genel kurul kararıyla tasfiye memurunun atanamaması halinde tasfiye müdürler tarafından gerçekleştirilir (TTK m. 536/I).

---

⁶²² ŞENER, Limited Ortaklıklar, s. 1028

⁶²³ Genel kurulun toplanamaması veya ilk tasfiye bilançosunu onaylamamasına rağmen, tasfiye memurları, tasfiye işlemlerine devam edebilir. Bu yönde bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, s. 1084

⁶²⁴ Aksi şirket sözleşmesinde öngörülmediği takdirde, sermayenin üçte ikisini temsil eden ortakların alacağı karar ile şirket sözleşmesi değiştirilebilir.

Tasfiye memuru zorunlu bir görev değildir. Dolayısı ile seçilen kişi veya kişiler bu görevi kabul etmekle yükümü değildir. Tasfiye memurunun görevini kabul etmesi ile birlikte atama ticaret siciline tescil edilerek ilan edilir. Aksi şirket sözleşmesinde veya alınan genel kurul kararında öngörülmemiş ise tasfiye memuru ücrete hak kazanır. Tasfiye süreci tasfiye memuru tarafından yürütülmekte ve sonlandırılmaktadır.

Tasfiye memurları limited şirketin tasfiyesi ve doğrudan bağlantılı tüm görevli ifa etmekle yükümlüdür. Tasfiye aşamasında şirketin temsili tasfiye memurları tarafından gerçekleştirilir (TTK m. 539). Tasfiye memurlarının temsil görevleri kapsamında şirket adına işlemler yapabilir, tasfiyeyle ilgili konularda şirketi mahkemede temsil edebilir, şirket adına dava açabilir, sulh ve tahkim sözleşmeleri yapabilirler⁶²⁵ (TTK m.539/III). Tasfiye memurlarına kanunen tanınan yetkiler devredilemez ancak belirli uygulama işlemlerinin yapılabilmesi için tasfiye memurlarından birisi diğerine veya üçünü bir kişiye temsil yetkisi verebilir. Buna karşılık şirketin müdür ve genel kurulunun görev ile yetkileri ise, yalnızca tasfiyenin yapılması için zorunlu olan ancak niteliği gereği tasfiye memurları tarafından yapılamayan işlemler ile sınırlandırılır (TTK m.535).

Aksi genel kurul kararında veya şirket sözleşmesinde öngörülmemiş ise, limited şirket birden fazla tasfiye memuru tarafından temsil ediliyor ise çift imza kuralı geçerlidir⁶²⁶ (TTK m. 629,m.327) Buna göre, imzaya yetkili iki tasfiye memuru tarafından şirket adına imza atması gerekir⁶²⁷.

4. Ortaklar Yönünden

Şirket pay sahipleri şirketin unvanı sicilden silininceye kadar pay sahibi olarak kalmaya devam eder. Tasfiye aşamasına geçiş ile birlikte atanan tasfiye memurları ile şirket arasında esasen iş görme ilişkisinden doğan bir borç ilişkisi mevcuttur. Buna göre tasfiye memurlarının gerek kanun hükümlerine gerekse de genel kurul kararlarına aykırı

---

⁶²⁵ ŞENER, Limited Ortaklıklar Hukuku, s. 1071.

⁶²⁶ Alman Hukuku'nda ise, çift imza kuralı yerine, birlikte imza ilkesi benimsenmiştir. Buna göre birden fazla müdürün varlığı halinde hepsinin imzasının varlığı halinde şirket adına işlem yapabilirler (GmbHG m. 68/I-c.2, m.35/II).

⁶²⁷ İmzaların aynı yerde ve aynı anda atılması zorunluluğu yoktur. Bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar Hukuku, s. 1075.

hareketleri sebebiyle meydana gelen zararlardan, kusursuz olduklarını ispat etmedikleri müddetçe müştereken ve müteselsilen sorumludur⁶²⁸ (TTK m.644/I-a, m.543/II)

Şirket ortaklardan herhangi birinin istemi ve haklı sebebin varlığında mahkeme tasfiye memurunu görevden alabilir ve yerine yenilerini atayabilir(TTK m.537/II). Tasfiye memurunun azlini ve yenisinin atanmasını talep eden şirket ortağının, mahkeme neticelenene kadar şirket ortağı sıfatını taşıması gerekmektedir. Aksi halde dava düşecek olup yeni ortağın davayı takip etme ehliyeti bulunmamaktadır.⁶²⁹

Şirket ortaklarının, şirkete karşı sorumluluğu, şirkete koymayı taahhüt ettikleri sermaye miktarı kadardır. Dolayısı ile tasfiye aşamasında şirket alacaklılarının, yerine getirmemiş olduğu sermaye borcuna ilişkin ilgili ortaktan talepte bulunma hakkı bulunmamaktadır.⁶³⁰ Ancak bu noktada talepte bulunabilecek kişi, şirket tüzel kişiliği adına tasfiye memurlarıdır.⁶³¹ (TTK m.542/I-a) Zira şirketin tasfiye aşamasına girmesi ortakları sermaye borcundan kurtarmaz. Tasfiye memurları gerekmesi halinde, şirket ortaklarından bakiye nakdi sermaye koyma borcunun ifasını talep edebilir. Kanun koyucu tarafından getirilen bu sınırlama doğrultusunda hükmün lafzında geçen “gereğinde” ifadesi geniş yorumlanmalıdır.⁶³² Bu kapsamda sadece alacaklıların alacaklarını ödemek için değil, şirketin geçici ödeme güçlüğü yaşaması, yarım kalan bir işin tamamlanması veya ihtilaflı bir şirket alacağının kurtarılması hallerinde de bu bakiye borcun ödenmesi talep edilebilir.⁶³³ Nitekim, şirket sözleşmesi ile ek ödeme veya yan edim yükümlülükleri

⁶²⁸ ÇEVİK, Limitet Şirketler Hukuku, s. 524

⁶²⁹ TEKİNALP(POROY/ÇAMOĞLU), Ortaklıklar Hukuku II, s.365

⁶³⁰ Şirket ortaklarının şirket alacaklısına karşı sorumlu olmamasına ilişkin istisna AATUHK m. 35 olup konuya ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. III.BÖLÜM - IV

⁶³¹ “Limited şirket ortaklarının sorumluluğunu düzenleyen TTK.nun 532. maddesi hükmüne göre ortaklar sermaye koyma borçlarını yerine getirdikleri nisbette, sorumluluktan kurtulurlar. Şu kadar ki ortaklara koydukları sermaye kısmen veya tamamen geri verilmiş veya haksız yere kar yahut faiz ödenmiş ise aldıkları para nispetinde sorumludurlar. Ortaklığın infisalı halinde dahi tasfiye memurları ortakların ödemeleri gereken borcu bu hüküm ve esaslar dairesinde tespit ederler.” Yarg. 12HD. 2010/9841E. 2010/23271K. 14.10.2010T. (www.lexpera.com.tr E.T. 11.11.2022) ; HGK 1967/T-573, K.387, 19.06.1971, karar için bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, s. 1094.

⁶³² Ödenmemiş sermaye payı üzerinde şirket alacağı dolayısı ile haciz konulup konulamayacağına ilişkin görüşler için bkz. SAYIN ÖNAL, s.79-83

⁶³³ ŞENER, Limited Ortaklıklar, s. 1095

⁶³⁴ ÇEVİK, Limitet Şirketler Hukuku, s. 534

öngörülmesi halinde gerektiğinde bu hususlar da tasfiye memurları tarafından talep edilmelidir.⁶³⁵

Şirketin malvarlığı, halihazırda borçlarını karşılamaya yetiyor ise, tasfiye memurlarının şirket ortaklarından bakiye borçlarını ödemeleri talebinde bulunmalarına gerek yoktur. Bu husus şirket ortaklarına sermaye payları iade edilirken dikkate alınır. Bir başka deyişle, nakdi sermaye borcunu tam olarak ifa etmemiş şirket ortakları yalnızca ödediği sermaye oranında tasfiye payı alır.

Şirketin borçları ödendikten sonra, şirket ortaklarının esas sermaye payları iade edilir⁶³⁶. Bir başka deyişle, şirketin alacaklılarının alacakları ödenmediği müddetçe şirket ortaklarına pay bedelleri iade edilemez. Şirketin borçları ödendikten ve pay bedelleri geri verildikten sonra kalan bir varlığın olması halinde, şirket sözleşmesinde aksi kararlaştırılmamış ise, şirket ortakları arasında ödedikleri sermaye ile imtiyaz hakları oranında dağıtılır⁶³⁷ (TTK m.343/I). Geriye kalan paradan ortaklara ödenen bu bedele tasfiye payı denir.⁶³⁸ Kanun koyucu, aksi esas sözleşme veya genel kurul kararında belirtilmediği müddetçe söz konusu pay dağıtımı para olarak gerçekleştirilir.⁶³⁹ (TTK m.543/III)

III. İLGİLİLER YÖNÜNDEN SONUÇLARI

⁶³⁵ ŞENER, Limited Ortaklıklar, s. 1097

⁶³⁶ Bu durum esas sermaye pay bedelinin geri istenemeyeceğine ilişkin hükmün istisnası niteliğindedir. (TTKm.601) Bu yönde Yarg. 11.HD. 2005/71179E. 2006/10559K. 19.10.2006 T. sayılı kararında “TK’nun 405/2.maddesi gereğince pay sahipleri, sermaye olarak şirkete verdiklerini geri isteyemezler, ancak tasfiye payına ilişkin haklar bu yasak kapsamında değildir. Sermayenin kısmen ortaklardan birine geri ödenmesi ise, karşılığı başka bir ortak ya da 3ncü bir kişi tarafından ödenmediği takdirde, sermayenin azaltılması hükümlerine tabidir. Maddede sözü edilen tasfiye ise ortakların yek diğerinden olan alacak borçlarının tasfiyesi ile ilgili olmayıp, şirketin sona ermesi durumundaki tasfiye ile ilgilidir.” denilmiştir. (www.lexpera.com.tr – E.T. 11.11.2022)

⁶³⁷ YASAMAN, Makaleler, s. 238-244 ; İsviçre Hukuku’nda şirket borçlarının ödenmesinden sonra sona eren şirketin malvarlığı, ana sözleşmede aksi belirtilmedikçe ortaklar arasında ödenen sermaye paylarının oranına göre ve münferit pay kategorilerinin imtiyaz hakları dikkate alınmak suretiyle paylaşılır. (İsv. BK. m.745)

⁶³⁸ Tasfiye payı alma hakkı, bireysel, mali neticeli, ortakların her birinin şahsi iradesiyle vazgeçebileceği müktesep bir ortaklık hakkıdır. Bu yönde bkz. TEKİNALP(POROY/ÇAMOĞLU), s.2

⁶³⁹ Tasfiye payı alacak hakkında dönüşmeden önce devredilmek istenirse, ortaklık payı ile birlikte devredilmesi gerekir. Ancak alacak hakkına dönüştükten sonra tasfiye payı devredilebileceği veya haczedilebileceği yönünde bkz. TEKİNALP(POROY/ÇAMOĞLU), Ortaklıklar Hukuku II, s.4

Tasfiye aşamasındaki limited şirketin iş ve işlemleri yalnızca şirketin tasfiye edilmesine ilişkin işlemlerle sınırlandırılmış olsa da tasfiye aşamasına girmesi ile birlikte ortaklarıyla olan ilişkileri de dahil olmak üzere şirket tüzel kişiliği tasfiye sona erene kadar devam eder. Dolayısı ile, bu durum şirket ile ilgili olan kişiler bakımından farklı sonuçlar doğurur.

A. Denetçiler Yönünden

eTK döneminde limited şirketin denetimi, şirketin ortak sayısına bağlı olarak belirlenmekte, ortak sayısı yirmiden fazla şirketler bakımından bir veya birden fazla denetçi bulundurulması zorunluluğu bulunmaktaydı. Ancak TTK ile birlikte bu koşul ortadan kaldırılmıştır. Buna karşılık Cumhurbaşkanı tarafından belirlenen ölçütleri sağlayan şirketler, bağımsız denetime tabi olacak olup denetim şirketin ortak sayısından bağımsız hale getirilmiştir (TTK m.635, m. 397, m.398). Bağımsız bir dış denetim ile, şirket açısından objektif ve tarafsız bir bakış açısı ile ilerleyebilmesi hedeflenmiştir.

Tasfiyeye giren bir limited şirkette denetçi, tasfiye memurlarının görev ve yetkilerine girmeyen ve kanunla kendisine görevleri yerine getirir(TTK m. 535). Şirket işlerini gözlemlleme yükümlülükleri tasfiye süreci ile birlikte tasfiye işlerine yönelir. Denetçiler, tasfiye memurlarını denetler.⁶⁴⁰ Ayrıca, tasfiye memurları tarafından hazırlanarak verilen ara, yıllık ve son bilanço hakkında rapor hazırlayarak genel kurula sunarlar.⁶⁴¹

B. Alacaklılar Yönünden

Şirket defterinden veya diğer belgelerden alacaklı oldukları anlaşılan ve yerleşim yerleri bilinen kişiler taahhütlü mektupla, diğer alacaklılar için ise Türkiye Sicil Gazetesi'nde ve şirketin internet sitesinde ve aynı zamanda esas sözleşmede öngörüldüğü şekilde, şirketin sona erdiğini ve alacaklarının kaydı için tasfiye memurlarına başvurulması gerektiğini birer hafta arayla⁶⁴² yapılacak üç ilanla bildirirler. (TTK m.

⁶⁴⁰ ÇEVİK, Limited Şirketler Hukuku, s. 517

⁶⁴¹ eTK döneminde denetçiler, tasfiye işlerinin yerine getirilmesi için gereken zorunlu bir sebebin varlığı halinde genel kurulu toplantıya çağırabilmekteydi. Bkz. ÇEVİK, Limited Şirketler Hukuku, s. 517

⁶⁴² Söz konusu sürelerle uyulmaması, yapılan ilanların geçersiz olmasına neden olur.

541/I) Söz konusu usul, alacakların korunması tedbiri olarak kanun koyucu tarafından düzenlenmiştir. Ancak, kanun koyucu bu çağrının hangi süre içerisinde yapılması gerektiğini net olarak ifade etmemiştir. Burada çağrının mümkün olan en kısa sürede yapılması gerekir⁶⁴³.

Alacaklı olarak ifade edilen kavram, geniş yorumlanmalıdır. Nitekim, şirket ortaklarının da üçüncü bir kişi gibi şirketten alacağının bulunması durumunda, alacaklı sıfatına haiz olacaktır.⁶⁴⁴

Kanun koyucu tarafından getirilen yeni bir düzenleme ile, alacaklı oldukları bilinenler bakımından⁶⁴⁵, bildirimde bulunmamaları halinde alacakları tutarındaki meblağ, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafınca belirlenen bir bankaya⁶⁴⁶ depo edilir. (TTK m. 541/II) Bu alacakların bankaya yatırılabilmesi için ise muaccel ve tartışmasız olması gerekir. Vadesi gelmemiş borçlar bakımından ise, kanun koyucu tarafından iki farklı hüküm öngörülerek birbiri ile çelişkiye sebep olunmuştur. TCMB'nin kısa vadeli kredilere uygulanan oran üzerinden iskonto edilerek derhal ödeneceği ve alacaklıların bu ödemeyi kabul etmek zorunda olduğu düzenlenmiştir. (TTK m.542/I-h) Aynı zamanda şirketin henüz muacccele olmayan alacakları tutarında paranın notere depo edileceği belirtilmiştir. (TTK m. 541/III) Nitekim ilgili hükümlerin gerekçelerine bakıldığında kanun koyucu tarafından esasen m.542/I-h'yi düzenlenmek istediği, ancak şifahen m.541/III ile de çelişkili bir düzenlemeye gidildiği görülmektedir⁶⁴⁷. Bu sebeple yalnızca hakkında uyumsuzluk bulunan borçlar bakımından ilgili meblağ notere depo edilmelidir.

---

⁶⁴³ **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s. 1102 ; Çağrının ilk envanter ve bilançonun tasdik edilmesinden sonra yapılması gerektiği yönünde bkz. **DOĞANAY**, Türk Ticaret Kanunu Şerhi C.II, .s1484 ; **KARAMAN COŞGUN**, s.185

⁶⁴⁴ Örneğin, tasfiye öncesinde genel kurul tarafından kar payı dağıtım kararı alınması halinde, söz konusu kar payı sebebiyle ortaklık alacaklısı konumuna gelirler.

⁶⁴⁵ Söz konusu husus Sermaye Şirketlerinin Tasfiyesinde Şirket Alacaklılarının Alacaklarının Yatırılacağı Bankanın Belirlenmesine İlişkin Tebliğ'in 5.maddesine göre, alacağı bankaya yatırılacak alacaklılar, şirket defterinden veya diğer belgelerden alacaklı olduğu anlaşılan, yerleşim yeri bilinen ve taahhütlü mektupla çağrılan veya yerleşim yeri bilinmeyen ancak ilgili ilanlar ile alacaklarını tasfiye memurlarına bildirmeye çağrılan kişiler olarak belirlenmiştir.

⁶⁴⁶ Sermaye Şirketlerinin Tasfiyesinde Şirket Alacaklılarının Alacaklarının Yatırılacağı Bankanın Belirlenmesine İlişkin Tebliğ'in 6.maddesi uyarınca, şirketin merkezinin kayıtlı olduğu Ticaret sicil Müdürlüğü'ne en yakın TC Ziraat Bankası Anonim Şirketi şubesinde, bulunmaması halinde en yakın yerdeki şubede açılacak hesaba yatırılır. Hesabın bir ay vadeli hesap olması gerekmekte olup vade süresinin dolması halinde hesap aynı süre ile yenilenir.

⁶⁴⁷ **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s. 1106

Tasfiye halindeki şirketin borçları ödendikten ve pay sahiplerine pay bedelleri geri verildikten sonra kalan varlık, esas sözleşmede aksi kararlaştırılmamış ise, pay sahipleri arasında ödedikleri sermaye ile imtiyaz hakları oranında dağıtılır. (TTK m. 543/I) Fakat, alacaklılara üçüncü kez yapılan çağrı tarihinden itibaren altı ay geçmeden⁶⁴⁸, kalan varlık dağıtılamaz.⁶⁴⁹ Mahkeme tarafından yapılacak değerlendirme neticesinde, alacaklılar için bir tehlike mevcut olmadığı takdirde dağıtımına izin verebilir. (TTK m.543/II)

Nitekim, kanunen belirtilen bildirim ve çağrı usulünün yerine getirilmesi ile, şirketin sona erdiğini öğrenen alacaklılar, bütün alacaklarını⁶⁵⁰ tasfiye memuruna, tasfiye sonucunun paylaşılmasına kadar bildirilmelidir.⁶⁵¹ Şirket alacaklısı, alacağı her türlü belge ile ispat edilebilir. Bu kapsamda ayrıca şirketin defter veya kayıtlarında görünüp görünmemesi önemli değildir. Ayrıca, şirketin sicilden terkin edilmesinden sonra dahi, zamanaşımına uğramamış alacakların tahsili için ek tasfiye çerçevesinde şirketin yeniden tescili talep edilebilir.⁶⁵²

IV. KAMU ALACAKLARI YÖNÜNDEN SONUÇLARI

A. Ortaklar Yönünden

Limited şirkette, temel kural şirketin borç ve yükümlülüklerinden sadece şirketin malvarlığı ile sorumlu olunmasıdır. (TTK m.602)⁶⁵³ Dolayısı ile şirketin borcu sebebiyle,

⁶⁴⁸ Alman Hukuku'nda bu süre bir yıl olarak belirlenmiştir. (GmbHG 73) İsviçre Hukuku'nda da her ne kadar bir yıllık süre öngörülmüş olsa da üç aylık sürenin sonunda özel yetkili bir denetçi tarafından şirketin borçlarının ödendiği ve üçüncü kişilerin menfaatlerinin tehlikeye düşmeyeceği onaylanır ise, malvarlığının paylaşılması gerçekleştirilebilir. (OR 745)

⁶⁴⁹ Bekleme süresine uyulmaması, tasfiye memurlarının sorumluluğunu doğurur. Alman Hukuku'nda bekleme süresinin alacaklıların korunmasına hizmet ettiği dolayısı ile emredici nitelikte olduğu belirtilmektedir. (GmbHG 73)

⁶⁵⁰ Şarta bağlı olan olmayan, ihtilaflı veya ihtilafsız, muaccel veya müaccel, dönemsel nitelik taşıyan veya taşımayan, teminatlı veya teminatsız bütün alacakların tasfiye memuruna bildirilmesi gerekmektedir. İpotekle veya kefaletle güvence altına alınmış olması halinde de bildirim şarttır.

⁶⁵¹ Konuya ilişkin ayrıntılı açıklama için bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, s. 1102-1103

⁶⁵² Yarg. 11 HD. 2004/1698E. 2004/10818K. 04.11.2004T. (www.lexpera.com.tr E.T. 11.11.2022)

⁶⁵³ Doktrinde bir görüş, anılı düzenlemenin başlığının "ortakların sorumluluğu" olması gerektiğini öne sürmektedir. Bu haliyle hükmün başlığının yanlış bir yoruma sebebiyet verebileceği, maddenin başlığının

ortakların herhangi bir sorumluluğu bulunmaz. Ancak bu hususta şirketin kamu borçları için önemli bir istisna getirilmiştir. Buna göre limited şirket ortakları, şirketten tamamen veya kısmen tahsil edilemeyeceği anlaşılan amme alacaklarından sermaye hisseleri oranında doğrudan doğruya sorumludurlar. (AATUK m.35, VUK m.10)

Amme alacakları kavramı sadece vergi borçlarını değil, devlete ve diğer kamu kurumlarına ait resim, harç, vergi cezası, para cezası, gecikme zammı, faiz gibi ferî alacakları, ve bunların takip masraflarını da kapsar.⁶⁵⁴ Ayrıca, kamu idarelerinin sözleşmeden, haksız fiil veya haksız iktisaptan doğan alacakların dışında kalan kamu hizmetlerinin ifası sebebiyle ortaya çıkan alacaklar da kamu alacağıdır. Dolayısı ile bu kapsamdaki kamu borçlardan dolayı kanuni şartların oluşması şartıyla şirket ortaklarına başvurulması ve aleyhlerinde takip yürütülmesi mümkündür.

Kanuni şartlar bakımından ise, öncelikle şirketten tahsil edilemeyen bir kamu alacağının bulunması gerekmektedir. Zira, şirket ortaklarının sorumluluğu ikinci derecede olup şirketten tahsil edilememesini gösterir aciz vesikası veya aciz fişi gibi belgelerin sunulması şarttır⁶⁵⁵. Bu kapsamda kamu alacağının şirketten tahsil edilemeyen miktarı için ortakların şahsi malvarlığına başvurulması mümkündür. Ancak, şirketin ortaklarının sorumluluğu, sermaye oranları doğrultusundadır. Dolayısı ile, kamu idaresi tarafından öncelikle ortakların paylarını tespit edilerek her bir ortağa sermaye payı oranında başvuru yapılması gerekmektedir⁶⁵⁶.

Ayrıca ortağın, sermaye payını devretmesi halinde, payı devreden ve devralan şahıslar devir öncesine ait amme alacaklarının ödenmesinden, ikinci derecede sermaye

---

“şirket tüzel kişinin sorumluluğu” şeklinde değiştirilmesinin daha uygun olduğu ifade edilmektedir. Bu yönde görüş için bkz. **POROY/TEKİNALP/ ÇAMOĞLU**, Ortaklıklar Hukuku II, s. 466 ; Bir başka görüşe göre ise, madde metni ile yan başlığının farklı işlevlere sahip olduğunu, dolayısı ile birlikte yorumlandığında şirket alacaklıların şirket ortaklarını dava ve takip edemeyecekleri net olarak anlaşılmaktadır. Bu yönde bkz. **TEKİNALP**, Sermaye Ortaklıkları, s.514 ; **BAHTİYAR**, s.418.

⁶⁵⁴ AATUK m. 3 uyarınca ilgili kanunun ilk iki maddesi kapsamında giren alacaklar olarak belirtilmektedir.

⁶⁵⁵ **YANLI**, Limited Şirketlerin Amme Borçları, s.762 ; Tahsil imkansızlığının sabit olması ve bu imkansızlığın ispatı için de kesin hukuki gerekçelere dayandırılması gerekir. Bkz. **PULAŞLI**, C.III. s. 2825

⁶⁵⁶ Kamu alacağını ödeyen şirket ortağı, kendi payı haricindeki kısım için diğer ortaklara rücu edebilir. Bu yönde bkz. Yarg. 11 HD 2018/3881E., 2020/3481K. 09.07.2022 (www.lexpera.com.tr – E.T. 08.11.2022)

hissesi oranında müteselsilen sorumlu olurlar⁶⁵⁷ (AATUK m.35/II). Böylece şirket tasfiye haline girdiğinde, hem şirketin tasfiyeye girdiği tarihte hem de daha öncesinde payını devretmiş olan ortaklar, şirketin kamu borcunu ödemekle yükümlü olacaktır. (VUK m. 10/V) Ayrıca, amme alacağının doğduğu ve ödenmesi gerektiği zamanlarda pay sahiplerinin farklı kişiler olması halinde, bu şahıslar amme alacağının ödenmesinden de müteselsilen sorumlu tutulmuştur. Bu kapsamda, şirketten tahsil imkanı bulunmadığı anda değil, kamu borcun doğduğu anda ortak olanlardan da borcun tahsil edilmesi mümkün kılınmıştır. (AATUK m.35/III)⁶⁵⁸

B. Müdürler Yönünden

Müdürler, şirketten tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen vergi ve buna bağlı alacaklardan müteselsilen sorumludurlar (AATUHK m.35, VUK m.10). Buradaki sorumluluk da ikinci derecedendir⁶⁵⁹. Dolayısı ile kamu borcunun önce şirketten talep edilmesi ve alacağın tamamen veya kısmen tahsil edilememesi halinde şirket müdür veya müdürlerine başvurulur.⁶⁶⁰

⁶⁵⁷ COŞKUN, s.354-355 ; YARALI, s. 252-253 ; Yarg. 11HD 2011/9722E. 2013/12168K. 11.06.2013 sayılı kararında, iki kişilik limited şirkette ortaklardan birisinin payını diğer ortağa ve üçüncü kişiye devrederek ortaklıktan ayrılması, ayrılan ortağın ortak olduğu dönemde tahakkuk eden vergi ile cezasının payı devralan tarafından ödenmesi söz konusudur. Pay devralan ortak ödediği vergi borcu sebebiyle payını devreden ortağa karşı açmış olduğu rücu davasında Yargıtay, devir sözleşmesi ile birlikte davalı tüm hakları ve borçlarıyla birlikte payını davacıya ve dava dışı üçüncü kişiye devrettiğinden, bu davanın reddedilmesi gerektiğine hükmetmiştir. Zira davalının devir sözleşmesi ile davacıya karşı bir sorumluluk üstlenmediğinden bahisle borcu ödeyen davacının, payını devreden eski ortak davalıya karşı herhangi bir rücu hakkı bulunmamaktadır. (www.lexpera.com.tr – E.T. 01.12.2022) ; ŞENER, Limited Ortaklıklar, s. 868vd. ; Pay devri sözleşmesinde “devir öncesi kamu borçlarından devralan sorumludur.” Şeklinde bir hüküm, taraflar arasında hüküm doğuracak olup alacaklı kamu idaresine karşı geçerli olmayacaktır. COŞKUN, s.355

⁶⁵⁸ İlgili düzenleme geniş yorumlamaya elverişli olup sadece payın devri durumunda değil, özellikle ortaklıktan çıkma ve çıkarılma durumlarında da bu kural uygulanabilir. Bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, s. 870

⁶⁵⁹ PULAŞLI, Şirketler Hukuku, s. 842

⁶⁶⁰ Ancak, kanun koyucu tarafından vergi borcunun şirketten tahsil edilememesi halinde şirket ortaklarına mı yoksa müdürlere mi başvurulacağına ilişkin düzenlemeye yer verilmemiştir. Danıştay İBK’nun 11.12.2018 tarih, 2013/1E. 2018/1K. Sayılı ilke kararı uyarınca kanuni temsilci ile ortak arasında bir öncelik sıralaması bulunmadığı, limited şirketin vergi borcunun tahsilinde ortağı takibine başlanabilmesi için kanuni temsilcinin takibin gerekli olmadığı belirtilmiştir. Karar için bkz. 20.06.2019 tarih ve 30807 sayılı Resmi Gazete’ye bkz. <https://www.resmigazete.gov.tr> (E.T. 12.11.2022)

Müdürler, yalnızca görevde bulundukları dönemde tahakkuk eden kamu borçlarından sorumludurlar. Bununla beraber, kamu yükümlülüklerinin yerine getirilmemesinin kendi kasıt ve ihmalleri sebebiyle olmadığını veya kendi fiilleri ile yükümlülüğün yerine getirilmemesi arasında nedensellik bağının bulunmadığını kanıtlayarak sorumluluktan kurtulabilirler⁶⁶¹.

Kanun koyucu limited şirketlerin tasfiye edilmesinde kamu alacakları bakımından ayrı bir düzenlemeye yer vermiştir. Buna göre, limited şirketin sicilden silinmesi halinde, tasfiye öncesi ve tasfiye dönemlerine ilişkin her türlü vergi tarhiyatı ve ceza kesme işlemi tasfiye öncesi dönemler bakımından kanuni temsilcilerden, tasfiye dönemi bakımından ise tasfiye memurlarından herhangi biri adına yapılır(VUK m.10/V). Tasfiye memurlarının sorumluluğu tasfiye sonucu dağıtılan tutarla sınırlıdır.

IV. TASFİYE

A. Kavram

Tasfiye sözcüğü, “bir ticaret kuruluşunun batması, kapanması vb. sebepler üzerine hesapların kesilmesi, alacaklılara, ortada kalan mal ve paradan paylarına düşen miktarın verilmesi, likidasyon.” olarak tanımlanmaktadır.⁶⁶² Şirket hukuku yönünden ise, “şirket malvarlığının nakde dönüştürülmesi, alacaklıların tahsil edilip borçların ödenmesi ve varsa kalanın kural olarak payları oranında pay sahiplerine dağıtılmasıdır.”⁶⁶³ Bir başka tanıma göre ise tasfiye “şirketin malvarlıksal ilişkilerinin çözülmesi için yapılması gereken işlemlerin bütünüdür.”⁶⁶⁴

⁶⁶¹ VUK m.10’un, 03.02.1988 tarihli 35035 sayılı kanun ile değişmeden önceki metninde “vergi ile ilgili ödevlerin kanuni temsilcinin kasıt ve ihmali ile yerine getirilmemiş olması” şartı kaldırılmış olup böylece kusur ile ilgili ispat yükü yer değiştirmiştir. Bu yönde bkz. **YANLI**, s. 763, **PULAŞLI**, C.III, s. 2827

⁶⁶² <https://sozluk.gov.tr/> (E.T. – 05.12.2022)

⁶⁶³ **TEKİNALP**, Sermaye Ortaklıkları, s. 198 ; **TEKİNALP(POROY/ÇAMOĞLU)**, Ortaklıklar Hukuku II, s.360 ; Benzer tanım için bkz. **BİLGİLİ/DEMİRKAPI**, s.574 ; **ŞENER**, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.1019 ; Tasfiye” yerine “arıtım” tabirini kullanım yönünden bkz. **İMREGÜN**, Kara Ticareti Hukuku, s. 476 ; Şirketin fesih kararı almadan faaliyetlerini azaltması ile aktiflerini satarak, alacaklarını tahsil etmesi ve borçlarını ödeyerek aktifsiz ve faaliyetsiz kabuk şirket haline gelmesi ise teknik anlamda bir tasfiye değildir. Bu yönde bkz. **TEKİNALP**, Sermaye Ortaklıkları, s. 198

⁶⁶⁴ **ÇAMOĞLU**, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.268 ; Tasfiyenin, hukuki ve mali ilişkilerin çözülmesi amacına yönelik bir ameliye olduğuna ilişkin tanım için bkz. **TEKİL**, Anonim Şirketler, s. 505 ; **OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY ÖZDEMİR**, s. 280

Tasfiye, şirketin sona ermesi ile başlar, şirketin unvanın sicilden silinmesi ile sona erer. Bazı durumlarda sona erme sebebinin gerçekleşmesine rağmen, şirket alacağı önlemlerle faaliyetlerine devam edebilir. Ancak herhalde sona eren şirket, bu yönde herhangi bir ek karar alınmasına gerek olmaksızın kendiliğinden tasfiyeye girer⁶⁶⁵. Tasfiyenin tamamlanmasının akabinde şirketin unvanı sicilden silinir ve böylece tüzel kişiliği sona erer.⁶⁶⁶

B. Tasfiye Prosedürü

Limited şirket, sona ermesi ile birlikte tasfiye aşamasına geçer. Tasfiye işlemleri, tasfiye yolu ile ve tasfiyesiz olmak üzere iki ayrı şekilde gerçekleşir.⁶⁶⁷ Şirketin tasfiyesi için uygulanan, TTK hükümlerinin uygulandığı ve İİK hükümlerinin uygulandığı olmak üzere iki ayrı tasfiye usulü bulunmaktadır. Buna göre, limited şirketin iflas etmesi halinde, şirketin malvarlığının tasfiyesi iflas idaresi tarafından İİK hükümlerine göre gerçekleştirilir (TTK m.643, TTK m.534). devamındaki tasfiye işlemleri için TTK kapsamında düzenlenen tasfiye hükümleri uygulanır.

Tasfiye sürecine giren limited şirketlerde amaç artık esas gaye kazanç sağlama ve bu kazancı paylaşmak değil, şirketin malvarlığının ve mevcudunun tespit edilerek bunun dağıtılması ve paylaştırılmasıdır⁶⁶⁸. Dolayısı ile tasfiye memuru da bu amaç doğrultusunda, şirketin devam eden işlerini sona erdirmek, şirketin malvarlığını da paraya çevirerek şirket borçlarını ödemek ve tasfiye bakiyesinden kalan miktarı şirket ortakları arasında payları oranında paylaştırmakla görevlidir.

Tasfiye memurları görevlerine başlar başlamaz şirketin tasfiye başlangıcındaki durumunu inceler, gerekirse malvarlığının değer tespitinin yapılması için uzmanlara başvurur (TTK m.540/I). Şirket malvarlığına ilişkin finansal durumu gösterir envanter ile bilanço düzenleyerek genel kurul onayına sunar.

⁶⁶⁵ **TEKİNALP**, Sermaye Ortaklıkları, s. 199

⁶⁶⁶ **TEKİNALP**, Sermaye Ortaklıkları, s. 198

⁶⁶⁷ Bu konuya ilişkin detaylı açıklamalarımız için bkz. II. Bölüm – II.C.2

⁶⁶⁸ **UÇAR**, s. 380

Envanter ve bilançonun onaylanmasının akabinde tasfiye memurları şirketin envanterinde yazan tüm mallara, belgelere ve defterlere el koyar (TTK m.540/II). Tasfiye memuru tarafından yapılan inceleme ile şirketten alacaklı olduğu tespit edilen kişi veya kişilere taahhütlü mektupla şirketin tasfiyeye girdiğine dair bildirim yapılır. Bununla beraber ticaret siciline başvurarak birer hafta ara ile TTSG’de toplamda üç kez yapılacak ilan ile, şirketin tüm alacaklılarının üç ay içerisinde alacaklarını tasfiye memurlarına bildirmeye davet edilir (TTK m.541/I). Alacaklı olduğu bilinenlerin bildirimde bulunmaması haline alacakları kadar tutar Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından belirlenecek bir bankaya depo edilir. Ayrıca şirketin henüz muaccel olmayan veya uyuşmazlığa konu borçların karşılığındaki tutar da bankaya depo edilir (TTK m.541/III) Tasfiye memuru, alacakların tahsili için şirket borçlularından şirketin alacaklarını talep ve tahsil eder, şirketin varlıkları satar. İlk tasfiye bilançosundan ve alacaklılara yapılan çağrı sonucunda anlaşılan duruma göre şirketin varlığının borçlardan fazla olmadığı tespit edilir ise, şirketin iflası için mahkemeye başvurur (TTK m.542).

Üç aylık bekleme süre geçtikten sonra kalan varlıklar dağıtılabılır. Ancak herhalde, üçüncü kez yapılan çağrı tarihinden itibaren bir yıl geçmeden kalan varlık dağılamaz. Mahkeme tarafından alacaklılar için bir tehlikeni mevcut olmadığı takdir edilir ise, bu durumda bir yıllık süre beklenmeden dağıtıma izin verilebilir(TTK m.545/II). Tasfiye memurları, tasfiyenin sona ermesi halinde şirkete ait ticaret unvanının sicilden silinmesini talep eder (TTK m.545). Şirketin sicilden silinmesinin tescil ve ilanı ile birlikte şirketin hukuki varlığı sona erer.

C. Şirketin Sicilden Terkini

Şirketin tasfiye işlemlerinin sona ermesinin akabinde, tasfiye memurları ticaret sicil müdürlüğünden, şirkete ait ticaret unvanının sicilden silinmesini talep eder (TTK m.643, m.545, TSY m.22/II-e-8). Tasfiye memurları tarafından bu talebin yapılmaması halinde, şirket müdürü, ortakları veya üçüncü kişiler tarafından ticaret sicil müdürüne başvurularak tescile davet usulüyle bu tescilin gerçekleştirilmesi sağlanabilir. (TTK m.33, TSY m.36) Tescile davet yönteminde ticaret sicil müdürü, belirleyeceği süre

içerisinde tasfiye memuru tarafından şirketin kanuni yükümlülüklerinin yerine getirilmesi veya tescili gerektiren sebeplerin bulunmadığının ispat etmesi için çağırır.

Tasfiye memurları tasfiyenin, kanuna ve şirketin sözleşmesine uygun şekilde sonuçlandırıldığını belirtir raporunu, tasfiye giriş bilançosunu ve kati bilançoları, alacaklılara davet için yapılan TTSG ilanları vb. evrakları ticaret sicil müdürlüğüne sunar. Sicil memuru kendisine sunulan ilgili belgeleri inceler. Yeterli görülmesi halinde limited şirketin ticaret unvanı sicilden silinir ve terkin edilir.⁶⁶⁹ (TTK m.545) Sicil memurları tarafından terkinine ilişkin bir ilan metni hazırlanır. Nitekim ilgili maddeye şirketin ticaret unvanının ticaret sicilden silinmesine ilişkin TTSG'ne yapılacak ilanın aynı zamanda şirketin internet sitesi üzerinden de yapılması yönünde ekleme yapılması gerekir⁶⁷⁰.

V. TASFİYEDEN DÖNME VE EK TASFİYE

A. Ek tasfiye

Tasfiyenin kapanmasından sonra, ek tasfiye işlemlerinin yapılmasının zorunlu olduğu anlaşılırsa, son tasfiye memurları, müdürler, ortaklar veya alacaklılar, şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinden, söz konusu ek işlemlerin sonuçlandırılmasına kadar şirketin yeniden sicile tescilini talep edebilirler. (TTK m.547/I) Mahkeme tarafından istemin yerine olduğuna kanaat getirilirse, şirketin ek tasfiye süreci için yeniden tesciline karar verilir.⁶⁷¹ Bununla beraber mahkeme tarafından eş zamanlı olarak son tasfiye memuru veya yeni bir tasfiye memuru yahut memurları da

⁶⁶⁹ Nitekim doktrinde şirketin ticaret sicilden silinmesi ile şirketin tamamen sona erip ermediği tartışmalıdır. Türk Hukuku bakımından çift unsur öğretisinin kabul edilmesi gerektiği dolayısı ile bir sermaye şirketinin tamamen ortadan kalkması için, ticaret sicilden silinme ve mamelekinin bulunmaması unsurlarının bir arada gerçekleşmesi gerektiği yönünde bkz. **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s.1133,1138 ; Sicile tescilden farklı olarak sicilden terkinin bildirici nitelikte olduğu yönünde bkz. **TEKİL**, Anonim Şirket, s.365,366 ; Şirketin sicilden kaydının silinmesinden sonra şirkete ait bir borç veya bir malvarlığı çıkması halinde ilgililer tarafından tekrardan sicilden tescil talep edilebileceği yönünde bkz.**İMREGÜN**, Kara Ticareti Hukuku, s. 482. Bu görüşe karşılık olarak TTK ile birlikte ek tasfiye kurumu getirilerek sorun ortadan kaldırılmıştır.

⁶⁷⁰ Bu yönde bkz. **MOROĞLU**, Değerlendirme ve Öneriler, s.319

⁶⁷¹ Şener'e göre, çift unsur öğretisi gereğince şirket henüz sona ermediğinden tüzel kişiliğini yitirmemiştir. Bkz. **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s.1163, Bu yöndeki Yargıtay kararı için bkz. Yarg. 11 HD 2004/1698E. 2004/10818K. 04.11.2004T. (www.lexpera.com.tr -E.T. 12.11.2022)

ek tasfiye memuru olarak tayin edilir.⁶⁷² (TTK m.547/II) Ek tasfiye kararı ile tasfiye memurunun sicile tescil ve ilan edilmesine ilişkin ise kanun koyucu tarafından açık bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Her ne kadar ilgili hükmün son cümlesinde mahkemenin tescil ve ilan işlemlerini gerçekleştireceği şeklinde bir anlam çıkarılsa da, gerek maddenin gerekçesine gerekse TSY m.22/e-8 hükümlerine göre ek tasfiye memurları tarafından hem şirketin hem de kendilerinin sicile tescil işlemleri gerçekleştirilir.

Ek tasfiye, eTK’da bulunmayan ve fakat uygulamanın ihtiyaçları nedeniyle, öğreti ve yargı tarafından benimsenerek uygulanan bir kurumu düzenlemektedir.⁶⁷³ Tasfiyenin bitirilmiş olmasına rağmen başkaca tasfiye önlemleri alınmasının zorunlu olduğu hallerde başvuru geçici bir tedbirdir.⁶⁷⁴ Dolayısıyla, ek tasfiyede amaç, tasfiye işlemlerinin bir kısmının daha öncesinde yapılmış olması sebebiyle, geride kalan yani tasfiye aşamasında yapılmayan işlemlerin de tamamlanarak şirketin kesin olarak sona ermesini sağlamaktır. Bu kapsamda ek tasfiyeye başvuru yapılabilmesi için, tasfiyenin gerçekleştirilerek şirketin sicilden silinmiş olması, ek tasfiye işleminin zorunlu olması, kanunda belirtilen kişiler⁶⁷⁵ tarafından başvurunun yapılması ve başvuruda hukuki yararın bulunması⁶⁷⁶ gerekmektedir. Şirketin tasfiyesi sırasında değerlendirilmemiş bir malvarlığının veya borcunun ortaya çıkması halinde ek tasfiyeye başvurulması zorunludur. Örnek olarak, parasal bakımdan değerli mallar olabileceği gibi, tasfiye aşamasında dikkate alınmayan eski müdür veya tasfiye memurlarına karşı sorumluluğa dayalı tazminat talepleri, haksız yere alınan kâr payı⁶⁷⁷ vb. durumlar verilebilir. Burada tasfiye memurlarının, şirket ortaklarına haksız tasfiye payının dağıtması halinde,

---

⁶⁷² “..Ayrıca, ihya davasının kabulü halinde, 6102 sayılı TTK’nın 547. maddesi uyarınca ihya edilen şirkete, tasfiye işlemlerini yapmak üzere tasfiye memuru atanması gerekir. Bu durumda, mahkemece, anılan eksiklikler giderildikten sonra karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde karar verilmesi isabetli olmamış olup...” Yarg. 11.HD. 2021/4122E. 2022/2175K. 21.03.2022T. (www.lexpera.com.tr -E.T. 12.11.2022)

⁶⁷³ Uygulamada sıklıkla “ihya” terimi kullanılmaktadır.

⁶⁷⁴ Bkz. Gerekçe M. 547

⁶⁷⁵ Kanunda belirtilen kişiler dışında bir başkası tarafından ek tasfiye talebinde bulunulması mümkün değildir. Bununla beraber, örneğin şirket ortağı veya müdürü vb. sıfatla ek tasfiye talebinde bulunulması halinde, söz konusu kişilerin şirketin sicilden silinmesi esnasında da ilgili sıfatlara sahip olması gerekmektedir.

⁶⁷⁶ Yarg. 11 HD 2004/1698E. 2004/10818K. 04.11.2004T. (www.lexpera.com.tr -E.T. 12.11.2022)

⁶⁷⁷ Burada, alacaklıların haksız tasfiye payı için şirket ortaklarına başvuru hakkı söz konusu değildir. Kaldı ki, şirketin de ortaklardan bu bedeli talep hakkı 5 yıllık zamanaşımına tabidir. (TBK m.147/I-5)

alacaklılar tarafından ek tasfiye yerine, tasfiye memurlarının sorumluluğu yoluna da gidilebilir.⁶⁷⁸

Buna karşılık doktrinde, borçları notere tevdi edilmiş ancak alacaklılar başvurmadığı için paralar şirkete geri dönmüş ve herhangi bir ihtilaf bulunmuyor ise, söz konusu değerlerin ortaklara tasfiye paylarıyla orantılı olarak dağıtılması için ek tasfiyeye gidilmesine gerek olmayacağı ifade edilmektedir.⁶⁷⁹ Ancak herhalde, ek tasfiye talebinde bulunulabilmesi için, ek tasfiyeye konu edilecek malvarlığı değerlinin ek tasfiye masraflarını aşması gerekmektedir.⁶⁸⁰ Zira bu aşamada herhangi bir hukuki yarar bulunmayacağından, ek tasfiye talebi kabul edilmemelidir. Ayrıca, ek tasfiye talebinde bulunan kişilerin, ek tasfiyenin zorunlu olduğuna ilişkin gerekçelerini inandırıcı şekilde ortaya koymaları gerekmektedir.⁶⁸¹

Ek tasfiye talebinin kime yönelteceği kanun koyucu tarafından açıkça belirtilmemiştir. Yargıtay içtihatlarına konu olaylar bakımından husumetin, haksız şekilde ticaret sicilden silinmesini gerçekleştiren tasfiye memurlarına ve Ticaret Sicil Müdürlüğü'ne⁶⁸² yöneltilmesi gerektiği, şirket ortaklarına karşı bu yönde bir dava açılmayacağına kabul edilmektedir.⁶⁸³ Ek tasfiye davasında uygulanacak olan yargılama

⁶⁷⁸ Doktrinde bir görüş, alacaklı tarafından zararı nedeniyle tasfiye memurlarına başvurulabiliyor ise ek tasfiye yoluna gidilmemesi gerektiği ifade edilmektedir. Bknz PULAŞLI, C.II, s.1996, No:108-109 ; Bir başka görüşe göre ise, alacaklı tarafından hem doğrudan zararı için tasfiye memurlarına karşı sorumluluk davası yoluna hem de ek tasfiye yoluna başvurulabilir. Zira her ikisi de kanun tarafından kendisine sunulan haklar olup birden fazla hukuki yolu olan kişilerin bu yollardan birini kullanmak zorunda olduğu yönünde bir yorum yapılması uygun olmayacağı öne sürülmektedir. Konuya ilişkin görüş için bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, s.1140

⁶⁷⁹ ŞENER, Limited Ortaklıklar, s.1140

⁶⁸⁰ ŞENER, Limited Ortaklıklar, s.1140

⁶⁸¹ ŞENER, Limited Ortaklıklar, s.1148

⁶⁸² Yargıtay içtihatlar doğrultusunda, sicil müdürlüğü davalı konumunda olsa da, sadece yasal olarak hasım konumunda olduğunu, davanın açılmasına sebebiyet vermediğinden ötürü aleyhine harç, yargılama gideri ve vekalet ücretine hükmedilmemesi gerektiği belirtilmektedir. Yarg. 11.HD 2017/1372E. 2017/2186K. 17.04.2017T. ; 11 HD 2015/8135E. 2015/9347K. 16.09.2015T. (www.lexpera.com.tr – E.T. 12.11.2022)

⁶⁸³ “Mahkemece, davanın kabulü ile şirketin ihyasına karar verilmiş ise de; dosyaya kazandırılan Ticaret Sicil Müdürlüğü kayıtlarından, ihyası istenen şirketin ortaklar kurulu kararı ile tasfiye edildiği ve sicilden terkin edildiği anlaşılmış olup, bu şekilde terkin edilen şirket hakkındaki ihya davasında, şirketin tasfiye memurunun veya memurlarının davalı olarak gösterilmesi gerekir. Mahkemece, tasfiye memurlarına husumet yöneltilmediğinin fark edildiği durumda, HMK’nın 115. maddesinin 2. fıkrası uyarınca işlem yapılarak taraf teşkilinin sağlanması gerekir.” Yarg. 11 HD 2021/4122E. 2022/2175K. 21.03.2022T. ; Bu yönde, Yarg. HGK 24.09.1997 T. 1997/441-649, 11 HD. 2020/5610E. 2020/3839K. 06.10.2020T. , 11 HD. 2017/1611E. 2017/2582K. 02.05.2017T., 11 HD. 2004/1698E. 2004/10818K. 04.11.2004T. (www.lexpera.com.tr – E.T. 12.11.2022)

usulü bakımından ise, yine kanun koyucu tarafından özel bir düzenleme getirilmemiştir. Yerleşik Yargıtay içtihatları⁶⁸⁴ doğrultusunda uygulamada ek tasfiye davalarında yazılı yargılama usulünün uygulanacağı kabul edilmektedir⁶⁸⁵.

Nitekim, mahkeme tarafından yapılan değerlendirme neticesinde verilen ek tasfiye kararı şirketin tüzel kişiliğini yeniden kazandırarak organları yeniden çalıştırmaya başlasa da, şirket yine tasfiye aşamasında olan bir şirkettir. Tasfiye aşamasında mevcut olan alacaklılara çağrı yapılması veya tasfiye paylarının dağıtılması için ilgili sürelerin beklenmesi vb. prosedürlerin tekrardan işletilmesine gerek yoktur. Ancak bunun dışında tasfiyenin ilkeleri aynen uygulanır. Ek tasfiye memuru tarafından, sulh mahkemesinde saklanan şirket defterleri ile belgeleri incelenmek üzere mahkemeye başvurularak temin edilir. Şirketin tasfiye aşamasında dikkate alınmayan, aktifleri varsa bunların paraya çevrilmesi, tahsil edilmemiş alacakları varsa bunlar için dava açılması veya icra takibinin yapılması şeklindeki işlemler ek tasfiye memurları tarafından gerçekleştirilir.

Tüm bu işlemlerin tamamlanmasının akabinde ek tasfiye memurları tarafından düzenlenen kesin bilanço genel kurulun onayına sunulur. Genel kurul tarafından kesin bilançonun onaylanması aynı zamanda ek tasfiye memurlarının da ibrası anlamına gelecektir.⁶⁸⁶ Ek tasfiye memuru tarafından, Kesin bilançonun onaylanmasının akabinde ek tasfiyede bekleme süresi olmayacağından ortaklara varsa tasfiye payları dağıtılır. Ek tasfiyeye konu işlemlerin tamamlanması ile kapanış bildirimi ve tescili yine ek tasfiye memuru tarafından yapılır. Ayrıca şirketin defterlerinin korunmasına ilişkin işlemler de gerçekleştirilir (TTK m.544).

---

⁶⁸⁴ Bu yönde kararlar için bkz. Yarg. 11.HD. 2018/1552E. 2018/339K. 08.05.2018T ; 11 HD. 2016/6954E. 2016/7331K. 19.09.2016T. (www.lexpera.com.tr – E.T. 12.11.2022)

⁶⁸⁵ Şener'e göre, TTK m. 1521 uyarınca şirket davalarının basit yargılama usulüne tabi olması sebebiyle, ek tasfiye şirket ortakları veya ortak sıfatına sahip müdürler veya tasfiye memurları tarafından talep ediliyor ise basit yargılama usulüne; buna karşılık alacaklılar gibi ortak sıfatına sahip olmayan kişiler tarafından talep ediliyor ise yazılı yargılama usulüne tabi olması gerektiği öne sürülmektedir. Detaylı açıklama için bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, s.1155. ; Bu yöndeki karşı görüş kararını içerir içtihatlar için bkz. 11.HD. 2018/1552E. 2018/339K. 08.05.2018T; 11 HD. 2016/6954E. 2016/7331K. 19.09.2016T. (www.lexpera.com.tr – E.T. 12.11.2022)

⁶⁸⁶ ŞENER, Limited Ortaklıklar, s. 1168 ; KARAMAN COŞGUN, s.375 ; TEKİNALP (POROY/ÇAMOĞLU) s.371 ; Bilançonun tasdiğiyle ibra edilmek ile genel kurulun aldığı ibra kararıyla ibra edilmek arasında farklılık bulunduğu hususunda bkz. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 468

B. TTK Geçici 7.Maddeye Göre Tasfiye ve Ek Tasfiye

TTK'nın yasalaşması sırasında fiilen sona ermiş ancak şeklen devam eden şirketlerin ortadan kaldırılması amacıyla bir düzenleme getirilmiştir. (TTK Geçici m. 7) Kanun koyucu tarafından getirilen bu düzenleme ile birlikte “Münfesi Olmasına veya Sayılmasına Rağmen Tasfiye Edilmemiş Anonim ve Limited Şirketler ile Kooperatiflerin Tasfiyelerine ve Ticaret Sicili Kayıtlarının Silinmesine İlişkin Tebliğ” çıkarılmıştır. Söz konusu maddenin temel tarihi olarak 01.07.2015 tarihi esas alınmış olsa da günümüzde de bir süre daha uygulanması olasılığı bulunmaktadır.

Kanun koyucu tarafından getirilen Geçici m.7 ve ilgili tebliğ uyarınca kolaylaştırılmış bir tasfiye usulü öngörülmüştür. Limited şirketler bakımından 01.07.2015 tarihine kadar kanunda belirtilen hallerden birinin varlığı tespit edilirse veya bildirilirse, bu düzenlemeye göre tasfiye edilerek sicilden silinirler. Bu kapsamda, sermayelerini 559 sayılı KHK gereğince 500TL'ye çıkarmayan, TTK'nun yürürlük tarihinden önce veya 01.07.2015 tarihine kadar münfesi olan, TTK'nun yürürlüğe girdiği tarihten önce tasfiye işlemlerine başlanmış ancak genel kurulunun toplanamaması nedeniyle ara bilançoları veya kesin bilançosu genel kurula tevdi edilemediği için sicilden silinemeyen limited şirketler geçici madde ile getirilen bu düzenlemeye tabi olacaktır. Ancak şirket söz konusu kapsam içerisine girse bile, davacı veya davalı sıfatıyla devam eden bir davası varsa bu düzenleme onun hakkında uygulanmaz.

Ticaret sicil müdürlüğü tarafından re'sen veya bildirim üzerine şirketin geçici 7.maddenin kapsamına girdiği belirlenen limited şirketin kayıtlı son adresine ve sicil kayıtlarına göre şirketi temsile yetkili kişilere bir ihtar iletilir. Ayrıca bu ihtar TTSG'de ilan edilir, ilgili ticaret, sanayi veya deniz ticaret odasının internet sitesinde de eş zamanlı olarak yayınlanır. Nitekim ihtarın ilgililere ulaşmaması halinde, ilan tarihinden itibaren otuzuncu günün akşamı itibarıyla tebligat yapılmış sayılır. İhtara ilişkin olarak, limited şirketler bakımından ikili ayrıma gidilmiştir. Sermayesini 500TL'ye çıkartmamış şirket bakımından ihtar ve ilanda tebliğden itibaren iki ay içerisinde tasfiye memurunun bildirilmesi gerektiği aksi takdirde ticaret sicilden unvanın silineceği, şirkete ait malvarlığının unvanın silinmesini takipe den on yıl sonra hazineye intikal edeceği kesin

olarak belirtilir. Buna karşılık geçici 7.maddenin 1.fıkrası kapsamındaki diğer limited şirketlerde farklı olarak ayrıca şirketlerin faaliyetlerine devam etmek istemeleri halinde, münfesi olma nedenini ortadan kaldıran işlemlerin yapılarak ispat edici belgelerin bildirilmesi istenir.

Aynı zamanda ilan ile, alacaklıların da kanıtlarıyla birlikte ilan tarihinden itibaren iki ay içerisinde tasfiye memuruna alacaklarını bildirmeye davet edilir. Ancak burada normal tasfiye sürecindeki alacaklılara üç kez yapılan ilana gerek bulunmamaktadır. Şirketin mevcut malvarlığı ile borçlarını ve alacaklarını gösteren listenin, ilgili belgeleriyle birlikte ilandan itibaren bir ay içerisinde şirketin müdürleri tarafından tasfiye memuruna verilmesi de ihtar edilir. Bu bildirimde göre tasfiye memurları tarafından bir bilanço düzenlenir. Bilançoda borca batıklık durumu ile karşılaştırılması halinde alacaklılara, şirketin iflası kararının verilebilmesi için mahkemeye başvurmak üzere üç aylık süre verir⁶⁸⁷. Bu süre içerisinde alacaklılar tarafından mahkemeye başvurulduğu bildirimi yapılmaz ise tasfiye memurları ticaret siciline şirketin silinmesi için başvurur ve şirket terkin edilir. Süresi içerisinde alacaklılardan birinin şirketin iflasını istemesi ve mahkemenin de iflasın açılmasına karar vermesi halinde ise, tasfiye İİK hükümlerine göre gerçekleştirilir.

Tasfiye memurları tarafından borca batıklık tespit edilmemesi halinde, tasfiyenin genel ilkeleri çerçevesinde şirketin tasfiyesine başlanır. Ancak burada, normal tasfiye sürecinden farklı olarak kanunların veya şirket esas sözleşmesinin genel kurul kararı alınmasını zorunlu tuttuğu durumlar uygulanmaz. Örneğin kesin bilançonun genel kurul onayına sunulması ve oylanması beklenmez. Dolayısı ile tasfiye memurları tarafından düzenlenen kesin bilanço genel kurul onayı aranmaksızın ticaret sicil müdürlüğüne verilerek şirketin ticaret sicilinden silinmesini talep edilir. Tasfiye memurları, tasfiyeyi altı ay içerisinde sonuçlandırmakla yükümlüdür. Bu süre bir defaya mahsus olarak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından ek süre ile en çok toplam bir yıl olacak şekilde uzatılabilir.

---

⁶⁸⁷ Normal tasfiyede, borca batıklık halinde şirketin iflasını istemekle yükümlü olan kişi tasfiye memurlarıdır.

İlan ile birlikte iki ay içerisinde şirket tasfiye memurunu bildirmez, şirketin durumunu kanuna uygun hale getirmez veya faaliyette bulunduğuna dair kanıtlarını bildirmezse tasfiye yapılmaksızın unvanı ticaret sicilden silinir. Nitekim, şirketin malvarlığı ile borçlarını ve alacaklarını gösteren listenin belgeleriyle birlikte tasfiye memuruna verilmemesi ve tasfiye memurunun borca batıklık tespiti üzerine alacaklılar tarafından üç ay içerisinde iflas için başvurulmaması hallerinde de şirketin ticaret unvanı sicilden silinir. Bu şekilde tasfiye edilmeksizin unvanı silinen şirketin malvarlığı on yıl sonunda Hazine'ye borçlardan bağımsız şekilde intikal eder. (TTK Geçici M.7/XV)

Normal tasfiyede olduğu gibi geçici 7.madde uyarınca getirilen özel tasfiye düzenlemesine ilişkin olarak da ek tasfiye yöntemine başvurulması mümkündür. (TTK Geçici M.7/XV) Buna göre, kaydı ticaret sicilden silinen şirketin alacaklıları ile hukuki menfaatleri bulunanlar⁶⁸⁸ tarafından haklı sebeplerinin varlığı halinde, silinme tarihinden itibaren beş yıl⁶⁸⁹ içerisinde mahkemeye başvurarak şirketin ihyası⁶⁹⁰ talep edilebilir.⁶⁹¹ Söz konusu süre emredici süre olup hak düşürücüdür.⁶⁹²

C. Tasfiyeden Dönme ve İflas Durumunda Tasfiyenin Kaldırılması

⁶⁸⁸ Normal tasfiyeye ilişkin düzenlemeye paralel olarak düşünüldüğünde, şirketin ortakları veya müdürleri bu kapsam içerisinde değerlendirilmelidir.

⁶⁸⁹ TBK uyarınca zamanaşımına uğramamış olması halinde dahi getirilen süre kısıtlama sebebiyle alacaklının alacağını talep edememesi sonucu ortaya çıktığından doktrinde bu sürenin TBK m.146 doğrultusunda on yıla çıkarılmasının daha uygun olacağı ifade edilmiştir. Bkz. **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s. 1177

⁶⁹⁰ Şener'e göre, her ne kadar uygulamada "ihya" sözcüğü kullanılsa da, kanun maddeleri arasında terim birliğinin sağlanarak "ek tasfiye" ibaresinin kullanılması daha uygun olacaktır. Bkz. **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s. 1177

⁶⁹¹ Şener'e göre alacaklılara çağrı usulüne şirketin sicilden silinmesinden önceki süreçte uyulması halinde burada artık tekrardan uygulanması gerekmeyeceği, aksi halde ek tasfiyede bu prosedürün işletilmesi gerektiği öne sürülmektedir. Bkz. **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s. 1179 ; Kanaatimizce bu şekilde bir yaklaşım, tasfiyeye gidilmeksizin sicilden silinen şirketler bakımından kanun koyucunun süreci kısaltmaya yönelik yapmış olduğu özel düzenlemeleri boşa çıkaracağından kabulü mümkün değildir.

⁶⁹² "Bu durumda, TTK'nın Geçici 7/15.maddesi uyarınca sicilden silinme tarihinden itibaren beş(5) yıl içinde ihya davası açılması gerekirken hak düşürücü süre aşılması 07.03.2019 tarihinde ihya davası açılmış olup, yasanın amir hükmü uyarınca davacının hak düşürücü süre içinde ihya davası açmadığından davanın reddine karar verilmesi gerekirken..." Yarg. 11 HD 2022/470E. 2022/2296K. 23.03.2022T. (www.lexpera.com.tr – E.T. 12.11.2022)

Kanun koyucu eTK döneminde, anonim veya limited şirketlerin almış oldukları fesih kararlarını kaldırılarak tekrardan şirketi devam ettirilebileceğine dair bir düzenlemeye veya kuruma yer vermemiştir. Bu sebeple de doktrinde, farklı görüş ve düşünceleri ortaya çıkarmıştır. Doktrinde kabul edilen ve bizim de katıldığımız görüşe göre fesih kararı tescil edilmemişse yahut tescil edilmiş olsa dahi şirketin tasfiye işlemlerine başlanmamışsa, alınmış olan fesih kararı kaldırılarak şirketin tüzel kişiliğinin devam edebileceğini savunulmuştur.⁶⁹³ Yargıtay içtihatlarında⁶⁹⁴ da bu görüşü destekler nitelikte, uygulamadaki ihtiyaçlar sebebiyle genel kurulun fesih kararı alması durumunda tasfiye devam ederken genel kurulca fesih ve tasfiyenin kaldırılabilirliği belirtilerek, tasfiyeden dönülebileceği içtihat edilmiştir.

Nitekim, eTK döneminde var olmayan ancak uygulamadaki ihtiyaçlar doğrultusunda ortaya çıkan ve gerek doktrinde gerekse de yargı kararlarında bahsedilen tasfiyeden dönme kurumu, kanun koyucu tarafından TTK'nun yürürlüğe girmesi ile birlikte açıkça düzenlenmiştir.

1. Tasfiyeden Dönme

Şirketin süresinin dolması ile veya genel kurul kararı ile sona ermesi hallerinde, ortaklar arasında şirket malvarlığının dağıtımına başlanmadıkça genel kurul tarafından tasfiye kararından dönülerek, şirketin devam etmesi kararlaştırılabilir⁶⁹⁵ (TTK m.548). Böylelikle, şirket tasfiye amacından çıkarak tekrar kar elde etme ve paylaşma amacı taşıyan bir şirket haline getirilir.⁶⁹⁶

Genel kurul tarafından şirketin sona ermesine karar verilmesi durumunda, söz konusu kararın alınabilmesi için temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması

⁶⁹³ ARSLANLI, Şirketler IV-V, s.184

⁶⁹⁴ Yarg. 11. HD. 2000/3170E., 2000/6471K. 06.07.2000T. (www.lexpera.com.tr – E.T. 09.11.2022)

⁶⁹⁵ Hükmün kaynağı, Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu'nun (AktG) § 274 olmasına karşın, Alman Hukuku'nda bu kurum limited şirketler bakımından GmbHG'de düzenlenmemiştir. Ancak doktrinde, limited şirketler bakımından da bu düzenlemenin kıyasen uygulanması gerektiği ifade edilmektedir. Bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, s. 1182

⁶⁹⁶ Gerekçe m. 548

gerekmektedir. (TTK m. 621/1) Genel kurul tarafından bu yönde bir karar alınarak tasfiye aşamasına giren şirket, yine genel kurul tarafından sermayenin en az yüzde altmışının onayı ile alınan karar doğrultusunda tasfiyeden döndürülebilir. (TTK m.548/I) Söz konusu yetersayı şirket sözleşmesi ile ağırlaştırılabileceği gibi başkaca önlemler de düzenlenebilir.

Burada genel kurul tarafından fesih kararı alınırken aranan yeter sayı ile, şirketin tasfiyeden döndürülmesi için aranan yeter sayının birbirinden farklı olması doktrinde eleştirilmiştir⁶⁹⁷. Zira, şirketin feshi için daha yüksek oranlı bir yetersayı aranırken, bu fesih kararından dönülmesi için daha az bir yetersayının aranması çelişkilidir. Kanaatimizce de bu iki yeter sayının da paralel olarak düzenlenmesi daha uygun olacaktır.

Tasfiyeden dönme kararının alınması, genel kurulun devredilemez yetkisi olduğu gibi aynı zamanda tasfiye aşamasında gerçekleştirebileceği görev ve yetki alanı bakımından da önemli bir istisna niteliği taşır. Zira, tasfiye aşamasında genel kurul ve müdürler yalnızca tasfiye için yapılması zorunlu olan ancak niteliği gereğince tasfiye memurları tarafından yapılamayan işlemleri gerçekleştirebilir. (TTK m.535/I)

Ek tasfiye kurumunun uygulanabileceği iki durumdan biri olan şirketin süresinin sona ermesi, limited şirketler bakımından şirketi sona erdiren sebepler arasında da sayılmamıştır.⁶⁹⁸ Ancak şirket için belirlenen faaliyette bulunacağı sürenin dolması ile şirketin sona ereceği özel olarak şirket esas sözleşmesinde düzenlenebilir. Bu durumda ise, genel kurul tarafından sürenin bitiminden önce alınacak bir genel kurul kararı ile süre uzatılabilir veya tamamen kaldırılarak şirket belirsiz süreli hale getirilebilir. Bu seçeneklerden birinin işletilmemesi ve anonim şirketlere ilişkin hükmün kıyasen uygulanması halinde, şirketin faaliyetlerine fiilen devam ediyor ise, şirket belirsiz süreli haline gelecektir. (TTK m.529/I-a) Ancak belirtilen seçeneklerin uygulanmaması veya

---

⁶⁹⁷ Detaylı görüş için bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, s. 1185

⁶⁹⁸ Bakınız. II. Bölüm II-B

şirketin aktif olarak faaliyetlerine devam etmemesi halinde şirket tasfiye aşamasına girer. Dolayısı ile artık tasfiyeden dönme kurumu işletilerek şirket sona ermekten kurtulabilir.

Şirket, şirket sözleşmesinde belirtilen sürenin dolması veya genel kurul kararı ile iradi olarak girdiği tasfiye sürecinden dönebilir (TTK m.548/I) Buna göre, şirket haklı sebeple sona ermiş ise, genel kurul tasfiyeden dönme kararı alamaz.⁶⁹⁹ Ancak tasfiyeden dönme kararına muvafakat etmeyen ortaklar bakımından haklı sebeple şirketten çıkarılma için mahkemeye başvurma hakkı kullanılabilir⁷⁰⁰.

Tasfiyeden dönme kararı şirketin sona ermesinden, şirket malvarlığının ortaklara dağıtılmaya başlandığı ana kadar, her an alınabilir.⁷⁰¹ Burada dikkat edilmesi gereken nokta, dönme kararının şirketin ticaret sicilden silinmesi anına kadar değil, şirketin malvarlığının dağıtımına başlanması anına kadar alınabileceğinin düzenlenmesidir. Nitekim kanun koyucu tarafından, sermayenin şirket ortaklarına iadesi yasağının dolanılmasına engel olunmak istenmiştir (TTK m.601). Getirilen bu düzenleme emredici nitelikte bir hüküm olup özellikle alacaklıların ve ortakların korunmasına hizmet etmektedir. Ayrıca doktrinde, tasfiye aşamasında ortaklara ödünç verilmesi halinde de, sermayenin ortaklara iadesi yasağının dolanılması ihtimali gündeme geleceğinden, bu durumda da tasfiyeden dönme hükmünün uygulanmaması gerektiği ifade edilmektedir⁷⁰². Kanaatimizce de bu görüş yerinde olup aksi halde, malvarlığının ödünç adı altında olsa bile dağıtılması sebebiyle alınacak olan dönme kararı batıl olacaktır.

Burada asıl sorun, ek tasfiye halinde, tasfiyeden dönme kurumunun işletilip işletilmeyeceği noktasındadır. Hukuk sistemimizde de benimsenen çift unsur öğretisine göre, hala malvarlığı bulunan şirket henüz sona ermediğinden, ek tasfiye aşamasında bulunan şirkete de, kanuna uygun tasfiye aşamasına giren bir şirketten farklı muamele yapılması düşünülemez. Dolayısı ile, ek tasfiye aşamasındaki şirketin de tasfiyeden dönme kararı alabilmesi mümkündür. Ancak burada dikkat edilmesi gereken nokta,

---

⁶⁹⁹ ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, s. 665

⁷⁰⁰ Bu yönde görüş için bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, s. 1185

⁷⁰¹ Kuşkusuz şirketin borca batıklığı söz konusu ise, tasfiyeden dönülmesi de olanaklı olmayacaktır.

⁷⁰² Bu yönde görüş için bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, s. 1187

ortaklar arasında şirket malvarlığının dağıtımına başlanılmaması şartına dikkat edilmelidir.

Ayrıca mahkeme tarafından genel kurul kararına ilişkin verilecek olan iptal kararının kesinleşmesi ile birlikte tasfiye sürecinin ortadan kalması gerekir.⁷⁰³ Kanunda açıkça düzenlenmeyen bir tasfiyeden dönme hali olarak bu durum, kararın kesinleşmesi ile birlikte tüm pay sahipleri hakkında hüküm ve sonuçlarını doğurur.⁷⁰⁴ Şirket müdürü kararın bir suretini derhal ticaret siciline tescil ettirerek internet sitesine de koymalıdır.

2. İflasın Kaldırılması

İflasın açılması ile birlikte, şirket sona erer. (TTK m. 636/I-c). İflas eden şirket bakımından, tasfiye İİK hükümleri doğrultusunda tasfiye memurları yerine, iflas idaresi tarafından gerçekleştirilir. İflas halinde şirketin tasfiye işlemleri devam ederken iflas kaldırılabilir. İflasın kaldırılması kararı, borçlu şirketin bütün alacaklılarının taleplerini karşıladığına ilişkin bir beyanname verilmesi veya tüm alacakların itfa olunduğu hakkında bir vesika sunulması ya da akdolan konkordatonun tasdik edilmesi neticesinde mahkemece verilebilecek bir karardır. (İİK m.182) Bu durumda ise, tasfiye sona erer ve şirket normal işleyişine geri döner. Nitekim burada genel kurul tarafından tasfiyeden dönme kararının alınmasına gerek bulunmamaktadır.⁷⁰⁵

Tasfiye memuru tarafından iflasın kaldırılmasına ilişkin karar, ticaret siciline tescil ettirilir. (TTK m. 548/III) Ancak şirketin iflası halinde tasfiye işlemlerinin İİK uyarınca gerçekleştirileceği ve tasfiye memuru yerine iflas idaresinin rol aldığı düşünüldüğünde burada bir kavram hatası olduğu görülecektir. Dolayısıyla, ilgili

---

⁷⁰³ Genel kurulun şirketin feshine ilişkin vermiş olduğu kararın mahkemece iptali kesinleşene kadar tasfiye sürecinin devam edeceğine, mahkemece gerekirse yürütmenin geri bırakılmasına karar verileceğine ilişkin görüş için bkz. **KARAMAN COŞGUN**, s. 304

⁷⁰⁴ Uygulamada, iptal davasının açılma ve davanın görülme süreleri göz önüne alındığında başlanan tasfiye işlemlerinden geri dönülmesinin sorunlara sebep olacağına ilişkin görüş için bkz. **KARAMAN COŞGUN**, s. 305

⁷⁰⁵ İflasın kaldırılması halinde genel kurul kararına ihtiyaç duyulması gerektiğine ilişkin görüş için bkz. **KENDİGELEN**, İlk Tespitler TTK, s. 453

hükümler birlikte yorumlandığında kanaatimizde tasfiye memuru yerine burada tescil görevi iflas idaresi tarafından yapılmalıdır.⁷⁰⁶

Kanun koyucu tarafından iflasın kaldırılması veya konkordatoyla neticelenmesi durumunda da, şirketin tekrardan tescili talebinde bulunulabilmesi için tescil talebine mutlaka, pay bedellerinin ve tasfiye paylarının şirket ortakları arasında dağıtılmaya başlanmadığını gösterir belgelerin de eklenmesi gerektiğini belirtmiştir. (TTK m.548/III son cümle)

3. Tescil ve İlanı ile Sonuçları

Genel kurul tarafından alınan tasfiyeden dönme kararının akabinde, tasfiye memurları tarafından bu karar ticaret siciline tescil ve ilan ettirilir. (TTK m.548/I son cümle, TSY m. 22/II-e-8) Burada yapılan tescil kurucu niteliktedir.

Tescil talebi ile birlikte tasfiyeden dönülmesine ilişkin genel kurul kararının noter onaylı örneği ve şirket malvarlığının pay sahipleri arasında dağıtılmaya başlanmadığına ilişkin tasfiye memurları tarafından hazırlanan raporun sunulması gerekir. (TSY m.88) Hükümde iflasın kaldırılması ile tasfiyeden dönülmesi ihtimali dikkate alınmamıştır. Bu kısım TTK'da düzenleniş olup iflasın kaldırılmasına ilişkin mahkeme kararı ile birlikte pay bedellerinin ve tasfiye paylarının pay sahiplerine dağıtılmaya başlanmadığını belirtir belge ile tescil talebinde bulunulur.⁷⁰⁷ (TTK m. 548/III)

Ticaret sicil müdürü tescil için aranan koşulların var olup olmadığını inceler(TTK m.32/I). Sicil müdürünün tescil bakımından tereddüte düşmesi halinde geçici tescil yapılır. (TTK m.31/IV) Geçici tescili takip eden üç ay içinde mahkemeye başvurulmaması veya başkaca delillerle tereddüdün giderilememesi halinde geçici tescil re'sen silinir.

⁷⁰⁶ Bu yönde görüş için bkz. **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s. 1189 ; **KENDİGELEN**, İlk Tespitler TTK, s. 452 vd ; **MOROĞLU**, Değerlendirme ve Öneriler, s.321

⁷⁰⁷ “Belge” ile tasfiye memurları tarafından düzenlenen raporun anlaşılması gerektiğine ilişkin bkz. **KARAMAN COŞGUN**, s. 306

Yapılan tescil ile birlikte, şirket tekrardan yaşyaan bir şirket haline gelir. Dolayısıyla dönme kararı ile şirket hiçbir şey olmamış gibi ticari faaliyetlerine devam eder. Bir başka deyişle şirket sona erme sebebinin gerçekleşmesinden önceki haline döner.⁷⁰⁸ Burada şirket sözleşmesi değişikliğine gerek yoktur. Zira tasfiyeden dönen şirketin işletme konusunda herhangi bir değişiklik meydana gelmemektedir. Yalnızca şirketin amacı şirketin tasfiye edilerek sona erdirilmesi değil, şirket faaliyetlerine devam ederek elde edilen karın ortaklar arasında paylaştırılması olacaktır.

Şirketin aktif hale gelmesi ile birlikte, tasfiye memurlarının görevleri kanunen otomatik sona erer. Buna karşılık tasfiye aşamasına girilmesi ile birlikte yetki ve görevleri yalnızca tasfiye aşamasında gerçekleştirilmesi gereken ancak tasfiye memurlarınca gerçekleştirilemeyen işlemlerle kısıtlanan genel kurul ve müdürler de, hak ve yetkilerini tekrardan elde ederler.

---

⁷⁰⁸ KARAMAN COŞGUN, s.306

SONUÇ

Çalışmamız kapsamında esas olarak limited şirketin sona erme sebepleri ele alınmış olup, bunlar infisah (kendiliğinden sona erme) ve fesih (kararla sona erme) başlıkları altında iki grup şeklinde incelenmiştir. Akabinde ise şirketin sona ermesi halinde meydana gelebilecek sonuçlar ve tasfiye sürecine de, her ne kadar kapsam ve yoğunluğu ayrıca bir çalışma gerektirecek olsa da, konu bütünlüğünün sağlanması amacıyla kısaca değinilmiştir.

İnfisah başlığı altındaki ilk sebep şirketin konusunun gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkansız hale gelmesidir. Kanun koyucu tarafından, TTK'nun yürürlüğe girmesi ile birlikte önceki kanunlarda mevcut olan kavram karışıklığı giderilmiştir. Buna göre, şirketin işletme konusunun gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkansız hale gelmesi ile şirket infisah eder. Şirketin işletme konusunun elde edilmesi veya elde edilmesinin imkansız hale gelmesi sebebiyle şirketi sona erdirmek yerine, farklı bir işletme konusu kararlaştırılarak şirket devam ettirebilir. Herhalde, şirketin birden fazla işletme konusuna sahip olması halinde yalnızca birinin gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkansız hale gelmesi şirketi infisah ettirmez.

Şirket sözleşmesine eklenecek bir düzenleme ile kanunda öngörülme-yen infisah sebebi geçerli sayılabilir. Buna göre sözleşme serbestisi ilkesi doğrultusunda, hukuka, ahlaka ve iyiniyet kurallarına aykırılık teşkil etmeyen tüm sebepler, şirketi sona erdiren sebepler olarak düzenlenebilir. Bunlardan ilki, süreli olarak kurulan limited şirketin süresinin sona ermesidir. TTK kapsamında getirilen en önemli değişikliklerden biri limited şirketin belirli bir süre ile kurulması zorunluluğunun ortadan kaldırılmasıdır. Kanaatimizce bu değişiklik yerindedir. Nitekim sözleşmede bu yönde bir düzenlemeye yer verilmesi halinde, şirketin süresinin dolması genel kurul tarafından alınacak karar ile süre uzatılabilir veya şirket belirsiz süreli hale getirilebilir. Ancak bu yönde bir karar alınmaması durumunda akıbetin ne olacağına dair boşluk TTK ile de doldurulmamıştır. Kanaatimizce bu durumda anonim şirkete paralel kurgulanan limited şirket için de, anonim şirketin feshine ilişkin düzenleme uygulanmalıdır. Buna göre limited şirket, süresi sona ermesine rağmen faaliyetlerine devam ederek belirsiz süreli hale gelmediyse

sürenin dolması ile infisah eder. Şirket ortaklarından birinin ölümü veya ehliyetinin kısıtlanması da şirket sözleşmesinde düzenlenmesi koşulu ile, şirketi sona erdiren bir sebep olarak düzenlenebilir. Gaiplik kararının verilmesi de bu doğrultuda değerlendirilir. Bununla beraber şirketin belirli süreyle veya belirli oranlarda zarar etmesi de şirket sözleşmesinde düzenlenmesi halinde infisah sebeplerinden biri olarak kabul edilir. Burada, şirketin anılan süre veya anılan oranlarda zarar etmesi ettiğinin tespitinin bağımsız bir rapor ile veya mahkeme eliyle yaptırılması kanaatimizce olası ihtilafları bertaraf edecektir.

Kanunda öngörülen infisah sebepleri başlığı altında ise ilk olarak şirketin sermayesinin belirli oranlarda kaybı incelenmiştir. Sermayenin yarı oranında kaybı halinde, genel kurul toplanarak şirketin sona ermesine karar verebilir. Ancak kanun koyucu tarafından bu durum özel tedbir alınmasını gerekecek kadar ciddi görülmediğinden bir tedbir veya karar almama halinde herhangi bir yaptırım düzenlenmemiştir. Buna karşılık esas sermayesinin üçte ikisinin kaybı halinde müdürler tarafından genel kurul derhal toplantıya çağrılarak, sermayenin tamamlanması veya kalan üçte iki ile yetinilmesi hususunda karar vermesi gerekir. Aksi halde şirket infisah eder.

Şirketin bir başka şirketle birleşmesi veya tam bölünmesi halleri de infisah sebepleri arasındadır. Ayrıca bu durumlar istisnai olan tasfiyesiz fesih hallerindendir. Birleşme, bir veya birden fazla şirketin diğer bir şirkete devrolması yahut, iki veya daha fazla ticari şirketin yeni kurulacak şirket tarafından devralınması ile gerçekleşebilir. Her iki koşulda da külli halefiyet ilkesi gereğince, şirketler aktif ve pasifleriyle birlikte bir bütün olarak tüm malvarlığı ile devrolunur. İnfisah hali olan tam bölünme ise, şirketin tüm malvarlığının tamamının, mevcut veya yeni kurulacak en az iki ortaklığa devredilerek hukuken sona ermesi ve sicilden terkin edilmesidir.

Limited şirketler, kural olarak azamide elli ortak sayısına sahip olabilir. Nitekim, bu üst sınıra karşılık, limited şirkette ortak sayısı sınırının aşılması halinde uygulanacak bir yaptırım eTK döneminde olduğu gibi, TTK ile de düzenlenmemiştir. Kanaatimizce, kanun koyucu tarafından yorumun ve yöntemin içtihadı bırakılması yerine, Fransız Ticaret Kanunu'nda olduğu gibi şirketin aykırılığı düzeltilmesi için veya tür değişikliğe de dahil gerekli işlemleri başlatması için uygun bir süre verilmesi aksi takdirde şirketin

infisah edeceği yönünde açık bir düzenleme ve yaptırım getirilmesi gerekirdi. Bu noktada, mevcut düzen doğrultusunda ise limited şirketin ortak sayısının en fazla elli olacağı belirtildiğinden, elli birinci ortağın eklenmesi ile birlikte şirket kendiliğinden infisah edecek olup bu durumun şirket ortaklarının, şirket alacaklılarının veya Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın açacağı tespit davası ile de mahkeme eliyle tespit edilecektir.

İkinci ana başlık olarak fesih halleri başlığı altında da ilk olarak genel kurul kararı ile şirketin sona erdirilmesi incelenmiştir. Fesih kararı alındığı andan itibaren hüküm ve sonuçlarını doğuran bozucu yenilik doğurucu bir karardır. Önemli kararlar başlığı altında düzenlenmesi sebebiyle bu karar, temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan sermayenin tamamının salt çoğunluğu ile alınabilir. Ancak söz konusu nisap şartı yerine getirilmeden alınan kararların hukuki niteliği tartışmalıdır. Karar nisabına aykırı olarak alınan kararların kurucu şekli nitelikteki emredici hukuk kurallarına uymaması sebebiyle yok hükmündedir. Yoklukla batıl olan kararlar için iptal davasının açılmadığından, bu durum yalnızca tespit davasına konu edilmelidir (TTK m.622). Yok hükmündeki genel kurul kararlarına ilişkin tespit davası herhangi bir süreye tabi olmamakla beraber hakim de genel kurul kararının yoklukla sakat olduğunu re'sen dikkate almalıdır. Ancak kanun koyucu tarafından yokluk veya butlan sonucunu doğuracak kararlara ilişkin düzenlemenin de ayrıca düzenlenmesi gerektiği düşüncesindeyiz. Genel kurul kararlarına karşı iptal davası veya butlanın tespiti davasının açılmış olması tek başına ilgili kararın yürütmesini durdurmaz. Mahkeme bu yönde bir ara karar alana kadar, şirketin feshine ilişkin alınan genel kurul kararı sebebiyle şirket tasfiye sürecine devam eder.

Kanun koyucu, uzun süredir şirketin kanunen gerekli organlarından birinin mevcut olmaması veya genel kurulun toplanamaması hallerinden birinin varlığı halinde şirketin feshedileceğini düzenlemiştir. Nitekim burada kanunen gerekli organlardan biri ifadesi hatalı olup kastedilen şirketin daimi organı olan müdürlerdir. Genel kurulun toplanamaması ifadesinden, genel kurulun karar alamaması, kanunen zorunlu olan veya şirket sözleşmesi ile kendisine atfedilen görevleri yerine getirememesi anlaşılmalıdır. Her iki durum için de bu aykırılıkların uzun süreden beri devam etmesi şartı aranmış olup bu kriter, somut olayın durumuna göre değerlendirilmek üzere hakimin takdirine

bırakılmıştır. Bu kapsamda şirket müdürünün bulunmaması veya genel kurulunun toplanamaması halleri için fesih davasını açabilme hakkı kanun koyucu tarafından şirketin ortaklarına ve şirketin alacaklılarına tanınmıştır. Ancak anonim şirketlerden farklı olarak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'na bu yönde bir hak tanınmamış olması doktrinde haklı olarak eleştirilmiştir. Burada mahkeme şirket müdürlerini dinleyerek somut olayın koşul ve şartları doğrultusunda durumun düzeltilmesi için bir süre belirler. Süre verilmesinin fayda sağlamayacağına kanaat getirilmesi halinde ise, süre vermeksizin şirketin feshine karar verir.

Bir diğer fesih hali ise şirketin iflas etmesidir. Şirkete karşı yürütülen iflas yoluyla takip neticesinde mahkeme şirketin iflasına karar verebilir. Bununla beraber sermaye şirketleri bakımından özel olarak getirilen İİK m.179 uyarınca; şirketin aktiflerinin muhtemelen satış fiyatları üzerinden düzenlenen ara bilanço'ya göre borca batık olduğu anlaşılır ise, limited şirkette müdürler, tasfiye halinde ise tasfiye memurları veya şirket alacaklılarından biri tarafından şirketin iflası talep edilir. Şirketin iflasının açılması ile birlikte şirket sona erer. 7101 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesi ile birlikte iflasın ertelenmesi kurumu uygulamadan kaldırılmıştır. Ancak bunun yerine kanun koyucu tarafından konkordato kurumu canlandırılmıştır. Konkordatonun tasdik edilmemesi, konkordato mühletinin kaldırılması veya konkordatonun feshi halleri limited şirketler bakımından doğrudan doğruya iflas hallerinden biridir. Her ne kadar iflas prosedüründen ve konkordatodan farklı bir sistem olsa da mali durumu bozulan şirketler bakımından borcun yeniden yapılandırılması kurumu da alternatif bir yöntem olarak düzenlenmiştir. Buna göre, daha önceden müzakere edilmiş ve projeden etkilenen alacaklılar tarafından gerekli çoğunluk sağlanarak kabul edilmiş bir yeniden yapılandırma projesi ile şirketin muamele merkezinin bulunduğu asliye ticaret mahkemesine başvurulur. Projeden etkilenen alacaklıların iflas kararı verilmesi yönünde talebi olmaksızın, şirketin yükümlülüklerini kısmen veya tamamen yerine getirmediğine kanaat getirilmesi halinde, mahkeme derhal şirketin iflasına hükmeder.

Haklı sebebin varlığı halinde limited şirket ortaklarından her biri veya birkaçı şirketin feshini mahkemeden talep edebilir. Anonim şirketlerden farklı olarak burada şirketteki pay miktarının önemi olmaksızın her ortak haklı sebeple fesih davası açabilir.

Önceki dönemden farklı olarak TTK ile birlikte getirilen düzenlemeyle, limited şirket aleyhine haklı sebep gerekçesiyle açılan fesih davasında, mahkeme tarafından yalnızca feshe yönelik karar verme zorunluluğu ortadan kaldırılmıştır. Ancak haklı sebebin tanımına ilişkin yine bir düzenleme yapılmamıştır. Haklı sebebe ilişkin net bir tanımlama ve örneklemenin yapılmaması sebebiyle haklı sebebin varlığının tespiti hakimin değerlendirmesine bırakılmıştır. Buna göre hakim tarafından her somut olayın özelliklerine göre yapılacak değerlendirme neticesinde, haklı sebebin varlığı tespit edilirse, şirketin feshi yerine uygun görülecek başkaca bir çözüme de hükmedilebileceğinden, kanun koyucu tarafından hakimin takdir yetkisinin oldukça artırıldığı anlaşılmaktadır.

Kanunda öngörülen başkaca sebepler de şirketin feshine sebep olabilir. Bunlardan ilki, kamu düzenine veya işletme konusuna aykırı işlemlerde bulunan ticaret şirketleri için, bu tarz işlem ve faaliyetlerde bulunulduğunu öğrenilmesinden itibaren bir yıl içinde Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından fesih davası açılmasıdır. Ancak şirketin işletme konusuna aykırı iş ve faaliyetler şeklindeki düzenleme, TTK ile birlikte kaldırılan ultra vires kuralı ile çeliştiğinden burada yalnızca kamu düzenine aykırı işlemler bakımından fesih davasının açılabilmesi kabul edilmelidir. Nitekim, bu hak şirket ortaklarına tanınmamış olmasına rağmen, ortaklardan birinin veya birkaçının Bakanlığa bildirim yaparak dolaylı olarak bu hakkı kullanabileceği de söylenebilir. Ancak herhalde kamu düzenine aykırılık sebebiyle şirket ortaklarından birinin veya birkaçının haklı sebep uyarınca fesih davası açma hakkı da mevcuttur.

Bir diğer husus şirket ortaklarından birinin şirketteki payı üzerine haciz konulması veya iflas etmesi durumudur. TTK ile birlikte önceki dönemden farklı olarak limited şirketin borçlu ortağının hissesinin haczini ve şirketin feshine ilişkin düzenlemeye yer verilmemiştir. Zira, ortaklardan birinin şahsi alacaklısının pay üzerine koydurduğu haczin devamında şirketin feshinin talep edilmesi, diğer şirket ortaklarının onayının aranmaksızın şirketin feshedilmesi gerek limited şirketin mahiyetine, gerekse de şirketin üçüncü kişiler nezdinde işlem güvenliğine de aykırıdır. Nitekim, limited şirket ortağının alacaklıları, alacaklarını ilgili borçlu ortağa düşen kar veya tasfiye payından almayı veya

borçlulara ait olan payların İİK kapsamında taşınırlara ilişkin hükümler çerçevesinde haczettirerek paraya çevrilmesini isteyebilirler.

Kanundan kaynaklı fesih sebeplerinden bir diğeri, şirketin kuruluşu sırasında kanunen aranan koşullarda eksiklik veya aykırılık olmasına rağmen şirketin tescili gerçekleştirilmiş ise, burada kuruluştaki eksiklikler sebebiyle şirketin feshedilmesidir. Ancak kuruluştaki eksiklik sebebiyle açılacak fesih davası, şirketin tescilinden itibaren üç aylık süre içerisinde açılabilir. Feshin son çare olarak uygulanması ilkesi gereğince mahkeme gerek görürse süre vererek ilgili eksikliğin giderilmesi için gerekli tedbirleri alır. Aksi halde, şirketin feshine karar verir. Sürenin geçmesi ile, artık şirketin kuruluştan kaynaklı eksikliği gerekçesi ile feshi talep edilemeyeceğinden tescilin iyileştirici etkisinden bahsedilir.

Son olarak ise, TMK'da düzenlenen tüzel kişiliğin sona ermesine ilişkin hükümler limited şirket için de uygulanabilecektir. Söz konusu düzenlemelerin TTK hükümleri ile birlikte değerlendirilmesi gerekir. Zira aksi halde limited şirketler için de geçerli olacak olan anonim şirketin butlanına veya yokluğuna karar verilemeyeceğine dair düzenleme ile çelişen neticeler ortaya çıkacaktır. Kanuna ve ahlaka aykırı bir amaç için kurulduğunun mahkeme tarafından da tespit edilmesi halinde şirketin feshine ilişkin karar geçmişe değil, geleceğe yönelik etkili olacaktır.

Şirket sözleşmesinde düzenlenmesi ve kanuna aykırı olmaması koşulu ile şirketin feshine sebep olacak hususlar düzenlenebilir. Bu kapsamda şirket ortaklarından biri veya birden fazlası için şirket sözleşmesinde feshi ihbar hakkı tanınabilir. Önceki dönemden farklı olarak şahıs şirketi özelliklerinden uzaklaştırılarak sermaye şirketi olarak kurgulanan limited şirket için adi şirketlere yönelik feshi ihbar düzenlemesinin kıyasen uygulanması mümkün değildir. Ancak şirket sözleşmesinde bu yönde yapılacak bir düzenleme ile ilgili limited şirket özelinde feshi ihbar ile şirketin feshi mümkün olacaktır. Feshi ihbar hakkının kullanılabilmesi için belirli bir süre tanınabileceği gibi şarta da bağlanması mümkündür.

Sona erme ile birlikte şirket tasfiye sürecine girer. Şirketin tasfiye sürecine girmesi şirket merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve ilan edilir. Tasfiye

sürecine girilmesinin sonucu olarak şirket müdürleri ve genel kurul organ vasıflarını devam ettirir ancak göre ve yetkileri tasfiye dışındaki işlemlerle sınırlıdır. Şirket sözleşmesinde belirlenmemesi veya genel kurul kararıyla tasfiye memurunun atanamaması halinde müdürler tasfiyeyi gerçekleştirir.

Tasfiye memurları, şirket ortaklarından bakiye sermaye borçlarını ve varsa ek ödeme veya yan edim yükümlülüklerinin yerine getirilmesi talep edilebilir. Ancak şirketin malvarlığı şirketin halihazırdaki borçlarını karşılıyor ise, ödeme talebinde bulunulmasına gerek yoktur.

Limited şirket ortakları, şirketten tamamen veya kısmen tahsil edilemeyeceği anlaşılan amme alacaklarından sermaye hisseleri oranında tüm malvarlıkları ile sermaye payı oranında sorumludurlar. Ancak şirket ortaklarının sorumluluğu ikinci dereceden sorumluluk olup şirketten tahsil edilememesi halinde geçerlidir. Müdürler bakımından ise yine benzer şekilde, yalnızca görevde bulundukları dönemde tahakkuk eden kamu borçlarından ikinci dereceden, tüm malvarlıkları ile sorumludurlar. Ancak ödeme yükümlülüklerinin yerine getirilmemesinin kendi kasıt ve ihmalleri sebebiyle olmadığını veya kendi fiilleri ile yükümlülüğün yerine getirilmemesi arasında nedensellik bağının bulunmadığını kanıtlayarak sorumluluktan kurtulabilirler.

Şirketin tasfiye sürecinin tamamlanması ile birlikte şirketin ticaret sicilden terki için başvuru neticesinde şirket unvanı ticaret sicilden terkin edilir. Böylelikle şirketin hukuki varlığı sona erecek olup şirket defterleri de notere 10 yıl boyunca saklanmak üzere teslim edilir.

KAYNAKÇA

- AKINCI, Elif** : “Tarihsel Perspektifte Limited Şirket Kavramı”, İstanbul Hukuk Mecmuası, 76/2, 2018, 481–502
- ALIŞKAN, Murat** : Limited Şirket Tarihçe Niteliği, Legal Yayıncılık, Kasım 2013 (*Limited Şirket*)
- ALIŞKAN, Murat** : Türk Ticaret Kanunu’na Göre Sanayi Ve Gümrük ve Ticaret Bakanlığı’nın Anonim Şirketleri Denetlemesi ve İlgili Fesih Davaları, Beta Basım, İstanbul 2007 (*Sanayi Ve Gümrük ve Ticaret Bakanlığı’nın Anonim Şirketleri Denetlenmesi*)
- ALIŞKAN, MURAT** : "İşletme Konusu ve 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Şirketlerinin Ehliyeti ve Temsili," Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 2012, C.18, S.2, s. 207-219 (*İşletme Konusu*)
- ALTAY, Sümer** : İflasın Ertelenmesi Hakkındaki Yeni Hükümlerin Yeniden Yapılandırılma Kurumları Üzerindeki Olumsuz Etkisi ve Çözüm Yolları, Prof. Dr. Ergun Özsunay’a Armağan, İstanbul 2004, s. 625-658.
- ARKAN, Sabih** : Ticari İşletme Hukuku, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 27.Baskı, Ankara 2021
- ARSLAN, İbrahim** : Şirketler Hukuku Bilgisi, 12. Baskı, Konya 2007
- ARSLAN, Ramazan /
YILMAZ, Ejder /
TAŞPINAR AYVAZ, Sema /
HANAĞASI Emel** : İcra ve İflas Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara 2018
- ARSLANLI, Halil** : Ticaret Kanunu Şerhi, İkinci Kitap – Yedinci Fası, Limited Şirketler, Birinci Kısım (Madde 503-517), İstanbul, 1962 (*Limited Şirketler*)
- ARSLANLI, Halil** : Anonim Şirketler – I Umumi Hükümler, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1959 (*Anonim Şirketler*)

- ARSLANLI, Halil** : Anonim Şirketler, II-III Anonim Şirketin Organizasyonu ve Tahvilleri, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1960 (*Şirketler II-III*)
- ARSLANLI, Halil** : Anonim Şirketler, IV. Kısım Anonim Şirketin Hesapları, V. Kısım Anonim Şirketin İnfisahı ve Tasfiyesi, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1961 (*Şirketler IV-V*)
- ARSLANLI, Halil** : Limited Şirketler Hukukuna Genel Bakış, BATIDER, Haziran 1962, C.I. S.4. s.433-464 (*Genel Bakış*)
- ARSLANLI, Halil** : Kara Ticareti Hukuku Dersleri - Umumi Hükümler, 3. Baskı 1960 (*Kara Ticareti Hukuku*)
- ARSLANLI, Halil / DOMANIÇ, Hayri** : Türk Ticaret Kanunu Şerhi III, Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması, İstanbul 1989
- ATABEK, Reşat** : Tasfiyeye Giren Anonim Şirketlerde idare Heyetinin Durumu, İstanbul Barosu Dergisi, 1970, C.44, S.11-12
- ATALAY, Oğuz** : Anonim Şirketlerin İflası, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları No:67, İzmir 1996 (*Anılış : Anonim Şirketlerin İflası*)
- ATALAY, Oğuz** : Borca Batıklık ve İflasın Ertelenmesi, Güncel Yayınevi, İzmir 2006 (*Anılış : Borca Batıklık*)
- ATALAY, Oğuz** : İflas Hukuku'ndaki Yenilikler, YÜHFD, C.I, S.II, 2005, s.485-503 (*Anılış : Yenilikler*)
- ATALI, Murat.** : “Borçlunun Malî Durumunun Düzelmeye Nedeniyle Kesin Mühletin Kaldırılması” 7101 Sayılı Kanunla Konkordato ve Elektronik Tebligat Konularında Getirilen Yenilikler, On İki Levha Yayıncılık, 2018, s. 85-110
- AYDIN, Alihan** : Türk Ticaret Kanunu'nun Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığa İlişkin Düzenlemesine (TK m. 376) Eleştirel Bir Bakış, İstanbul Hukuk Fakültesi

Mecmuası, 70/2, 2012, s.101-113 (*Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı*)

AYDOĞAN, Fatih : Federal Almanya'da Limited Şirketler Kanunu'nda (GmbHG) Yapılan Değişiklikler-Yenilikler (MoMiG), Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Cilt: 25, Sayı: 3, Eylül 2009, Sayfa: 391-421

BAHTİYAR, Mehmet : Ortaklıklar Hukuku, Beta Basım Yayıncılık, 13.Bası, 2019

BAŞTUĞ, İrfan : Son Yıllarda Almanya'da Limited Şirketler Hukukundaki Değişiklikler, Ege Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Yıl:1, S.1, 1980, s.129 vd. (*Almanya'da Limited Şirketler*)

BAŞTUĞ, İrfan : Şirketler Hukukunun Temel İlkeleri, İzmir, 1974 (*Şirketler Hukuku*)

BAŞTUĞ, İrfan : Limited Şirkette Ortağın Çıkma ve Çıkarılması, Ege Üniversitesi Yayınları, 1966 (*Çıkma ve Çıkarılma*)

BİLGE, Necip : Borçlar Hukuku Özel Borç Münasebetleri, Ankara 1962

BİLGE, Mehmet Emin : Anonim Şirketin Sona Ermesi ve Tasfiyesi, EÜHFD., C.16, S. 3-4, s.261-294 (*Sona Erme*)

BİLGİLİ, Fatih / DEMİRKAPI, Ertan : Şirketler Hukuku, Dora Yayıncılık, 9.Baskı, 2013 (*Şirketler Hukuku*)

BUZ, Vedat : Yenilik Doğuran Haklar, Ankara, 2005

CERRAHOĞLU, M. Fadullah : Türk Ticaret Kanunu'na ve Yargıtay İçtihatlarına Göre Limited Ortaklıklar Hukuku, İstanbul 1976.

COŞKUN, Mahmut : Açıklamalı İçtihatlı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun, 3.Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016

COŞTAN, Hülya : Anonim Ortaklıklarda Bölünme, Ankara 2004

- ÇAĞA, Barbaros** : Limited Şirkette Ortaklık Payının Devri, BATİDER, Haziran 1974, C.VII, S.3 s.581-602
- ÇAMOĞLU, Ersin** : Cumhuriyet Döneminde Limited Ortaklıklarda Gelişmeler, İstanbul Hukuk Fakültesi'nin 50.Yıl Armağanı Cumhuriyet Döneminde Hukuku, İstanbul 1973, s.735-755. (*Cumhuriyet Döneminde Limited Ortaklıklar*)
- ÇAMOĞLU, Ersin** : İsviçre, Alman Ve Türk Hukuklarında Limited Ortağın Sınırlı Sorumluluğu İlkesinin Anlamı Ve Nitelikleri, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt 38, Sayı 1-4, İstanbul 1973, s. 499 vd. (*Limited Ortağın Sınırlı Sorumluluğu*)
- ÇAMOĞLU, Ersin** : Kollektif Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi ve Ortağın Haklı Sebeple Çıkarılması, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008 (*Haklı Sebeple Fesih*)
- ÇAMOĞLU, Ersin** : Limited Ortaklıklar Hukuku'nun Temel İlkeleri, İstanbul 2020 (*Limited Ortaklıklar Hukuku*)
- ÇEBİ, Hakan** : Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Anonim Ortaklıkların Bölünmesi, İstanbul XII Levha Yayıncılık, 2010
- ÇEKER, Mustafa** : 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku, Karahan Yayınevi, 2015
- ÇELİK, Aytekin** : Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Anonim Şirketlerin Haklı Sebeple Feshi, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Cilt: 25, Sayı: 4, Aralık 2009, Sayfa: 559-592 (*Anuluş : Haklı Sebeple Fesih*)
- ÇELİK, Aytekin** : Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, Yeni Türk Ticaret Kanunu'na göre, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2013 (*Anuluş : Ortaklıktan Çıkarılma*)
- CERRAHOĞLU, Fadullah** : Türk Ticaret Kanununa ve Yargıtay İçtihatlarına Göre Limited Ortaklıklar Hukuku, İstanbul 1976

- ÇEVİK, Orhan Nuri** : Limitet Şirketler Hukuku ve Uygulaması, Yetkin Hukuk Yayınları, Ankara 2003 (*Anılış: Limitet Şirketler*)
- ÇEVİK, Orhan Nuri** : Anonim Şirketler, 4. Baskı, Ankara 2002 (*Anılış: Anonim Şirketler*)
- COŞKUN, Mahmut** : Açıklamalı İçtihatlı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun, 3.Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016
- COŞTAN, Hülya** : Anonim Ortaklıklarda Bölünme, Ankara 2004
- DEMİRBAŞ, Harun** : Yenilik Doğuran Haklar, İstanbul 2007
- DEMİRKAPI, Ertan / YILDIRIM, Ali Haydar** : İsviçre Borçlar Kanunu'nda Limited Ortaklıklar Hukuku Alanında Yapılan Yeni Düzenleme.” Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C.24, S.3, s. 436-465
- DOĞANAY, İsmail** : Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. I, 4. bası, Ankara 2004. (*Türk Ticaret Kanunu Şerhi C.I*)
- DOĞANAY, İsmail** : Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. II, 4. bası, Ankara 2004. (*Türk Ticaret Kanunu Şerhi C.II*)
- DOĞRUSÖZ, Hanife** : Amerikan Hukuku’nda Ödeme Güçlüğü İçindeki Şirketlerin Yeniden Yapılandırılması” Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,s.207-224
- DOMANIÇ, Hayri:** : Ticaret Hukukunun Genel Esasları, 1988, 4.Baskı, İstanbul,1988
- DÖNMEZ, Murat** : Anonim ve Limited Şirketlerde Hisse Haczi ve Paraya Çevrilmesi, İstanbul 2008
- DURAL, Mustafa** : Türk Medeni hukukunda Gerçek Kişiler, İstanbul 1995
- DURAL Mustafa / SARI, Suat** : Türk Özel Hukuku C.II Kişiler Hukuku, 2013
- EJDER, Yılmaz** : Hukuk Sözlüğü, 5.Baskı Ankara 1996

- ERDEM, Ercüment** : Birleşme ve Devralmalar, Şubat, 2003 (*Birleşme*)
- ERDEM, Nuri** : Anonim Ortaklığın Haklı Sebep Feshi, İstanbul 2012 (*Haklı Sebep*)
- ERDİL, Engin** : Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, 2004
- EREN, Fikret** : 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununa Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, Ankara, 2014
- ERİŞ, Gönen** : Açıklamalı- İçtihatlı 6335- 6552- 6728 Sayılı Kanunla Güncellenmiş Yeni TTK Hükümlerine Göre Ticari İşletme Ve Şirketler : Ticaret Sicili Yönetmeliği Ve İlgili Tebliğler : Madde 452- 644
- ERMENEK, İbrahim** : İflasın Ertelenmesi, Ankara 2009
- EROĞLU, Orhan** : Uygulamada Konkordato, Ankara 2019
- GİRAY, R. Eda** : Limited Şirketin Haklı Sebep Feshi ve Yargıtay'ın Yaklaşımı, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl: 6, S. 12, Güz 2007/2, s.195-218
- GÖNCÜ DÖNER, Munise Seray** : Anonim Ortaklığın Borca Batıklık Nedeniyle İflâsı ve İflâsın Konkordato Yoluyla Önlenmesi, Seçkin Yayınları, Ankara 2022
- GÜNDAY, Metin** : İdare Hukuku, Ankara 2011
- HATEMİ Hüseyin / GÖKYAYLA, K.Emre** : Borçlar Hukuku, Genel Bölüm, 3.Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2015
- HELVACI, İlhan** : Hukuki Mütalaalar Cilt 2 (2010-2015). On İki Levha Yayıncılık, 2017. (*Anılış : Hukuki Mütalaalar*)
- HELVACI, Mehmet** : Anonim Ortaklıkların Bölünmesi, Beta Basım, İstanbul, Kasım 2004 (*Bölünme*)

- HELVACI, Serap** : Gerçek Kişiler, Legal Yayıncılık, 5. Bası, Aralık 2013
(*Gerçek Kişiler*)
- HELVACI, Serap** : Türk ve İsviçre Hukuklarında Kişilik Haklarını Koruyucu Davalar (MK m.24/a fıkra I MK m. 28a fıkra I) İstanbul 2001 (*Kişilik Haklarını Koruyucu Davalar*)
- HIRSCH, Ernst** : Ticaret Hukuku Dersleri, İstanbul 1948, s. 348
- İKİZLER, Metin /
TÜZÜNER, Özlem** : Medeni Hukuk – I – Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku Ders Kitabı
- İMREGÜN, Oğuz** : Kara Ticareti Hukuku Dersler, (Genel Hükümler – Ortaklıklar – Kıymetli Evrak), 13.Baskı, İstanbul 2005
(*Kara Ticareti Hukuku*)
- İMREGÜN, Oğuz** : Anonim Ortaklıklar, İstanbul 1989 (*Anonim Ortaklıklar*)
- İNAN, Yusuf Ziya** : Limited Şirketler, İstanbul 1968
- İZMİRLİ, Yedigir** : Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi ve Hukuki Sonuçları, Nobel Yayıncılık, Ankara 2001
- KARAKILIÇ, Hasan** : Ortaklıkta Rekabet Yasağı, On İki Levha Yayıncılık, Şubat 2019
- KARAMAN COŞGUN, Özlem** : Anonim Şirketin Tasfiyesi, Ankara, 2015
- KARASU, Rauf** : 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi, MÜHF-HAD, Özel Sayı, 6102 sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu'nu Beklerken, C.18, S.2, 10-11-12 Mayıs 2012, s.311-331
- KARAHAN, Sami** : Ticari İşletme Hukuku, Mimoza Yayınları, Konya 2015
(Ticari İşletme Hukuku)

- KARAHAN, Sami** : Şirketler Hukuku, Mimoza Yayınları, Konya 2015
(Şirketler Hukuku)
- KARAYALÇIN, Yaşar** : Ticaret Hukuku Dersleri : Şirketler Hukuku, Ankara 1965
(*Ticaret Hukuku Dersleri*)
- KARAYALÇIN, Yaşar** : Ticaret Hukuku I, 3. Baskı, Ankara, 1968 (*Ticaret Hukuku*)
- KARAYALÇIN, Yaşar** : Ticaret Hukuku II. Şirketler Hukuku, A. Giriş – Adi Şirket – Ticaret Şirketleri (Kollektif – Komandit – Limited – Kooperatif Şirketler), 2. Basım, Ankara 1973 (*Şirketler Hukuku*)
- KAYAR, İsmail** : Limited Ortaklıkta Mali Durumun Bozulması ve Alınacak Tedbirler, Prof.Dr. Erdoğan Moroğlu'na 65.Yaş Günü Armağanı, İstanbul: Beta Yayınları, 2001, s.306-307
(*Limited Ortaklıkta Mali Durumun Bozulması*)
- KAYAR, İsmail** : Anonim Ortaklıkta Mali Durumun Bozulması ve Alınacak Tedbirler, Mimoza Yayınları, Konya 1997 (*Anonim Ortaklıkta Mali Durumun Bozulması*)
- KAYIHAN, Şaban/
EROĞLU, Orhan** : “Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerin Uzlaşma Yoluyla Yeniden Yapılandırılması Hakkındaki İcra ve İflâs Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, İMHFD, C. VI, S. 10, 2021, s. 249-315.
- KENDİGELEN, Abuzer** : Yeni TTK Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, XII Levha Yayıncılık, Mayıs 2016 (*Yeni TTK Tespitler*)
- KERVANKIRAN, Emrullah** : Anonim Şirketlerin Tasfiyesi, Seçkin Yayıncılık, Mart 2022
- KILIÇOĞLU, Evren** : “İflasın Ertelenmesinin Konkordato ve Uzlaşma Yoluyla Yeniden Yapılandırma Kurumlarıyla Karşılaştırılması”, Prof. Dr. Yavuz Alangoya için Armağan, İstanbul, 2007
- KUMKALE, Rüknettin** : Limited Şirketler, Seçkin Yayınevi, 2003

- KURU, Baki** : İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflas Hukuku, Legal Yayınevi, Eylül 2016 (*Anılış : İcra ve İflas Hukuku*)
- KURU, Baki** : İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, 2.Baskı Adalet Yayınevi, Ankara 2013 (*Anılış : El Kitabı*)
- KURU Baki /
ARSLAN Ramazan /
YILMAZ** : İcra ve İflas Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara 2014
- MİNELİLER, Zeynep** : Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XVI S.3, 2012, s. 95-117
- MOROĞLU, Erdoğan** : Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü. On İki Levha Yayıncılık, 2020 (*Anılış: Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü*)
- MOROĞLU, Erdoğan** : Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Değerlendirme ve Öneriler, XII Levha Yayınlar, 7. Baskı, Eylül 2012 (*Anılış: Değerlendirme ve Öneriler*)
- MOROĞLU, Erdoğan.** : Makaleler. On İki Levha Yayıncılık, 2010 (*Makaleler*)
- MUŞUL, Timuçin** : İcra ve İflas Hukuku Esasları, Adalet Yayınevi, Ankara 2017 (*Anılış : İcra ve İflas Hukuku*)
- MUŞUL, Timuçin** : İflâs ve Konkordato Hukuku, Adalet Yayınevi, Ankara 2018, (*Anılış : Konkordato*)
- NAZALI, Ersin** : Vergisel ve Yeni TTK Yönüyle Anonim ve Limited Şirketlerde Tasfiye, Devir, Birleşme, Bölünme, Tür Değiştirme, 2015
- NOMER ERTAN, Füsun** : Anonim Ortaklığın Haklı Sebep Feshi Davası -TTK M. 531 Üzerine Düşünceler, İÜHFM C. LXXIII, S.1, 2015, s. 421-440
- OĞUZMAN, M.Kemal /
SELİÇİ, Özer /**

OKTAY ÖZDEMİR, Saibe : Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), Filiz Kitabevi, İstanbul 2010

OĞUZMAN, M.Kemal /

BARLAS, Nami : Medeni Hukuk, Giriş-Kaynaklar-Temel Kavramlar, Vedat Kitapçılık, 22.Bası, İstanbul 2016

OĞUZMAN, M.Kemal /

ÖZ, M.Turgut : Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, C.I. Vedat Kitapçılık, 15.Bası, İstanbul 2017

ORUÇ, Murat

: 6102 sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Ortaklıktan Haklı Sebep Fesih İstemine Bağlı Çıkarılma, BATIDER, 2011, C. XXVIII, S.1,

ÖCAL, Akar

: “Anonim Şirketlerde Mali Durumun Bozulmasının Ortaya Çıkarttığı Bazı Hukuki Sonuçlar” Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi, 50. Yıl Özel Sayısı Ekim 1973 (*Anonim Şirketlerde Mali Durum*)

ÖCAL, Akar,

: Limited Şirkette Süre, Ünal Tekinalp'e Armağan, C.I, İstanbul Beta Yayınları, 2003, s.603-609 (*Limited Şirkette Süre*)

ÖCAL, Akar

: Limited Şirketin Haklı Sebeplerle Mahkeme Kararıyla Sona Erdirilmesi, Prof. Dr. Turgut Kalpsüz'e Armağan, Ankara 2003, s.215-226 (*Haklı Sebep*)

ÖZATLAN, Yurdal

: Anonim Şirketlerde Ortaklık Paylarının ve Ortaklık Haklarının İncelenmesi Davası (Denkleştirme Davası), XII Levha Yayıncılık, İstanbul 2014

ÖZEKES, Muhammet

: İflasın Ertelenmesi, Medeni Usul ve İcra-İflas Hukukçuları Toplantısı II-III, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Mayıs 2007, Ankara (*Anılış: İflasın Ertelenmesi*)

ÖZEKES, Muhammet

: 7101 Sayılı Kanunla Konkordato ve Elektronik Tebligat Konularında Getirilen Yenilikler, On İki Levha Yayıncılık, 2018 (*Anılış : Konkordato*)

ÖZMEN, Etem Saba. : “Geçerli Sebebe Dayanmaksızın Kullanılan Bozucu Yenilik Doğuran Hakkın Hukuki Sonuçları ve Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararı Eleştirisi.” Yargıtay Kararları Işığında Güncel Medeni Hukuk Problemleri Sempozyumu Bildiri Özetleri, Haz. Tuğçe Tuzcuoğlu,. On İki Levha Yayıncılık, 2018, s. 1-4.

ÖZTAN Fırat,
KURTOĞLU Serda,
SENGİR Turgut, F. Ö. K. S: Yargıtay Kararları, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C.II, S.IV, Temmuz 1964, s. 693-750

ÖZTEK, Selçuk : İflasın Ertelenmesi, Bankacılar Dergisi, S.53, 2005
(Anılış: İflasın Ertelenmesi)

ÖZTEK, Selçuk /
BUDAK, Ali Cem /
TUNÇ YÜCEL, Müjgan/
KALE, Serdar/
YEŞİLOVA, Bilgehan : Yeni Konkordato Hukuku, Adalet Yayınevi, Ankara 2018

ÖZTÜRK DİRİKKAN,
Hanife : Limited Şirket Ortağının Ayrılması ve Ayrılma Payı, Yetkin Yayınları, Ankara 2005

PEKCANITEZ, Hakan : Anonim Ortaklıkların İflası, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1991 (Anılış : Anonim Ortaklıkların İflası)

PEKCANITEZ, Hakan /
ERDÖNMEZ, Güray : 7101 Sayılı Kanun Çerçevesinde Konkordato, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2018

PEKCANITEZ, Hakan /
ATALAY, Oğuz /
SUNGURTEKİN ÖZKAN, Meral /
ÖZEKES, Muhammet : İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, Oniki Levha Yetkin Yayınları, İstanbul 2021 (Anılış : İcra ve İflas Hukuku)

POROY, Reha /
TEKİNALP, Ünal /

- ÇAMOĞLU, Ersin** : Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, Güncelleştirilmiş 12.Bası, İstanbul 2010
- POROY, Reha /
TEKİNALP, Ünal /
ÇAMOĞLU, Ersin** : Ortaklıklar Hukuku I, Güncellenmiş Yeniden Yazılmış 15.Bası, İstanbul 2021 (*Ortaklıklar Hukuku I*)
- POROY, Reha /
TEKİNALP, Ünal /
ÇAMOĞLU, Ersin** : Ortaklıklar Hukuku II, Güncellenmiş, Yeniden Yazılmış 15.Bası, İstanbul 2021 (*Ortaklıklar Hukuku II*)
- POROY, Reha /
YASAMAN, Hamdi** : Ticari İşletme Hukuku, 17. Bası İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2018
- PULAŞLI, Hasan** : Şirketler Hukuku, Genel Esaslar, Adalet Yayınevi, Güncellenmiş ve Gözden Geçirilmiş 7. Baskı, Şubat 2021 (*Şirketler Hukuku*)
- PULAŞLI, Hasan** : Şirketler Hukuku Şerhi, Cilt I, Ankara 2022 (*C.I*)
- PULAŞLI, Hasan** : Şirketler Hukuku Şerhi, Cilt II, Ankara 2022 (*C.II*)
- PULAŞLI, Hasan** : Şirketler Hukuku Şerhi, Cilt III, Ankara 2022 (*C.III*)
- PULAŞLI, Hasan** : Şirketler Hukuku Şerhi, Cilt IV, Ankara 2022 (*C.IV*)
- SARIKAYA, Sinan** : Şirket Birleşmelerinde Ortakların Dava Yoluyla Korunması, İstanbul 2019
- SAYIN ÖNAL, Buket** : Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu, 4.Tıpkı B., Ankara 2009
- SELİÇİ, Özer** : Borçlar Kanununa Göre Sözleşmeden Doğan Sürekli Borç İlişkilerinin Sona Ermesi, İstanbul 1976
- SEROZAN, Rana** : Medeni Hukuk - Genel Bölüm - Kişiler Hukuku, İstanbul 2022

- SOYKAN, İsmail Cem** : Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu, XII Levha Yayınları, İstanbul 2012
- ŞENER, Oruç Hami** : Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku, Seçkin Yayınevi, 5. Baskı, İstanbul Şubat 2022, (*Ortaklıklar Hukuku*)
- ŞENER, Oruç Hami** : Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku, 2017 (*Limited Ortaklıklar*)
- ŞENER, Oruç Hami** : Yeni TTK Döneminde Anonim ve Limited Ortaklıklara İlişkin Verilen Yargıtay Emsal Kararlarının Değerlendirilmesi, Seçkin Yayınevi, 1.Baskı, Ocak 2019 (*Emsal Kararların Değerlendirilmesi*)
- ŞENER, Oruç Hami** : Adi Ortaklık, Ankara Yetkin Yayınları 2008 (*Adi Ortaklık*)
- TAŞDELEN, Nihat** : 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Ortaklıklarda Çıkma Çıkarılma ve Fesih, Ankara Yetkin Yayınları, 2012
- TEKİL Fahiman** : Limited Şirketler ve Kooperatif Hukuku, İstanbul 1994 (*Limited Şirketler*)
- TEKİL Fahiman** : Şirketler Hukuku, İstanbul 1981 (*Şirketler Hukuku*)
- TEKİL, Fahiman** : Anonim Şirketler Hukuku, İstanbul 1998 (*Anonim Şirketler Hukuku*)
- TEKİNALP, Ünal** : Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, 5. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2020 (*Sermaye Ortaklıkları*)
- TEKİNALP, Ünal** : Yeni Anonim Ve Limited Ortaklıklar Hukuku İle Tek Kişi Ortaklığın Esasları, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2011 (*Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku*)
- TEKİNALP, Ünal** : “Anonim Ortaklığın Haklı Sebeplerle Alternatif Çözümlü Fesih Davasının Bazı Usuli Sorunları”, Ersin Çamoğlu'na

- Armağan, Vedat Yayıncılık, İstanbul 2013 s.211 - 222
(*Haklı Sebep*)
- TÜRK, Hikmet Sami** : “Süreleri Sona Eren Anonim Ortaklıklara İlişkin Danıştay ve Yargıtay Kararları.” Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Ankara, 1986 (*Anılış : Süreleri Sona Eren Anonim Ortaklıklar*)
- TÜRK, Hikmet Sami** : Tasarı Hakkında Genel Değerlendirme, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. II, S. I, 2005
(*Tasarı Hakkında Genel Değerlendirme*)
- TÜRK, Hikmet Sami** : Ticaret Ortaklıklarının Birleşmesi, Ankara 1986 (*Birleşme*)
- TÜRK, Hikmet Sami** : “Ticaret Ortaklıklarının Nevi Değiştirmesine İlişkin Yargıtay Kararları.” Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, 1985, s.145-252 (*Nevi Değiştirme*)
- TÜRK, Ahmet** : Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığın Hukuki Sonuçları, Nobel Yayın Dağıtım, 1999 (*Sermaye Kaybı*)
- TÜRK, Ahmet** : Anonim Ortaklıkta Borca Batıklık ve İflasın Ertelenmesi Konusunda 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile getirilen yenilik ve değişiklikler, BATIDER, C.32 S.4 Mart 2016, s.5-60 (*Borca Batıklık*)
- UÇAR, Salter** : Tüm Şirketlerde Fesih Ve Tasfiye, Kurulması – Faaliyetleri, Çıkma Ve Çıkarılma Halleri, Dağılma Sebepleri, İstanbul 1996
- UMAR, Bilge** : “Aciz Hali-Borca Batıklık Kavramlarının Farkı ve Bu Yönden Yeni MK Metninin Düştüğü bir Yanlışlık (MK m. 605 f. II., 618)”, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1/1, 2004, s.317-324
- UZUNALLI, Sevilay** : Anonim Şirkette İşletme Konusu, Adalet Yayınevi, 2013
- ÜÇİŞİK Güzin / ÇELİK Aydın** : Anonim Ortaklıklar Hukuku, C.I Ankara, Adalet Yayınevi, 2013

- ÜLGEN, Hüseyin /**
HELVACI, Mehmet /
KENDİGELEN, Abuzer /
KAYA, Arslan /
NOMER ERTAN, Füsün : Ticari İşletme Hukuku, XII Levha Yayınları, İstanbul 4. Bası, 2015
- YANLI, Veliye** : Anonim Ortaklıklarda Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması ve Pay Sahiplerinin Ortaklık Alacaklılarına Karşı Sorumlu Kılınması, Beta Yayınları, 2000 (*Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması*)
- YANLI, Veliye** : Limited Şirketlerin Amme Borçlarından Dolayı Ortakların Sorumluluğu, Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu'na 65. Yaş Günü Armağanı, İstanbul 1999 , s. 743-770 (*Limited Şirketin Amme Borçları*)
- YARALI, Levent** : Limited Şirketin Kamu Borçlarından Müdürlerin Ve Ortakların Sorumluluğu, Yaklaşım Yayınları, 2011
- YASAMAN Hamdi** : Anonim Ortaklıkların Birleşmesi, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 1987 (*Anonim Ortaklıkların Birleşmesi*)
- YASAMAN, Hamdi** : Birleşme ve Bölünme, Ünalp Tekinalp'e Armağan, 2003 s.695-712 (*Anılış: Birleşme ve Bölünme*)
- YASAMAN Hamdi** : Şirketler Hukuku ve Sermaye Piyasası Hukuku ile İlgili Makaleler, Mütalaalar, Bilirkişi Raporları, İstanbul 2006 (*Makaleler*)
- YASAN, Mustafa** : Limited Şirkette Ortakların Genişletilmiş Hukuki Sorumluluğu, Ankara 2018
- YENİOCAK, Umut** : Anonim ve Limitet Şirket Hisselerinin Haczi, Yetkin Yayınları, Ankara 2009
- YILDIRIM, Ali Haydar** : 6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Ortaklığı Haklı Sebep Feshi, Dora Yayınları, Bursa 2013 (*Anılış : Haklı Sebep*)

YILDIRIM, Ali Haydar : Anonim Ortaklık Tasfiye Memurlarının Temsil Yetkisini Kullanmaları, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.9, Özel sayı, 2007 s. 931-956 (*Tasfiye Memurları*)

Turan YILDIRIM/

Melikşah YASİN/

Nur KARAN/

Eyüp ÖZDEMİR/

Gül ÜSTÜN/

Özge OKAY TEKİNSOY : İdare Hukuku, İstanbul, 2012

YILDIZ, Burçak : “Ultra Vires İlkesinin Kaldırılmasının Ardından İşletme Konusu Unsuru ve Ticaret Şirketlerinin İşletme Konusu Dışındaki İşlemlerinin Hukukî Niteliği.” BATIDER, C.27., S.3, 2011, s. 111-133

YILDIZ, Şükrü : Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limitet Şirketler Hukuku, İstanbul 2007 (*Anılış: Limited Şirketler*)

YILDIZ, Şükrü : “Makale 19: Anonim ve Limited Şirkete İlişkin Bazı Hükümler”, Makalelerim, Oniki Levha Yayıncılık, Aralık 2018, s. 477 - 481 (*Limited Şirkete İlişkin Bazı Hükümler*)

YILDIZ, Şükrü : “Makale 20 Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Limited Şirkete İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, Makalelerim, Oniki Levha Yayıncılık, Aralık 2018, s.501-521 (*Anılış: Türk Ticaret Kanunu Tasarısı*)

YILDIZ, Şükrü : “Makale:31 Limited Ortaklıklarda Müdürlerin Sorumluluğu” Makalelerim, Oniki Levha Yayıncılık, Aralık 2018, s.726 – 748 (*Anılış: Müdürlerin Sorumluluğu*)